

Alapfokú Szaktanfolyami Képzés

Szerkesztette:

Jakulyákné Dr. Csende Zsuzsanna bv. főhadnagy
Ranga Attiláné c. bv. alezredes
Kocsis Zsolt bv. alezredes

Lezárva: 2022. január 31.

Tartalom

I. JOGI ISMERETEK.....	10
Az állam és a jog kialakulása.....	10
1. A jog kialakulása.....	10
1.1. A jog fogalma.....	10
1.2. A jogrendszer és tagozódása.....	10
1.3. Az érvényesség és hatályosság.....	11
2. Jogalkotás és jogalkalmazás.....	12
A büntetőjog.....	13
1. A büntetőjogról.....	13
2. A büntetőjog fogalma.....	13
3. A büntetőjog forrásai.....	13
4. A Büntető Törvénykönyv.....	14
A BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV.....	14
1. A bűncselekmény.....	14
1.1. A bűncselekmény fogalma.....	14
1.2. A bűnösség.....	14
1.3. A bűncselekmény fajtái.....	16
1.4. A szándékos bűncselekmény megvalósulási szakaszai.....	16
2. A bűncselekmény alanya.....	17
2.1. Az alannyá válás feltételei – általános alany.....	17
2.2. A speciális alany.....	18
2.3. A bűncselekmény elkövetői.....	23
3. A büntethetőségi akadályok.....	25
4. A szankciórendszer.....	26
4.1. A büntetések.....	26
4.2. Az intézkedések.....	28
Büntetés-végrehajtási jog.....	29
1. A büntetés-végrehajtás feladata és célja.....	29
2. A szabadságvesztés büntetés végrehajtása.....	29
2.1. A szabadságvesztés végrehajtásának célja.....	29
3. A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdése.....	30

3.1. Az elítéltek befogadása.....	30
4. A szabadságvesztés végrehajtási rendje.....	32
4.1. A fogva tartás rendje, házirend és napirend.....	33
4.2. A büntetés-végrehajtás során keletkező speciális jogok és kötelezettségek sajátossága.....	35
5. Elhelyezés.....	37
5.1. Általános elhelyezési szabályok.....	37
5.2. Az elítéltek elhelyezése.....	38
6. Ellátás.....	38
6.1. Közütemi szolgáltatások.....	38
6.2. Élelmezés.....	39
6.3. Ruházati ellátás.....	39
6.4. Egészségügyi ellátása.....	40
6.5. Az elítélt tisztálkodási lehetőségeinek biztosítása.....	41
7. Díjazás nélküli munkavégzés.....	41
8. Szükségleti cikkek vásárlása.....	41
9. Szabadítás szabályai.....	42
9.1. A szabadítás lebonyolítása.....	42
9.2. Eljárás szabadulás esetén.....	42
II. MUNKA-, BALESET-, TŰZ- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI ISMERETEK.....	43
Munkavédelem.....	43
1. Jogszabályi háttér.....	43
2. A munkavégzés tárgyi feltételei.....	44
3. A munkavégzés személyi feltételei.....	45
4. A munkáltatók és a munkavállalók köteleességei és jogai.....	46
A munkáltatók és a munkavállalók köteleességei és jogai az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításában /Mvt. 54. § * (1)/.....	46
5. Munkabaleset, Foglalkozási megbetegedés/Mvt. 87.§(3)/.....	48
6. Nem munkabalesetnek minősülő baleset.....	50
7. Kockázatotértékelés/Mvt.54§.(2),70/2011.BM rendelet 16/A §./.....	50
Tűzvédelem.....	51
8. A Tűzoltóság tevékenységével kapcsolatos alapvető értelmezések.....	52
9. A tűzoltóság szervezeti és irányítási rendszere.....	53
Környezetvédelem.....	53

10.	Jogszabályi háttér.....	53
11.	Felelősség a környezetért.....	54
12.	Kártérítési felelősség.....	56
III.	BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI ISMERETEK.....	57
III/ I.	SZOLGÁLATI ISMERETEK.....	57
1.	A büntetés-végrehajtási szervezet.....	57
2.	A bv. szervezet meghatározása.....	57
3.	A bv. szervezet szakfeladatai és kapcsoló szakfeladatai.....	60
4.	A bv. szervezet jogállása.....	61
5.	A bv. szervezet vezetése, irányítása.....	61
6.	A bv. szervezet felépítése.....	62
7.	A bv. szervezet személyi állománya.....	63
8.	A bv. intézetek szolgálati tagozódása.....	64
9.	A szakterületek alapvető feladatai.....	64
10.	A 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) rendészeti igazgatási alkalmazottakra vonatkozó rendelkezései.....	66
11.	A bv. szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrség.....	73
III. / II.	BIZTONSÁGI ISMERETEK.....	75
IV.	A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET BIZTONSÁGI RENDSZERE	75
1.	A biztonság fogalmának értelmezése.....	75
2.	A büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági rendszere.....	77
1.	2.1. A büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági rendszerének elemei (feltételei).....	78
2.	2.2. A biztonsági rendszer alapokmánya.....	78
3.	2.3. A folyamatosság követelménye.....	78
V.	A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG ALAPFOGALMAI, ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEI.....	80
1.	A biztonsági tevékenység fogalma, területei és tartalma.....	80
1.	1.1. A biztonsági tevékenység fogalma.....	80
2.	1.2. A biztonsági tevékenység területei.....	80
3.	1.3. A biztonsági tevékenység tartalma (főbb biztonsági feladatok).....	80
4.	1.4. Az őrzés, felügyelet, ellenőrzés fogalma.....	81
2.	A biztonsági tevékenységet ellátó személyi állomány.....	82
1.	2.1. A személyi állomány.....	82
	A biztonsági felügyelő.....	83

A körletfelügyelő.....	84
A foglalkoztatási felügyelő.....	84
2. 2.2. Az együttműködő szervek.....	85
3. A biztonsági tevékenységet ellátók feladatait tartalmazó okmányok.....	86
4. A szolgálatteljesítési helyek.....	87
5. A biztonsági tevékenység tárgya.....	87
VI. A BV. SZERVEZET, VALAMINT A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG IRÁNYÍTÁSA ÉS ELLENŐRZÉSE, A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET IRÁNYÍTÓ, ELLENŐRZŐ ELŐLJÁRÓK FELADATAI.....	87
1. A biztonsági tevékenység irányítása.....	87
2. A biztonsági tevékenység ellenőrzése.....	88
3. A biztonsági tevékenységet irányító, ellenőrző előljárók feladatai.....	89
4. A szakmai ellenőrzés.....	92
4.1. A szakmai ellenőrzés célja.....	92
4.2. A szakmai ellenőrzés feladata.....	93
4.3. A szakmai ellenőrzés alapelvei.....	93
4.4. A szakmai ellenőrzés rendszere, követelményei.....	94
4.5. A szakmai ellenőrzés módszerei.....	95
4.6. A szakmai ellenőrzés típusai.....	95
A rendkívüli események vizsgálatára vonatkozó szabályok.....	96
4.7. Értelmező rendelkezések.....	96
VII. BIZTONSÁGI OSZTÁLY, KÜLSŐ ŐRZÉS, OBJEKTUMVÉDELEM, A BV. SZERV TERÜLETÉRE TÖRTÉNŐ BE- ÉS KILÉPÉS SZABÁLYAI.....	98
1. A biztonsági osztály.....	98
1.1. A biztonsági osztály szervezeti felépítése.....	98
1.2. A biztonsági tevékenység területei és azok feladatkör szerinti szolgálati tagozódása.....	98
2. A büntetés - végrehajtási objektumok őrzése, védelme.....	100
A bv. objektum fogalma.....	100
1. Objektumvédelem fogalma.....	100
2. Objektumvédelem célja.....	100
3. Az objektumvédelem jellege.....	101
4. Az objektumvédelem fokozatai.....	101
3. A büntetés-végrehajtási intézetek külső őrzése.....	101

1. 3.1. A külső őrzés alapjai.....	101
4. A bv. szerv működésének, a fogva tartás rendjének és biztonságának fenntartása érdekében alkalmazott biztonsági létesítmények, berendezések és technikai eszközök.....	102
5. Járőrszolgálat.....	104
1. A járőrszolgálat fajtái.....	104
2. A járőrszolgálat formái.....	105
6. A büntetés- végrehajtási szerv területére történő be- és kilépés szabályai.....	105
1. 6.1. A be- és kilépés általános (törvényi szintű) szabályai.....	105
2. A be- és kilépés részletes szabályai a 44/2007. (IX.19.) IRM rendelet, a Biztonsági Szabályzat, valamint a 42/2020. BVOP utasítás alapján.....	106
A hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személyekre vonatkozó rendelkezések.....	110
A bv. szerv személyi állományának munkaidőn kívüli belépésre vonatkozó szabályok.....	112
A fogvatartott látogatóira vonatkozó rendelkezések.....	113
A fogvatartott képviselőjének belépésére, ellenőrzésére vonatkozó rendelkezések.....	113
A szakorvosi vizsgálatra jelentkező, szabadlábon lévő elítéltre vonatkozó rendelkezések	113
3. Belépésre jelentkező személyek ruházatának, csomagjának, valamint a gépjárművek ellenőrzése.....	113
VIII. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK.....	115
1. Az intézkedési kötelezettség és az intézkedések alkalmazásának közös szabályai.....	115
A tájékoztatási kötelezettség.....	115
2. A kényszerítő eszközök alkalmazásának közös szabályai.....	117
1. 2.1. A kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségi vizsgálata.....	118
3. Az egyes, rendszeresített kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó speciális szabályok.....	118
3.1. A testi kényszer.....	118
3.2. A bilincs.....	119
3.3. A könnygáz, az elektromos sokkoló, a gumibot.....	119
3.4. Traumatikus és irritáló lőszer.....	119
3.5. A szolgálati kutya.....	119
3.6. A löfegyverhasználat.....	119
4. Kényszerítő eszközökkel kapcsolatos értelmező rendelkezések.....	120
IX. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET ELLÁTÓ SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY ELIGAZÍTÁSA.....	122

X. A FOGVATARTÁS BIZTONSÁGÁRA HATÓ KÖRÜLMÉNYEK, A FOGVATARTOTTAK BIZTONSÁGI KOCKÁZATÁNAK ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE.....	123
A biztonsági kockázati besorolás felülvizsgálata.....	123
XI. A BIZTONSÁGI INTÉZKEDÉSEK.....	125
1. Biztonsági elkülönítés.....	125
2. Biztonsági zárkába vagy biztonsági részlegre helyezés.....	127
3. Mozgáskorlátozó eszközök alkalmazása.....	127
4. Elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazása.....	128
5. Elektronikus megfigyelési eszköz vagy az ellenőrzést biztosító megfigyelési eszköz alkalmazása.....	128
6. Motozás.....	129
7. A biztonsági ellenőrzés, a biztonsági vizsgálat és a biztonsági szemle, átfogó biztonsági vizsgálat.....	129
1. 7.1. A biztonsági ellenőrzés.....	129
2. 7.2. A biztonsági vizsgálat.....	130
3. 7.3. A biztonsági szemle.....	130
8. Az ajtók zárva tartásának elrendelése.....	130
9. Egyes jogok gyakorlásának a felfüggesztése.....	131
XII. A BELSŐ ŐRZÉS, FELÜGYELET, ELLENŐRZÉS.....	132
XIII. A MUNKÁLTATÁS KÖZBENI ŐRZÉS, FELÜGYELET, ELLENŐRZÉS, MUNKÁLTATÁSSAL KAPCSOLATOS BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG.....	134
1. A munkáltatás biztonsági felügyelete.....	134
1. A munkáltatás fogalma.....	134
2. A munkáltatás területei.....	135
A költségvetési munkáltatás.....	135
A gazdálkodó szervezeteknél folyó munkáltatás.....	135
Más gazdálkodó szervezettel kötött szerződés alapján történő munkáltatás.....	135
3. A bv. intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munka.....	136
4. A munkáltatás biztosítása, felügyelete, ellenőrzése.....	136
5. Munkahelyek kialakításának feltételei, új munkahely kialakítása vagy meglévő munkahely jellegének megváltoztatása.....	137
2. A munkáltatás irányításában résztvevő személyek.....	138
2.1. A foglalkoztatási biztonsági felelős.....	138
1. 2.2. A foglalkoztatási felügyelő.....	138

2. 2.3. A foglalkoztatást közvetlenül irányító művezető.....	138
3. A munkáltatás nyomtatványai és vezetésének szabályai.....	139
1. 3.1. Munkahelyi szolgálati napló.....	139
2. 3.2. Biztonságra veszélyes anyagok, eszközök kiadásának és visszavételének nyilvántartása.....	139
3.3. Munkáltatási Engedély.....	140
4. A munkáltatás szabályai.....	141
4.1. A munkáltatás általános szabályai.....	141
XIV. AZ EGYÉB BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG KÖZBENI ŐRZÉS, FELÜGYELET VAGY ELLENŐRZÉS VÉGREHAJTÁSA.....	142
1. A szabadlevegőn tartózkodás végrehajtásának biztonsági szabályai.....	142
1.1. A szabadlevegőn tartózkodás felügyeletét ellátó felügyelő.....	142
1.2. A szabadlevegőn tartózkodást biztosító biztonsági felügyelő.....	142
2. A látogatás közbeni biztonsági tevékenység.....	142
3. A fogvatartott polgári egészségügyi intézményben történő elhelyezése.....	144
3.1. Az egészségügyi intézményben elhelyezett fogvatartott őrzése, ellenőrzése.....	144
XV. A FOGVATARTOTTAK SZÁLLÍTÁSA KÖZBENI BIZTONSÁGI FELADATOK.....	145
1. A szállítás fogalma.....	145
1.1. A szállítás végrehajtási formái.....	145
1.2. A szállítás előkészítése.....	146
1.3. A szállítás járművei.....	146
XVI. A FOGVATARTOTTAK ELŐÁLLÍTÁSA KÖZBENI BIZTONSÁGI FELADATOK.....	147
1. Az előállításra vonatkozó általános rendelkezések.....	147
XVII. A FOGVATARTÁS RENDJÉT VESZÉLYEZTETŐ ESEMÉNYEK.....	149
1. Az eseményekről általában.....	149
2. Az események csoportosítása.....	149
3. Az események fajtái.....	150
3.1. A biztonság személyi feltételeit sértő, vagy veszélyeztető események.....	150
3.2. A biztonság tárgyi feltételeit sértő, vagy veszélyeztető események.....	150
3.3. A biztonsági rendszabályokat sértő, vagy veszélyeztető események.....	150
XVIII. A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEK SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYÁNAK ÉRTESÍTÉSI RENDJE.....	152
1. Alapfogalmak.....	152

2. Általános szabályok.....	153
3. Kommunikációs eszközökön keresztül történő értesítés.....	155
4. Lakcím szerinti személyes értesítés.....	155
5. Az értesítés gyakorlásának rendje.....	156
XIX. SZOLGÁLAT ALATT BIRTOKBAN TARTHATÓ TÁRGYAK	
KORLÁTOZÁSA.....	157
1. A szolgálat alatt birtokban tartható vagyontárgyakra, magáncélú telekommunikációs eszközre, készpénzre és készpénzt helyettesítő eszközökre vonatkozó korlátozás.....	157
2.1. A technikai ellenőrzés szabályai.....	158
Büntetés-végrehajtási reintegráció.....	159
1. A szabadságvesztés végrehajtásának célja, feladata.....	159
2. A bánásmód fogalma, alapelvei, valamint objektív és szubjektív elemei.....	160
3. Reintegrációs tevékenység fogalma.....	160
4. A jutalmazás, a fegyelmi felelősségre vonás és a közvetítő eljárás szabályai.....	164
5. A fegyelmi felelősségre vonás rendje, és az alkalmazható fenyítések.....	165
6. Közvetítő eljárás:.....	167
7. A munkáltatás fogalma, szervezete és formái.....	167
8. Az utógondozás és a pártfogó felügyelő tevékenység célja, feladatai.....	172
9. Reintegrációs őrizet.....	177
10. Társadalmi kötődés program.....	181
Pszichológia.....	183
1. A totális intézetek jellemzői.....	183
2. Eltérő bánásmódot igénylő fogvatartottak.....	184

I. JOGI ISMERETEK

AZ ÁLLAM ÉS A JOG KIALAKULÁSA

1. A jog kialakulása

Az emberiség életében az egyén magatartását mindig az adott társadalom együttélési szabályai befolyásolták a kor fejlettségi szintjének megfelelően.

Az állammá szerveződött társadalom a központi irányítás és az irányítás által meghatározott együttélési követelményrendszer - normarendszer - szerint működik.

A norma magatartási szabály, amely a társadalmilag elfogadott magatartási mintákat fogalmazza meg.

1.1. A jog fogalma

Az állam a hatalmi berendezkedésének megfelelően szabályozza a társadalmi, együttélési normákat.

Társadalmi normák:

- vallás
- erkölcs
- együttélési és viselkedési szabályok
- jog

A jog az állami szervek által kibocsátott, olyan magatartási szabályok összessége, amelyeket általános érvényesség jellemez és megtartásuk végső soron az állami szervek által kikényszeríthető. A jogi normát ez a kikényszeríthetőség különbözteti meg más társadalmi normáktól.

A jog az állam által kikényszeríthető, ez különbözteti meg a többi normától. Általános érvényű, vagyis mindenkire vonatkozik.

1.2. A jogrendszer és tagozódása

Az állam által meghatározott magatartási szabályokat jogszabályoknak, összességüket jognak vagy jogi normarendszernek nevezzük.

A jogrendszer egy adott időpontban, egy adott államban, hatályban lévő jogszabályok összessége.

A jogág az azonos nemű társadalmi viszonyokat azonos módszerrel szabályozó jogi normák összessége, amelyek a többitől elválaszthatók.

Jogág például: a polgári jog, a családjog, a munkajog, a büntetőjog.

A büntető jog nem szabályozza a társadalmi viszonyokat, a más jogág által szabályozott társadalmi viszonyokat védi.

1.3. Az érvényesség és hatályosság

Az érvényességnek 3 feltétele van:

- az arra feljogosított jogalkotó szerv alkossa meg az adott jogi normát,
- a feljogosított szerv az előírt eljárási szabályoknak megfelelően alkossa meg a jogi normát,
- a jogi normát az előírásoknak megfelelően hirdessék ki.

Csak érvényes jogszabály lehet hatályos.

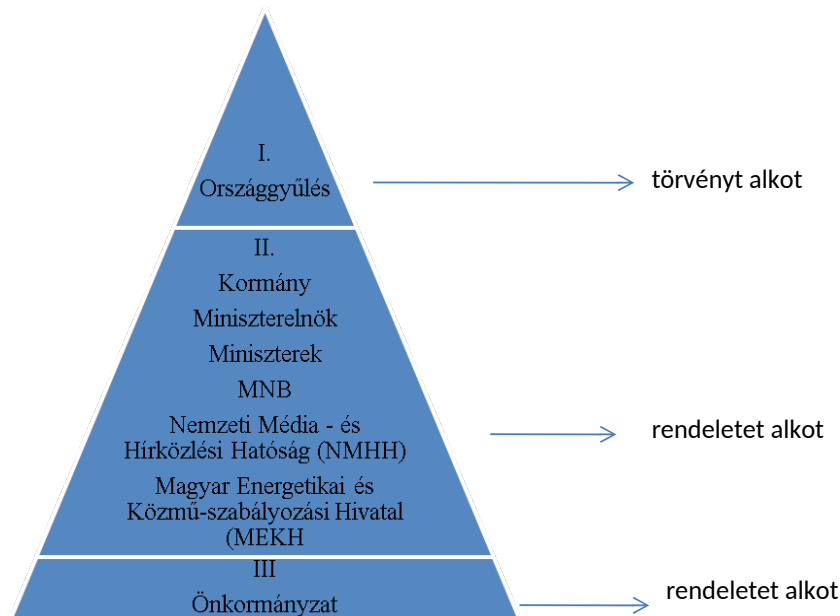
A hatálynak négy formáját különböztetjük meg: időbeli, területi, személyi, tárgyi hatály.

- Időbeli hatály: azt az időbeli intervallumot jelöli, amelyben az adott norma alkalmazandó.
- Területi hatály: meghatározza azt a földrajzilag körülhatárolható területet, ahol a norma alkalmazandó. (A Magyarországon megalkotott törvények esetében Magyarország területén, az uniós jogszabályokat az Európai Unió területén.)
- Személyi hatály: a jogalanyok azon körét rögzíti, akikre nézve a norma jogokat, kötelezettségeket tartalmaz. (Bv. Kódex)
- Tárgyi hatály: azon jogviszonyokat jelenti, amelyeket az adott jogi norma átfog, az az a szabályozás tárgyköre.

A hatályosság tehát azt jelenti, hogy egy érvényes jogi norma milyen feltételek között alkalmazandó, telepít jogokat és kötelezettségeket személyek számára.

2. Jogalkotás és jogalkalmazás

A jogalkotásra vonatkozó szabályokat a 2010. évi CXXX. törvény határozza meg. A jogalkotó szerveket és az általuk alkotható jogszabályokat az Alaptörvény tartalmazza.

A I. és II. kategóriába tartozó jogalkotói szervek által alkotott jogszabályok általános érvényűek és hatályúak.

E rangsornak megfelelően az alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal, és egyik sem lehet ellentétes Magyarország Alaptörvényével. Ezt nevezzük **a jogforrások hierarchiájának**.

A jogszabályok jogalkalmazó szervek útján érvényesülnek.

Ezek a büntető-igazságszolgáltatás területén a következők:

- **nyomozó hatóságok, (rendőrség, NAV, Ügyészség)**
- **ügyészségek,**
- **bíróságok,**
- **büntetés-végrehajtási szervezet.**

A BÜNTETŐJOG

1. A büntetőjogról

A büntetőjogra - mint jogágra - ellentétben a többi jogággal az jellemző, hogy a társadalmi viszonyokat közvetlenül nem szabályozza. A büntetőjog a más jogágak által szabályozott társadalmi viszonyokat védelmezi. Ezt tekintjük a büntetőjog feladatának.

A büntetőjog tágabb értelemben magába foglalja:

- **az anyagi büntetőjogot,**
- **a büntetőeljárási jogot,** valamint
- **a büntetés-végrehajtási jogot.**

Szűkebb értelemben büntetőjogon csak az **anyagi büntetőjogot**, vagyis a Büntető Törvénykönyvet értjük.

A **büntetőeljárási jog** meghatározza a büntetőeljárás feltételeit, az eljárásban résztvevő állampolgárok jogait és kötelességeit, továbbá az eljárásra jogosult szervek működését, az eljárás módját, formáit.

A **büntetés-végrehajtási jog** felöleli valamennyi, a büntető törvénykönyvben meghatározott büntetés és intézkedés végrehajtásának szabályait.

2. A büntetőjog fogalma

A büntetőjog azoknak a jogszabályoknak az összessége, amelyek meghatározzák, hogy mely emberi magatartások minősülnek bűncselekménynek, valamint azt, hogy e bűncselekmények elkövetőivel szemben milyen jogkövetkezményeket lehet alkalmazni.

A büntetőjog mindig csak utólag tud reagálni a társadalmi viszonyok változásaira. (Pl., amíg a számítógépek alkalmazása nem vált általánossá és ahhoz kapcsolódó bűncselekmények nem történtek, addig a jogalkotó nem minősíthette bűncselekménynek a számítógépes csalást)

3. A büntetőjog forrásai

Jogforrás a törvényhozó akaratának meghatározott módon és formában való kifejezése.

A büntetőjogban csak törvény lehet jogforrás!

Hatályos büntetőjogunk fontosabb jogforrásai:

- a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban: Btk.)
- az 2017. évi CX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.)
- a 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (továbbiakban: Bv. Kódex).

4. A Büntető Törvénykönyv

A Btk. két-évszázados fejlődésének eredményeképpen **Általános, Különös és Záró Részre tagozódik.**

Az **általános** részi rendelkezés a törvényesség elvét, a joghatóságára vonatkozó rendelkezéseket, a büntetőjogi felelősség feltételeit, módzatait, a bűncselekmény fogalmát, a büntethetőség általános feltételeit, a kiszabható büntetéseket és intézkedéseket, valamint a fiatalkorúakra és a katonákra vonatkozó eltérő sajátosságokat tartalmazza.

A **különös** részi rendelkezések meghatározzák az egyes bűncselekmények törvényi tényállásait.

A **záró** rész az értelmező és a hatályba lépésre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

A BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV

1. A bűncselekmény

1.1. A bűncselekmény fogalma

A bűncselekmény fogalma a büntetőjog egyik központi eleme.

A hatályos Btk. a bűncselekményt a következőképpen határozza meg:

„4. § (1) Bűncselekmény az a szándékosan vagy - ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény, büntetés kiszabását rendeli.”

Az idézett rendelkezésből megállapítható, hogy a bűncselekményt a következő fogalmi elemeket tartalmazza:

- **tényállásszerűség**
- **társadalomra veszélyesség**
- **bűnösség - szándékosan vagy gondatlanságból elkövetett cselekmény**

1.2. A bűnösség

A **bűnösség az általános törvényi tényállás szükséges eleme, a büntetőjogi felelősségre vonás alapja.** A Btk. a bűnösség két alakzatát szabályozza, a **szándékosságot** és a **gondatlanságot.**

1.2.1. A szándékosság

A Btk. 7.§.-a szerint:

„Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.”

A szándékosságot érzelmi és értelmi (tudati) oldalra bontva vizsgáljuk, a szándékosság két formája között tesz különbséget:

- az egyenes szándék és
- az eshetőleges szándék.

A szándékosság fogalmilag súlyosabb alakzatával, egyenes szándékkal követi el a bűncselekményt, aki magatartásának következményeit látja és kívánja, pl. testi sértés.

A szándékosság fogalmilag enyhébb alakzatával, eshetőleges szándékkal követi el a bűncselekményt, aki tudja, hogy magatartása következtében társadalomra veszélyes, vagy nagyobb fokban veszélyes következmények is beállhatnak - e következményeket nem kívánja -, de bekövetkezésükbe belenyugszik, velük szemben közömbös.

1. 2.2. A gondatlanság

A Btk.8.§.-a szerint:

„Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.”

A gondatlanság a bűnösség enyhébb alakzata.

Az idézett törvényi rendelkezés alapján a gondatlanságnak két fajtáját különböztetjük meg:

- **a tudatos gondatlanságot és**
- **a hanyag gondatlanságot.**

A tudatos gondatlanság magában foglalja a magatartás lehetséges következményeinek előrelátását, illetve az e következmények elmaradásához fűződő könnyelmű bizakodást. Tudatos gondatlanság esetén az elkövető magatartásának lehetséges következményeit látja, de bízik azok elmaradásában.

Hanyag gondatlanság esetén nem látja előre magatartása lehetséges következményeit, ezekhez nem is tud érzelmileg viszonyulni. Ami nem jut eszünkbe, azt nem kívánhatjuk, nem nyugodhatunk bele. Hanyag gondatlanság esetén az elkövető bűnössége abban áll, hogy a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja magatartása során.

1.3. A bűncselekmény fajtái

A bűncselekményeket súlyuk - társadalomra való veszélyességük - szerint differenciálhatjuk. A Btk. büntetteket és vétségeket különböztet meg.

A Btk. 5.§-a szerint:

5.§"(1) A bűncselekmény büntett vagy vétség. Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli, minden más bűncselekmény vétség."

1.4. A szándékos bűncselekmény megvalósulási szakaszai

A szándékos bűncselekmények kifejlődésének folyamata a következő szakaszokra bontható:

- **az előkészület,**
- **a kísérlet és**
- **a befejezett bűncselekmény.**

A gondatlan bűncselekmények kizárólag befejezett bűncselekményként léteznek, tehát nincsenek megvalósulási szakaszai.

1. 4. 1. Az előkészület

A Btk. 11.§ (1) bekezdése szerint:

"(1) Ha e törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik."

A szándék kialakulását követően a bűncselekmény megvalósulásának második szakasza. A bűncselekmény ezzel jelenik meg a külvilágban, büntetőjogilag értékelhető magatartás formájában.

1. 4. 2. A kísérlet

A Btk. 10.§ (1) bekezdése szerint:

"Kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be."

E szerint a kísérlet a szándékos bűncselekmény elkövetésének megkezdésével veszi kezdetét. Aktív magatartással megvalósított bűncselekményeknél pl.: emberölés, a fegyver célra (ember) irányítása.

A Btk. 10.§ (2) bekezdése szerint:

"A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni."

A Btk. a kísérleti szakaszban maradó bűncselekményekre nem határoz meg önálló büntetési tételeket, hanem a befejezett bűncselekmény büntetési tételének keretei alkalmazandók a kísérletre is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kísérletet feltétlenül úgy kell büntetni, mint a befejezett bűncselekményeket.

1. 4. 3. A befejezett bűncselekmény

A bűncselekmény teljes megvalósulását, a Különös Részben megfogalmazott törvényi tényállás teljes kimerítését nevezzük befejezett bűncselekménynek.

2. A bűncselekmény alanya

Minden bűncselekmény szükségszerű eleme az alany. Alanynak nevezzük azt az elkövetőt, akit a bűncselekmény megvalósítása miatt felelősségre lehet vonni. **Alany tehát a büntethető elkövető.**

2.1. Az alannyá válás feltételei – általános alany

Bűncselekmény alanya (tettese és részese) csak:

- **a bűncselekmény elkövetésekor a 14. életévét betöltött, kivéve a Btk. 16. § rendelkezése alapján**
- **legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkező, (felismerési és cselekvési képesség)**
- **természetes személy (élő ember) lehet.**

A Btk 105. §-a szerint:

„Fiataikorú az, aki a bűncselekmény elkövetéskor 12. életévét már betöltötte, de a 18. életévét még nem.”

A fentiek alapján a főszabály az, hogy a fiataikorú az az elkövető, aki a 14. életévét már betöltötte, de a 18. életévét még nem. Emellett azonban a 12. életévét betöltött, de 14. életévét még el nem ért bűnlekövető büntetőjogi felelősségre vonásának feltételeit is megteremti a törvényt, ennek egyik feltétele az, hogy az általa elkövetett cselekmény a 16. §-ban megjelölt bűncselekmények valamelyikét valósítsa meg, másik pedig az, hogy rendelkezzen a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges beszámítási képességgel.

A beszámítási képességnek két egymást feltételező eleme van:

- **a felismerési és**
- **az akaratí kéesség.**

Beszámítási képességgel rendelkezik az, aki képes arra, hogy a felismeréséhez viszonyítva akaratának megfelelő magatartást tanúsítson.

A bűncselekmény elkövetője jogi személy nem lehet. A beszámítási képesség emberi, személyhez kötött képesség.

2.2. A speciális alany

A Btk. **Különös Része** a tettesre utalva többnyire az, "aki" kifejezést használja, amellyel egyben azt is jelzi, hogy az ilyen bűncselekmény tettese bárki lehet, aki megfelel az általános alannyá válás feltételeinek. **Vannak olyan bűncselekmények is, amelyek tettese csak olyan személy lehet, aki az általános alannyá válás feltételein túl további követelményeknek, egyéb ismérveknek is megfelel. Az ilyen személyt speciális alanynak nevezzük.**

A speciális alanyiságot megállapító többletismérvek a következők lehetnek:

- állampolgárság (pl. hazaárulás),
- foglalkozás (pl. foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés),
- állás-hivatal (pl. bántalmazás hivatalos eljárásban), fokozott büntetőjogi védelem és felelősség
- állapot (pl. fogolyszökés, fogolyzendülés)

2.2.1. Hivatali bűncselekmények

A hivatali bűncselekmények, illetve a hivatalos személy elleni bűncselekmények egyik legfontosabb speciális ismérve, hogy ezek alanya csak hivatalos személy lehet.

A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos szolgálati viszonyban lévő tagjai tevékenységük jellegére tekintet nélkül hivatalos személynek minősülnek.

Amennyiben a fogvatartott foglalkoztatása külső munkáltatónál történik, az őt feladatokkal ellátó és munkáját irányító "külső személy" nem minősül hivatalos személynek.

Bántalmazás hivatalos eljárásban

A Btk. 301.§-a szerint:

„Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Elkövetési magatartás a tetteges bántalmazás.

A bántalmazás általában olyan követlen ráhatás más testére, ami fájdalom okozására, esetleg a becsület csorbítására irányul. Ilyen lehet az ütés puszta kézzel, a kisebb erejű rúgás.

A tetteges bántalmazás csak akkor tényállásszerű, ha az elkövető jogszerű hivatali eljárása során követi el.

Jogellenes fogvatartás

A Btk. 304.§-a szerint:

„Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást személyi szabadságától jogellenesen megfoszt, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a jogellenes fogvatartást

- a) aljas indokból vagy célból,**
- b) a sértett sanyargatásával vagy**
- c) súlyos következményt okozva**

követik el.”

A büntett megvalósul, ha a hivatalos személy a passzív alanyt jogellenesen elfogja, a hatóság hivatalos helyiségébe kíséri, őrizetbe veszi, letartóztatásba helyezi, vagy őrizet alatt tartja, például: a jogszerű őrizetbe vétel, letartóztatás, szabadságvesztés időtartamának letelte utáni fogvatartás, stb.

Amennyiben a jogellenes fogvatartás gondatlanságból történik (például: a szabadságvesztésre ítélt büntetését kitöltötte, de téves adminisztráció miatt nem szabadítják), úgy fegyelmi felelősségre vonásnak van helye.

A hivatali visszaélés

A Btk. 305.§-a szerint:

„Az a hivatalos személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen

- a) hivatali kötelességét megszegi,**
- b) hivatali hatáskörét túllépi, vagy**
- c) hivatali helyzetével egyébként visszaél,**

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A hivatalos személyeket hivatali kötelességük jogszerű teljesítése során fokozott felelősség terheli, az állampolgárokhoz viszonyítva. E jogok birtokában törvényes tevékenységük során a jogszabályok előírásainak betartását kényszer útján is biztosíthatják.

A hivatali kötelesség mindig olyan jogi kötelesség, amely meghatározza, hogy a hivatalos személy mit tegyen, mire jogosult, illetve milyen magatartástól kell tartózkodnia.

A hivatali visszaélés alanya tettesi minőségben csak hivatalos személy lehet.

A bűncselekmény csak akkor valósul meg, ha a hivatalos személy az elkövetési magatartásokat azért tanúsítja, hogy ezzel másnak jogtalan hátrányt okozzon, illetve magának jogtalan előnyt szerezzen.

2.2.2. A hivatalos személy elleni bűncselekmények

A többlet kötelezettségek mellett többlet jogosultságok illetik meg az államapparátusban dolgozókat.

Hivatalos személy elleni erőszak

A Btk. 310.§-a szerint:

„Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

- a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,**
 - b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy**
 - c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,**
- büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”**

A hivatalos személy akadályozásának az olyan magatartást tekintjük, amely a jogszerű eljárás megkezdését, folytatását vagy befejezését gátolja, nehezíti. (Például: a fogvatartott nem hajlandó alávetni magát a motozásnak, és megfenyegeti a körletfelügyelőt, hogy amennyiben egy ujjal is hozzáér, kinyomja a szemét.)

A hivatalos személy, intézkedésre kényszerítéséről akkor beszélhetünk, ha az erőszak vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett az elkövető akaratának megfelelő magatartást tanúsítva. (Például: a fogvatartott fenyegetéssel arra kényszeríti az intézet parancsnokát, hogy a büntetés-félbeszakítását engedélyezze.)

A hivatalos személy eljárása alatti vagy eljárása miatt történő bántalmazása. Bántalmazásról itt akkor beszélünk, ha az elkövető a passzív alany testét erőszakosan, durván érinti. (Például: a zárka biztonsági ellenőrzését végző körletfelügyelőt a fogvatartott megrúgja.)

2.2.3. Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények

Fogolyszökés

A Btk. 283.§-a szerint

„Aki a büntetőeljárás alatt, illetve a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során a hatóság őrizetéből megszökik, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Szökésnek kell tekinteni a fogoly minden olyan tevékenységét, amely arra irányul, hogy a hatósági őrizet alól időlegesen vagy véglegesen kivonja magát oly módon, hogy a kényszertartózkodásra kijelölt helyet engedély nélkül elhagyja.

A bűncselekmény akkor befejezett, amikor a fogoly - akár rövid időre is - kikerül a hatóság őrizetéből.

A fogolyszökés alanya tettesként csak a büntető eljárás vagy a büntetés-végrehajtás hatálya alatt álló személy lehet.

Alanya:

- őrizetbe vett személy (reintegrációs őrizet is)
- szabadságvesztét töltő személy
- letartóztatott személy
- bünygyi felügyeletben lévő személy
- bűncselekmény miatti elzárást töltő személy

Fogolyzendülés

A Btk. 284.§-a szerint

„Az a fogvatartott, aki más fogvatartottakkal együtt a fogvatartás rendjét súlyosan veszélyeztető, nyílt ellenszegülésben részt vesz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az elkövetési magatartása a **fogvatartás rendjét** súlyosan veszélyeztető, nyílt ellenszegülés. A nyílt ellenszegülés a fogvatartás rendjével való szembehelyezkedésnek bármely aktív vagy passzív formája lehet, vagyis mind tevéssel, mind pedig mulasztással is elkövethető.

Így például: a biztonsági felügyelők lefegyverzése, a körletfelügyelők bezárása, az intézet valamelyik helyiségének vagy részének hatalomba kerítése, a berendezési tárgyak elpusztítása, megrongálása, stb., de megvalósulhat az utasítások végrehajtásának súlyos veszélyt előidéző megtagadásával (például: éhségsztrájkjal) is.

Az elkövetés módja a nyílt ellenszegülés. Az **ellenszegülés akkor "nyílt", ha kifejezett, határozott és mások által felismerhető**. Ez nem azt jelenti, hogy az elkövetésnek nyilvánosnak kell lenni (azaz több személy jelenlétében kell végrehajtani), hanem azt, hogy a cselekmény mások (fogolytársai, a felügyelet tagjai) által észlelhető, felismerhető. Pl. a rossz minőségű munka, vagy a munka el nem végzése önmagában a nyílt ellenszegülés megállapítását nem alapozza meg.

A cselekmény akkor tényállásszerű, ha a nyílt ellenszegülés a büntetés-végrehajtási intézet szabályszerű működése, rendje, fegyelme, a munkáltatás természete, ideje, utasítások, szabályok, stb. ellen irányul. Nem valósul meg azonban akkor, ha a foglyok valamilyen törvényt sértő intézkedés (például indokolatlan étkezéselvonás, vagy az élelem rossz minősége) ellen lázadoznak, tiltakoznak.

A fogolyzendülés bűncselekményének alanya tettesi minőségben csak fogoly lehet, tényállásszerűségének feltétele legalább három fogoly együttes fellépése.

Alanya:

- őrizetbe vett személy
- szabadságvesztét töltő személy
- letartóztatott személy
- bűncselekmény miatti elzárást töltő személy
- szabálysértési elzárást töltő személy
- idegenrendészeti őrizetet bv. szernél (vagy rendőrségi fogdán tölt)

2.2.4. A korrupciós bűncselekmények

Hivatali vesztegetés

A Btk. 293.§-a szerint

„Aki hivatalos személyt a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért előnnyel befolyásolni törekszik, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény elkövetési magatartása az előny adása vagy az előny ígérése.

Megállapítható az elkövető bűnössége akkor is, ha az előnyt nem a hivatalos személynek, hanem reá tekintettel másnak adja vagy ígéri. Pl. a fogvatartott hozzátartozójától valaki pénzt fogad el azért, hogy másik zárkába helyezze a fogvatartottat.

Hivatali vesztegetés elfogadása

A Btk. 294.§-a szerint:

„Az a hivatalos személy, aki a működésével kapcsolatban előnyt kér, az előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény befejezett az előny kérésével, vagy az ígéret elfogadásával. Ez a hivatali vesztegetés másik, passzív oldala.

A felügyelő akkor jár el helyesen, ha a hivatali vesztegetést haladéktalanul jelenti a közvetlen előljárójának. Ha nem így tesz, akkor jelentési kötelezettség megszegése katonai bűncselekményt követi el.

Ha a felügyelő a felajánlott összeget elfogadja, akkor hivatali vesztegetés elfogadását követi el. A bűncselekmény befejezett az előny kérésével, vagy az ígéret elfogadásával.

2.3. A bűncselekmény elkövetői

Elkövetők: a tettesek és részesek.

A Btk. 12.§-a szerint:

„Elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (a továbbiakban együtt: tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (a továbbiakban együtt: részesek)”

2.3. 1. A tettesség

A tettesek képezik a társadalomra nagyobb veszélyességet jelentő kört, hiszen ők azok, akik a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítják. Tettesi magatartás hiányában bűncselekmény nem jöhet létre.

A Btk. a tettesek három csoportját határozza meg, úgymint az önálló tettes, a társtettes, és a közvetett tettes.

2.3.1.1. A tettes (önálló tettes)

A Btk. 13.§ (1) bekezdése szerint:

"Tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja."

Az önálló tettesség a leggyakrabban megvalósuló tettesi minőség. Gondatlan bűncselekményeknél az egyetlen tettesi minőség az önálló tettesség.

Az önálló tettes a bűncselekmény törvényi tényállását - egészben vagy részben - maga valósítja meg.

2.3.1.2. A közvetett tettesség

a Btk 13.§ (2)bekezdése értelmében

„Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg.”

A közvetett tettes olyan személyt használ fel a szándékos bűncselekmény tárgyi tényállási elemeinek a megvalósítására, aki e szándékos bűncselekmény miatt azért nem vonható felelősségre, mert nála hiányoznak az elkövetővé váláshoz szükséges alanyi feltételek. Pl. a cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, erőszak, fenyegetés miatt nem büntethető, vagy tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg.

2.3.1.3. A társtettesség

A Btk. 13.§ (3) bekezdése szerint:

"Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg."

Társtettességről akkor beszélünk, ha legalább két, büntetőjogilag felelősségre vonható személy vesz részt az elkövetésben oly módon, hogy a bűncselekményt:

- **közösen és**
- **szándékegyesben valósítják meg.**

2.3. 2. A részesség

Részeseknek azokat az elkövetőket nevezzük, akik tényálláson kívüli magatartás tanúsításával vesznek részt a bűncselekmény megvalósításában.

A részesek: a felbujtó és bűnsegéd

2.3.2.1 A felbujtó

A Btk. 14.§ (1) szerint:

" Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír."

A felbujtó elkövetési magatartását a törvény a "rábír" kifejezéssel határozza meg. A rábírás megvalósulhat rábeszélés, meggyőzés, különféle előnyök, jutalom kilátásba helyezésével. Bármilyen konkrét formában valósul is meg a rábírás, tartalmilag azt jelenti, hogy:

- kialakítja a tettesben a bűncselekmény elkövetésének szándékát, vagy
- a formálódó tettesi szándék végleges kialakulásához a döntő indító okot szolgáltatja.

pl.: az örökös a végrendelet hamisítására bírja rá az ügyvédet pénz ellenében.

2.3.2.2. A bűnsegéd

A Btk. 14.§ (2) bekezdése szerint:

"Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt."

A bűnsegéd elkövetési magatartása szándékos segítségnyújtás a bűncselekmény elkövetéséhez. A bűnsegéd nem vesz részt a bűncselekmény elkövetésében, az elkövetési magatartás megvalósításában, csak megkönnyíti, előmozdítja a tettes cselekményét.

A segítségnyújtás kétféle formában nyilvánulhat meg:

- a **fizikai** és a
- **pszichikai** bűnsegély.

A **fizikai** bűnsegély az elkövetéshez nyújtott tárgyi, fizikai segítség. A fizikai bűnsegély általában aktív magatartást feltételez, de történhet mulasztással is (például: az üzletvezető a tettessel megbeszélve a lopás megkönnyítése érdekében nyitva hagyja a raktár ajtót.)

A **pszichikai** segítségnyújtás lényegét tekintve hasonló a felbujtáshoz. A pszichikai bűnsegéd szándékerősítő hatást fejt ki a tettesre.

3. A büntethetőségi akadályok

A büntethetőségi akadályokat, amelyeknek megléte esetén a törvényi tényállást megvalósító személyt nem lehet büntetőjogi felelősségre vonni.

Tekintettel arra, hogy a büntethetőségi akadályok jogi természete különböző, a törvény két csoportra osztja ezeket:

- a büntethetőséget kizáró és
- a büntethetőséget megszüntető okokra.

Az első csoportba sorolja azokat a körülményeket, amelyek jelentkezése esetén az elkövető cselekménye csak látszólag meríti ki valamely bűncselekmény törvényi tényállását. Ilyenkor ugyanis már a cselekmény megvalósításának pillanatában hiányzik a bűncselekmény fogalmi ismérveinek valamelyike.

A második csoportot, a büntethetőséget megszüntető okok alkotják. Ezeknél az elkövető cselekménye bűncselekménynek minősül, az elkövető azonban mégsem büntethető, mivel a büntethetőséget megszüntető okok az eredetileg létezett büntethetőséget utólag megszüntetik.

4. A szankciórendszer

A hatályos Btk. szankciórendszere **dualista jellegű**, büntetéseket és intézkedéseket tartalmaz.

A büntetés célja a Btk. 79.§-a szerint:

"A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el."

A büntetés a bűncselekmény elkövetése miatt a törvényben meghatározott joghátrány.

A **büntetés** alkalmazása elsősorban az elkövetett cselekmény súlyához és az elkövető bűnösségének fokához igazodik.

4.1. A büntetések

A Btk. szerint:

„33. § (1) Büntetések

- a) a szabadságvesztés,
- b) az elzárás,
- c) a közérdekű munka,
- d) a pénzbüntetés,
- e) a foglalkozástól eltiltás,
- f) a járművezetéstől eltiltás,
- g) a kitiltás,
- h) a sportrendezvények látogatásától való eltiltás,
- i) a kiutasítás.

(2) Mellékbüntetés a közügyektől eltiltás.

4.1.1. A szabadságvesztés

A törvény a szabadságvesztés két változatát szabályozza:

- az **életfogytig** tartó és
- a **határozott ideig** tartó szabadságvesztést.

A Btk. 35. és 36. szakaszai szerint:

„35. § (1) Ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, annak végrehajtását fogházban, börtönben vagy fegyházban rendeli végrehajtani.”

„36. § A határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama három hónap, leghosszabb tartama húsz év; bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt év.”

Életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a huszadik életévét betöltötte.

A határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb időtartamát a törvény három hónapban állapítja meg, leghosszabb időtartamát pedig húsz évben. Bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt évben.

A Btk. Különös Része a szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetén meghatározza azt a büntetési tételkeretet, amelyen belül a jogalkalmazó a szükséges mértékű büntetést kiszabhatja.

A szabadságvesztés **fegyház, börtön, fogház** fokozatban kerül végrehajtásra.

A feltételes szabadságra bocsátás a határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén

„38. § (1) Határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ügydöntő határozatában megállapítja a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy - a (4) bekezdésben meghatározott esetekben - azt, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt.”

Feltételes szabadságra bocsátásnak csak akkor van helye, ha a feltételes szabadságra bocsátást lehetősége nem kizárt annak legkorábbi időpontja:

- a büntetés 2/3-ad,
 - visszaeső esetén 3/4-ed,
- részének kitöltését követő nap, de legalább három hónap.**

Öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén - különös méltánylást érdemlő esetben - a bíróság ügydöntő határozatában rendelkezhet úgy, hogy az elítélt a **büntetése fele részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátható**. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha az elítélt többszörös visszaeső.

Határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év.

A feltételes szabadságra bocsátást kizáró okok:

- a többszörös visszaeső, ha a szabadságvesztést fegyház fokozatban kell végrehajtani,
- az erőszakos többszörös visszaeső,
- aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
- akit olyan szándékos bűncselekmény miatt ítélték szabadságvesztésre, amelyet korábbi, határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése vagy a végrehajthatóság megszűnése előtt követett el,
- akit tettesként ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre az alábbi bűncselekmények miatt:
 - ea) népirtás, emberiség elleni bűncselekmény, apartheid, ha a halált szándékosan okozva követik el [142. § (1) bekezdés a) pont, 143. § (1) bekezdés a) pont, 144. § (1) bekezdés a) pont],
 - eb) emberölés [160. § (1) és (2) bekezdés],
 - ec) emberrablás [190. § (4) bekezdés],

- ed) fogolyzendülés, terrorcselekmény, jármű hatalomba kerítése és zendülés súlyosabban minősülő esetei, ha a halált szándékosan okozva követik el [284. § (4) bekezdés, 314. § (1) bekezdés, 320. § (2) bekezdés, 442. § (4) bekezdés], vagy
- előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak [445. § (5) bekezdés a) pont].
Nem bocsátható feltételes szabadságra az sem, akit
- a (4) bekezdés e) pontjában meghatározott bűncselekmény elkövetése esetén
- előkészület miatt,
- részesként, vagy
- korlátlan enyhítés alkalmazásával,
- a hozzátartozója sérelmére elkövetett, nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt, vagy
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény miatt
- ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre.

Feltételes szabadságra bocsátás életfogytig tartó szabadságvesztés esetén

„42. § Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ügydöntő határozatában meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

43. § (1) Ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább huszonöt, legfeljebb negyven évben állapítja meg. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.

(2) Életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartama legalább tizenöt év.”

4.2. Az intézkedések

A bűncselekmények büntetőjogi következményeinek külön csoportját alkotó intézkedések jelentősen eltérnek a büntetésektől céljaikban és alkalmazási elveikben egyaránt.

A Btk. 63.§ (1) bekezdése sorolja fel az egyes intézkedési nemeket. E szerint:

- a) a megrovás,*
- b) a próbára bocsátás,*
- c) a jóvátételi munka,*
- d) a pártfogó felügyelet,*
- e) az elkobzás,*
- f) a vagyonelkobzás,*
- g) az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele,*
- h) a kényszergyógykezelés,*
- i) a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti intézkedések.*

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOG

1. A büntetés-végrehajtás feladata és célja

A büntetés-végrehajtás feladatait és céljait a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. Kódex) tartalmazza:

A Btk. büntetési céljaira utalással határozza meg a büntetés-végrehajtás feladatát, tekintve, hogy a szankció végrehajtásában testesül meg maga a joghátrány, amely mind a társadalmi, mind az egyéni prevenciót szolgálja.

2. A szabadságvesztés büntetés végrehajtása

A Büntető Törvénykönyv (Btk.) határozza meg a bűncselekmény elkövetőivel szemben alkalmazható büntetéseket és intézkedéseket.

Büntetési rendszerünk központi eleme a szabadságvesztés, amely legtöbb a bűncselekmény törvényi tényállásának jogkövetkezménye.

2. 1. A szabadságvesztés végrehajtásának célja

83. § (1) A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ügydöntő határozatában meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

E törvényszakaszból kitűnik, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának célja a törvényben és az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése során az egyéniesítési szempontok biztosítása az egyéni megelőzési célok elérése érdekében. Az egyéni szempontok kialakítása során külön figyelmet kell fordítani

- **a társadalomba történő beilleszkedését és azt, hogy**
- **ne kövessen el újabb bűncselekményt.**

3. A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdése

3.1. Az elítéltek befogadása

A befogadás eljárás és mozzanatai

I. személyazonosság megállapítása

A befogadás alapjául szolgáló iratok

Az intézet az elítéltet:

- jogerős bírósági ügydöntő határozatról szóló bírói értesítőlap,
- elővezetésről szóló rendelkezés,
- elfogatóparancs,
- a szabadságvesztés letöltésére vonatkozó felhívás,
- a szabadságvesztés ideiglenes fogamatba vételére vonatkozó ügyészi vagy bírói rendelkezés,
- az igazságügyért felelős miniszter külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvételéről szóló értesítése alapján fogadja be.

II. Egészségügyi és orvosi befogadás

Ha az elítélten a befogadáskor külsérelmi nyomot észlelnek, vagy a rendőrségi fogdából, a javítóintézetből, átkísért elítélt azt állítja, hogy bántalmazták, haladéktalanul orvosi vizsgálatot kell végezni, valamint jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek egy-egy példányát, az átkísérést végrehajtó szervnek, illetve a törvényességi felügyeletet ellátó ügyésznek meg kell küldeni.

A fogvatartott befogadáskor az egészségügyi szakdolgozó megvizsgálja:

- közegészségügyi és
- járványügyi szempontból.

A **bv. orvos feladata** a befogadás után - legkésőbb 72 órával -:

- **megvizsgálja a fogvatartottat,**
- **rögzíti a fogvatartott kórelőzményi adatait,**
- **megállapítja általános egészségügyi állapotát, fizikai státuszát, illetőleg**
- **elbírálja a munkaképességét.**

III. Letételezés, felszerelés

Az elítélteknél lévő tárgyak átvétele - Letétkezelés a befogadási eljárás során

A hivatali időben történő befogadási eljárás során a bv. intézet parancsnoka által megbízott személy (továbbiakban: befogadó) végzi az elítélt birtokában lévő okmány, pénz, érték, és egyéb tárgyak (ruházat, műszaki cikkek) átvételét és letételezését.

A biztonságra veszélyes tárgyakról (lőfegyver, lőszer, vélhetően robbanó vagy sugárzó anyag, kábítószer), amelyek nem helyezhetők letétbe és jellegüknél fogva nem is semmisíthetők meg, illetve nem küldhetők haza 3 példányban jegyzőkönyvet kell felvenni. Ezt követően értesíteni kell az illetékes rendőr-kapitányságot, a további intézkedések megtétele miatt.

Az elítélt felszerelése

A letételezési eljárás során az elítélttől civil ruházata átvételre kerül. Az intézetben az elítélt formaruhát köteles viselni.

A formaruházattal együtt az elítélt megkapja ágyfelszerelési tárgyait is.

A formaruházatra és az ágyfelszerelésre vonatkozó szabályokat a 16 /2014. (XII. 19) IM rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.

IV. Tájékoztatás

A fogvatartott részére írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon kell a tájékoztatást adni:

- a panaszjogról és a jogorvoslati lehetőségekről,
- őt megillető védelemhez való jogról,
- a végrehajtás során az őt megillető anyanyelv használatához való jogról,
- a büntetés-végrehajtási ügy irataiba és az egészségügyi dokumentációba való betekintéshez való jogról,
- a kapcsolattartás formáiról,
- a konzuli hatóságok értesítéséhez való jogról,
- az intézetben betartandó magatartási szabályokról,
- a fegyelmi felelősségről és a fegyelmi eljárás rendjéről,
- a kényszerítő eszközökről, a biztonsági intézkedésekről,
- a büntetés, az intézkedés, valamint a szabálysértési elzárás kezdő és utolsó napjáról, valamint a feltételes szabadságra bocsátás, illetve ideiglenes elbocsátás esedékessége napjáról,
- a kártérítési felelősség rendjéről,
- az egészségügyi ellátáshoz való jogról,
- a betegjogok érvényesüléséről.

V. A Befogadási és Fogvatartási Bizottság

A bv. intézetek Befogadási és Fogvatartási Bizottságot (továbbiakban: **BFB**) működtetnek.

A BFB dönt a fogvatartottat érintő fontosabb kérdésekben.

4. A szabadságvesztés végrehajtási rendje

A szabadságvesztés végrehajtási rendjén egy differenciált végrehajtási rendszert kell értenünk, amely jelenti:

- a szabadságvesztés **végrehajtásának módját,**
- a szabadságvesztésre vonatkozó **általános** szabályok, és
- az egyes fokozatokra vonatkozó **speciális** szabályok,
- valamint a fokozatokon belüli **egyéb szabályozások összességét,**
- a bv. **szervezet feladatait,**
- az **elítelt jogi helyzetét.**

➤ A szabadságvesztés **végrehajtási módján** értjük a más büntetéstől eltérő végrehajtási jelleget:

- az elítelt szabadságának elvonását,
- a "zárt" bv. intézeti elhelyezést, ennek intézményi kialakítását.

A szabadságvesztést a bíróság által meghatározott fokozatban, és a büntetés-végrehajtási szervezet által kijelölt - lehetőleg az elítelt lakóhelyéhez legközelebb eső - büntetés-végrehajtási intézetben hajtják végre.

➤ A végrehajtás során (**általános szabályok**) különböző alapelvek érvényesülnek:

- a törvényesség,
- az emberséges bánásmód,
- a legkisebb beavatkozás elve,
- normalizáció elve,
- nyitottság elve,
- felelősség és önbecsülés elve,
- az egyéniesítés,
- differenciálás elve,
- a jogok és kötelezettségek együttes érvényesülése,
- a társadalmi részvétel elve.

➤ Az egyes fokozatokra vonatkozó **speciális** szabályok.

Ennek megfelelően különböző fokozatokban eltérő szigorúságú szabályozásokat találunk:

- **a külvilágtól való elkülönítés,**
- **az őrzés, felügyelet és ellenőrzés,**
- **a bv. intézetben belüli mozgás,**
- **az életrend,**
- **a személyes szükségletekre fordítható összeg,**
- **a jutalmazás és fenyítés, valamint**
- **reintegrációs programban való részvétel.**

➤ A fokozatokon belüli **egyéb szabályozások**

A szabadságvesztés végrehajtása során az elítélt kockázati elemzése, magatartása és a reintegrációs tevékenységben való részvétele függvényében az egyes fokozatokon belül a végrehajtás rendje, az elítélt részére adható kedvezmények az egyes fokozatokhoz kapcsolódó rezsimszabályok szerint eltérőek lehetnek.

A végrehajtás rendje az egyes végrehajtási fokozatokhoz képest eltérő:

- az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása,
- az átmeneti részlegre helyezés,
- a biztonsági zárkába, illetve részlegre helyezés,
- a sajátos kezelési igényű elítéltek részére speciális részleget alakíthat ki (HSR, gyógyító terápiás részleg, drogprevenció részleg), ahol a végrehajtás rendje elsősorban e sajátos igényekhez igazodik.

➤ A Bv. Kódex meghatározza azokat a **bv. szervezetre háruló feladatokat**, amelyeket minden fokozatban biztosítani kell az elítéltnak a szabadságvesztés végrehajtása során. Ezek a következők:

- **őrzés, felügyelet, ellenőrzés,**
- **elhelyezés, élelmezés, ruházat**
- **egészségügyi ellátás,**
- **oktatáshoz szükséges feltételek,**
- **munkáltatáshoz szükséges feltételek**
- **a büntetés céljával nem ellentétes jogok gyakorlása**
- **társadalmi visszailleszkedést segítő egyéb reintegrációs programok.**

➤ A fogvatartott jogi helyzete

A jogerős és végrehajtandó szabadságvesztést kiszabó bírósági ítélet hatására a szabad ember jogi státusza megváltozik, amikor elítéltté válik. Ettől kezdve az elítélt a büntetés-végrehajtási jogviszony alanya lesz.

E jogviszony jellegéből következik, hogy a feleket a szabadságelvonnásból fakadó helyzetre figyelemmel sajátos jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik. E jogviszony keletkezésével vannak az elítéltnak olyan, az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai, amelyeket a szabadságvesztés nem érinthet, továbbá olyanok, amelyek szünetelnek és olyanok, amelyek módosulnak, korlátozottan érvényesülnek.

4.1. A fogva tartás rendje, házirend és napirend

Az intézetben a fogva tartás törvényes végrehajtásához szükséges rendet kell fenntartani. A rend kialakítása és fenntartása a bv. szervezet feladata. **Az elítéltet megillető jogok gyakorlásának és köteleességek teljesítésének rendjét házirendben kell szabályozni.**

A házirendtől csak a bv. intézet parancsnokának engedélyével lehet eltérni. A reintegrációs tiszt feladata, hogy tájékoztassa a fogvatartottat a házirendről, illetve az annak megszegésével járó következményekre is figyelmeztesse.

A házirend tartalmazza:

- az elítélt napirendjét,
- az elítélt bv. intézeten belüli foglalkoztatására, mozgására, tartózkodására és a munkavégzés rendjére vonatkozó szabályokat,
- a panaszok, kérelmek, bejelentések, a rendjét;
- az elítélt viselkedési szabályait,
- a látogatók fogadásának, valamint a bv. intézet elhagyásának a szabályait,
- a sürgősségi cikkek vásárlásának idejét, módját,
- az elítélt által küldött, vagy a részére érkezett levelek, csomagok kezelésére vonatkozó szabályokat,
- az elítélt tartózkodására és foglalkoztatására szolgáló helyiségek használatának rendjét,
- a vallási szertartások időrendjét,
- a telefonkészülék használatának rendjét és feltételeit,
- az elítélt birtokában tartható tárgyak körét, mennyiségét,
- a betartandó balesetvédelmi és tűzvédelmi előírásokat,
- a dohányzásra vonatkozó szabályokat,
- a többlétszolgáltatások igénybevételére vonatkozó szabályokat,
- a biztonsági zárkában vagy részlegesen elhelyezett elítéltekre vonatkozó végrehajtási szabályokat.
- ágyrendre, szekrényrendre és a zárkarendre vonatkozó szabályokat
- a rezsimszabályoknak megfelelő fogvatartott birtokában tartható tárgyak fajtáinként és mennyiségi szempontból történő meghatározását

A napirend a házirend részét képezi és részlegenként kell kiadni.

A napirendben kell meghatározni minden olyan tevékenységet, amely a bv. intézet napi folyamatos működését biztosítja.

A napirend tartalmazhatja:

- nyitás – zárás,
- ébresztő – takarodó,
- létszámenőrzés,
- étkezések,
- szabadlevegőn tartózkodás,
- egészségügyi ellátás,
- munkába (oktatásra) vonulás időpontját.

A takarodó és az ébresztő között legalább nyolc óra folyamatos pihenőidőt, étkezésre naponta háromszor, esetenként legalább húsz percet kell biztosítani.

Minden intézet a helyi sajátosságai figyelembe vételével készíti el a saját házi-, napirendjét, amely intézet parancsnoki intézkedés melléklete formájában jelenik meg.

A házirend megtartására, valamint megszegésének a következményeire az elítéltek figyelmeztetni kell. A házirendtől csak a parancsnok engedélyével lehet eltérni.

4.2. A büntetés-végrehajtás során keletkező speciális jogok és kötelezettségek sajátossága hogy:

- csak a büntetés végrehajtásának ideje alatt állnak fenn, az elítélt szabadulása után aktualitásukat veszítik, vagy
- újabb speciális jogok és kötelezettségek keletkeznek például a pártfogói felügyelet elrendelése esetén.

Az elítéltet a büntetés-végrehajtási jogviszonyából keletkező, őt megillető jogai, illetve terhelő kötelezései:

Az elítélt jogosultságai

A fogvatartott jogosult:

- a higiéniai feltételeknek megfelelő egészséges elhelyezésre,
- az egészségi állapotának és a szabadságvesztés végrehajtása alatti tevékenységének megfelelő étellemezésre, egészségügyi ellátásra, megfelelő ruházat biztosítására,
- a hozzátartozóival, valamint az általa megjelölt és a bv. intézet által engedélyezett személyekkel, szervezetekkel kapcsolatot tartani,
- baleset esetén baleseti ellátásra és baleseti egészségügyi szolgáltatásra,
- pihenésre, szabadidőre,
- testi és szellemi állapotának fenntartása, illetve fejlesztése érdekében
 - naponta szabad levegőn tartózkodásra,
 - önképzésre, sajtótermékek megrendelésére, a bv. intézet művelődési és sportolási lehetőségeinek igénybevételére,
 - tanuláshoz való jogát gyakorolni; általános iskolai, középfokú, valamint felsőfokú tanulmányok megkezdésére, folytatására, a vizsgákra való felkészüléshez tanulmányi és vizsgaszabadságra,
- a bv. intézetben, illetve annak felügyeleti szerveinél és a büntetés-végrehajtástól független szervhez közérdekű bejelentés, panasz, kérelem és jognyilatkozat előterjesztésére,
- a büntetés végrehajtása során jogorvoslati joggal élni,
- a rendelkezésére álló pénzből havonta meghatározott összeget személyes szükségleteire fordítani, illetve azzal egyéb módon rendelkezni,
- a szabadságvesztés végrehajtása során keletkezett kárának megtérítésére,
- sajátos védelemre a nők, fiatalkorúak és a fogyatékkal élők a rájuk vonatkozó eltérésekkel,
- jogszabályban meghatározottak szerint saját ruha viselésére, illetve használati tárgyak tartására;
- a már megállapított pénzellátásának a meghatalmazott személy kezéhez vagy az bv. intézethez történő folyósítására, továbbá a saját jogon járó családi pótléknak a letéti számláján való elhelyezésére,
- a szabadulást követő társadalomba való visszailleszkedés érdekében az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtésének segítségére,
- önkéntes vállalása alapján oktatási, képzési, valamint reintegrációt elősegítő személyes fejlődését biztosító programokon való részvételre,
- büntetés-végrehajtási szervezeten belüli fogvatartotti fórumon való véleménynyilvánításra.

- minden elítélt lelkiismereti és vallási meggyőződését szabadon megválaszthatja, vallását gyakorolhatja,
- Az elítélt az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság által elektronikus eszközön átadott iratokba vagy az ellene folyamatban volt büntetőeljárásban keletkezett iratról elektronikus adathordozón kiadott másolatba a bv. szervezet által biztosított számítástechnikai eszköz igénybevételevel jogosult betekinteni,
- a szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt részére biztosítani kell, hogy a választójogát gyakorolhassa.

Az elítélt kötelezettségei

Az elítélt köteles

- a szabadságvesztést a jogszabályban vagy az országos parancsnok által meghatározott bv. intézetben tölteni,
- a büntetés-végrehajtás rendjét megtartani, illetve túrni, a kapott utasításokat végrehajtani,
- a számára kijelölt munkát elvégezni,
- a reintegrációs foglalkozás rendjét, a bv. intézet biztonsági és higiéniai követelményeit megtartani,
- a bv. intézet tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában díjazás nélkül, alkalomszerűen részt venni,
- alávetni magát a jogszabályban előírt kötelező vagy egészségi állapotának megítéléséhez szükséges orvosi vizsgálatnak és a jogszabály szerint kötelező, gyógykezelésnek,
- fegyelemsértés, illetve bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetén vizsgálati anyagot szolgáltatni az alkohol, bódító-, illetve kábítószer fogyasztás ellenőrzéséhez,
- a végrehajtási fokozatnak és rezsimszabályoknak megfelelően előírt forma- és egyéb ruházatot viselni,
- a tartására fordított költséghez hozzájárulni,
- a dolgozó elítélt a munkadíjából köteles a tartására fordított költséghez hozzájárulni,
- a dolgozó fogvatartott a munkadíjából a szabadulás idejére tartalékot képezni,
- a szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt köteles túrni a más nemű és más végrehajtási fokozatú elítéltektől való elkülönítést, az életkori, kriminológiai, kockázatelemzési és kezelési szempontú, foglalkoztatási és egészségügyi szempontok szerinti csoportba sorolását,
- az egyes rezsimekre vonatkozó korlátozásokat,
- személyes tárgyainak átvizsgálását,
- a törvény szerinti kivételekkel kapcsolattartásának ellenőrzését,
- életrendjének, bv. intézeten belüli mozgásának meghatározását, illetve korlátozását,

5. Elhelyezés

5.1. Általános elhelyezési szabályok

A Bv. Kódex rendelkezései szerint biztosítani kell a fogva tartott higiéniai feltételeknek megfelelő, egészséges és kulturált elhelyezését

Az elhelyezés során **el kell különíteni:**

- a különböző végrehajtási fokozatba tartozókat egymástól,
- a férfiakat a nőktől,
- a fiatakorúakat a felnőtt korúaktól,
- a katonákat a nem katonának minősülő elítéltektől,
- dohányzókat a nem dohányzóktól,
- a fekvőbetegeket az egészségesektől,
- a betegek közül a fertőzőket a nem fertőzőektől

Jogsabály a fentiekben foglaltakon túl, az elkülönítés egyéb szempontjait is meghatározhatja a bv. szerv számára.

Ha az elítélttel szemben más ügyben büntetőeljárás folyik, az elítélttet az ügyész, illetve a bíróság rendelkezése szerint kell elkülöníteni.

A különböző végrehajtási fokozatú elítéltek együtt helyezhetők el:

- a kórteremben,
- a betegszobában,
- fertőző elkülönítőben,
- a gyógyító-terápiás részlegben,
- az átmeneti részlegben,
- drogrevenenciós részlegen,
- pszichoszociális részlegen,
- HSR részlegen,
- anya-gyermek együttes elhelyezése esetén,
- fiatakorú elítéltek részlegén,
- EVSZ alkalmazása esetén.

Fentiekben túl együtt várakozhatnak orvosi vizsgálatra és egészségügyi rendelésre és **együtt dolgozhatnak a munkahelyen.**

Közösen vehetnek részt:

- általános iskolai és középiskolai oktatásban,
- felsőoktatásban
- szakmai képzésben,
- sportrendezvényeken,
- a kulturális rendezvényeken,
- szállítás és előállítás során,
- a vallási rendezvényeken.

Együtt tartózkodhatnak:

- szabad levegőn,
- közös étteremben.

5.2. Az elítéltek elhelyezése

Az intézetben az elítéltek elhelyezésére körletet, azon belül zárkákat és lakóhelyiségeket kell kialakítani.

Az elhelyezésre szolgáló helységek:

- zárka,
- lakóhelyiség.

A zárka:

Az elítéltek elhelyezésére szolgáló olyan helyiség, amelynek ajtaja, ablaka (a továbbiakban: nyílászárók) a külön rendelkezésekben meghatározott biztonsági követelményeknek megfelel. A zárkában folyóvízzel ellátott mosdót, illetve - az ön- és közveszélyes magatartást tanúsító elítéltek elhelyezésére kialakított zárka kivételével – elkülönített, lehetőség szerint, önálló szellőzésű WC-t kell létesíteni.

A lakóhelyiség:

Az elítéltek elhelyezésére szolgáló olyan lakhatásra alkalmas helyiség, amelynek nyílászáróinál a zárkára meghatározott biztonsági berendezés és felszerelés mellőzhető. A lakóhelyiségeknél a tisztálkodáshoz szükséges folyóvizet, fürdőt, illetve WC-t körletenként is lehet biztosítani.

A zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.

Az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet - függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e - figyelmen kívül kell hagyni.

6. Ellátás

6.1. Közütemi szolgáltatások

A bv. intézetnek gondoskodni kell:

- **megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvízről**, (a vízellátás során a közegészségügyi szabályokat maradéktalanul be kell tartani)
- a körletek, zárkák (lakóhelyiségek) és egyéb - az elítélt által használt - helyiségek jó szellőztetéséről, világításáról, fűtéséről.

Az áramellátást úgy kell kialakítani, hogy kívülről kikapcsolható legyen, továbbá:

A zárkában (lakóhelyiségben) a természetes fény vagy a mesterséges megvilágítás olvasásra alkalmas legyen A zárkát (lakóhelyiséget) állandóan megvilágítani csak akkor szabad, ha azt a parancsnok biztonsági okból átmenetileg elrendelte.

- a fűtési időny - október 15-étől, április 15-ig tart, (időjárástól függően ettől a parancsnok eltérhet).

6.2. Élelmezés

A fogvatartottak élelmezése a bv. intézet feladata. Részükre, legalább napi háromszori étkezést kell biztosítani, figyelembe véve:

- az általuk **végzett munka jellegét,**
- az **egészségi állapotukat** és
- az **életkorukat**
- **gyakorolt vallásukat.**

A fogvatartott részére **legalább napi egy alkalommal meleg ételt** kell biztosítani. Hideg élelemmel:

- rendkívüli esemény esetén **legfeljebb 3 napig** láthatók el, illetve
- higiénikusan csomagolva átszállítás, előállítás során.

A hideg élelem fogyasztásához szükséges eszközöket (pl. konzervnyitó) a bv. intézet biztosítja.

A fogvatartott részére orvosi javaslat alapján egészségügyi állapotának megfelelő (diétás, kímélő) ételt kell biztosítani. A mindenkor érvényben levő országos parancsnoki intézkedés rendelkezik részletesen a fogva tartottak részére a diétás étkezés biztosításáról.

Az élelmezési normába sorolás

Az elítéltet csak abban az esetben lehet a munkájának megfelelő élelmezési normába sorolni, ha ennek időtartama legalább a napi 4 órát meghaladja.

Az étel kiosztása csak felügyelet mellett történhet!

6.3. Ruházati ellátás

Az elítéltet az évszaknak megfelelő formaruhával kell ellátni. A formaruha nem lehet megalázó vagy lealacsonyító. A munka végzéséhez az elítéltnak munkaruhát, külön jogszabály szerint védőruhát és védőfelszerelést kell biztosítani.

Az elítélt részére az intézet által biztosított felső ruházatán, továbbá a munkaruhán, az ágy- és más felszerelésen a **“BV”** jelzést – valamint a Bv. Intézet nevét amelyik a fogvatartott részére azt biztosította- fel kell tüntetni.

Az elítélt részére csak viselésre alkalmas, tiszta, megfelelő méretű ruházat és lábbeli, valamint használatra alkalmas és tiszta ágyfelszerelés adható ki.

A bv. intézet gondoskodik arról, hogy a használatban levő ruházat mindig tiszta, karbantartott állapotban legyen. Az elítélt viszont köteles a használatra kiadott ruhát megővni, rendeltetés-szerűen használni és azon kisebb, szakértelmet nem igénylő javításokat elvégezni.

A bv. intézet gondoskodik az általa kiadott ruházat tisztításáról.

A ruházati cikkek viselése szempontjából megkülönböztetünk:

- nyári időszakot és
- téli időszakot.

A nyári időszak április 16-tól október 15-ig, a téli időszak pedig október 16-tól április 15-ig tart.

Az elítéltek ruházati ellátásának részletes normáit OP Szakutasítás és annak függeléke tartalmazza, mely az alábbi lehet:

- a felnőtt korú elítéltet **szürke színű zsávoly**
- a fiatalokorú elítélteket **zöld színű** felső formaruházattal,
- az intézet betegszobájában, a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ, a Nagyfai Krónikus Utókezelő részlegben elhelyezett betegeket, az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben (továbbiakban: IMEI) elme-megfigyelésre, elmeorvóorvászati és ideggyóorvászati kivizsgálásra és kezelésre beutalt elítéltet **kórházi öltözet**tel kell ellátni,
- az IMEI-ben elhelyezett kényszergyóorvókezel, kóros elmeállapotúvá vált elítéltet **barna színű zsávoly** ruházattal kell ellátni.
- Amennyiben a helyi adottságok és a munkakörülmények indokoltá teszik, az időszaktól és a normában meghatározott ruhafajtától eltérést az országos parancsnok-helyettes engedélyezhet.

A nők és a fiatalokorú elítéltek részére polgári jellegű formaruha is rendszeresíthető.

6.4. Egészségügyi ellátása

A fogvatartott egészségügyi ellátására az egészségügyi és társadalombiztosítási jogszabályok irányadók, melyet a büntetés-végrehajtási intézetek egészségügyi szolgálata biztosít.

Amennyiben a fogva tartó intézet az ellátást nem tudja biztosítani, akkor azt a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ, a Szegedi Fegyház és Börtön III. Objektumában működő Krónikus Utókezelő Részleg, valamint az IMEI biztosítja, és a fogvatartott ezt az ellátást köteles igénybe venni.

A fogvatartott a jogszabályban meghatározott térítéshez, illetve részleges térítéshez kötött egészségügyi szolgáltatásokat a kiszabott térítési díj ellenében veheti igénybe.

A fogvatartottat befogadáskor közegészségügyi és járványügyi vizsgálatnak kell alávetni. A járványügyi kockázatokról szóló írásos "Tájékoztató"-t részére át kell adni, amelynek tudomásul vételét aláírásával igazolja. A fogvatartott orvosi vizsgálatát legkésőbb 72 órával a befogadást követően végre kell hajtani.

Ha a fogvatartott megfelelő egészségügyi ellátása a bv. szervezet keretein belül nem lehetséges, a bv. intézet orvosa vagy a bv. egészségügyi szerv gondoskodik arról, hogy az elítélt nem a bv. szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézményben részesüljön a megfelelő és kötelező ellátásban, szükség esetén az ellátáshoz vagy a szállításhoz az Országos Mentőszolgálat közreműködését kell kérni.

A sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartott egészségügyi intézménybe történő szállítása és ellátása nem tagadható meg, nem halasztható el.

A fogvatartott bv. szervezet keretein kívül egészségügyi intézmény térítésköteles szolgáltatását csak akkor veheti igénybe, ha azt a bv. intézet parancsnoka engedélyezi, a fogvatartott a várható költségeket – ideértve a szállítás költségeit is – megelőlegezi, és az egészségügyi intézmény a szolgáltatást vállalja.

A fogvatartottak egészségügyi ellátásával kapcsolatos dokumentálás során a **Főnix Egészségügyi modul** használata kötelező.

A gyógyszer kiadagolását kizárólag egészségügyi szakdolgozó végezheti. Indokolt esetben a kiadagolt gyógyszer fogvatartottnak történő átadásában az egészségügyi szakdolgozó helyett

- megfelelő oktatás és dokumentálás után - a biztonsági, valamint a büntetés-végrehajtási szakterület is közreműködik.

A gyógyszerosztás kizárólag nyitott zárkaajtónál történhet, mely során a gyógyszer bevételenek tényét ellenőrizni kell!

A fogvatartott csak a bv. orvos írásos engedélye alapján tarthat magánál gyógyszert.

6.5. Az elítélt tisztálkodási lehetőségeinek biztosítása

Az elítéltek részére biztosítani kell a tisztálkodáshoz szükséges feltételeket, és meg kell követelni a személyi tisztasági előírások betartását.

A letéti pénzel nem rendelkező elítélt részére az alapvető tisztálkodási cikkeket és felszereléseket biztosítani kell.

Az elítéltek részére hetente legalább három alkalommal, a dolgozóknak naponként, munka után – meleg vizes fürdést kell biztosítani. A naponkénti fürdést a női és fiatalkorú elítéltekre is ki kell terjeszteni.

7. Díjazás nélküli munkavégzés

Nem minősül munkáltatásnak, az elítéltnak az intézet karbantartásában, tisztántartásában és ellátásában való díjazás nélküli kötelező részvétele.

A díjazás nélküli munkavégzés ideje a napi 4 órát, havonta összesen 24 órát nem haladhatja meg. Ezt az időt a bv. intézet orvosa csökkentheti (az elítélt egészségi, fizikai állapotára, életkorára tekintettel).

E munkavégzés esetén a munkavégzés idejére az elítéltet

- szükség szerint el kell látni munkaruhával, lábbelivel,
- szakmai és munkavédelmi oktatásban kell részesíteni.

Az elítélt balesetét a munkabalesetre vonatkozó jogszabály szerint kell elbírálni.

Az intézet köteles a díjazás nélküli munkavégzésről nyilvántartást vezetni.

8. Szükségleti cikkek vásárlása

A fogvatartottak részére a kiétkezést havonta legalább két alkalommal biztosítani kell, amelynek során a fogvatartott a letéti pénze terhére megvásárolhatja azokat a szükségleti cikkeket, amelyeket birtokában tarthat. Az elhelyezett fogvatartotti létszám és a felmerülő kiétkezési igények függvényében a meghatározott gyakoriságot szükség szerint növelni kell.

A szükségleti cikkek vásárlása esetében az elítéltnak előnyben kell részesíteni a tisztasági és tisztító szereinek megvásárlását.

A jogszabály a vásárlásra költhető összeg tekintetében végrehajtási rend és a munkában való részvétel alapján differenciál az alábbiak szerint:

Az elítélt a szükségleti cikkek vásárlására meghatározott összegen felül – a letéti pénze terhére, amennyiben a bv. szerv felé nincs fennálló tartozása – engedéllyel megvásárolhatja a bv. intézetben magánál tartható tárgyakat, hozzátartozójának ajándékot vásárolhat, szabadulása előtt a polgári ruházatát kiegészítheti.

9. Szabadítás szabályai

9.1. A szabadítás lebonyolítása

Azt az elítéltet,

- aki szabadságvesztését kitöltötte, annak utolsó napján,
- akit feltételes szabadságra bocsátottak, annak esedékessége napján,
- akinek szabadságvesztését félbeszakították, a határozat megérkezésének napján vagy a határozatban megjelölt napon,
- akinek a szabadságvesztés hátralévő részét kegyelemből elengedték vagy mérsékelték, a jogszabályban vagy a kegyelmi döntésben megállapított napon,
- akinek ügyében a Kúria felülvizsgálati eljárás, illetve a törvényesség érdekében lefolytatott jogorvoslati eljárás vagy jogegységi eljárás keretében szabadlábra helyezéséről határoz, a Kúria határozata kihirdetésének napján
- szabadon kell bocsátani.

A szabadulót igazolással kell ellátni.

9.2. Eljárás szabadulás esetén

A szabadítási eljárás során az elítéltnak ki kell adni a letétben lévő tárgyait, valamint letéti és keresményi pénzét, melyek átvételét az elítéltnak aláírásával igazolnia kell.

A szabaduló elítélt érték- és egyéb letéti tárgyait átveszi. Az átvételt a szelvényen aláírásával elismeri.

A letéti pénzét (és elszámolt munkadíját) a szabaduló elítéltnak pénztárbizonylaton kell kiadni.

Amennyiben a fogvatartott nem rendelkezik az évszaknak megfelelő ruházattal, az intézet kötelese ellátni. Első sorban az intézeti segélyruhából, amennyiben nincs megfelelő ruházat, a fogvatartott költségére az be kell szerezni. Ha a fogvatartottnak nincs felhasználható letéti pénze a beszerzés az intézet költségére kell beszerezni. Amennyiben a fogvatartottnak nincs pénze, az utazás biztosítására az intézet közpénzsegélyt ad és MÁV által elfogadott utazási utalványt állít ki a lakhelyéig.

II. MUNKA-, BALESET-, TŰZ- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI ISMERETEK

MUNKAVÉDELEM

1. Jogszabályi háttér

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény célja, hogy az Alaptörvényben foglalt elvek alapján szabályozza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit a szervezeten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve ezzel a munkabaleseteket és a foglalkozással összefüggő megbetegedéseket. A törvény hatálya kiterjed minden szervezett munkavégzésre, függetlenül attól, hogy az milyen szervezeti vagy tulajdoni formában történik.

Rendkívüli munkavégzési körülmények esetére, a rendvédelmi szerveknél munkavégzésre irányuló jogviszonyban, szolgálati viszonyban kifejtett munkatevékenységre a feladatkörében érintett miniszter által kiadott külön jogszabály e törvény figyelembevételével kivételesen indokolt esetben eltérő követelményeket, eljárási szabályokat állapíthat meg. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozóan, amely a rendvédelmi szervek személyi állománya vonatkozásában a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek munkavédelmi feladatai, valamint foglalkozás-egészségügyi tevékenysége ellátásának szabályairól szóló 70/2011. (XII. 30.) BM rendeletben szabályozva. A fogvatartottakra az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályairól, a büntetés-végrehajtási szervezetnél működő, fogvatartottakat érintő foglalkozás-egészségügyi feladatokról, valamint a fogvatartottak büntetés-végrehajtási jogviszony keretében történő munkáltatásának munkaügyi ellenőrzéséről szóló 63/2014. (XII. 15.) BM rendelet vonatkozik.

A Munkavédelmi Szabályzat kötelező előírásaival, a munkavédelmi szemlével, a munkavédelmi oktatással, valamint a vizsgáztatással kapcsolatos, a munkabalesetek bejelentésével és nyilvántartásával összefüggő, az elsőfokú munkavédelmi hatóság, illetve a foglalkozás-egészségügyi szolgálat működési rendjére és feltételeire vonatkozó, jogszabály meghozatalát nem igénylő szabályokat a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka szakutasításban és BVOP utasításban határozza meg.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályairól szóló 24/2015. (III.18.) OP szakutasítás hatálya kiterjed a büntetés-végrehajtási intézetekre, intézményekre és gazdálkodó szervezetekre (továbbiakban együtt: bv. szervekre), valamint a bv. szervek területén kívül a bv. szervek által szervezett munkavégzésre, valamint a bv. szervek személyi állományára és a büntetési-végrehajtási jogviszonyba tartozó fogvatartottakra.

A büntetés-végrehajtási szervek személyi állományának a munkavédelmi hatósági tevékenységét a munkavédelmi hatósági feladatokat ellátó egyes szervek kijelöléséről szóló 373/2011. (XII. 31.) Korm. rendeletben a Kormány az elsőfokú munkavédelmi hatósági jogkör gyakorlójaként országos illetékességgel a büntetés-végrehajtás országos parancsnokát jelöli ki, a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak tekintetében a munkavédelmi hatóság, valamint a munkaügyi hatósági jogkör gyakorlójának a kijelöléséről szóló 306/2014. (XII. 5.) Korm. rendelet a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak büntetés-

végrehajtási jogviszony keretében történő munkáltatása esetén munkavédelmi hatóságként első fokon a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka jár el.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatában az országos parancsnok általános helyettese átruházott hatáskörben dönt első fokon a munkavédelmi hatósági ügyekben.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek felügyelete, a munkavédelmi tevékenység irányítása az országos parancsnok általános helyettesének vezetésével, az Országos Parancsnokság Műszaki és Ellátási Főosztály állományába tartozó munkavédelmi főfelügyelő közreműködésével valósul meg.

Általános követelmények

- Magyarország területén munkát végzőknek joguk van a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez.
- Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek teljesítése helyett a munkáltató pénzbeli vagy egyéb megváltást a munkavállalónak nem adhat.

2. A munkavégzés tárgyi feltételei

- Munkahely céljára csak olyan építmény alkalmazható, amely megfelelő szerkezetű és szilárdságú. Ilyen építményben az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek és jellegének, az abból fakadó tisztítási feltételeknek megfelelő határoló felületeket, belmagasságot, légtérfogatot, mozgásteret, közlekedési útvonalakat kell kialakítani.
- A munkahely és a munka jellegének megfelelően gondoskodni kell a rendről, tisztaságról, a keletkező szennyezőanyagok, szennyvíz, hulladék kezeléséről oly módon, hogy veszélyt vagy egészségi ártalmat ne okozzanak és a környezetet ne károsítsák.
- Minden munkavállaló részére biztosítani kell a megfelelő mennyiségű, az egészségügyi előírásoknak megfelelő minőségű ivóvizet és a munkahely és a munka jellegének megfelelően az öltözködési, tisztálkodási, egészségügyi, étkezési, pihenési és melegedési lehetőséget.
- A munkahelyen a dolgozók létszámának és a veszély jellegének megfelelő jelző- és riasztóberendezést kell biztosítani.
- A munkahely természetes és mesterséges megvilágítása elégítse ki a munkavégzés jellegének megfelelő világításra vonatkozó követelményeket.
- A munkahelyiségben a munkavállalók létszámát, a tevékenység jellegét és a veszélyforrásokat figyelembe véve elegendő mennyiségű és minőségű, egészséget nem károsító levegőt és klímát kell biztosítani.
- A szabadtéri munkahelyen - a munkavégzés jellegének és a munkakörülményeknek megfelelő műszaki megoldásokkal, munkaszervezéssel, egyéni védelemmel, melegedési lehetőséggel, védőitallal - gondoskodni kell a munkavállalók időjárás elleni védelméről.
- Azokon a munkahelyeken, ahol az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés dohányzási tilalom elrendelését teszi szükségessé, külön dohányzóhelyet kell kijelölni. Kivéve, ha a munkáltató a munkahelyet külön törvény szerint nem dohányzó munkahellyé nyilvánította.
- A nemdohányzók védelméről minden munkahelyen dohányzóhelyek, helyiségek kijelölésével vagy más szervezési intézkedéssel kell gondoskodni.

- A munkahelyen biztosítani kell a munkahelyi elsősegélynyújtás tárgyi, személyi és szervezési feltételeit.

3. A munkavégzés személyi feltételei

- A munkavállaló csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha:
 - annak ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik,
 - foglalkoztatása az egészségét, testi épségét, illetőleg a fiatalok egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja,
 - foglalkoztatása az utódaira veszélyt nem jelent,
 - mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteti, és a munkára - külön jogszabályokban meghatározottak szerint - alkalmasnak bizonyult.
- Az egészségügyi megfelelőségről az egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, rendvédelmi alkalmazottai munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról előzetes és időszakos orvosi vizsgálat alapján kell dönteni.
- Ahol veszély fenyeget, egyedül munkát végezni nem szabad, és ilyen helyre csak erre is kiterjedő oktatásban részesült munkavállalók léphetnek be.
- A szakmai képzés keretében kell gondoskodni arról, hogy a résztvevők elsajátítsák a képzettségük alapján betölthető munkakör egészségi és biztonsági követelményeit. A szükséges ismeretanyagot a feladatkörében érintett miniszter a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben határozza meg.
- Ha valamely munkát egyidejűleg két vagy több munkavállaló végez, a biztonságos munkavégzés érdekében az egyik munkavállalót meg kell bízni a munka irányításával, és ezt a többiek tudomására kell hozni.

4. A munkáltatók és a munkavállalók kötelességei és jogai

A munkáltatók és a munkavállalók kötelességei és jogai az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításában /Mvt. 54. § (1)/*

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles figyelembe venni a következő általános követelményeket:

- a) a veszélyek elkerülése;
- b) a nem elkerülhető veszélyek értékelése;
- c) a veszélyek keletkezési helyükön történő leküzdése;
- d) az emberi tényező figyelembevétele a munkahely kialakításánál, a munkaeszközök és munkafolyamat megválasztásánál, különös tekintettel az egyhangú, kötött ütemű munkavégzés időtartamának mérséklésére, illetve káros hatásának csökkentésére, a munkaidő beosztására, a munkavégzéssel járó pszichoszociális kockázatok okozta igénybevétel elkerülésére;
- e) a műszaki fejlődés eredményeinek alkalmazása;
- f) a veszélyes helyettesítése veszélytelennel vagy kevésbé veszéllyessel;
- g) egységes és átfogó megelőzési stratégia kialakítása, amely kiterjed a munkafolyamatra, a technológiára, a munkaszervezésre, a munkafeltételekre, a szociális kapcsolatokra és a munkakörnyezeti tényezők hatására;
- h) a kollektív műszaki védelem elsőbbsége az egyéni védelemhez képest;
- i) a munkavállalók megfelelő utasításokkal történő ellátása.

A munkáltatónak oktatás keretében gondoskodnia kell arról, hogy a munkavállaló

- a) munkába álláskor,
- b) munkahely vagy munkakör megváltozásakor, valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek változásakor,
- c) munkaeszköz átalakításakor vagy új munkaeszköz üzembe helyezésakor,
- d) új technológia bevezetésekor

elsajátítsa és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt rendelkezzen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteivel, megismerje a szükséges szabályokat, utasításokat és információkat. Az oktatást rendes munkaidőben kell megtartani, és szükség esetén időszakonként - a megváltozott vagy új kockázatokat, megelőzési intézkedéseket is figyelembe véve - meg kell ismételni. Az oktatás elvégzését a tematika megjelölésével és a résztvevők aláírásával ellátva írásban kell rögzíteni.

Az (1) bekezdésben előírt ismeretek megszerzéséig a munkavállaló önállóan nem foglalkoztatható.

Oktatás formái:

- a) Alap oktatás
- b) Ismétlődő oktatás
- c) Rendkívüli oktatás
- d) Pótoktatás
- e) Munkavédelmi vizsgáztatás

Alapoktatás:

- a) munkába állást megelőzően vagy hat hónapnál
- b) hosszabb ideig tartó távollét után, - munkahely
- c) vagy munkakör megváltoztatásakor - ha a változás

- d) a munkavédelmi jogok, kötelezettségek, illetve kockázatok terén is változást eredményez
- e) valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés körülményeinek megváltozásakor,
- f) befogadáskor a fogvatartottak részére a tervezett foglalkoztatásától függetlenül - számára érthető módon, az általa beszélt nyelven általános balesetvédelmi oktatást kell tartani, melyet a befogadástól számított 72 órán belül kell végrehajtani

Ismétlődő oktatás:

- a) a nem fizikai munkakörben dolgozók részére évente egy alkalommal,
- b) a termelő és karbantartó üzemekben dolgozók részére negyedévente,
- c) fogvatartottak esetében havonta.

Rendkívüli oktatás

- a) súlyos vagy szokatlan okkal összefüggő balesetek, illetve káresemények,
- b) addig nem ismert jelentős veszély, kockázat mutatkozása,
- c) a szabályozás megváltozása esetén,
- d) valamint - ha a felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai indokoltá teszik

Pótoktatás

- a) a munkavédelmi oktatásról távollévőknek pótoktatást kell tartani és ennek megtörténtét a Munkavédelmi oktatási naplóban, megkülönböztethető módon kell rögzíteni.

A biztonságos munkafeltételekhez hozzá tartozik az elsősegélynyújtás megszervezése és tárgyi feltételeinek biztosítása a munkáltatói jogkört gyakorló vezető feladata.

Az elsősegélynyújtás személyi feltételeiről és az elsősegélynyújtó helyek épületen belüli kijelöléséről a munkáltató gondoskodik, a tárgyi feltételeket is. Az elsősegélynyújtás feltételeinek megfelelő biztosításához a kinevezett foglalkozás-egészségügyi szakorvos, illetve a foglalkozás-egészségügyiszoigálató véleményét be kell szerezni.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkavállaló köteles:

- csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munka végzésére vonatkozó szabályok megtartásával végezhet munkát,
- az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni,
- a munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztságot megtartani.
- a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és azokat a munkavégzés során alkalmazni,
- a részére előírt orvosi vizsgálaton részt venni,
- balesetet, sérülést, rosszulletet azonnal jelenteni,

A munkavállaló jogosult megkövetelni a munkáltatójától:

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit, a veszélyes tevékenységhez a munkavédelemre vonatkozó szabályokban előírt védőintézkedések megvalósítását,
- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretek rendelkezésére bocsátását, a betanuláshoz való lehetőség biztosítását,

- a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőítal, valamint tisztálkodó szerek és tisztálkodási lehetőség biztosítását.

A munkavállaló jogosult megtagadni a munkavégzést, ha azzal életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné.

Ha a munkáltató utasításának teljesítésével másokat veszélyeztetne közvetlenül és súlyosan, a teljesítését meg kell tagadnia.

Veszélyeztetésnek minősül különösen a szükséges védőberendezések, az egyéni védőeszközök működő képtelensége illetve hiánya.

5. Munkabaleset, Foglalkozási megbetegedés/Mvt. 87.§(3)/

Baleset: az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.

Munkabaleset: az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

A munkavégzéssel összefüggésben következik be a baleset, ha a munkavállalót a foglalkozás körében végzett munkához kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás stb. igénybevétele során éri.

Nem tekinthető munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező balesetnek (munkabalesetnek) az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt.

Fogvatartott munkabalesete: az a baleset, amely a fogvatartottat

- az Mvt. 87. § 9. pontja szerinti szervezett munkavégzés során a részére meghatározott munkakörben, díjazás ellenében végzett munka során, díjazás nélküli munkavégzése alatt, terápiás foglalkoztatása közben, az előzőekkel összefüggésben [különösen a munkához kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a büntetés-végrehajtási szerv (a továbbiakban: bv. szerv) által nyújtott egyéb szolgáltatás igénybevétele során], illetve a munkára történő átvételtől a munkába történő átadásig éri,
- az esetenkénti (alkalmi) foglalkoztatásnál vagy azzal összefüggésben éri, ha e tevékenységet utasításra végezte,
- a munkahelyek közötti átszállítás alkalmával éri.

A fogvatartott balesete (nem munkabaleset):

A fogvatartott minden, munkabalesetnek nem minősülő balesete, így különösen a munkával össze nem függő (szabad levegőn tartózkodás, csoportos foglalkozás, munkaidőn kívül a magatartási szabályok megsértése közben történő stb.) sérülés.

A fogvatartottak esetében a kivizsgálást végző személyt az MVSZ.-ben kell meghatározni.

A bv. szerv haladéktalanul kivizsgálja a fogvatartott munkabalesetét és a fogvatartott balesetét. A kivizsgálást nem végezheti a fogvatartott munkáltatásának felügyeletét

közvetlenül ellátó személy, és a kivizsgálásban a munkavédelmi vezetőnek is részt kell vennie.

Fogvatartottat ért sérülés, baleset esetén a teendők:

- a) A sérült fogvatartott vagy a fogvatartottat ért balesetet észlelő személy köteles azonnal bejelenteni a balesetet a munkavégzést közvetlenül irányító felügyelőnek vagy vezetőnek, aki a baleset bejelentéséről azonnal tájékoztatja a munkavédelmi felügyelőt.
- b) A munkavégzést közvetlenül irányító felügyelő vagy vezető köteles azonnal intézkedni a sérült fogvatartott szükség szerinti baleseti ellátásáról.
- c) Ha a balesetet kiváltó ok továbbra is fennáll, a munkavégzést közvetlenül irányító felügyelő vagy vezető köteles a kiváltó okot elhárítani, illetve megszüntetni.
- d) Ha a sérült fogvatartott ellátása, a további balesetek elkerülése, illetve a balesettel kapcsolatos egyéb intézkedések gátolják a további biztonságos munkát, a munkát közvetlenül irányító személy köteles beszüntetni azt, és gondoskodik a többi fogvatartott biztonságos elhelyezéséről.
- e) A sérülés tényét a munkavégzést közvetlenül irányító felügyelő vagy vezető a baleseti naplóban köteles rögzíteni.
- f) A balesetet a bv. szerv - az egyéb jelentési kötelezettségén túl - haladéktalanul jelenti a munkavédelmi hatóságnak, és az Mvt. 87. § 3. pontja szerinti súlyos munkabalesetről értesíti a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészt is.

A munkabaleset bekövetkezésétől számított 3 év után a munkáltató a törvényben foglaltak alapján nem köteles a munkabalesetet bejelenteni, kivizsgálni és nyilvántartásba venni.

Ha a sérült a munkáltatónak a munkabaleset bejelentésével, kivizsgálásával kapcsolatos intézkedését vagy mulasztását, továbbá ha az érintett munkavállaló a foglalkozási megbetegedés és fokozott expozíciók eset bejelentésének elmulasztását sérelmezi, a munkavédelmi hatósághoz fordulhat.

Szolgálati kötelemekkel összefüggő baleset: a munkavédelemről szóló törvényben meghatározott munkabaleseten túl az a baleset, amely a hivatásos állomány tagját

- azonnali szolgálatba, munkába rendelés esetén a rendelkező szóbeli vagy írásbeli parancs vagy utasítás vételétől számított időtől a szolgálatteljesítés, munkavégzés helyére történő megérkezéséig, valamint onnan lakóhelyére menet közben,
- kiképzési terv, napirend szerint előírt gyakorlati foglalkozásokon, a fizikai állóképesség fenntartásával kapcsolatos szervezett sportfoglalkozásokon,
- a rendvédelmi szervek tömegkapcsolatainak erősítése céljából a rendvédelmi szerv által szervezett sportversenyeken, speciális rendezvényeken, bemutatókon érte.

Minden balesetet a sérült vagy a balesetet észlelő köteles azonnal az illetékes előljárónak jelenteni és a sérültet elsősegélynyújtásban részesíteni.

Baleset esetén a munkahelyi vezető feladata:

- gondoskodni a sérült (ek) szükséges orvosi ellátásáról,
- rögzíteni az erre rendszeresített Baleseti nyilvántartási naplóban a szükséges adatokat,

- értesíteni a műszaki és a munkavédelmi vezetőt (túlmunka vagy munkaszüneti napon a megbízott ügyeletes vezetőt) az előreláthatólag munkanap kieséssel járó baleset esetén,
- gondoskodni a baleseti helyszín biztosításáról, a kivizsgálásáig.

Súlyos munkabalesetet a bv. szerv vezetője köteles a munkavédelmi hatóságának jelenteni. A fogvatartottat érintő súlyos munkabaleset esetén értesíteni kell a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészt is. Halálos baleset esetén a bv. szerv székhelye szerint illetékes rendőrkapitányság jár el.

6. Nem munkabalesetnek minősülő baleset

Nem munkabalesetnek minősülő balesetek kivizsgálását, nyilvántartását, jegyzőkönyvezését és bejelentését, hivatásos állomány tagja, RIASZ-os, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdálkodó szervezetek esetében az illetékes vezető végzi. A fogvatartottak esetében a kivizsgálást végző személyt, a bv. szerv vezetője jelöli ki.

A munkabaleset bekövetkezésétől számított 3 év után a munkáltató a törvényben foglaltak alapján nem köteles a munkabalesetet bejelenteni, kivizsgálni és nyilvántartásba venni.

Ha a sérült a munkáltatónak a munkabaleset bejelentésével, kivizsgálásával kapcsolatos intézkedését vagy mulasztását, továbbá ha az érintett munkavállaló a foglalkozási megbetegedés és fokozott expozíciós eset bejelentésének elmulasztását sérelmezi, a munkavédelmi hatósághoz fordulhat.

Foglalkozási megbetegedés: a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás, amely

- a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve
- a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye.

7. Kockázatértékelés/Mvt. 54§.(2), 70/2011.BM rendelet 16/A §./

A munkáltatónak rendelkeznie kell kockázatértékeléssel, amelyben köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat, különös tekintettel az alkalmazott munkaeszközökre, veszélyes anyagokra és keverékekre, a munkavállalókat érő terhelésekre, valamint a munkahelyek kialakítására. A kockázatértékelés során a munkáltató azonosítja a várható veszélyeket (veszélyforrásokat, veszélyhelyzeteket), valamint a veszélyeztetettek körét, felbecsüli a veszély jellege (baleset, egészségkárosodás) szerint a veszélyeztetettség mértékét.

Az állományilletékes parancsnok az alapellátó orvos, a pszichológus, a munkavédelmi felügyelő és ahol rendelkezésre áll, ott a közegészségügy-járványügyi felügyelő részvételével köteles a személyi állományra vonatkozóan a rendvédelmi szervet irányító miniszter által kiadott módszertani útmutatóban meghatározott szakmai elvek figyelembevételével kockázatértékelést készíteni.

A kockázatértékelés nem más, mint gondos áttekintése annak, hogy az adott munkahelyen mi károsíthatja, veszélyeztetheti a munkavállalókat, és milyen óvintézkedések szükségesek az egészségkárosodás megelőzésére. Az esetek legnagyobb részében a kockázatértékelés az

eddig is meglevő munkavédelmi követelmények szisztematikus ellenőrzését, a hiányosságok megszüntetését jelenti, amelyben a legfőbb eszköz a széles körű munkavédelmi ismeret és a józanész.

A munkafolyamatoknál, technológiáknál, a veszélyek megelőzése, illetve károsító hatásuk csökkentése érdekében, a veszélyforrásokat és az ellenük való védekezés módját, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit, az érintett munkavállalókkal - mind a munkahely egésze, mind az egyes munkafolyamatok tekintetében - meg kell ismertetni. A veszélyforrások ellen védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket meg kell határozni, azokkal a munkavállalókat el kell látni, használatukra ki kell oktatni és használatukat meg kell követelni.

Kockázat: a veszélyhelyzetben a sérülés vagy az egészségkárosodás valószínűségének és súlyosságának együttes hatása.

Pszichoszociális kockázat: a munkavállalót a munkahelyén érő azon hatások (konfliktusok, munkaszervezés, munkarend, foglalkoztatási jogviszony bizonytalansága stb.) összessége, amelyek befolyásolják az e hatásokra adott válaszreakcióit, illetőleg ezzel összefüggésben stressz, munkabaleset, lelki eredetű szervi (pszichoszomatikus) megbetegedés következhet be.

A bv. szerveknél a kockázatértékelés két szinten, általános szinten és individuális szinten valósul meg. A munkahelyekre, munkaeszközökre, munkakörökre általános szinten, a személyi állományra vonatkozóan egyéni (individuális) szinten is kell elvégezni.

TŰZVÉDELEM

Magyarországon a XIX. század közepén alakultak meg az első szervezett tűzoltóságok, de a tüzek megelőzése és az általuk okozott károk csökkentése már az első civilizációk kialakulása óta alapvető érdeke volt az embernek.

A közbiztonság meghatározó, szerves részeként működő tűzvédelem célja, hogy a jogszabályok és szabványok segítségével a valós élet valós problémáira nyújtson megfelelő megoldási lehetőségeket, továbbá feladata az, hogy a tűzvédelmi szabályok következetes betartatásával és betartatásával védje az állampolgárokat, teremtsen meg a tüzek oltását célzó hatékony beavatkozás feltételeit, és mindeközben biztosítsa a beavatkozó állomány alapvető biztonságát is.

E célok elérése érdekében:

- a tűzmeelőzés terén megalapozott, hatékony és ügyfélközpontú hatósági, szakhatósági, piacfelügyeleti, tájékoztatási tevékenységet,
- a tűzoltói események (tüzesetek, balesetek, egyéb kárelhárítás) során a gyors, hatékony, biztonságos beavatkozást,
- a tűzvizsgálatok lefolytatásakor és a beavatkozások elemzése során precíz, minden részletre kiterjedő, a meelőzés és beavatkozás területén is használható következtetések levonására alkalmas munkát kívánunk megalósítani.

A biztonság, ezen belül a tűzbiztonság megeremtése és meelőlé szinten tartása ösztársadalmi feladat, ezért a célok megalósításához a tűzvédelem terén jelentkező feladatokat az állampolgárok, társszervek, gazdálkodó szervezetek, önkéntes szervezetek, és

nem utolsó sorban a létesítményi, önkormányzati tűzoltóságok, továbbá a tűzoltó egyesületek együttműködésével kell végrehajtani

8. A Tűzoltóság tevékenységével kapcsolatos alapvető értelmezések

A tűz elleni védekezés (a továbbiakban: tűzvédelem): A tüzesetek megelőzése, a tűzoltási feladatok ellátása, a tűzvizsgálat, valamint ezek feltételeinek biztosítása.

Tűzmegelőzés: A tüzek keletkezésének megelőzésére, továbbterjedésének megakadályozására, illetőleg a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására vonatkozó, a létesítés és a használat során megtartandó tűzvédelmi jogszabályok, szabványok, hatósági előírások rendszere és az azok érvényesítésére irányuló tevékenység. A tűzoltóság, mint tűzvédelmi hatóság külön meghatározott esetekben engedélyező, tiltó és korlátozó intézkedéseket tesz. A tüzesetekkel kapcsolatban hatósági bizonyítványt ad ki, valamint a tűzvédelmi kötelezettségeiket megsértőkkel szemben tűzvédelmi bírságot szab ki.

Tűz (tüzeset): Az-az égési folyamat, amely veszélyt jelent az életre, a testi épségre vagy az anyagi javakra, illetve azokban károsodást okoz;

Tűzoltási feladat: A veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása. A tűzoltási szervezet a tűz oltásával kapcsolatos feladatok végrehajtása érdekében, a vonatkozó rendelkezések megtartásával, a tűzoltóság tagjaiból létrehozott vezetőkől és végrehajtókból áll. A tűz oltásának egyszemélyi felelős vezetője a tűzoltásvezető. A tűzoltás során a szükséges erőket, eszközöket, oltóanyagokat tervszerűen kell alkalmazni, a tűz terjedését meg kell akadályozni, az égést meg kell szüntetni.

A tűzoltóság által a tűzoltás, a műszaki mentés vagy az ezzel kapcsolatos gyakorlatok során okozott kár, illetőleg a tűzjelzésben, tűzoltásban, műszaki mentésben közreműködőknek a közreműködésükkel, járműveik, eszközeik, felszereléseik igénybevételével közvetlen összefüggésben keletkezett, más forrásból meg nem térülő kárának megtérítésére az elmaradt haszon kivételével, ha e törvény kivételt nem tesz, a Polgári Törvénykönyv szabályait kell alkalmazni.

A Biztosító nem köteles megtéríteni annak a kárát, aki a tüzet szándékosan vagy súlyos gondatlanságból okozta!

Köteles a tűzoltással, műszaki mentéssel és ezek jelzésével kapcsolatosan keletkezett költségek megtérítésére az, aki:

- a beavatkozást igénylő eseményt szándékosan okozta,
- a tűzoltásra vagy a műszaki mentésre vonatkozóan szándékosan megtevesztő jelzést adott.

Műszaki mentés: A tűzoltóság részéről természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a rendelkezésére álló, illetőleg az általa igénybe vett eszközökkel végzett elsődleges beavatkozási tevékenység.

Tűzvizsgálat: A tűzoltóság azon szakmai tevékenysége, amely a tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányul. A tűzvizsgálat célja olyan tűzmegelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegelőzési ismeretek bővítésére, a mentési beavatkozási feltételek javítására, és hozzájárulnak a jogkövető magatartáshoz. A tűzvizsgálatot a tüzeset keletkezési helye szerint illetékes tűzvédelmi hatóság vezetője által kijelölt személy, személyek végzik.

9. A tűzoltóság szervezeti és irányítási rendszere

(Köztársasági Elnök)	
Országgyűlés	
Kormány	
Belügyminisztérium	
BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF)	
Közvetlen szervek	Közvetett szervek (szakmai felügyelet)
Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok	Fővárosi Tűzoltó parancsnokság
Repülőtéri Katasztrófavédelmi Igazgatóság.	Hivatásos Önkormányzati. Tűzoltóságok
Katasztrófavédelmi Oktatási Központ	Létesítményi Tűzoltóságok
Országház Tűzoltóság	Önkéntes Tűzoltóságok
	Önkéntes Tűzoltó Egyesületek

Az intézmény területén tartózkodó személyek a veszélyeztetett személyek mentésében, a tűz terjedésének megakadályozásában, az anyagi javak védelmében a tűz eloltásában és a szükséges biztonsági intézkedések megtételében, továbbá a tűz közvetlenveszélyének elhárításában, a műszaki mentésben ellenszolgáltatás nélkül, életkoruk, egészségi és fizikai állapotuk alapján elvárható személyes részvétellel, az adatok közlésével kötelesek közreműködni.

Aki tüzet vagy annak közvetlen veszélyét észleli, köteles azt haladéktalanul jelenteni az ügyeletre, illetve a katasztrófavédelem tűzoltósága részére.

A tűzjelzésnek alapvetően tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a tüzeset, káreset pontos helyét,
- mi ég, milyen káreset történt, mi van veszélyeztetve,
- emberélet veszélyben van – e?
- a jelző nevét, a jelzésre használt telefon számát stb.

A tűzjelzés módjai: szóban, felkiáltással, bármilyen figyelemfelhívó módszerrel, egymást riasztva, futva, telefonon stb. lehet jelezni.

A tűzoltóság megérkezéséig a rendelkezésre álló kézi tűzoltó készülékekkel, fali tűzcsapokkal áramtalanítás után meg kell kezdeni a tűz oltását, illetve a mentést. A tűzoltásban való részvétel a beavatkozó személy biztonságát nem veszélyeztetheti.

A büntetés-végrehajtásnál rendszeresített tűzvédelmi eszközök általában a 6, illetve 12 kg-os porral oltó készülékek.

A széndioxidral oltó (CO₂) készülékeket olyan helyekre rendszeresítették, ahol az oltó por feltakarítása nehézségekbe ütközik.(konyha, számítógép szerver terem stb.)

Vízzel oltó tűzvédelmi eszközök: fali tűzcsapok, föld alatti és föld feletti tűzcsapok és szerelvényeik. Vízzel oltás megkezdése előtt áramtalanítani kell.

A tűzvédelmi használati szabályok meghatározása során rögzíteni kell az előírások betartásáért felelős személyek nevét, a menekülési útvonalat, a helyiség tűzvédelmi felszerelését, a tárolható tűzveszélyes anyagok mennyiségét, a hulladékeltávolítás gyakoriságát, az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenység engedélyeztetésének és tűzjelzésnek a módját.

KÖRNYEZETVÉDELEM

10. Jogszabályi háttér:

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény

A törvény célja

Az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása.

Az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás

A környezethasználatot úgy kell megszervezni és végezni, hogy

- a) a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
- b) megelőzze a környezetszennyezést;
- c) kizárja a környezetkárosítást.

Elővigyázatosság:

A környezethasználatot az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a hulladékkeletkezés csökkentésével, a természetes és az előállított anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni.

Megelőzés:

A megelőzés érdekében a környezethasználat során a leghatékonyabb megoldást, továbbá a külön jogszabályban meghatározott tevékenységek esetén az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni.

Helyreállítás:

A környezethasználó köteles gondoskodni a tevékenysége által bekövetkezett környezetkárosodás megszüntetéséről, a károsodott környezet helyreállításáról.

A nyilvánosság részvétele a környezetvédelemben

A természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek – e törvényben -, illetve más jogszabályban meghatározott módon - jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásban.

Mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környezetkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja. Az erre vonatkozóan írásban tett felhívásra a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésének megtétele mellett a törvényben előírt határidőn belül érdemi választ köteles adni.

A részvétel joga gyakorolható:

- a) személyesen vagy képviselő útján,
- b) társadalmi szervezetek révén,
- c) települési önkormányzatok útján.

11. Felelősség a környezetért

A környezethasználó az e törvényben meghatározott és más jogszabályokban szabályozott módon büntetőjogi, szabálysértési jogi, polgári jogi és közigazgatási jogi felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért.

A környezethasználó köteles:

- a) a környezetveszélyeztető magatartástól, illetve környezetkárosítástól tartózkodni, valamint az általa folytatott környezetveszélyeztető magatartást, illetve a környezetkárosítást abbahagyni;
- b) a környezetveszélyeztetés, valamint környezetkárosodás esetén a környezetvédelmi hatóságot azonnal tájékoztatni, továbbá a környezetvédelmi hatóság által, valamint a külön jogszabályban meghatározott információkat megadni;
- c) környezetkárosodás bekövetkezése esetén minden lehetséges intézkedést megtenni a környezetkárosodás enyhítése, a kárelhárítás, illetve a további környezetkárosodás megakadályozása érdekében, így különösen haladéktalanul ellenőrzése alá vonni, feltartóztatni, eltávolítani vagy más megfelelő módon kezelni a környezetkárosodást okozó anyagokat, illetve más károsító tényezőket azzal a céllal, hogy korlátozza vagy megelőzze a további környezetkárosodást és az emberi egészségre gyakorolt kedvezőtlen hatásokat vagy a környezeti elem által nyújtott szolgáltatások további romlását;
- d) környezetkárosodás bekövetkezése esetén az eredeti állapotot vagy a külön jogszabályban meghatározott, az eredeti állapothoz közeli állapotot helyreállítani, valamint a környezeti elem által nyújtott szolgáltatást visszaállítani vagy azzal egyenértékű szolgáltatást biztosítani;
- e) az általa okozott környezetkárosodásért helytállni és a megelőzési, illetve helyreállítási költségeket viselni.

12. Kártérítési felelősség

A környezet igénybevétele, illetőleg terhelésével járó tevékenységgel vagy mulasztásával másnak okozott kár környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kárnak minősül és arra a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályait (Ptk. 345-346. §-ai) kell alkalmazni.

Környezetvédelmi bírság

Aki, jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg, illetve határértéket túllép, a jogsértő magtartás súlyához – így különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez – igazodó környezetvédelmi bírságot köteles fizetni.

A környezetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, a szabálysértési, továbbá a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozására, felfüggesztésére, tiltására, illetőleg a megfelelő védekezés kialakítására, a természetes vagy korábbi környezet helyreállítására vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.

III. BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI ISMERETEK

III/ I. SZOLGÁLATI ISMERETEK

1. A büntetés-végrehajtási szervezet

A fejezet a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló alapismereteket taglalja, így meghatározza annak helyét az állam rendszerében, a büntetés-végrehajtási szervezet feladatait, azon túl ismeretet nyújt a büntetés-végrehajtási szervek létrehozásának szempontjairól és a büntetés-végrehajtási intézetek szolgálati felépítéséről, valamint a szolgálati ágak főbb feladatairól.

A büntetés-végrehajtási szervezet működésének rendjét szabályozó jogforrások:

- Alaptörvény
- 2017. évi CX. törvény (Be.) – a büntetőeljárásról
- 2012. C. törvény (Btk.) – a Büntető Törvénykönyvről
- 2013. évi CCXL. törvény (Bv. törvény) – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- 1995. évi CVII. törvény – a büntetés-végrehajtási szervezetről
- 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) – a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról (Hatályos. 2015.07.01-től)
- 154/2015. (VI.19.) Kormányrendelet – a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény végrehajtásáról
- 21/1997. (VII.8.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzata
- 2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről
- 4/2019. (III.11) BM rendelet a rendvédelmi igazgatási alkalmazottak rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyával összefüggő egyes szabályokról
- 1/2020. (II.21.) OP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrsegről

2. A bv. szervezet meghatározása

A bv. szervezet a feladatai ellátása során – az erre törvényben feljogosított szervek határozata alapján – az egyik legfontosabb alapjogot, a személyi szabadsághoz való jogot korlátozza.

A közrend és a közbiztonság fenntartása érdekében – az egyéb rendvédelmi szervekhez hasonlóan – kényszerítő eszközök alkalmazására is sor kerülhet.

A bv. szervezet az igazságszolgáltatás rendszerébe tartozó, sajátos feladatokat ellátó, állami, fegyveres rendvédelmi szervezet.

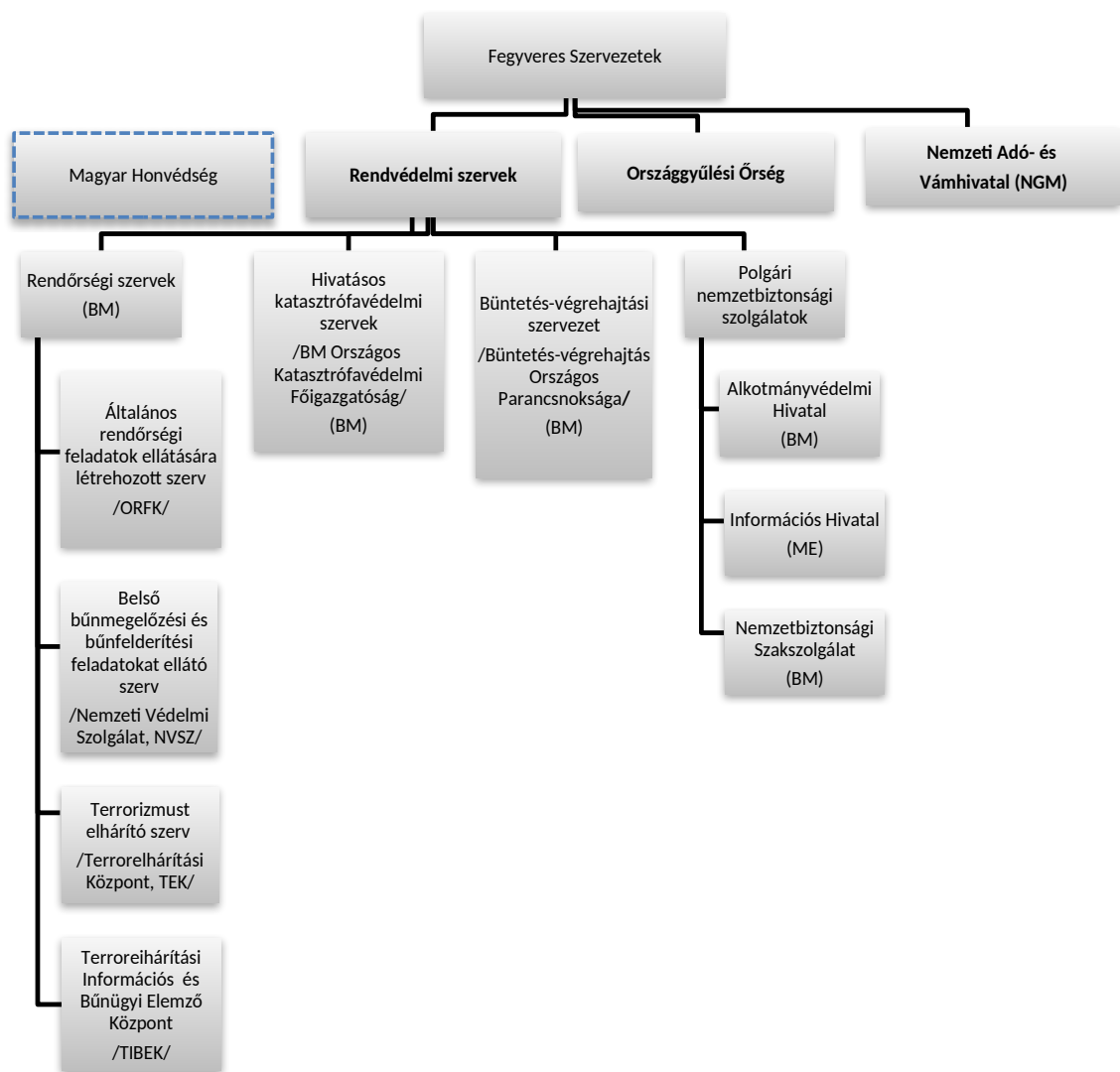
Az igazságszolgáltatás rendszere – büntetőeljárás-jogi feladatok végrehajtása szerinti felosztásban – három fő szerve:

- nyomozó hatóságok (nyomozás, tárgyalásra előkészítés – rendőrség, ügyészség, egyéb nyomozó hatóságok pl.: NAV nyomozók, Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI))
- bíróságok (büntetés kiszabása)
- büntetés-végrehajtás (személyi szabadság korlátozása, bűnelkövetők társadalomból kiemelése-elkülönítése)

A bv. szervezet egyedi, sajátos feladatokat lát el, hiszen nincs más szervezet, amelynek ilyen jellegű állami feladat lenne meghatározva.

Az állami jelző arra utal, hogy e feladatok megvalósítása kizárólag az állam szerveinek a kötelezettsége és tevékenységét állami költségvetés keretein belül látja el.

A büntetés-végrehajtási szervezet elhelyezkedése a fegyveres szervezetek rendszerében

A bv. szervezet feladatai

Garanciális jellegű szabály, hogy a bv. szervezet feladatait törvényben kell meghatározni. (E törvény: 1995. évi CVII. törvény – a büntetés-végrehajtási szervezetről)

Feladatai:

- Szabadság-elvonással járó büntetések végrehajtása (országos bv. intézetek)
- Letartóztatás végrehajtása (megyei bv. intézetek)
- Kényszergyógykezelés végrehajtása (Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet, továbbiakban: IMEI)
- Ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtása (IMEI)
- Szabálysértési elzárás végrehajtása (végrehajtására kijelölt intézetek)
- A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása
- Szabadult fogvatartottak utógondozása (max. 1 év – fogvatartotti kérelemre)

3. A bv. szervezet szakfeladatai és kapcsolt szakfeladatai

A BV. szervezet feladatai szakfeladatokra és kapcsolt szakfeladatokra oszlanak.→ **21/1997. IM rendelet – a Bv. szervezet Szolgálati Szabályzata.**

A szakfeladatok végrehajtása olyan – a fogvatartottakkal kapcsolatos – feladatok ellátását jelenti, melyek a büntetés-végrehajtási célok elérését segítik elő.

Szakfeladatok:

- Biztonsági szakfeladat
- Nevelési szakfeladat (reintegrációs)
- Nyilvántartási szakfeladat
- Foglalkoztatási szakfeladat
- Egészségügyi szakfeladat

A kapcsolt szakfeladatok végrehajtásán a szakfeladatok végrehajtásában történő előkészítő, azt elősegítő infrastrukturális jellegű (háttér munka) feladatok végzését értjük.

Kapcsolt szakfeladatok:

- Humánpolitikai szakfeladat
- Jogi szakfeladat
- Gazdasági szakfeladat (pü-i, számviteli, beruházási, anyagi, technikai)
- Védelmi szakfeladat (objektumvédelem)
- Informatikai szakfeladat
- Energetikai szakfeladat
- Munkavédelmi szakfeladat
- Környezetvédelmi szakfeladat
- Tűzvédelmi szakfeladat
- Hivatali szakfeladat (tájékoztatási, titkársági, ügykezelési)
- Jogszabály alapján egyéb feladatok

Az egyes szakfeladatok és a kapcsolt szakfeladatok részletes szabályait, illetve azok büntetés-végrehajtáson belüli szervezetét és rendszerét jogszabályok és egyéb jogi eszközök, szervezeti-működési szabályzatok, illetve egyéb szabályzatok határozzák meg.

4. A bv. szervezet jogállása

A bv. szervezet működését a Kormány, a belügyminiszter útján irányítja.

A bv. szervezet központi vezető szerve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, élén a büntetés-végrehajtás országos parancsnokával.

A bv. szervezet a feladatai törvényes ellátásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez.

A bv. szervezet részére feladatot törvény határozhat meg → **1995. évi CVII. tv. – A Bv. szervezetről szóló törvény**

A büntetések és intézkedések végrehajtása felett törvényességi felügyeletet az ügyészség gyakorol. (bv. ügyész)

A bv. szervek önálló jogi személyek.

5. A bv. szervezet vezetése, irányítása

A bv. szervezet vezetése:

- Vezető szerve a Kormány
- Belügyminisztérium (belügyminiszter)
- BVOP (bv. országos parancsnoka)
- bv. szervek (bv. intézetek, bv. intézmények, gazdasági társaságok)

A bv. szervezet működését a Kormány a belügyminiszter útján irányítja.

A belügyminiszter főbb – a büntetés-végrehajtást érintő – feladatai:

- Felelős a bv. szervezet törvényes működéséért
- A bv. szervezetre vonatkozóan törvények és egyéb döntések tervezeteit készíti elő az Országgyűlés és a Kormány részére
- Rendeleteket alkot, és utasítások útján szabályozza a bv. szervezetet
- Dönt bv. szerv létrehozásáról, átalakításáról, megszüntetéséről
- Rendszerezíti a bv. szervezetnél alkalmazható kényszerítőeszközöket, fegyverzeti-, egyenruházati anyagokat, hír és biztonsági rendszereket

Az országos parancsnok a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei és a belügyminiszter döntéseinek keretei között vezeti a bv. szervezetet.

A belügyminiszter a bv. szervezet részére egyedi utasítást az országos parancsnok útján adhat. Az országos parancsnok a bv. szervezet személyi állományának szolgálati elöljárója, illetve felettese.

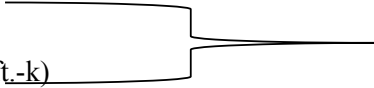
Az országos parancsnok képviseli a bv. szervezetet.

Az országos parancsnok főbb feladatai:

- Gondoskodik a bv. szervezet törvényes működéséről
- Előterjesztést, javaslatot tesz a belügyminiszter felé
- Utasításokat (normatív) adhat ki
- Meghatározza a már rendszeresített kényszerítőeszközök, fegyverzeti-, egyenruházati anyagok, hír és biztonsági rendszerek, illetve egyéb technikai eszközök típusát és készlet normáit

6. A bv. szervezet felépítése

a) A bv. szervezet felépítése:

- Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
 - bv. intézetek
 - bv. intézmények
 - gazdálkodó szervezetek (kft.-k)
-
- bv. szervek

A bv. szervek önálló jogi személyek, vagyis olyan társadalmi szervezet, amely jogképes, azaz a saját nevében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat. (pl.: szerződéseket köthet)

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága a jogszabályok, a belügyminiszter döntései és az országos parancsnok intézkedései alapján látja el feladatait.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága főbb feladatai:

- Előkészíti az országos parancsnok utasításait
- Felügyeli, ellenőrzi és szakmailag irányítja a bv. szervek szolgálati feladatainak végrehajtását (főosztályok útján történik)
- A bv. szervezet költségvetési keretéből biztosítja a bv. szervek részére szükséges feltételeket és ellenőrzi költségvetésüket (éves költségvetés biztosítása)
- Együttműködik a büntetések és az intézkedések végrehajtásában közreműködő, illetve a végrehajtást segítő állami szervekkel és egyesületekkel, vallási közösségekkel, alapítványokkal és személyekkel, továbbá az érintett nemzetközi szervezetekkel
- Végzi a honvédelemmel, polgári és katasztrófavédelemmel, munka- és tűzvédelemmel kapcsolatos központi feladatokat

A belügyminiszter feladatai végrehajtása keretében dönt bv. szervezet létrehozásáról, átalakításáról, megszüntetéséről.

A Belügyminiszter létrehozhat:

- Intézeteket
- Intézményeket
- Gazdasági társaságokat

A bv. intézetek a jogszabályok, az országos parancsnok intézkedései, utasításai, szakutasításai, illetve a szervezeti és működési szabályzat és az intézetparancsnok intézkedései alapján látják el feladataikat.

A bv. intézetet a parancsnok, a főigazgató főorvos vagy igazgató irányítja.

Intézetek alapíthatók:

- a büntetések és intézkedés jellegére tekintettel (országos, letöltő-, megyei házak)
- a végrehajtási fokozatra való tekintettel (fegyház, börtön, fogház)
- a fogvatartottak életkorára, nemére tekintettel (Fk. Tököl, Kalocsa-női)
- a kóros elmeállapotúak gyógykezelésére, elmemegfigyelésére és kivizsgálására tekintettel (IMEI)
- a végrehajtás egyéb, sajátos körülményeire tekintettel (HSR-körlet, KBK, anyagyermek körlet)

Intézmények alapíthatók:

- a bv. szervek anyagi-technikai ellátására (központi anyagraktár)
- Szociális és egészségügyi feladatok ellátására (Igal, Pilisszentkereszt)
- Személyi állomány oktatására, továbbképzésére (Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási tanszék, Bv. Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja – Budapest, Pilisszentkereszt)

A gazdasági társaságokat a szabadságvesztés végrehajtásának célja elérése érdekében hozzák létre.

Bv. törvény 83. § (1) A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

7. A bv. szervezet személyi állománya

A bv. szervezet **személyi állománya** olyan személyekből áll, akik rendelkeznek:

- a munkakör betöltéséhez szükséges személyi, egészségi, fizikai feltételekkel,
- megfelelő iskolai végzettséggel, szakképzettséggel,
- valamint azokkal a pszichikai adottságokkal, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy feladatukat fogvatartott emberek között emberséges módon lássák el.

A **rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban álló, illetve munkaviszonyban álló** személy csak olyan munkakört láthat el, amelyhez a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének sajátos feltételei nem szükségesek.

Személyi állomány intézeteknél, intézményeknél:

- Hivatásos szolgálati jogviszonyban állók (*2015. évi XLII. törvény – HSZT*)

- Rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban állók (rendvédelmi alkalmazottak - RIASZ, fegyveres biztonsági őrök tagjai is lehetnek - FBŐ) (*HSZT, 4/2019 (III. 11.) BM rendelet*)
- Munkaviszonyban állók (*2012. évi I. törvény – Munka Törvénykönyve*- fegyveres biztonsági őrök tagjai is lehetnek)

Gazdasági társaságoknál:

- Hivatásos szolgálati jogviszonyban állók
- Munkaviszonyban állók

8. A bv. intézetek szolgálati tagozódása

A bv. intézetek szolgálati tagozódása:

- Intézetparancsnok, helyettese(i)
- Vezetői közvetlen
- Biztonsági osztály
- Bv. osztály
- Gazdasági osztály
- Személyügyi és személyzeti osztály
- Egészségügyi osztály
- Informatikai osztály

9. A szakterületek alapvető feladatai

Vezetői közvetlen:

- Jogtanácsos (jogi képviselő, szerződések ellenjegyzése, jogi tanácsadás, véleményezések)
- Fegyelmi referens, nyomozó tiszt (fegyelmi, szabálysértési, büntetőügyek intézése)
- Lelkész (vallási tevékenység végzése)
- Belső ellenőr (szabályszerűségi, pénzügyi ellenőrzés, céll ellenőrzések végzése)

Biztonsági osztály:

- Megszervezi és végrehajtja a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését
- Megszervezi és végrehajtja az objektumok védelmét
- Végrehajtja a fogvatartottak szállítását, előállítását, egyéb célból történő kísérését
- Biztonsági szemlét, biztonsági vizsgálatot és átfogó biztonsági ellenőrzést végez
- Kezeli, vezeti a szolgálati okmányokat
- Objektum védelmi és riadó tervet készít, azokat oktatja
- Gyakoroltatja, oktatja a rendkívüli események megelőzésének, megszakításának, felszámolásának módjait.

Bv. osztály:

A. Nevelői (reintegrációs) csoport:

- Tervezi, szervezi, irányítja és végrehajtja a fogvatartottak rehabilitációs, nevelési és kezelési tevékenységét

- Megismeri, formálja és értékeli a fogvatartottak személyiségét, jellemét, magatartását.
- Feljegyzéseket, véleményeket készít és meghatározott esetekben felvilágosítást ad a fogvatartottakról
- Szervezi és irányítja az oktatási, művelődési és egyéb szabadidős programokat
- Elősegíti a fogvatartottak szabadulását, segíti őket a szabadéletbe történő visszailleszkedésben
- Fegyelmezési és jutalmazási feladatokat lát el

B. Körlet felügyelők – főfelügyelők:

- Biztosítják az elhelyezési körletek belső rendjét, tisztaságát
- Végzik és irányítják a körleten a fogvatartottak anyagi ellátását, tisztálkodását, étkeztetését, mozgását
- Betartják és betartatják a Házirendet, a Napirendet és az egyéb előírásokat

C. Nyilvántartó csoport:

- Fogvatartottak befogadás, nyilvántartása
- Előállítás, szállítás megszervezése
- Fogva tartás kezdő- és utolsó napjának megállapítása
- A szabadítás előkészítésében és végrehajtásában való részvétel
- Kapcsolattartás a társ szervekkel és felvilágosítás adása a nyilvántartásból
- Fogvatartotti ügyek intézésében történő részvétel

D. Büntetés-végrehatási pártfogó felügyelő

- a feltételes szabadsággal összefüggésben készítendő pártfogói vélemény elkészítése
- meghatározott esetekben környezettanulmányok elkészítése
- a gondozás és az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység
- a feltételes szabadság tartama alatti pártfogó felügyelet végrehajtása

Gazdasági osztály:

A. Pénzügy, számvitel és bérgazdálkodás:

- Pénzügyi tervek készítése, pénzügyi feladatok ellátása
- Jóváhagyott előirányzat felhasználásának szervezése, koordinálása, irányítása, ellenőrzése
- Költségvetési beszámolók, negyedéves mérlegek elkészítése
- Nyilvántartja és kezeli a fogvatartottak pénz-, okmány- és értékletétjeit, illetve keresményüket

B. Ellátás és üzemeltetés:

- Fogvatartotti és állományi ruházatot, anyagi-, technikai eszközöket, élelmiszereket raktároz, nyilvántart és selejtez
- Javítási, karbantartási munkálatokat végez
- Fenntartja, szervezi az intézet gépjárműparkját

Személyügyi és Szociális osztály:

- Gondoskodik az állománytábla szerinti létszám biztosításáról
- Javaslatot tesz a kinevezésekre

- Előléptetésekkel, jutalmazásokkal, nyugdíjazással kapcsolatos feladatokat lát el
- Vezeti a személyügyi nyilvántartást
- Segélyezési, üdültetési, lakásügyi kérdésekben intézkedik
- Egyéb szociális feladatokat lát el, valamint különböző ügyiratokat kezel

Egészségügyi osztály:

- Szervezi és végzi a személyi állománnyal kapcsolatos egészségügyi feladatokat
- Szervezi és végzi a fogvatartottak orvosi, gyógyszer-, gyógyászati-, kórházi-, fogászati ellátását
- Közegészségügyi és járványügyi feladatokat lát el

Informatikai osztály:

- Fogvatartotti Alapnyilvántartási rendszer (FANY) üzemeltetése, karbantartása
- Személyi állomány oktatása, szakmai képzése
- Az informatikai biztonsági szabályzat (IBSZ) betartása, betartatása
- Az információáramlás figyelése, optimalizálása és koordinációja
- Informatikai, technikai háttér biztosítása karban tartása

A bv. intézetek szolgálati tagozódása – pl. a vezetői közvetlenhez tartozó beosztások – a helyi sajátosságokhoz igazodóan eltérnek, ezért a fenti szolgálati tagozódás csak általánosságban értendő!

10. A 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) rendészeti igazgatási alkalmazottakra vonatkozó rendelkezései

Az új jogviszony (rendvédelmi igazgatási szolgálati viszony, a továbbiakban: Riasz.) szabályozási bázisa a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.), azonban figyelembe veszi a Hszt, a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.), a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) szóló törvény rendelkezéseit.

Az új szabályozás legfőbb alapvetése, hogy az érintett személyi körbe tartozót (a továbbiakban: rendvédelmi alkalmazott) kizárólag az új jogviszonyban lehet foglalkoztatni a rendvédelmi szerveknél. Meghatározza továbbá az igazgatási jogviszonyban alapvetően betölthető munkaköröket.

Célja: az egységes alapok megteremtése, a HSZT-hez közelítő kötelmi rendszer kialakítása, rendelkezéseinek a szükséges eltérésekkel történő alkalmazása.

Az igazgatási jogviszony jellege, alanyai

Az igazgatási jogviszony az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a rendvédelmi alkalmazott között létrejött különleges foglalkoztatási viszony, amelyben mindkét felet a sajátos rendvédelmi körülményeknek megfelelő kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.

Az igazgatási jogviszonnyal kapcsolatos munkáltatói jogokat a rendvédelmi szerv szervezeti egységének vezetője gyakorolja. (*állományilletékes parancsnok*)

A rendvédelmi alkalmazott az igazgatási jogviszonyból fakadó kötelmeit feladatainak megvalósítása érdekében egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.

A rendvédelmi szerv a rendvédelmi alkalmazott részére a jogviszonyából fakadó kötelmeihez igazodó, azok teljesítéséhez szükséges feltételeket és törvényben megállapított díjazást, juttatásokat és kedvezményeket biztosítja.

Az igazgatási jogviszony létesítésének feltételei

Igazgatási jogviszony azzal a cselekvőképes, tizennyolcadik életévét betöltött, állandó belföldi lakóhellyel rendelkező, büntetlen előéletű, magyar állampolgárral létesíthető,

- a) aki rendelkezik a munkakörhöz meghatározott, legalább érettségi végzettséggel,
- b) aki a munkakör ellátására egészségi szempontból alkalmas,
- c) aki elfogadja egyes alapvető jogainak e törvény szerinti korlátozását,
- d) aki nem áll – a Hszt. 287/L. §. (3) bekezdés d) pontjában meghatározott – bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás hatálya alatt, és
- e) akinél nem állnak fenn az igazgatási jogviszony létesítését kizáró körülmények.

Az igazgatási jogviszony létesítéséhez szükséges, a Hszt.-ben meghatározott adatokat és tényeket az igazgatási jogviszonyt létesítő személynek kell igazolnia eredeti okirattal vagy annak hiteles másolatával.

A belügyminiszter a 4/2019. (III. 11.) BM rendelet 3.§. (3) bekezdésében állapítja meg azokat a munkaköröket, amelyeknél az igazgatási jogviszony létesítésének feltétele az e törvényben meghatározottak szerint kifogástalan életvitel ellenőrzéshez szükséges hozzájárulás.

Az igazgatási jogviszonyba jelentkező életvitelét az állományba vétel előtt, de legfeljebb évente egy alkalommal a jogviszony fennállása alatt ellenőrizni kell.

Szolgálati viszony az előzőekben meghatározott feltételeken túl akkor létesíthető vagy tartható fenn, ha az igazgatási jogviszonyban álló tag, vagy az e jogviszonyba jelentkező:

- a) írásban hozzájárul a Hszt. 1. mellékletben meghatározott személyes adatai és bűnügyi személyes adatai kezeléséhez,
- b) írásban hozzájárul életvitele kifogástalanságának ellenőrzése érdekében a felvételét megelőzően és a szolgálati viszony tartama alatt történő ellenőrzéséhez,
- c) csatolja a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozójának a 2. melléklet szerinti nyilatkozatát.

A szolgálati viszony létesítését kizáró körülmények

Nem létesíthető szolgálati viszony azzal:

- a) aki büntetett előéletű,
- b) aki a betöltendő szolgálati beosztásnak megfelelő foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll,
- c) aki büntetlen előéletű, de a bíróság bűncselekmény elkövetése miatt büntetőjogi felelősségét jogerős ítéletben megállapította,
- d) akivel szemben a bíróság kényszergyógykezelést alkalmazott, a kényszergyógykezelést megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől számított három évig,
- e) akivel szemben a bíróság próbára bocsátást alkalmazott, a próbaidő, annak meghosszabbítása esetén a meghosszabbított próbaidő elteltétől számított három évig,
- f) aki büntetőeljárás – ide nem értve a magánvádas vagy pótmagánvádas eljárást – hatálya alatt áll,
- g) aki korábban már állt szolgálati viszonyban és szolgálati viszonya a 80. § (1) bekezdés f) vagy g) pontja, vagy a 86. § (2) bekezdés b)–d) pontja alapján szűnt meg, a szolgálati viszony megszűnését, továbbá – ha az később telik le – a büntetőjogi jogkövetkezmények megszűnését követő öt évig.

A fenti kizáró októl az állományilletékes parancsnok eltekinthet, ha a mentesítés már bekövetkezett.

Nem létesíthető igazgatási jogviszony olyan személlyel, akinek munkaköre nemzetbiztonsági ellenőrzés alá esik és a nemzetbiztonsági ellenőrzés során kiállított biztonsági szakvélemény szerint a biztonsági feltételeknek nem felel meg. Ha feltétel a nemzetbiztonsági követelményeknek való megfelelés, az igazgatási jogviszonyt létesítő személynek ehhez a jelentkezéskor írásban hozzá kell járulnia.

Az igazgatási jogviszony kinevezéssel és annak elfogadásával határozatlan vagy e törvény rendelkezése alapján határozott időre létesül.

Az igazgatási jogviszony megszüntetése

Az igazgatási jogviszony – a hivatásos jogviszonyhoz hasonlóan – kötelező jelleggel megszűnik vagy meghatározott esetekben megszüntethető.

Az igazgatási jogviszony megszűnik:

- a rendvédelmi alkalmazott halálával,
- a 70. életév betöltésével,
- ha a rendvédelmi alkalmazott a társadalombiztosítási szabályok alapján az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és az öregségi teljes nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte,
- ha az igazgatási jogviszony érvénytelen jognyilatkozat alapján jött létre,
- a határozott időre létesített igazgatási jogviszony esetében a határozott időtartam leteltével,
- a hivatalvesztés büntetés kiszabásával,
- a törvény erejénél fogva, e törvényben meghatározott esetekben.

Az igazgatási jogviszony megszüntethető:

- közös megegyezéssel,
- lemondással,

- azonnali hatályú lemondással,
- felmentéssel,
- kormányzati szolgálati, állami szolgálati, közsolgálati, hivatásos szolgálati jogviszonyba, katonai szolgálati jogviszonyba vagy igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszonyba történő áthelyezéssel,
- más rendvédelmi szervhez történő áthelyezéssel,
- azonnali hatállyal a próbaidő alatt.

Az igazgatási jogviszony módosításának esetei:

- a) fizetési fokozatban történő előresorolás,
- b) illetmény megállapítása,
- c) a rendvédelmi alkalmazott előmeneteléhez előírt képzési, továbbképzési és vizsgakötelezettség megállapítása,
- d) a munkakör, feladatkör-változással történő módosítása,
- e) a munkavégzés helyének a település területén belüli megváltozása,
- f) magasabb munkaköri osztályba vagy magasabb munkaköri kategóriába tartozó munkakörbe besorolás,
- g) vezetői munkakörbe kinevezés,
- h) a rendvédelmi érdekből történő kirendelés (más szervhez kirendelés),
- i) tartós átirányítás.

Nem minősül a kinevezés módosításának ha:

- a) a rendvédelmi alkalmazott munkakörének megnevezése – feladatkörének változása nélkül - megváltozik,
 - b) az őt foglalkoztató szervezeti egység elnevezése – feladatkörének változása nélkül - megváltozik.
- (Ezekben az esetekben a rendvédelmi alkalmazottat negyvenöt napon belül írásban értesíteni kell.)

Kinevezéstől eltérő foglalkoztatás esetei:

1. Ideiglenes átirányítás

A rendvédelmi szerv hatékony működéséhez szükséges munkaszervezési okból, ideiglenesen a munkáltatói jogkör gyakorlójának írásbeli utasítása alapján a munkaköréhez tartozó feladatok helyett vagy mellett más munkakörbe tartozó feladatokat lát el (ideiglenes átirányítás).

Az ideiglenes átirányítást a munkáltatói jogkör gyakorlója írásban rendeli el.

Az ideiglenes átirányítás egy naptári éven belül összesen harminc munkanap időtartamban, a rész-munkaidőben foglalkoztatott esetében a harminc munkanap időarányos részében kerülhet sor.

2. Rendvédelmi érdekből történő átrendelés

Rendvédelmi érdekből eredeti munkakörében való meghagyása mellett, beleegyezése nélkül a rendvédelmi szerv bármely szervezeti egységéhez vagy a rendvédelmi szervek között és bármely helységbe meghatározott feladat teljesítésére átrendelhető (átrendelés).

Az átrendelés együttes időtartama naptári évenként a hatvan munkanapot nem haladhatja meg, amennyiben az átrendelésre közigazgatási határon belül kerül sor.

Az átrendelés együttes időtartama naptári évenként a harminc munkanapot nem haladhatja meg, amennyiben az átrendelésre más helységbe, közigazgatási határon kívül kerül sor.

Az átrendelést a munkáltatói jogkör gyakorlója írásban rendeli el.

3. Tartós átirányítás

A rendvédelmi alkalmazott a rendvédelmi szerv hatékony működéséhez szükséges munkaszervezési okból beleegyezésével a munkaköréhez tartozó feladatok mellett más munkakörbe tartozó feladatokat láthat el (tartós átirányítás).

A tartós átirányítás időtartama legalább harminc nap, de legfeljebb egy év.

A rendvédelmi alkalmazott a tartós átirányítás időtartamára havonta a rendvédelmi illetményalap 50-200%-áig terjedő mértékű megbízási díjra jogosult.

4. Rendvédelmi érdekből történő kirendelés

Rendvédelmi szerv vezetőjének döntése alapján, vagy más szerv és a rendvédelmi szerv megállapodása alapján – beleegyezésével – munkakör vagy meghatározott feladat ellátására más szervhez kirendelhető (rendvédelmi érdekből történő kirendelés).

A kirendelést a rendvédelmi szerv vezetőjének döntése alapján a szervezeti egység vezetője rendeli el.

A kirendelés határozatlan vagy határozott időre szól, de legfeljebb két évre történik.

A kirendelt rendvédelmi alkalmazott a más szervhez kirendelés ideje alatt a más szerv illetékes vezetőjének rendelkezései szerint teljesíti feladatát.

A rendvédelmi alkalmazott alapvető jogainak korlátozása

1. A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása

A rendvédelmi alkalmazott kötelezhető arra, hogy szolgálatteljesítési időn kívüli elérhetőségét bejelentse, a tartózkodási helyéről a szolgálati elöljárót tájékoztassa, szolgálatképes állapotát fenntartsa, valamint a külföldre utazását közvetlen vezetőjének bejelentse.

A rendvédelmi alkalmazott a tartózkodási helyéről – szabadsága ideje alatt is – a szolgálatteljesítési helyére visszarendelhető.

2. A véleménynyilvánítás szabadsága

A rendvédelmi alkalmazott a részére kiadott utasítást, intézkedést – a 103. §-ban meghatározott esetet kivéve – nem bírálhatja, arról a jog- és érdekérvényesítő tevékenysége körén kívül véleményt nem mondhat.

A szolgálati rendet és a fegyelmet sértő nyilatkozatot nem tehet, a sajtónyilvánosság igénybevételével hivatalos eljárásban magánvéleményt nem nyilváníthat.

A szolgálati rendet és a fegyelmet veszélyeztető sajtóterméket nem állíthat elő és nem terjeszthet, ilyen tartalmú plakátot, hirdetményt vagy emblémát nem függeszthet ki.

Az országos parancsnok és az országos főigazgató közjogi szervezetszabályozó eszközben megtilthatja, hogy a rendvédelmi alkalmazott az internetes felületen magánszemélyként való megnyilvánulásakor, magánvélemény nyilvánításakor a rendvédelmi igazgatási szolgálatba tartozására vonatkozó adatot hozzon nyilvánosságra.

A rendvédelmi alkalmazott nem kötelezhető arra, hogy politikai nézeteiről vagy pártszimpátiájáról – közvetlenül vagy közvetve – nyilatkozatot tegyen. A szolgálati viszonyával összefüggő jogai gyakorlásában és előmenetelében a politikai nézetei vagy pártszimpátiája hátrányosan nem érintheti és abból előnye sem származhat.

Ha a rendvédelmi alkalmazott a fenti rendelkezést megsérti, magatartását fegyelmi eljárásban kell vizsgálni.

3. Választójog

A rendvédelmi alkalmazott nem lehet országgyűlési, európai parlamenti, helyi önkormányzati vagy nemzetiségi önkormányzati képviselő, és nem tölthet be főpolgármesteri, polgármesteri vagy alpolgármesteri tisztséget.

Haladéktalanul köteles az állományilletékes parancsnoknak bejelenteni, ha az országgyűlési képviselők, az Európai Parlament tagjainak, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán jelöltként nyilvántartásba vették, a jelöltségtől való visszalépését, a tisztségbe való megválasztását, valamint annak elmaradását.

4. A munka és foglalkozás szabad megválasztása

A rendvédelmi alkalmazott:

- a) szolgálati beosztásában a polgári szakképesítését a szolgálat ellátására vonatkozó szabályoknak megfelelően gyakorolhatja,
- b) más keresőfoglalkozást e törvénynek az összeférhetetlenségi szabályok figyelembevételével folytathat. (Hszt. 108–110. §.)

5. A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása

Az országos parancsnok, az országos főigazgató vagy az állományilletékes parancsnok munkabiztonsági okból vagy a szolgálatellátás rendjének fenntartása és ellenőrizhetősége érdekében megtilthatja, hogy a hivatásos állomány tagja a szolgálatban a miniszteri rendeletben meghatározott egyes vagyontárgyakat, magáncélú telekommunikációs eszközöket, valamint meghatározott összeget meghaladó készpénzt vagy – a bankkártya kivételével – a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerinti készpénz-helyettesítő fizetési eszközt magánál tartson, továbbá korlátozhatja a magáncélú telekommunikációs eszközöknek a szolgálatellátás során történő használatát.

Rendvédelmi alkalmazottak szabadsága

A rendvédelmi alkalmazott a munkában töltött idő alapján minden naptári évben szabadság jár, amely alap- és pótszabadságból áll.

A rendvédelmi alkalmazottat évi húsz munkanap alapszabadság illeti meg.

A rendvédelmi alkalmazottnak az alapszabadságon felül besorolásától függően pótszabadság jár.

A **középfokú és felsőfokú** munkaköri osztályba sorolt rendvédelmi alkalmazott esetén a pótszabadság mértéke:

- a) „A” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazott esetében évente 5,
- b) „B” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazott esetében évente 7,
- c) „C” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazott esetében évente 5,
- d) „D” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazott esetében évente 7,
- e) „E” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazott esetében évente 9,
- f) „F” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazott esetében évente 11 munkanap.

A **vezetői pótszabadság mértéke:**

- a) beosztott vezetői munkakör esetében évente 10,
- b) középvezetői és kiemelt vezetői munkakör esetében évente 15 munkanap.

Pótszabadság:

A rendvédelmi alkalmazottnak a tizenhat évesnél fiatalabb

- a) egy gyermeke után öt,
- b) két gyermeke után tíz,
- c) kettőnél több gyermeke után összesen tizenöt munkanap pótszabadság jár.

A rendvédelmi alkalmazott teljesítményértékelése, továbbképzése

A rendvédelmi alkalmazott munkateljesítményét a munkáltatói jogkör gyakorlója mérlegelési jogkörében eljárva **évente** egy alkalommal a tárgyévét követő év **február 15. és március 15.** között kell értékelnie írásban.

Az értékelt személy teljesítményét 0-100%-ig terjedő, öt teljesítményfokozatra bontott mérőskálán lehet értékelni. A teljesítménykövetelményekhez rendelt százalékos értékhez adott teljesítményfokozat tartozik.

A teljesítménykövetelményekhez és a kompetenciákhoz mint értékelési szempontokhoz rendelt százalékos értékek együttes számtani átlaga adja a teljesítményszintet, ami a teljesítményértékelés eredménye.

A teljesítményértékelés alapján a rendvédelmi alkalmazott illetménye - az alapilletmény 289/A. § (2) bekezdése alapján évente végrehajtható felülvizsgálata keretében - legfeljebb 20%-kal csökkenthető, illetve legfeljebb 20%-os mértékben növelhető, legfeljebb azonban a munkaköri kategóriában meghatározott fizetési fokozathoz meghatározott illetmény alsó vagy felső határáig.

A teljesítményértékelés eredményét a rendvédelmi alkalmazott jogosult megismerni. A teljesítményértékelésnek tartalmaznia kell az értékelt személy javaslatait, elképzeléseit a munkaköri feladataival és munkamagatartásával kapcsolatban, valamint a teljesítményértékelésre vonatkozó, a személyügyi központ által működtetett informatikai rendszerben rögzített észrevételeit.

A rendvédelmi alkalmazott jogosult az előmenetelhez, és köteles a központilag vagy a munkáltató által előírt képzésben, továbbképzésben – ideértve a vezetőképzést is – (a továbbiakban együtt: továbbképzés) részt venni.

A továbbképzést a munkáltató rendvédelmi szerv biztosítja, amely jogosult a továbbképzés lebonyolításához szükséges személyes adatok kezelésére.

A továbbképzési rendszer biztosítja a rendvédelmi alapismeretek, valamint a munkakörhöz kapcsolódó szakmai ismeretek elsajátítását.

A továbbképzés részletes szabályait a miniszter rendeletben határozza meg.

b.) egyéb rendelkezések:

A rendvédelmi szervvel rendvédelmi igazgatás jogviszonyban állókra alkalmazni kell a Magyar Rendvédelmi Kar – Hszt. XXIX. Fejezet – és a Szakszervezetre – Hszt. XXX. Fejezet – vonatkozó rendelkezéseket teljes egészében.

Az **MRK** a rendvédelmi szervek hivatásos állománya tagjainak és **rendvédelmi igazgatás** alkalmazottjainak önkormányzattal rendelkező szakmai köztestülete. Az MRK kötelező tagsági viszony alapján működik. A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszony vagy rendvédelmi igazgatás szolgálati jogviszony alapján a hivatásos állomány tagja és a rendvédelmi alkalmazott az MRK tagjává válik.

Az **MRK tisztségviselője** a hivatásos vagy **rendvédelmi igazgatás alkalmazott** állomány legalább ötéves rendészeti vagy közigazgatási gyakorlattal rendelkező tagja lehet. Az MRK tagja azonos tisztségre legfeljebb két egymást követő alkalommal választható meg.

A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszonyt vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyt **érintő** ágazati jelentőségű szakmai kérdésekben a miniszter az ágazati érdekvédelmi tanáccsal egyeztet. Az ágazati érdekvédelmi tanács hatáskörébe az adott ágazatban foglalkoztatott hivatásos és **rendvédelmi igazgatás alkalmazott tagjainak** élet- és munkakörülményeire, foglalkoztatási feltételeire vonatkozó tárgykörök tartoznak, továbbá mindazok a tárgykörök, amelyek a Hszt. alapján az MRK feladatkörébe tartoznak.

11. A bv. szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrség

A büntetés-végrehajtási szervezetekben a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény (a továbbiakban: FBŐ tv.) alapján, a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: Sz. tv.) a törvényben meghatározott feladatok ellátására fegyveres biztonsági őrség (a továbbiakban: FBŐ) hozható létre.

Az FBŐ létrehozását a kérelmező bv. szerv vezetője az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese részére küldött, indokolással ellátott előterjesztésben kezdeményezi, mely tartalmazza az őrség tervezett létszámát, a felállítási helyek számát, valamint az őrségutasítás és az őrutasítások tervezetét.

Az FBŐ létesítését a Rendőrség határozattal engedélyezi. A kérelmet - az érintett bv. szerv megkeresése alapján - a BVOP Biztonsági Szolgálat készíti elő. A kérelmet és az őrségutasítás, illetve őrutasítások tervezetét az őrzési tevékenység megkezdése előtt legalább 30 nappal az ORFK Rendészeti Főigazgatója részére kell felterjeszteni.

Az FBŐ működése felett a rendészeti felügyeletet a Rendőrség, a szakmai felügyeletet az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese, a működés szakmai irányítását a BVOP Biztonsági Szolgálat végzi.

Az őrősgparancsnok a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálya alá tartozó munkavállaló, aki felett a munkáltatói jogokat az országos parancsnok gyakorolja. Az őrősgparancsnok a szolgálatát a BVOP Biztonsági Szolgálatán teljesíti. Az őrősgparancsnok tervezi, szervezi és vezeti az őrősg tevékenységét. Az őrősgparancsnok előljárója az őrősg teljes személyi állományának.

Az FBŐ helyi irányítását az illetékes bv. szerv vezetője által kijelölt személy végzi. A napi feladatokat a szolgálatban lévő biztonsági tiszt koordinálja, aki az őrősg tagjai felett ellenőrzési jogkörrel is rendelkezik.

A bv. szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrősnél alkalmazottak a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony mellett munkaviszonyban is állhatnak.

A bv. szervezetben működtetett fegyveres biztonsági őrősg a következő tevékenység ellátásában működhet közre:

- a) a bv. szervek területére történő be- és kiléptetés végrehajtása,
 - b) objektumvédelmi tevékenység,
 - c) járőrőzési tevékenység,
 - d) területőrzés a bv. szervek határán kívül elhelyezkedő területen a bv. szervek anyagi javainak vagy az ott tartózkodó fogvatartottak őrzése érdekében,
 - e) fogvatartotti foglalkoztatás biztosítása a bv. szervek területén belül vagy kívül
- BSZ.505. Az FBŐ a munkáltatás ideje alatt őrzési, felügyeleti, ellenőrzési feladatot láthat el, valamint különleges esetben – amikor nincs a munkaterületre beosztva hivatásos állományú személy – a foglalkoztatási biztonsági felelős munkakörét is elláthatja.

III. / II. BIZTONSÁGI ISMERETEK

IV. A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET BIZTONSÁGI RENDSZERE¹

1. A BIZTONSÁG FOGALMÁNAK ÉRTELMEZÉSE

Ahhoz, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet komplex biztonsági rendszerét elemezni lehessen fontos tisztázni a szabadságvesztés alapvető célját, mely célok mások a határozott idejű szabadságvesztés kiszabását követően és a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén.

Az első szempont az adott **szervezet célja és elvei**

A Bv. kódex a szabadságvesztés célját meghatározza:

A **szabadságvesztés végrehajtásának célja** az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.²

A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott **életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának célja** a társadalom védelme érdekében az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése.³

A szabadságvesztés céljának fogalmi meghatározása a Btk. rendelkezéseivel összhangban különbséget tesz a határozott idejű és az ún. tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés között, ugyanakkor komplex módon jeleníti meg a jogintézmény kettős célját. Egyértelműen rögzíti azt a primer szakmai feladatot, amely a személyiség olyan kedvező irányba való fejlesztését jelenti, amely elősegíti, hogy az elítélt szabadulása után a társadalom jogkövető tagjává váljon. Másrészt tükrözi, hogy operatív feladatként jelenik meg az elítélt biztonságos megőrzése, amely az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítésének szükségképpen velejárója. Jelentős újítás, hogy a törvény adekvát célfogalmat határoz meg a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetére, amely nem lehet más, mint a társadalom védelme.

A célok definiálásakor a szóhasználatban is megjelenik az új szakmai nyelvezet (reintegráció), amely pontosabban lefedti a végrehajtási gyakorlatot, mint a szabadságvesztés céljának elérési módját.

¹ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény, a 2013. évi CCXL. törvény indoklása, a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény, a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról

² A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 83.§. (1) bekezdés

³ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 83.§. (2) bekezdés

A **reintegráció** új fogalomként 2013-ban került be a jogszabályba, ezért lényeges a fogalom tisztázása. A reintegráció magában kell, hogy foglaljon minden olyan programot, tevékenységet, mely elősegíti, támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, a visszaesés esélyének minimalizálását, akár kizárását is. A reintegráció keretében nem szigorúan a büntetés-végrehajtási intézetben szervezett tevékenységekre kell fókuszálni, hiszen a bv. szervek más szervekkel együttműködve eredményesebben szolgálják a büntetés-végrehajtás céljának megvalósítását.

Azaz a büntetés-végrehajtás szervezetének azt kell elérnie, hogy a bv. intézetekben fogva tartott személyek a szabadulásuk után a társadalom hasznos tagjaivá váljanak, és ne kövessenek el újabb bűncselekményeket.

Természetesen az iménti meghatározás ilyen egyértelműen nem igaz a letartóztatottakra, mivel az ő esetükben az alapvető célja a fogva tartásuknak az, hogy velük szemben le tudják folytatni a büntetőeljárást. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy ők is ugyanúgy börtön körülmények között élnek - akár több évig is -, így az ő személyiségüket is ugyanúgy rombolják a totális intézmény káros hatásai. Továbbá a nagy részük az eljárás lefolytatása után jogerős ítélettel – már elítéltként – továbbra is az intézet lakója marad.

A második különbséget az adott szervezet **feladatai** adják.

A büntetés-végrehajtási szervezet részére feladatot **csak törvény határozhat** meg, ennek a követelménynek alapvetően két jogszabály tesz eleget. Az egyik a Bv. Sztv., amely kimondja:

A büntetés-végrehajtási szervezet a külön törvényben meghatározott szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárási kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv.⁴

Tehát a bv. szervezet törvény által meghatározott feladatai:

- a szabadságelvonással járó büntetések végrehajtása,
- a letartóztatás foganatosítása,
- a kényszergyógykezelés,
- az előzetes kényszergyógykezelés,
- szabálysértési elzárás végrehajtása,
- büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása.

A másik feladatot meghatározó jogszabály a Bv. kódex, amely kimondja:

A szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége, felelősségérzete fejlődhessen, és ezáltal felkészüljön a szabadulása utáni, a társadalom elvárásának megfelelő önálló életre.⁵

⁴ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1.§ (1) bekezdés, Hatályos: 2017.01.01.

⁵ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 83.§ (7) bekezdés

Az elítéltek társadalmi beilleszkedését elősegítő reintegrációs tevékenységet a végrehajtásért felelős szerv – önállóan vagy más szervezetekkel együttműködve – az elítéltek munkáltatása, munkaterápiás foglalkoztatása, továbbá általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatása, felsőfokú tanulmányok végzése, szakképzése, szakmai gyakorlat megszerzése, valamint egyéb reintegrációs programok által biztosítja. A végrehajtásért felelős szerv a reintegrációs tevékenységet az elítélt személyéhez igazodó szakmai módszerekkel végzi.⁶

A reintegrációs folyamat során törekedni kell az elítélt önbecsülésének és felelősségérzetének kialakítására, fejlesztésére, a szabadulás után a munkaerő-piaci és a társadalmi életébe való beilleszkedésének elősegítésére.

Valamennyi szabadságelvonnás, de különösen a szabadságvesztés büntetés vonatkozásában elvi éllel jelenik meg az a kritérium, hogy a büntetőelem, a valódi büntetés a szabad élettől való megfosztásban, azaz a „bebörtönzésben” jelentkezik. Ez azt jelenti, hogy a személyi szabadságtól való megfosztáson túl az elítélt életkörülményeiben bekövetkező és a büntetéssel szükségszerűen együtt járó, az életrend meghatározottságából adódó körülményeket közelíteni kell a szabad élet viszonyaihoz. E közelítés során a bíróság ítéletében meghatározott végrehajtási fokozatra vonatkozó jogszabályok és a rendelkezésre álló szociálpolitikai adottságok meghatározó jelentőséggel bírnak. Mindebből az következik, hogy a normalizáció kiteljesedésének mértéke minden országban másként alakul. E tekintetben a nemzetközi kötelezettségvállalásokból eredő minimális körülményeket azonban biztosítani kell.

A harmadik különbséget az adott szervezet felépítése, és működésének jellege adja. A büntetés-végrehajtás szervezete, ezen belül az intézmények és intézetek erősen hierarchizált rendszerben működnek.

2. A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET BIZTONSÁGI RENDSZERE

A bv. szervezete az állam biztonsági rendszerén belül a közrend és közbiztonság alrendszeréhez tartozik. **A bv. szervezet a feladatainak törvényes ellátásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez.**⁷

A büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági rendszere azon szabályok, valamint tárgyi, személyi és szervezeti elemek összessége, amely biztosítja a bv. szervezet jogszabályokban meghatározott feladatainak biztonságos körülmények közötti ellátását.⁸

A bv. intézetnek/intézménynek olyan **biztonsági rendszert** kell kialakítania, mely folyamatosan biztosítja:

- a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését,
- a bv. szerv őrzését, védelmét,
- a személyi állomány tagjainak és a bv. szerv területén tartózkodók életének, testi épségének megóvását,
- a jogszabályban meghatározott feladatok biztonságos körülmények közötti ellátását.⁹

⁶ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 83.§ (3) bekezdés

⁷ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1.§ (2) bekezdés

⁸ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, I. fejezet 3. pont

1. 2.1. A büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági rendszerének elemei (feltételei)

A bv. szervezet **biztonsági rendszerének elemei:**

- a bv. szervezet tevékenységére vonatkozó jogszabályok és alacsonyabb szintű rendelkezések,
- a szervezeti elemek,
- a rendelkezésre álló személyi állomány,
- a biztonsági létesítmények, biztonsági berendezések, technikai és kényszerítő eszközök, megfelelően kitöltött digitális és egyéb okmányok.¹⁰

2. 2.2. A biztonsági rendszer alapokmánya¹¹

A bv. szervek biztonságos működésének egyik feltétele, hogy a biztonsági tevékenység alapokmánya, a **biztonságrendszer-leírás** mindenkor olyan, a tényleges helyzetnek megfelelő, naprakész adatokat, információkat tartalmazzon, amelyeket alapul véve az egyes szakfeladatok végrehajtására vonatkozó helyi szabályozás kialakítható.

Az okmány minősített adatot nem tartalmazhat. Az alapokmány mellékleteiként csatolt azon okmányokat, amelyek a helyi sajátosságoknak megfelelő pontos adatokat és információkat tartalmaznak az adott bv. szerv biztonságával összefüggésben, minősíteni kell.

A **gazdasági társaságokra** vonatkozó biztonságrendszer-leírást a munkáltatás-biztonsági vezető köteles elkészíteni. A **bv. intézet és a gazdasági társaság biztonságrendszer-leírását** - egységes szerkezetbe foglaltan - **a bv. szerv vezetője hagyja jóvá és lépteti hatályba.**

3. 2.3. A folyamatosság követelménye

A biztonsági rendszer által kialakított állapotot folyamatosan fenn kell tartani, ami azt jelenti, hogy **napi 24 órában azonos szinten kell működtetni** a biztonsági rendszert. Természetesen a rendszernek alkalmazkodnia kell bizonyos természetes körülményekhez, így pl. mások a követelmények a rendszerrel szemben éjszaka, vagy rossz látási viszonyok között. A folyamatosságot a folyamatos váltásos munkarend alkalmazásával biztosítjuk, azaz a rendszer bizonyos elemei a nap 24 órájában egyfolytában működnek. **A folyamatosságnak ki kell terjednie a fogvatartottak őrzésére, felügyeletére és ellenőrzésére, valamint a bv. szerv őrzésére és védelmére.**

⁹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, I. fejezet 4. pont

¹⁰ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, I. fejezet 5. pont

¹¹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 38/2020. (VII.24.) BVOP utasítása a bv. szervek biztonságrendszer-leírás tartalmának meghatározásáról

V. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG ALAPFOGALMAI, ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEI

1. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG FOGALMA, TERÜLETEI ÉS TARTALMA

1. 1.1. A biztonsági tevékenység fogalma

Biztonsági tevékenységnek minősül a bv. szervezet biztonsági rendszerének működtetéséhez szükséges biztonsági feladatok végrehajtása.

2. 1.2. A biztonsági tevékenység területei

- külső őrzés,
- belső őrzés, felügyelet, ellenőrzés,
- szállítás, előállítás közbeni őrzés,
- munkáltatás közbeni őrzés, felügyelet és ellenőrzés,
- egyéb biztonsági feladatok közbeni őrzés, felügyelet és ellenőrzés.

A felsorolt öt nagy területet később egy-egy fejezetben részletezem.

3. 1.3. A biztonsági tevékenység tartalma (főbb biztonsági feladatok)

A biztonsági tevékenység tartalmát a főbb biztonsági feladatok adják, vagyis azok a konkrét nap mint napi feladatok, melyeket a bv. személyi állománya a jogszabályok és egyéb alacsonyabb szintű rendelkezések, és eligazítás alapján végrehajt.

A meghatározott biztonsági feladatokat a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény, valamint a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet szellemiségének megfelelően, a reintegrációs célok elősegítésének figyelembe vételével, az **egyéni differenciálás elve szerint kell tervezni, szervezni és végrehajtani.**

Főbb biztonsági feladatok

Biztonsági tevékenységnek minősül a bv. szerv biztonsági rendszerének működtetéséhez szükséges biztonsági feladatok végrehajtása, így különösen

- a fogvatartott őrzése, felügyelete vagy ellenőrzése,
- a bv. szerv, továbbá a fogvatartottak bv. szervén kívüli foglalkoztatására szolgáló terület őrzése, ellenőrzése,
- a fogvatartottak előállítása, szállítása és egyéb célból történő kísérése,

- a bv. intézet házirendjében, azon belül a napirendben meghatározott feladatok szervezése, végrehajtása,
- a fogvatartottaktól a rájuk vonatkozó szabályok betartásának megkövetelése, ellenszegülés esetén a szabálykövető magatartás kikényszerítése,
- a rendkívüli események megelőzése, megszakítása, a következmények felszámolása és a megfelelő működést biztosító állapot visszaállítása,
- a bv. szerv zavartalan működéséhez szüksége belső rend biztosítása.¹²

A biztonsági feladatok eredményes ellátásához biztosítani kell a szükséges adatokat, információkat, a megfelelő egyenruházatot és védőfelszereléseket, kényszerítő eszközöket, és a hírósszeköttetést biztosító, valamint az egyes feladatok végrehajtásához szükséges egyéb eszközöket.¹³

4. 1.4. Az őrzés, felügyelet, ellenőrzés fogalma¹⁴

A biztonsági tevékenység alapját az elítéltek vonatkozásában ellátandó őrzési, felügyeleti és ellenőrzési tevékenység jelenti, mely fogalmakat a bv. szabályzat definiál.

Az őrzés az elítélt meghatározott helyen való tartására, életének és testi épségének megóvására, a bv. szerv és az ahhoz tartozó létesítmények, illetve területek védelmére irányuló tevékenység, amelyet jogszabály alapján rendszeresített lőfegyverrel, technikai eszközzel vagy szolgálati kutyaival látnak el.

Amennyiben a biztonsági tevékenység végrehajtása során a három feltétel (lőfegyver, technikai eszközök, szolgálati kutya) közül bármelyik megvalósul úgy őrzésről beszélünk. Az őrzés a legszigorúbb biztonsági tevékenység, ebből következően végrehajtása során a lehető legnagyobb körültekintéssel szükséges eljárni.

A felügyelet az elítélt meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének folyamatos - közvetlen vagy közvetett - irányítása.

Az ellenőrzés az elítélt meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének az időszakos figyelemmel kísérése.

Az őrzési, felügyeleti és ellenőrzési feladatok ellátásának rendjét, a kockázatértékelési összefoglaló jelentés, az elítélt végrehajtási fokozata és a fogvatartás biztonságára való veszélyessége, továbbá a bv. intézet sajátosságainak a figyelembevételével a bv. intézet parancsnoka határozza meg.

Az elítélt személyi kör a Bv. szabályzat értelmezésében nemcsak a szabadságvesztés hatálya alatt álló, hanem más, büntetőjogi szankcióként a szabadságuktól megfosztott személyek köre.

¹² A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 9. pont

¹³ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, I. fejezet 8. pont

¹⁴ 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet, a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 49.§ (1)-(4) bekezdés

2. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET ELLÁTÓ SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY

A bv. szervek személyi állományának szinte minden tagja lát el biztonsági vonatkozású feladatokat, de vannak olyanok, akik kifejezetten biztonsági tevékenységet végeznek. Ide sorolandó az együttműködő szervek, szervezetek állománya is, akik tevékenységükkel közreműködnek a szükséges biztonság kialakításában.

Két alapvető csoportot határozhatunk meg:

- személyi állomány,
- az együttműködő szervek.

1. 2.1. A személyi állomány

A biztonsági tevékenységet ellátók jogállása

Ahhoz, hogy valaki biztonsági tevékenységet láthasson el, először a törvényben meghatározott jogviszonyt kell létesítenie a bv. szervvel. A Bv. sztv. meghatározza azokat a jogviszonyokat, amelyek létrejöhetnek egy természetes személy és a bv. szervezet között.

A bv. szervezet személyi állománya **hivatásos büntetés-végrehajtási szolgálati jogviszonyban**, továbbá külön jogszabályban meghatározott munkakörök esetén **rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban és munkaviszonyban álló személyekből állhat.**¹⁵

Fegyveres biztonsági őr (a továbbiakban: FBŐ) a bv. szervvel munkavállalói jogviszonyban álló személyi állományi tag, aki a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény alapján lát el őrzési, biztosítási feladatokat.

A bv. szervezetben működtetett **fegyveres biztonsági őrsg** a következő tevékenység ellátásában működhet közre:

- a bv. szervek területére történő be- és kiléptetés végrehajtása,
- objektumvédelmi tevékenység,
- járőrözési tevékenység,
- területőrzés a bv. szervek határán kívül elhelyezkedő területen a bv. szervek anyagi javainak vagy az ott tartózkodó fogvatartottak őrzése érdekében,
- fogvatartotti foglalkoztatás biztosítása a bv. szervek területén belül vagy kívül.¹⁶

A rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban álló, illetve munkaviszonyban álló személy csak olyan munkakört láthat el, amelyhez a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének sajátos feltételei nem szükségesek.¹⁷

A bv. szervezet állománya olyan személyekből áll, akik rendelkeznek a munkakör betöltéséhez szükséges - más jogszabályokban meghatározott - személyi, egészségi, fizikai feltételekkel, megfelelő iskolai végzettséggel (szakképzettséggel) és azokkal a pszichikai

¹⁵ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 10.§ (1) bekezdés Utolsó módosítás: 2020.02.01.

¹⁶ Beiktatta a 2018. évi CXXI. tv 36. §

¹⁷ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 10.§ (3) bekezdés

adottságokkal, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy feladatukat a fogvatartott emberek között emberséges módon lássák el.¹⁸

Tehát összességében **háromfajta jogviszonnyal** találkozhatunk a büntetés-végrehajtás szervezetén belül, ezek a következők:

- hivatásos szolgálati jogviszony, (szabályait a HSZT. tartalmazza)
- rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony, (szabályait a HSZT. tartalmazza)
- munkajogviszony. (Munka Törvénykönyv, 2012. évi I. törvény)

Biztonsági feladatot a bv. szervezet állományának az a tagja láthat el, aki:

- kiképzett,
- ismeri az adott feladat végrehajtására vonatkozó szabályokat, valamint a feladata ellátásához szükséges mértékben a kényszerítő eszközök, fegyverzeti és egyéb szakanyagok, a biztonsági berendezések, technikai eszközök alkalmazásának és kezelésének szabályait,
- a napi szolgálatteljesítésre egészségügyi szempontból alkalmas.¹⁹

Tehát ahhoz, hogy a bv. szervezetének tagja napi biztonsági feladatot lásson el, együttesen rendelkeznie kell az itt felsorolt feltételekkel.

A biztonsági felügyelő

Biztonsági felügyelő a bv. szerv hivatásos állományú tagja, aki a szolgálatban lévő biztonsági tiszt – bv. gazdasági társaság esetén munkanapokon a munkáltatás-biztonsági vezető – közvetlen alárendeltségében, lőfegyverrel vagy egyéb rendszeresített kényszerítő eszközzel, eligazítás és őrutasítás vagy szolgálati utasítás alapján biztonsági tevékenységet lát el.²⁰

A biztonsági felügyelő alárendeltsége

A biztonsági felügyelő főszabály szerint közvetlenül a biztonsági tisztnek van alárendelve. Amennyiben az egyes feladatok ellátása során e főszabálytól eltérő a szabályozás, ott külön kiemelem a változást.

A biztonsági felügyelő feladatai

Ha azt akarjuk meghatározni, hogy a biztonsági felügyelőt milyen feladatok ellátására lehet beosztani, akkor röviden azt mondhatjuk, hogy az ún. főbb biztonsági feladatok bármelyikét elláthatja, természetesen a szükséges eligazítás megtörténte után. Ilyen feladatok, pl. az előállítás, szállítás, kísérés, a fogvatartottak őrzése, felügyelete, ellenőrzése, valamint

¹⁸ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 10.§ (4) bekezdés

¹⁹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, I. fejezet 6. pont

²⁰ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 10. pont

különböző fegyveres biztosítási feladatok. Ezen feladatokat őr-, ügyeleti-, készenléti- és járőr szolgálat keretei között láthatja el.

A körletfelügyelő

Körletfelügyelő a bv. intézet hivatásos állományú tagja, aki ellátható kényszerítő eszközzel és – ha a bv. intézet vezetője eltérően nem rendelkezett – a szolgálatban lévő körlet-főfelügyelő közvetlen alárendeltségében, eligazítás, és szolgálati utasítás alapján biztonsági tevékenységet lát el.²¹

A körletfelügyelő alárendeltsége

A körletfelügyelő – ha a parancsnok másként nem rendelkezik – közvetlenül a körlet-főfelügyelőnek van alárendelve.

A körletfelügyelő alapvetően a belső őrzéssel, felügyelettel és ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat látja el, de természetesen jelentős számban lát el biztonsági feladatokat is. Itt nem kívánok a részletesebb fejtegetésbe bocsátkozni, a témát a belső felügyeletről szóló fejezetben tárgyalom.

A foglalkoztatási felügyelő

Foglalkoztatási felügyelő a bv. szerv azon tagja, aki az előljáró által meghatározott személy közvetlen alárendeltségében, eligazítás és őrutasítás, szolgálati utasítás vagy munkaköri leírás, valamint annak biztonsági mellékletében meghatározottak szerint a fogvatartottak munkavégzését irányítja, felügyeli vagy figyelemmel kíséri.²²

Foglalkoztatási felügyelő lehet hivatásos, rendvédelmi igazgatási jogviszonyban és munkajogviszonyban álló személy is.

	Jogviszony	Kinek az alárendeltségében	Mivel látja el feladatát	Mi alapján lát el feladatot	Milyen tevékenységet végez
biztonsági	hivatásos szolgálati jogviszony	szolgálatban lévő BIT munkáltatás-biztonsági vezető	lőfegyverrel, vagy egyéb rendszeresített kényszerítő eszközzel	eligazítás, ill. őr- vagy szolgálati utasítás	biztonsági tevékenység

²¹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 11. pont

²² A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 12. pont

körlet-	hivatásos szolgálati jogviszony	ha a pk. eltérően nem rendelkezett a szolgálatban lévő KFFE	ellátható kényszerítő eszközzel	eligazítás, illetve szolgálati utasítás	biztonsági tevékenység
foglalkoztatási	bv. szervezet személyi állománya	előjáró által meghatározott személy	(jogviszonyától és feladatvégzésétől függ)	eligazítás, ör- vagy szolgálati utasítás, munkaköri leírás biztonsági melléklete	fogvatartottak munkavégzését irányítja, vagy figyelemmel kíséri

2. 2.2. Az együttműködő szervek

A bv. szervezet feladatának az ellátásában jogszabály által meghatározottak szerint más állami szervek is közreműködnek. Jogszabályi kötelezettség nélkül is lehetőség van egyes szervezetekkel (pl. karitatív szervezetek, oktatási intézmények), az egyházakkal, alapítványokkal, illetve magánszemélyekkel való együttműködésre. Az együttműködés célja a bv. szervezet feladatainak a segítése, amely számos formában (pl. a fogvatartottak anyagi segítségével, fogvatartási körülmények figyelemmel kísérésében, lelki gondozásában, a szabadulás után a társadalom életébe való beilleszkedés elősegítésében, karitatív tevékenységek végzésében stb.) megnyilvánulhat.

Együttműködési megállapodás megkötése indokolt különösen az együttműködés huzamos időtartama, az együttműködésben megnyilvánuló feladatok, jogok és kötelezettségek összetettsége vagy büntetés-végrehajtási feladatok ellátása szempontjából való jelentősége. Együttműködési megállapodás kötésére a bv. intézet parancsnoka, igazgatója, főigazgató főorvosa a BVOP Hivatala előzetes normakontrolljával, ha pedig az együttműködés több bv. intézetre is kiterjed, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka jogosult.

Ha a büntetés-végrehajtási feladatok teljesítését segítő szervezetek, illetve személyek tevékenysége jogszabálysértő, vagy nem felel meg az együttműködési megállapodásban foglaltaknak, a megállapodást az előzőekben meghatározott személyek megszüntethetik, továbbá az érintett szervezetek képviselőinek vagy az érintett személynek a bv. intézetbe történő belépését megtilthatják. Ha a döntést a parancsnok hozta, erről az országos parancsnokot haladéktalanul tájékoztatja.

Természetesen nagyon fontos szerepe van az együttműködésnek a biztonság szempontjából is.

A Bv. Sztv. a következőket határozza meg:

Ha az intézkedések a személyi állomány vagy a fogvatartottak életének és testi épségének a megvédésére, a fogva tartás törvényes biztosítására, a fogolyszökés megakadályozására nem elegendők, **a bv. szerv köteles más rendvédelmi szerv közreműködését kérni.**²³

²³ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 11.§ (7) bekezdés

A biztonsági szempontú együttműködés alanyai tehát a más rendvédelmi szervek, így különösen a rendőrség, a nemzeti adó- és vámhivatal, a katasztrófavédelem, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.

3. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET ELLÁTÓK FELADATAIT TARTALMAZÓ OKMÁNYOK²⁴

A **munkaköri leírás** az adott munkakör betöltőjének figyelembe vétele nélkül tartalmazza egy adott munkakör feladatait, megadva a részletes feladat-meghatározást, hatáskört és felelősségi kört.

A szolgálati viszony keretében a munkáltatói jogkört gyakorló előjáró köteles:

a) a hivatásos állomány tagjának feladatait munkaköri leírásban rögzíteni, őt a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályok és az egyéb jogszabályok szerint foglalkoztatni, részére az egészséges és biztonságos szolgálatteljesítés feltételeit biztosítani, annak követelményeiről őt tájékoztatni;²⁵ A munkaköri leírás a beosztási feladatok mellett kapcsolt feladatokat is meghatározhat.

Az **őrutasítás** az a szolgálati okmány, amelyben meg kell határozni az őrhelyre beosztottak jogállását, kötelességeit, feladatait, az annak ellátásához szükséges felszerelést, illetve az összeköttetés rendjét.

A **szolgálati utasítás** az a szolgálati okmány, amelyben meg kell határozni szolgálati helyre beosztottak jogállását, kötelességeit, feladatait, az annak ellátásához szükséges felszerelést, illetve az összeköttetés rendjét.

A **munkaköri leírás biztonsági melléklete** az a szolgálati okmány, amely a bv. szerv azon személyi állományának részére határozza meg a fogvatartás biztonságával összefüggő feladatait, akik nem őr- vagy szolgálati utasítás alapján látják el ezen tevékenységüket.

A biztonsági felügyelő feladatait **őrutasításban** kell meghatározni, amennyiben a fegyverrel végrehajtott védelmi, biztosítási, és őrzési feladatok végrehajtása őrhelyen történik. **Szolgálati utasításban** kell meghatározni a szolgálati helyre beosztott biztonsági-vagy körlet felügyelők feladatait.

4. A SZOLGÁLATELJESÍTÉSI HELYEK²⁶

A **szolgálatteljesítési hely** az a helyiség vagy terület, ahol a bv. szerv személyi állományának tagja feladatait eligazítás és őrutasítás, szolgálati utasítás vagy munkaköri leírás biztonsági

²⁴ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 21-23. pont

²⁵ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény 101. § (1) a. bekezdés

²⁶ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 18-20. pont

melléklete alapján látja el. A szolgálatteljesítési helyhez tartozik a felállítási hely és a kijelölt mozgási terület. A szolgálatteljesítési hely lehet őrhely vagy szolgálati hely.

Őrhely az a szolgálatteljesítési hely, ahol a bv. szerv hivatásos állományú tagja vagy az FBŐ a bv. szerv védelmét és a fogvatartottak őrzését eligazítás, valamint őrutasítás alapján löfegyverrel látja el.

Szolgalati hely az a szolgálatteljesítési hely, ahol a bv. szerv személyi állományának tagja biztonsági tevékenységet eligazítás, szolgálati utasítás vagy a munkaköri leírás biztonsági melléklete alapján látja el.

5. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG TÁRGYA

Azok a személyek és tárgyak, akiket, és amiket a bv. szerv működésével összefüggő rendkívüli események fenyegetnek.

VI. A BV. SZERVEZET, VALAMINT A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG IRÁNYÍTÁSA ÉS ELLENŐRZÉSE, A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET IRÁNYÍTÓ, ELLENŐRZŐ ELŐLJÁRÓK FELADATAI

1. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG IRÁNYÍTÁSA

Az irányítás az irányító személy és az irányított személy közötti olyan hatalmi viszony, amelyben az irányító – közvetett vagy közvetlen úton – az irányított viszonyaira meghatározó befolyást gyakorol.

Az irányítás szintjei

- I. Minisztériumi szint
- II. Országos Parancsnoksági szint
- III. Intézeti (végrehajtói) szint

A bv. szervezet biztonsági tevékenységének irányítását a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, illetve az általa megbízott személy látja el.

Az általános irányítási hatáskörrel rendelkező előljárók az intézeti szinten

- intézetparancsnok, (főigazgató-főorvos, igazgató, ügyvezető igazgató)
- intézetparancsnok-helyettes,
- biztonsági osztályvezető,
- biztonsági osztályvezető-helyettes,

- szolgálatban lévő biztonsági tiszt,
- szolgálatban lévő biztonsági főfelügyelő, (a biztonsági tiszt akadályoztatása esetén),
- a rendkívüli esemény felszámolását irányító előljáró.

2. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG ELLENŐRZÉSE

Az ellenőrzés az a vezetői tevékenység, illetve eljárás, amely során azt vizsgálják, hogy az adott szervezeti egység, vagy az egyes tevékenységet végrehajtók a jogi rendelkezéseknek megfelelően és annak szellemében hajtják-e végre feladataikat, valamint az egyes feladatok végrehajtására az ott dolgozók alkalmasak-e, továbbá magába foglalja az ehhez szükséges eljárási jogosítványokat is.

Az ellenőrzés szintjei

- I. Minisztériumi szint
- II. Ügyészségi szint
- III. Országos Parancsnoksági szint
- IV. Intézeti (végrehajtói) szint

A bv. szervezet biztonsági tevékenységének **ellenőrzésére jogosult:**

- a belügyminiszter, a belbiztonsági államtitkár,
- az országos parancsnok és helyettesei, valamint az általuk megbízottak,
- a Biztonsági Szolgálat és a Biztonsági Főosztály vezetője,
- a bv. törvényességi felügyeletét ellátó ügyész a törvényesség betartására vonatkozóan.²⁷

A bv. szerv biztonsági tevékenységének irányítását és ellenőrzését a bv. szerv vezetője látja el, az ezzel kapcsolatos feladatokat a biztonsági tevékenységet ellátó szervezeti egységek vezetőin keresztül is gyakorolhatja.

Általános ellenőrzési jogkörrel rendelkező előljárók az intézeti szinten

- intézetparancsnok (főigazgató-főorvos, igazgató, ügyvezető igazgató),
- intézetparancsnok-helyettese,
- biztonsági osztályvezető,
- biztonsági osztályvezető-helyettes,
- szolgálatban lévő biztonsági tiszt,
- szolgálatban lévő biztonsági főfelügyelő a szolgálatban lévő biztonsági tiszt megbízása alapján,
- a rendkívüli esemény felszámolását irányító előljáró.

Saját hatáskörbe utalt területen ellenőrzési jogkörrel rendelkező előljárók az intézeti szinten

- büntetés-végrehajtási osztályvezető,
 - alegységvezető,
 - vezető reintegrációs tiszt,
 - körlet-főfelügyelő.
- gazdasági vezető,

²⁷ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, III. fejezet 53. pont

- személyzeti osztályvezető,
- informatikai osztályvezető (főelőadó),
- egészségügyi osztályvezető,
- gazdálkodó szervnél
 - munkáltatás-biztonsági vezető,
 - foglalkoztatási biztonsági felelős.
- egyéb biztonsági feladat ellátása esetén
 - szállítmányvezető,
 - előállítás-vezető,
 - járőrvezető,
 - kutyatelep-vezető,
 - vezető műszerész.

3. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET IRÁNYÍTÓ, ELLENŐRZŐ ELŐLJÁRÓK FELADATAI²⁸

A bv. szervezet működését a Kormány a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter útján irányítja.

A büntetés-végrehajtásért felelős miniszter

A büntetés-végrehajtásért felelős miniszter a bv. szervezet részére egyedi utasítást az országos parancsnok útján adhat.

A törvényességi felügyeletet ellátó ügyész

A büntetések és az intézkedések végrehajtása felett az ügyészség - külön törvényben meghatározottak szerint - törvényességi felügyeletet gyakorol.

Kizárólagos ellenőrzési területe a **törvényesség betartatása**, vagyis a hatályos jogszabályok gyakorlati érvényesülésének ellenőrzése a büntetések és az intézkedések végrehajtása során.

Az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként érvényesíti az állam büntetőigényét a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott feltételek szerint; irányítja, felügyeli, illetve elvégzi a vádat előkészítő nyomozási eljárást, képviseli a közvádat a bírósági eljárásban, **felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett.**²⁹

Az ügyészség³⁰

e) törvényességi felügyeletet lát el a büntetések, a mellékbüntetések, az intézkedések, a személyi szabadságot elvonó és azt korlátozó eljárási kényszerintézkedések, az utógondozás, valamint a bűnügyi, a szabálysértési, a körözési nyilvántartás és a központi elektronikus

²⁸ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény,

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, III. fejezet

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 68/2020. (XII. 18.) BVOP utasítása a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról

²⁹ Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 1. §.

³⁰ Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 2. § e) pontja.

hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisának végrehajtásáról szóló jogszabályi rendelkezések megtartása felett, továbbá közreműködik a büntetés-végrehajtási bíró eljárásában;

Egyes események bekövetkezése esetén a bv. szervezetnek tájékoztatnia kell a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészt, mely **értesítési rendben**³¹ meghatározásra került az értesítő személy, és a szóbeli, valamint az írásbeli jelentések határideje.

Az országos parancsnok

Az országos parancsnok a jogszabályok, a közjogi szervezetszabályozó eszközök és a miniszter törvényben meghatározott jogkörében hozott döntéseinek keretei között vezeti a bv. szervezetet. Az országos parancsnok a bv. szervezet személyi állományának **szolgálati előljárója, illetve felettese**.

Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága

Az **Országos Parancsnokság** a jogszabályok, a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter döntései és az országos parancsnok utasításai, valamint egyedi intézkedései alapján előkészíti az országos parancsnok utasításait, parancsait és előterjesztéseit, felügyeli, ellenőrzi és szakmailag irányítja a bv. szervek szolgálati feladatainak a végrehajtását.

Az Országos Parancsnokság **szervezeti egységei**: a BVOP Hivatal, továbbá a BVOP szolgálatai és főosztályai, önálló osztályai.

Az országos parancsnok helyettesei

Az országos parancsnok közvetlen irányítása mellett irányítják és ellenőrzik az alárendeltségükbe tartozó országos parancsnoksági szervezeti egységeket, a szakterületüket érintő körben szakmai irányítást gyakorolnak a szolgálatok, főosztályok felett, valamint ellenőrzik azok működését. Hatáskörükbe utalt területen ellenőrzik, illetve ellenőriztetik a bv. szervek biztonsági tevékenységét.

Az **országos parancsnok helyettesei** szolgálati előljárói a bv. szervezet hivatásos állományának (az országos parancsnok kivételével), továbbá felettese a kormánytisztviselői és a rendvédelmi igazgatási szolgálati állományának.

A büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények

A büntetés-végrehajtási intézetek a jogszabályok, az országos parancsnoki utasítások, az országos parancsnok parancsai, valamint a szervezeti és működési szabályzatukban foglaltak alapján ellátják a büntetések és intézkedések végrehajtásával járó feladatokat, a fogvatartottak - köztük a kóros elmeállapotúak - gyógykezelését, elmemegfigyelését és kivizsgálását.

Intézetparancsnok, főigazgató főorvos, igazgató

³¹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 6/2019. (11.05.) OP körlevélének 1. számú melléklete

Az intézetet (intézményt) a parancsnok, főigazgató főorvos, igazgató vezeti, aki felelős az intézet (intézmény) feladatainak a törvényes végrehajtásáért, annak rendjéért és biztonságáért, gyakorolja a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabályokban meghatározott jogait, ellátja az ebből eredő kötelezettségeit, felelős az intézet (intézmény) gazdálkodásáért, a költségvetés előkészítéséért és végrehajtásáért, a számviteli rend betartásáért.

Intézetparancsnok-helyettes

Ellátja a bv. szerv vezetője által a hatáskörébe utalt szakterületek vezetőinek közvetlen irányítását, végrehajtja azokat az egyéb feladatokat, amelyekkel a bv. szerv vezetője megbízza.

Biztonsági osztályvezető

A **biztonsági osztályvezető előjárója** a biztonsági osztály állományának, továbbá – ha az adott bv. intézet vezetője eltérően nem rendelkezett – a körlet-főfelügyelőknek, és körletfelügyelőknek, továbbá a biztonsági feladatok ellátására más osztálytól igénybe vett beosztottaknak, a rendkívüli esemény megelőzésére, megszakítására és a következmények felszámolására igénybe vett állománynak.

A **biztonsági osztályvezető utasításait** az alárendeltségébe tartozók kötelesek végrehajtani, más szakterületen dolgozók részére a biztonsággal összefüggő utasítást közvetlen veszély elhárítása, rendkívüli esemény megszakítása, felszámolása, a bv. szerv biztonságának fenntartása érdekében adhat. Észrevételeiről, tapasztalatairól és intézkedéseiről az érintett osztályvezetőt, valamint a bv. gazdasági társaság munkáltatás-biztonsági vezetőjét tájékoztatja, továbbá az előjárójának jelentést tesz.

Biztonsági osztályvezető-helyettes

A biztonsági osztályvezető-helyettes a biztonsági osztályvezető távollétében vagy akadályoztatása esetén hatáskörében ellátja a bv. intézet biztonsági tevékenységének irányítását.

A biztonsági tiszt

A biztonsági tiszt szolgálatban előjárója az alárendeltségébe tartozó főfelügyelőknek, felügyelőknek, hivatali munkaidőn kívül a bv. intézet vezetője által meghatározott körben a személyi állománynak, amennyiben szolgálati előjárójuk nincs jelen, rendkívüli eseménnyel összefüggésben az igénybe vett személyi állománynak, amíg előjárója az intézkedést át nem veszi.

A büntetés-végrehajtási osztályvezető

Felelős a fogvatartotti elhelyezési körletek biztonságának folyamatos fenntartásáért, a reintegrációs feladatok irányításáért.

Foglalkoztatási biztonsági felelős

A biztonsági tevékenység irányításával megbízott előjáró a területre beosztott foglalkoztatási felügyelők közül minden esetben foglalkoztatási biztonsági felelőst jelöl ki. A foglalkoztatási biztonsági felelős a munkáltatás közbeni biztonsági tevékenység ellátása során **előjárója az adott munkahelyre beosztott személyi állománynak**. Foglalkoztatási biztonsági felelősi feladatok ellátására elsősorban hivatásos állományú tagot kell kijelölni. Rendvédelmi igazgatási alkalmazott, FBŐ vagy munkaviszonyban álló munkavállaló csak abban az esetben láthat el ilyen feladatot, ha az adott munkahelyen **hivatásos állományú tag nem teljesít szolgálatot**.

Megjegyzés:

Lényeges eltérés mutatkozhat az országos és regionális végrehajtó intézetek, valamint a megyei bv. intézetek személyi állománytáblája között. Ezért a fentebb felsorolt irányító, ellenőrző előjárók meghatározásánál ezeket az eltéréseket figyelembe kell venni.

4. A SZAKMAI ELLENŐRZÉS³²

4.1. A szakmai ellenőrzés célja

Az **ellenőrzés célja**, hogy elősegítse a büntetés-végrehajtási szervezet jogszabályokban, közjogi szervezetszabályozó eszközökben és egyéb belső szabályozókban meghatározottak szerinti működését.

4.2. A szakmai ellenőrzés feladata

Az **ellenőrzés feladata**, hogy értékelést adjon a tevékenység szabályosságáról és hatékonyságáról, vizsgálja a meghatározások teljesíthetőségét, erősítse meg az előírásoknak megfelelő gyakorlatot, tárja fel a végrehajtás hiányosságait, szabálytalanságait, szakszerűtlenségeit, célszerűségeit, a végrehajtást akadályozó tényezőket, javaslatot tegyen a hiányosságok felszámolására, a szakmai tevékenység fejlesztésére, indokolt esetben a jogszabály vagy belső szabályozás megalkotására, módosítására az ellenőrzés céljának megvalósítása érdekében.

4.3. A szakmai ellenőrzés alapelvei

Törvényesség, szakszerűség: bármely típusú, szintű vagy módszerű ellenőrzés kizárólag a vonatkozó jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök vagy más belső szabályozók figyelembevételével, azok magas színvonalú ismeretének birtokában végezhető. Az ellenőrzést végrehajtó – jóhiszemű eljárás keretében – az eredmények és szabálytalanságok tényszerű megállapításával, az egyéni érdemek és hibák, a feladatvégrehajtást akadályozó

³² A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 3/2018. (VI. 4.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet szakmai ellenőrzéséről (Hatályba lépés: 2018.07.01.)

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 44/2020. (VIII. 31.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet szakmai ellenőrzéséről szóló 3/2018. (VI. 4.) BVOP utasítás módosításáról

tényezők teljes körű feltárásával, elemzésével és megszüntetésükre irányuló javaslattétellel teljesíti az ellenőrzés célját.

Teljesség: az ellenőrzési rendszert úgy kell felépíteni, hogy az átfogja a bv. szervezet, valamint egy-egy bv. szerv teljes tevékenységét és biztosítsa az ellenőrzés folyamatosságát. Az ellenőrzési szempontokra vonatkozóan az ellenőrzést végrehajtó teljeskörűen köteles vizsgálni, az általa megállapított tényekkel szemben elvárás, hogy azok legyenek pontosak, a lényeges megállapítások – az írásban történő rögzítés mellett – hitelt érdemlően, utólag is bizonyíthatóak legyenek.

Objektivitás: az ellenőrzés a valós tények megállapítására és az ezekből levonható objektív összefüggések, továbbá a következtetések levonására irányul. Az ellenőrzést végrehajtó nem utasítható abban a vonatkozásban, hogy az ellenőrzés során milyen tényeket, hiányosságokat állapítson meg.

Hitelesség: az ellenőrzés tényét, módját, megállapításait és más lényeges elemeit minden esetben megfelelő alaki követelmények szerint, tárgyilagosan, a vonatkozó előírásokkal összevetve, a valóságnak megfelelően kell dokumentálni.

Együttműködés: valamennyi ellenőrzés során – az ellenőrzés céljának elérése érdekében – a szervezeti egységek és személyek kölcsönösen együttműködnek egymással, arra is tekintettel, hogy a részben, vagy teljesen ugyanazon tárgyú ellenőrzéseket elkerüljék. Az ellenőrzést olyan módon kell végrehajtani, hogy az ne akadályozza az ellenőrzött személyt a halaszthatatlan szolgálati feladatok teljesítésében, ne zavarja a bv. szerv (szervezeti egység) működését, a folyamatban lévő feladatvégrehajtást, intézkedést. Az ellenőrzés során az ellenőrzést végrehajtó és az ellenőrzött jogait, kötelezettségeit úgy kell érvényesíteni, teljesíteni, hogy az ne sértse az emberi méltóságot, a szolgálati tekintélyt.

Célszerűség, tervszerűség: az ellenőrzés a szakmai érdekeket szolgálja. Az ellenőrzések összhangban állnak a különböző időszaki ellenőrzési tervekkel, munkatervvel és a vezető által meghatározott szakmai prioritásokkal, a korábbi ellenőrzések tapasztalataival, továbbá a tervezés és végrehajtás során figyelemmel kell lenni a bv. szerv aktuálisan negatív tendencia jellemezte tevékenységeire is. Az ellenőrzést úgy kell megtervezni és végrehajtani, hogy az csak a feltétlenül szükséges időt vegye igénybe, a végrehajtás az ellenőrzés tárgyának megfelelő, legcélszerűbb módszerek alkalmazásával történjen.

Segítő jelleg: az ellenőrzésről készült jelentésnek az ellenőrzött bv. szerv (szervezeti egység) által folytatott jó és szabálytalan gyakorlatot, az észrevételek, megállapítások alapján tett javaslatokat egyaránt tartalmaznia kell, az ellenőrzés célja nem lehet a feltétlen hibakeresés.

4.4. A szakmai ellenőrzés rendszere, követelményei

A bv. szervezet szakmai ellenőrzési rendszere magában foglalja:

- a függetlenített ellenőrzéseket,
 - a szakirányítói ellenőrzéseket,
 - a vezetői ellenőrzéseket,
 - a munkafolyamatba épített ellenőrzéseket.
- *A függetlenített ellenőrzések*

A Szolgálat függetlenített ellenőrzés keretében – az országos parancsnok külön utasítására – valamennyi bv. szervre, valamint a BVOP szervezeti egységeire vonatkozóan végez szakmai ellenőrzéseket.

A bv. intézet parancsnokának közvetlen utasítása szerinti szakmai-ellenőrzési feladatokat ellátó személy a bv. intézet valamennyi szervezeti egységére irányulóan végezhet ellenőrzéseket. A bv. intézet személyi állományába tartozó, függetlenített ellenőrzéseket végrehajtó(k)ról a bv. intézet személyi állományát tájékoztatni kell.

- *Szakirányítói ellenőrzések*

A szakirányítói ellenőrzés során a szakirányító szervezeti egységek – az országos parancsnok és helyettesei iránymutatása szerint – a szakmai munka színvonalának emelését, a végrehajtás országos egységesítését célzó ellenőrzésekben vesznek részt, valamint iránymutatást nyújtanak a bv. szervben bekövetkezett rendkívüli események kiváltó okainak, felelőseinek megállapítását célzó, a bv. szerv vezetője által lefolytatott vizsgálatokban.

- *Vezetői ellenőrzések*

A vezető – a munkafolyamatba épített ellenőrzései mellett – a vezetése, irányítása alatt álló bv. szervre, szervezeti egységekre, szolgálati helyekre, szolgálatot teljesítő vagy munkát végző beosztottakra irányulóan vezetői ellenőrzéseket végez, amelynek az országos parancsnok által jóváhagyott tárgyköreit és minimum gyakoriságát a Szolgálat szükség esetén felülvizsgálja, és az esetleges változásokról az év november 30. napjáig tájékoztatja a bv. szervet. A vezető havonta hivatali munkaidőn kívüli, éjszakai, továbbá hétvégi és ünnepnap ellenőrzést is köteles végrehajtani.

- *Munkafolyamatba épített ellenőrzések*

A munkafolyamatba épített ellenőrzések során a vezetők és más, a bv. szerv személyi állományába tartozó, ellenőrzésre kötelezett beosztottak a szolgálatellátás (munkavégzés) jogszabályi és belső szabályozásoknak való megfelelése, a szabálytalanságok azonnali feltárása, megszüntetése érdekében – kifejezetten a munkaköri leírásukban, ór- vagy szolgálati utasításban meghatározott tevékenységekre, személyi állományi körre irányulóan – folyamatos ellenőrzést végeznek. A munkafolyamatba épített ellenőrzéseket végrehajtó, nem vezető beosztású személyi állományi tagok körét – a jogszabályi és belső szabályozásokban meghatározott ellenőrzési kötelezettségek figyelembevételével – a bv. szerv vezetője határozza meg.

Az egyes területek részletes ellenőrzési kritériumait a módszertani útmutató tartalmazza.

4.5. A szakmai ellenőrzés módszerei

Az ellenőrzés során alkalmazott módszereket az ellenőrzést végrehajtó – az ellenőrzés elrendelőjének és vezetőjének egyetértésével – a célnak és a feladatoknak megfelelően, a tapasztalatok hasznosíthatóságára is figyelemmel választja meg.

4.6. A szakmai ellenőrzés típusai

- átfogó-,

- téma-,
- cél-,
- mobil-, és
- utóellenőrzés.

Átfogó ellenőrzést a BVOP ellenőrzési programjában kijelölt szervezeti egységei végeznek, mobilellenőrzést kizárólag a Szolgálat végez. Téma-, cél- és utóellenőrzést a Szolgálat és a szakirányító szervezeti egységek, valamint a bv. szerv vezetői és ellenőrzésre kötelezett beosztottjai egyaránt végezhetnek.

Átfogó ellenőrzés a bv. szerv egészére irányuló ellenőrzési forma, amelynek keretében a szakmai feladatok és azok végrehajtására irányuló vizsgálatára és értékelésére kerül sor annak érdekében, hogy a működés és a tendencia komplex módon megítélhető legyen.

Az átfogó ellenőrzéseket az éves szakmai ellenőrzési tervben kell rögzíteni oly módon, hogy valamennyi bv. szerv ellenőrzésére **öt éven belül** sor kerüljön. Az átfogó ellenőrzést a BVOP Ellenőrzési Szolgálat és a Belső Ellenőrzési Főosztály – az ellenőrzési program és az átfogó ellenőrzés szempontjainak megfelelően – önállóan hajtják végre.

Témaellenőrzés: azonos tartalmú szakmai feladat vizsgálatára irányuló, általánosítható következtetések levonását és ennek megfelelő intézkedések megtételét célzó ellenőrzés, amely a BVOP szervezeti egységei által végrehajtott ellenőrzés esetében legalább öt bv. szerv kijelölésével hajtható végre.

Céllenőrzés célirányos, egyedi témájú vizsgálat vagy egy adott szolgálati feladat végrehajtásának ellenőrzése egy bv. szerv (szervezeti egység) vagy bv. szerv állományába tartozó személy vonatkozásában.

Mobil ellenőrzés olyan speciális, a Szolgálat által, előzetes bejelentés nélkül végrehajtott céllenőrzés, amely eseti jelleggel, szűrőpróbaszerűen vizsgálja a jogszabályokban, valamint belső szabályozókban meghatározott előírások érvényesülését, a szakmai szabályok szerinti feladatvégrehajtást.

Utóellenőrzés valamely korábban végrehajtott ellenőrzés megállapításai és javaslatai alapján a feltárt hibák és hiányosságok megszüntetésére tett intézkedések teljesítésének és azok hatásainak vizsgálata.

A rendkívüli események vizsgálatára vonatkozó szabályok

Rendkívüli esemény vizsgálata: az országos parancsnok által elrendelt helyszíni céllenőrzés, amely a rendkívüli esemény bekövetkezésének szakmai okait és körülményeit hivatott feltárni, valamint a következtetések levonására, a személyes felelősség megállapítására irányul.

A bv. intézetben, valamint a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdálkodó szervezetnél bekövetkezett rendkívüli esemény **azonnali vizsgálatát a bv. intézet vezetője köteles végrehajtani**. A bv. szerv vezetőjének felelősségi körébe tartozó helyszíni vizsgálatban – az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese utasításának megfelelően – a szakirányító szervezeti egységek személyi állományába tartozó **kettő fő**

személyi állományi tag részt vehet, javaslataikkal, észrevételeikkel – a vezető ügyeleti szolgálatot teljesítő irányítása mellett – a kivizsgálás eredményességét elősegíthetik.

Az országos parancsnok külön utasítására a bv. szervben bekövetkezett rendkívüli eseményt céllenőrzés keretében a Szolgálat ellenőreiből álló bizottság önállóan vizsgálja ki.

A rendkívüli eseményre irányuló vizsgálat megállapításairól az országos parancsnok részére a vizsgálat kezdési időpontjától számított 24 órán belül kell írásos jelentést készíteni.

4.7. Értelmező rendelkezések

ellenőr: az ellenőrzések bármely típusát **ellenőrzési program**, vagy az arra jogosult vezető szóbeli utasítása alapján végző, **nyílt parancssal** rendelkező BVOP állományába tartozó vagy – a szolgálati érdekre tekintettel – az országos parancsnok által kijelölt, az előbbieken meghatározott okmányokkal rendelkező, bv. szerv állományába tartozó személy;

elektronikus úton történő ellenőrzés: speciális ellenőrzési forma, amelynek keretében – az információtechnológia alkalmazásával – számítógépes ügyviteli programból, informatikai adatbázisból vagy a büntetés-végrehajtási tevékenységet támogató informatikai alkalmazásból történő adatgyűjtés;

ellenőrzés: ténymegállapító, összehasonlító, értékelő és javaslattevő tevékenység, amely a vizsgált szakterület és tevékenység helyzetének tényszerű feltárására, a működési gyakorlat hiteles megismerésére, mindezek jogszabályokhoz és belső szabályozókhoz való viszonyítására, majd – a megállapítások rendszerezése, összegzése alapján – vezetői döntésekhez szükséges javaslatok megfogalmazására irányul;

ellenőrzési program: az ellenőrizendő bv. szerv megnevezését, az ellenőrzés típusát és – az átfogó ellenőrzés kivételével – az ellenőrzés szempontjait tartalmazó, a készítő nevével és a jóváhagyásra jogosult aláírásával ellátott, ellenőr általi ellenőrzés végrehajtására feljogosító dokumentumok egyik típusa;

ellenőrzési terv: olyan dokumentum, amelyben a bv. szerv vezető beosztású személyi állományi tagjai, továbbá a feladatkör ellátása során ellenőrzésre kötelezettek meghatározott időszakra ütemezve tervezik meg a vonatkozó jogszabályokban és belső szabályozókban előírt, valamint egyéb ellenőrzési kötelezettségeik végrehajtását;

éjszakai ellenőrzés: a hét munkanapjain megkezdett, 22 és másnap 05 óra közötti időpontban végrehajtott ellenőrzés;

függetlenített ellenőrzés: az országos parancsnok közvetlen alárendeltségében működő, kifejezetten szakmai-ellenőrzési feladatok ellátását szolgáló szervezeti egység, valamint a bv. intézet parancsnokának közvetlen utasítására szakmai-ellenőrzési feladatokat végrehajtó beosztott által lefolytatott ellenőrzés;

hétvégi ellenőrzés: a szabad- és munkaszüneti napon végrehajtott ellenőrzés;

hivatali munkaidőn kívüli ellenőrzés: a hét munkanapjain, a bv. szervben alkalmazott hivatali munkarendtől eltérő időpontban végrehajtott ellenőrzés;

nyílt parancs: az ellenőr részére kiállított, nyomdai készítésű okmány vagy plastik igazolvány, amely az abban meghatározott bv. szervnél a jelen utasításban meghatározott jogok gyakorlására jogosít (a BVOP utasítás 1. számú melléklete);

**VII. BIZTONSÁGI OSZTÁLY, KÜLSŐ ŐRZÉS, OBJEKTUMVÉDELEM,
A BV. SZERV TERÜLETÉRE TÖRTÉNŐ BE- ÉS KILÉPÉS
SZABÁLYAI**

1. A BIZTONSÁGI OSZTÁLY

1.1. A biztonsági osztály szervezeti felépítése

- biztonsági osztályvezető,
- biztonsági osztályvezető helyettes,
- szolgálatban lévő biztonsági tisztt,
- szolgálatban lévő biztonsági főfelügyelő,
- szolgálatban lévő biztonsági felügyelők.

A szervezeti és működési szabályzat alapján meghatározott bv. intézetekben, ahol a belső felügyelet is a biztonsági osztály irányítása alá tartozik:

- körlet főfelügyelők,
- körletfelügyelők.

1.2. A biztonsági tevékenység területei és azok feladatkör szerinti szolgálati tagozódása

Külső őrzés

- a) személybejáráti biztonsági felügyelő
- b) gépjármű-bejáráti biztonsági felügyelő
- c) felállított őr
- d) járőr

Feladata:

- a) az intézet épületeinek, építményeinek, határának, bástyafalának, kerítésének, a nyomsáv őrzése, védelme,
- b) illetéktelen személyek bejutásának, engedély nélküli kijutásának megakadályozása,
- c) anyagi javak, termények engedély nélküli kivitelének megakadályozása,
- d) tiltott tárgyak, szökésre, támadásra alkalmas eszközök, veszélyes anyagok bejutásának megakadályozása.

Belső őrzés, felügyelet, ellenőrzés

- a) körlet-főfelügyelő
- b) körletfelügyelő

- c) elektromos zárat kezelő felügyelő
- d) belső kaput kezelő felügyelő

Feladata:

- a) a bv. intézet házirendjében meghatározott napirend feladatainak maradéktalan végrehajtása, és az abban való közreműködés,
- b) a fogvatartottak viselkedési szabályaiban meghatározottak megkövetelése, betartása, betartatása, ellenszegülés esetén a helyes magatartás kikényszerítése,
- c) a rendkívüli- és egyéb események előidézésének megakadályozása, megelőzése,
- d) a bekövetkezett rendkívüli esemény megszakítása és a rendkívüli esemény felszámolása
- e) a bv. szerv zavartalan működéséhez szükséges belső rend biztosítása,
- f) biztosítani a belső élet irányítását, a reintegrációs, kezelési feladatok teljesítését,
- g) meg kell akadályozni a fogvatartottak engedély nélküli mozgását, a tiltott kapcsolatok felvételét.

Szállítás, előállítás és egyéb kísérés közbeni őrzés

- a) szállítmányvezető
- b) előállítás vezető biztonsági felügyelő – előállító csoportparancsnok
- c) szállító biztonsági felügyelő
- d) előállító biztonsági felügyelő
- e) gépjárművezető

Feladata:

- a) a tevékenysége időtartama alatt a fogvatartottak őrzése,
- b) esemény bekövetkezésének megakadályozása, a bekövetkezett esemény megszakítása.

Munkáltatás közbeni őrzés, felügyelet, ellenőrzés

- a) foglalkoztatást közvetlenül irányító művezető
- b) foglalkoztatási biztonsági felelős
- c) foglalkoztatási felügyelő
- d) termelésirányító, műszakvezető

Feladata:

- a) a munkáltatás alatt a fogvatartottak őrzése, felügyelete, ellenőrzése,
- b) a munkáltatás alatt a bv. szabályainak, a munka-, tűz- és balesetvédelmi előírásoknak a betartatása,
- c) a veszélyes szerszámok, anyagok szabályos kezelése.

Egyéb biztonsági tevékenység közbeni őrzés, felügyelet, ellenőrzés

- a) szabad levegőn tartózkodást biztosító biztonsági felügyelő
- b) szabad levegőn tartózkodás felügyeletét ellátó felügyelő
- c) látogatást biztosító biztonsági felügyelő
- d) külkórházi őrzést ellátó biztonsági felügyelő

Feladata:

az őrutasításban és a szolgálati utasításban meghatározott feladatok maradéktalan végrehajtása.

2. A BÜNTETÉS - VÉGREHAJTÁSI OBJEKTUMOK ŐRZÉSE, VÉDELME³³

A fogvatartottakkal kapcsolatos feladatok végrehajtásához szüksége van a bv. szervezetének olyan objektumokra, ahol a társadalomtól való elszigetelést a jogszabályokban meghatározott módon végre tudja hajtani. Ezek az objektumok a büntetés-végrehajtási intézetek és intézmények, valamint a gazdálkodó szervezetek.

A bv. objektum fogalma

A bv. objektum magába foglalja a bv. szerv személyi állományának, fegyverzeti szakanyagának és egyéb anyagi javainak elhelyezésére, a rendeltetésszerű működés biztosítására, valamint a fogvatartottak elhelyezésére, ellátására, foglalkoztatására szolgáló épületeket, létesítményeket és a hozzá tartozó területeket.³⁴

Mezőgazdasági bv. intézetek esetében a rendeltetésszerű működéshez elengedhetetlenül szükséges létesítmények és a hozzátartozó területek is védendő objektumnak minősülnek.

1. Objektumvédelem fogalma

Objektumvédelemnek a fegyveres rendvédelmi szervek olyan fegyveres biztosítási tevékenységét nevezzük, amellyel védik az őrzésükre és védelmükre bízott objektumokat a támadó, illetve a biztonságot egyéb módon sértő vagy veszélyeztető tevékenységek ellen.

2. Objektumvédelem célja

Biztosítsa a meghatározott objektum sérthetetlenségét, felderítse a kívülről támadók, illetve a szökést megkísérlők szándékát, megakadályozza személyek vagy csoportok erőszakos behatolását, visszaverje azok támadását, megakadályozza az onnan történő jogellenes eltávozást és kedvező feltételeket teremtsen a szökni, kitörni szándékozó cselekmények megakadályozásához.³⁵

³³ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 36/2020. (VII.16.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Csapatszolgálati Szabályzatáról, valamint a rendkívüli események felszámolási terveinek elkészítéséről, 21.-52. pont

³⁴ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet 26. pont

³⁵ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 36/2020. (VII.16.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Csapatszolgálati Szabályzatáról, valamint a rendkívüli események felszámolási terveinek elkészítéséről, 21. pont

3. Az objektumvédelem jellege

A védelemre való berendezkedés jellegét és minőségét elsősorban az **objektum potenciális veszélyeztetettsége**, illetve a védelem szempontjából fontos adottságai határozzák meg, ennek a legfontosabb tényezői a következők:

- a) a fogvatartottak létszáma, társadalomra veszélyességük szerinti összetétele,
- b) bv. szervnél lévő lőfegyverek, fegyverzeti szakanyagok összetétele, mennyisége,
- c) bv. szerv hivatásos állományának létszáma, a kiképzettsége, az együttműködő erők létszáma, az együttműködés rendje,
- d) a bv. szerv objektumának földrajzi elhelyezkedése, kiterjedése, adottságai.

A bv. szerv objektumait őrző és védő erőknek olyan képzettségi szinten kell állniuk, mely lehetővé teszi a hatékony védelmi intézkedést.

4. Az objektumvédelem fokozatai

Az objektum jellegét mindig az adott helyzet határozza meg, a védelmet, az erőket és eszközöket ennek megfelelően kell alkalmazni. Az objektumőrzés a helyzettől függően alakul át objektumvédelemmé, amely különböző védelmi fokozatok elrendelésében nyilvánul meg.³⁶

A **védelem fokozatát** a védelem elrendelés körülményei határozzák meg. Ennek megfelelően megkülönböztetünk:

- a) megerősített őrzést,
- b) elsőfokú objektumvédelmet,
- c) másodfokú objektum védelmet.

3. A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETEK KÜLSŐ ŐRZÉSE

1. 3.1. A külső őrzés alapjai

A külső őrzés **célja**

A külső őrzés alkalmazásával meg kell óvni a bv. szerv területén tartózkodók életét, testi épségét a bv. objektumot ért külső támadástól, valamint meg kell akadályozni, hogy a bv. szerv területére, vagy onnan illetéktelen személy vagy a bv. rendjére, biztonságára veszélyes tárgy vagy anyag jogellenesen be-, illetve kijusson.

Alapelvek

A külső őrzést úgy kell megszervezni és működtetni, hogy a bv. objektumban elhelyezett legmagasabb biztonsági kockázatú fogvatartott biztonságos fogvatartása folyamatosan

³⁶ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 36/2020. (VII.16.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Csapatszolgálati Szabályzatáról, valamint a rendkívüli események felszámolási terveinek elkészítéséről, 33. pont

biztosított legyen. A külső őrzés megszervezésénél figyelembe kell venni a bv. objektum földrajzi, építészeti sajátosságait, a fogvatartotti és a személyi állomány jellemzőit. A külső őrzést úgy kell működtetni, hogy szükség esetén az elsőfokú objektumvédelmi állapotot rövid időn belül el lehessen érni.

Általános rendelkezések

A külső őrzést ellátó személyi állomány:

- a) a külső őrhelyen felállított biztonság felügyelő,
- b) személybejáráti biztonsági felügyelő,
- c) gépjármű bejáráti biztonsági felügyelő,
- d) járőr tevékenységet végrehajtó biztonsági felügyelő,
- e) FBŐ,
- f) rendvédelmi igazgatási alkalmazott (figyelési tevékenység),
- g) munkaviszonyban álló (portás).

A külső őrzés eszközrendszere:

- a) lőfegyver,
- b) szolgálati kutya,
- c) egyéb kényszerítő eszközök,
- d) biztonsági létesítmények,
- e) biztonsági berendezések,
- f) műszaki akadályok,
- g) technikai, jelző eszközök.

4. A BV. SZERV MŰKÖDÉSÉNEK, A FOGVA TARTÁS RENDJÉNEK ÉS BIZTONSÁGÁNAK FENNTARTÁSA ÉRDEKÉBEN ALKALMAZOTT BIZTONSÁGI LÉTESÍTMÉNYEK, BERENDEZÉSEK ÉS TECHNIKAI ESZKÖZÖK

Az intézet biztonsági berendezései és technikai eszközei³⁷

- a) védelmi építmények, őrhelyek és azok technikai berendezései,
- b) jelző, riasztó technikai eszközök és rendszerek,
- c) elektronikus megfigyelési eszközök,
- d) bástyafal,
- e) biztonsági kerítés,
- f) nyomsáv,
- g) biztonsági ajtók, zárok, zárrendszerek, kulcskezelés
- h) biztonsági rács, jelzőrács,
- i) kilátásgátló,
- j) műszaki akadály,
- k) világítástechnikai berendezések, áramfejlesztő,

³⁷ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, X. fejezet 292-363. pont

- l) különleges gépjárművek és egyéb járművek,
- m) hírösszeköttetést biztosító berendezések,
- n) mágneskártya használat,
- o) vezeték nélküli személyi riasztó rendszer,
- p) fémkereső, csomagvizsgáló berendezések.

Technikai őrzés, az érzékszervekkel történő figyelésnek, olyan biztonsági berendezéssel vagy technikai eszközzel való kiegészítése, amely a külső felállított biztonsági felügyelőnek, a biztonsági ügyeletnek jelzi az őrzött területről kifelé irányuló mozgás, illetve a behatolási kísérlet helyét.

Mágneskártya használat

A bv. szervek személyi állománya, valamint a bv. szervek területére bármely okból belépő és bent tartózkodó személyek részére meg kell határozni a szolgálati beosztásokra vagy a belépés indokának megfelelő mozgási területekre vonatkozó **jogosultságbeállítási protokollt**, és a mozgásra jogosult zónák, területek körét. A bv. szervek személyi állománya a bv. szerv területén való mozgása során köteles mágneskártyát használni. A mágneskártyákat a parancsnok által kijelölt szakterület névre szólóan adja ki a személyi állomány részére. **Elvesztése, megrongálódása kártérítési eljárást von maga után.**

A bv. szervek tekintetében meg kell határozni **biztonsági zónákat**, ahol a jogosultsági szinteket beosztási csoportokra (nem személyre szólóan) szükséges rögzíteni. Az egyes szolgálati beosztásokra vonatkozó jogosultság-beállítást, biztonsági zónákhoz tartozó állandó belépési jogosultságokat, a speciális eseteket tartalmazó egyedi mérlegelés lehetőségét, valamint a mágneskártyák használatának szabályait a bv. szerv vezetőjének intézkedésben kell szabályozni. A biztonsági zónák határához és a fontosabb bejáratok és átjáró ajtókra **érítés nélküli kártyaolvasókat kell telepíteni.**

Az éjszakai szolgálatok során a beléptetett mágneskártyák körét össze kell vetni a bent lévő szolgálati állomány tagjainak adataival. **Az indokolatlanul aktív kártyákat, a visszaélések és jogosulatlan mozgások elkerülése érdekében „távozott” állapotra kell állítani.**

Meg kell határozni, hogy melyek azok a nem a bv. szerv személyi állományába tartozó személyek, akik kísérettel vagy anélkül mozoghatnak a meghatározott biztonsági zónák területén. A szolgálatba lépés előtt a mágneskártyát a „belépés” egységnél érvényesíteni, a szolgálat leadását követően a „kilépés” egységnél a rendszerből kiléptetni kell.

A **fegyverszobába** kizárólag a szolgálatban lévő biztonsági főfelügyelő, biztonsági tiszt, valamint a fegyverszoba ellenőrzésére jogosult személyek léphetnek be. Az ellenőrzést végrehajtó előjárók csak a biztonsági tiszt vagy a biztonsági főfelügyelő jelenlétében tartózkodhatnak a fegyverszobában. A fegyverszobába történő be- és kilépésre a biztonsági tisztek, főfelügyelők részére egy darab mágneskártyát kell biztosítani, amely szolgálat átadás-átvétel tárgyát képezi. Ezt a mágneskártyát kizárólag a fegyverszoba nyitására jogosult személy, a szolgálatban levő **biztonsági főfelügyelő vagy akadályoztatása esetén a szolgálatban levő biztonsági tiszt jogosult birtokolni és használni.** A mágneskártya nem ruházható át, más személynek átadni szigorúan tilos. A mágneskártya jogosulatlan személynek történő átadása fegyelmi felelősségre vonás alapját képezi.

Az egyes átjáró ajtók nyitására vonatkozó jogosultság informatikai rendszeren történő rögzítésének jogkörét **legalább biztonsági tiszti szintre kell emelni**, ezen jogosultság nem átruházható. **A mágneskártya elvesztése esetében azt haladéktalanul jelenteni kell a biztonsági ügyeletre és annak letiltásáról soron kívül gondoskodni kell.** A minősített adathordozók tárolására szolgáló biztonsági területre, mozgósítási anyagok és felszerelések raktárba („M” raktár), biztonsági ügyeletre, a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló speciális részlegekre, valamint az adatvédelemmel kapcsolatos egyéb helyiségekbe történő belépésre, bent tartózkodásra jogosultak körét kiemelten kell kezelni.

Fémkereső kapuk, csomagvizsgálók, kézi fémkereső berendezések

Ezeknek a berendezéseknek az alapvető rendeltetésük az, hogy az alkalmazásukkal a különböző **fém**ből készült **a bv. szerv rendjére és biztonságára veszélyes, illetve a fogvatartottak birtokában nem tartható tárgyakat előtaláljuk**, a fogvatartottak és más, az intézetbe be- illetve kilépő személyek körében. A legelterjedtebb a fémkereső kapu és a kézi fémkereső. Elhelyezésüket tekintve a személybejárati kapunál lehetőleg mindhárom berendezést, a járműbejárati kapunál kézi fémkeresőt, a fogvatartottak elhelyezési körletén fémkereső kaput és kézi- fémkeresőt ajánlott alkalmazni.

5. JÁRŐRSZOLGÁLAT

A járőr a hivatásos állomány vagy a fegyveres biztonsági őrség azon tagja, aki eligazítás és őrutasítás vagy szolgálati utasítás alapján, meghatározott útvonalon haladva figyellel és egyéb ellenőrzési feladat ellátásával hajt végre biztonsági tevékenységet.

1. A járőrszolgálat fajtái

Eseti járőrszolgálat

Egy konkrét esemény, történés okán végrehajtandó védelmi, illetve őrzési tevékenység.

Elrendelésére akkor kerül sor, amikor bizonyos időszakokban egy- egy konkrét területen figyelmet, felderítést, vagy területzárást kell végrehajtani.

Pl.: rossz látási viszonyok zavarják az őrzött terület átláthatóságát, vagy rendkívüli esemény bekövetkezésekor egy meghatározott terület figyelése, illetve a területről való kijutás megakadályozása.

Állandó járőrszolgálat

A biztonsági rendszer részeként, rendszeresen alkalmazandó védelmi, illetve őrzési tevékenység. Az állandó járőrszolgálat megszervezése akkor indokolt, ha az intézet külső határainak védelmét erre alapozzák, vagy tagolt, nagy területen fekvő, főként mezőgazdasági intézetek esetében a területek ellenőrzésére útiránytervben meghatározottak alapján hajtják végre.

2. A járőrszolgálat formái

- a) gyalogos,
- b) kerékpáros,

c) gépjárműves.

A járőrszolgálatot ellátók fegyverrel vagy más kényszerítő eszközzel, illetve híresszeköttest biztosító eszközzel vannak ellátva a végrehajtandó feladat és a terület jellegének függvényében. Az eseti járőrszolgálat feladatait az elrendelő előljáró eligazításban, az állandó járőrszolgálat feladatait a parancsnok szolgálati utasításban vagy őrutasításban határozza meg.

6. A BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI SZERV TERÜLETÉRE TÖRTÉNŐ BE- ÉS KILÉPÉS SZABÁLYAI

A büntetés-végrehajtási szervbe történő be és kilépés szabályait törvényi szinten a **Bv. Sztv. 14. §** szabályozza, további részletes szabályokat tartalmaz a büntetés-végrehajtási szervek területére történő be- és kilépés, valamint a büntetés-végrehajtási szervek területén tartózkodás részletes szabályairól szóló **44/2007 IRM rendelet**, valamint a **BSZ és a 42/2020. BVOP utasítás**.

1. 6.1. A be- és kilépés általános (törvényi szintű) szabályai³⁸

1. A bv. szerv területére belépő személy köteles a bv. szerv rendjére és biztonságára vonatkozó előírásokat betartani.
2. A bv. szerv területére belépni szándékozó személyt a személyazonosságának és a belépés indokának a megállapítása céljából igazoltatni kell.
3. A bv. szerv rendjére és biztonságára veszélyes - külön jogszabályban meghatározott - tárgyak bevitelének a megakadályozása érdekében a belépni szándékozó személy ruházata és csomagja átvizsgálható.
4. A bv. szerv területéről kilépő személy ellenőrzésére a (2)-(3) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.
5. A bv. szerv területére behajtó vagy onnan távozó járműveket át kell vizsgálni.
6. Amennyiben az érintett a (2)-(5) bekezdésben foglalt intézkedéseknek nem tesz eleget, a személy belépésének és a jármű behajtásának az engedélyezését meg kell tagadni, a kilépésre és a jármű kihajtására csak a szükséges intézkedések megtétele után kerülhet sor.
7. A bv. szerv rendjére és a biztonságára vonatkozó legfontosabb előírásokról szóban, illetve a részletes szabályokról - ideértve a be nem vihető tárgyak jegyzékét is - a belépni szándékozó személyeket írásban tájékoztatni kell.
8. A bv. szervek területére való belépés, a tartózkodás és a kilépés részletes szabályait, továbbá a bv. szerv területén hivatali (szolgálati) tevékenységet végző személyekre vonatkozó sajátos rendelkezéseket külön jogszabály (44/2007 (IX.19.) IRM rendelet) tartalmazza.

2. A be- és kilépés részletes szabályai a 44/2007. (IX.19.) IRM rendelet, a Biztonsági Szabályzat, valamint a 42/2020. BVOP utasítás alapján

A bv. szerv területére beléphet:

- a) a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának tagjai;

³⁸ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény, 14.§ (1) bekezdés

- b) a hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személy;
 - c) a fogvatartotthoz látogatási céllal érkező személy;
 - d) a szakorvosi vizsgálatra jelentkező, szabadlábon lévő elítélt;
 - e) a bűnmegelőzési célú látogatás keretén belül az oktatási intézmények oktatója, valamint 14. életévét betöltött tanulója, hallgatója;
 - f) a bv. szerv parancsnoka, igazgatója, főigazgató főorvosa, ügyvezető igazgatója által engedélyezett személy;
 - g) a fogvatartott nem védőként eljáró jogi képviselője, törvényes képviselője, illetve meghatalmazás alapján eljáró egyéb képviselője (a továbbiakban: fogvatartott képviselője).
 - h) * az igazgató által engedélyezett személy,
 - i) * a bv. szervezet személyi állományának oktatásában részt vevő társszervek személyi állományának tagjai, egyéb oktatók,
 - j) * a központilag szervezett sportversenyek és szakmai versenyek résztvevői, meghívott vendégei,
 - k) * a továbbképzésen, szakmai értekezleten, konferencián részt vevő személy,
 - l) * az üdülő szálláshely-szolgáltatást igénybe vevő személy.
- (A *-gal jelölt bekezdések a Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja területére érvényesek.)

A bv. szerv területére belépő személy a belépés szabályairól, illetve a bv. szerv rendjére és biztonságára vonatkozó előírásokról a beléptetést megelőzően tájékoztatásra kerül a belépési pontokon kifüggesztett papíralapú, valamint kihelyezett vetített elektronikus tájékoztató útján. Az írásos tájékoztatót olyan helyen kell kifüggeszteni, ahol az még a beléptetés megkezdése előtt mindenki számára látható és olvasható. A tájékoztató minta az BVOP utasítás³⁹ melléklete.

A bv. szervek személy- és gépjármű bejáratok kapuinak zsiliptereiben, **egy időben annyi személy, illetve gépjármű tartózkodhat**, amennyi a biztonsági tevékenységet végző személyi állomány részére biztosítja a be- és kiléptetések biztonságos végrehajtásához szükséges átláthatóságot. Ezt a bv. szerv vezetője határozza meg, mely legfeljebb 5 fő lehet. A **személybejáratnál elhelyezett kapukeretes fémkeresőt** folyamatosan bekapcsolt állapotban kell tartani, ettől eltérni csak különösen indokolt esetben a bv. szerv vezetője jóváhagyásával lehet.⁴⁰

A bv. szerv területére belépő személy köteles

- a személyazonosságát igazolni és a belépés indokát közölni;
- betartani a bv. szerv rendjére, a házirendre és a fogva tartás biztonságára vonatkozó előírásokat.

A fent előírtak hiányában az érintett személy beléptetése, illetve a bv. szerv területén való további tartózkodása megtagadható, és az érintett személy onnan eltávolítható.

A nem a fogvatartottak elhelyezésére, foglalkoztatására kijelölt bv. szerv személyi állományának tagja az adott bv. szerv területére történő belépés alkalmával nem köteles a

³⁹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 42/2020. (VII.31.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervek területére történő be- és kilépés, valamint a büntetés-végrehajtási szervek területén tartózkodás részletes szabályairól

⁴⁰ A BVOP biztonsági és fogvatartási helyettesének 6/2019. (09.05.) OPBFH körlevele a tiltott tárgyak bejutásának és a bejutott tárgyak előtalálásának érdekében (30500/4206-6/2019.ált.)

személyazonosságát igazolni és a belépés indokát közölni, ha a beléptetés egyedi azonosításra alkalmas elektronikus beléptetőrendszerrel történik.⁴¹

Az **ittas vagy bódult állapotban lévő személy** beléptetését meg kell tagadni. Az ittas állapot ellenőrzéséhez annak megállapítására alkalmas eszköz igénybe vehető. Az ellenőrzést lehetőleg külön (motozó vagy váró) helyiségben kell elvégezni, ha az érintett személy az ellenőrzéshez nem járul hozzá, a belépését meg kell tagadni, ezzel egyidejűleg a helyszín azonnali elhagyására kell felszólítani. Amennyiben a felszólításnak nem tesz eleget, az eltávolítására **a rendőrség segítségét kell kérni**.

Abban az esetben, ha a belépni szándékozó személyazonosításra kötelezett személy a személyazonosságának igazolásában, továbbá annak, aki a ruházata és személyi poggyásza átvizsgálásában nem működik közre, a bv. szerv területére történő beléptetését **meg kell tagadni**.

Azokban a bv. szervekben, ahol a személybejárat és a gépjármű bejárat elkülönülten működik, a gépjárművel belépő személyek ruházatát és csomagját a személybejárat kapukra meghatározott módon kell végrehajtani.

A bv. szerv területére való belépésre szolgáló minden bejáratnál jól láthatóan elhelyezett, jól olvasható felirattal fel kell hívni a figyelmet arra, hogy **elektronikus megfigyelőrendszer működik**, valamint arra, hogy a kép- és hangfelvételt a bv. szerv rögzítheti.⁴²

A bv. szerv területére belépő személyt a belépési engedélyre utaló, a ruházaton elhelyezhető jelzéssel (kitűző kártya) kell ellátni, melyet a felső ruházatra tűzve köteles viselni (pl.: ügyvéd, bv. bíró, ügyész, látogató, stb.).

A bv. szerv területére – a 44/2007. IRM rendelet 3. § (1a) bekezdésben foglalt kivétellel – nem vihető be

- **lőfegyver,**
- **lőszer,**
- **robbanószer,**
- **szűrő- vagy vágóeszköz,**
- **alkohol, szeszes ital, kábítószer,**
- **a közbiztonságra, valamint egyéb, a bv. szerv rendjére és a fogva tartás biztonságára veszélyes tárgy.**

Adó-vevő készülék, telefon, fényképezőgép, illetve hang, kép vagy hang és kép rögzítésére alkalmas más készülék bevitelét a bv. szerv vezetője engedélyezheti.

A Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja területére szabadidős tevékenység, üdülés céljából történő belépés esetén külön engedély nélkül bevihető adó-vevő készülék, telefon, fényképezőgép, hang, kép vagy hang és kép rögzítésére alkalmas más készülék és alkohol, szeszes ital.⁴³

⁴¹ 44/2007. (IX.19.) IRM rendelet 2. § (1a) bekezdése

⁴² 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet, a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbírás helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 58. §

⁴³ 44/2007. (IX.19.) IRM rendelet 3. § (1a) bekezdése

A BVOP utasítás a be nem vihető tárgyakat **kiegészíti** az alábbiakkal:

- **robbanóanyag,**
- **biztonságra veszélyes gyúlékony anyagok és gyújtóeszközök, lúgok, savak, maró hatású anyagok,**
- **sugárzó anyag;**
- **gáz- és riasztó fegyver⁴⁴, hidegfegyver (pl.: íj, nyílpuska, stb.),**
- **hegyes végű vagy éles szélű tárgyak,**
- **bódító,- és pszichoaktív szerek.**

Az infokommunikációs eszközök (pl. laptop, notebook, tablet, pendrive, külső merevlemez, CD, DVD, Blu-ray lemez és egyéb adattárolók, mobil stick stb.) bv. szerv területére történő bevitelét a bv. szerv vezetője engedélyezheti.

A beléptetést végző személy a bv. szerv területére be nem vihető tárgyak tekintetében a beléptetésre váró személytől szóbeli nyilatkozatot kér. A beviteli tilalom alá eső eszközöket **a megőrzésre kijelölt helyen el kell zárni.**

A bv. szerv területére belépő **személy ruházata, csomagja - a**

- védett személy és a védelmét ellátó;
- a bíró, az ügyész, a bírósági és ügyészségi dolgozó, a pártfogó felügyelő, a közjegyző, valamint az önálló bírósági végrehajtó, végrehajtó-helyettes és kézbesítési végrehajtó;
- a hatósági eljárást, nyomozati cselekményeket, illetve a fogvatartottak intézetbe szállítását, előállítását és terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyész, nyomozó hatóság elé állítását végző személy, továbbá
- a diplomáciai és a nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvező személyek **kivételével**

szemrevételezéssel és technikai eszközzel (kapukeretes és kézi fémkeresővel, csomagvizsgáló berendezéssel) ellenőrizhető, indokolt esetben közvetlenül is átvizsgálható. Az intézet területére be nem vihető tárgyak tekintetében tőlük szóbeli nyilatkozat kérhető.

Figyelmeztetés: Az átvizsgálás semmilyen formája nem történhet megalázó és szemérem sértő módon!

Az ellenőrzéshez szolgálati kutya is igénybe vehető. Indokolt esetben a ruházat kézzel, kézi fémkereső igénybevételével közvetlenül is átvizsgálható, melyet a bv. szerv személyi állományának a **belépő személlyel azonos nemű** tagja külön motozó helyiségben hajthat végre. A ruházat közvetlen átvizsgálása során az érintett személy kizárólag a felöltő vagy női kabát, a lábbeli, valamint a fejfedő levételére kötelezhető.

Az alábbi személyek a **nap bármely szakában, időkorlátozás nélkül** léphetnek be a bv. szerv területére:

- védett személyek és a kormány rendeletben⁴⁵ meghatározott állandó személyvédelemben részesülő személy,
- az alapvető jogok biztosa, illetve munkatársa,
- a büntetés-végrehajtási bíró,

⁴⁴ 2004. évi XXIV. törvény, a löfegyverekről, és lőszerekről, 2. § 32. pont

⁴⁵ 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről, 1. melléklet 1. pontja (módosította a 120/2018. (VII.4.) Kormány rendelet)

- a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeletet ellátó ügyész,
- a Belügyminisztérium ellenőrzésre kijelölt munkatársa,
- büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, helyettese és az ellenőrzési, valamint felderítési feladattal megbízott munkatársa,
- a fogvatartás körülményeivel foglalkozó nemzetközi szervezet megbízott képviselője,
- a hatósági eljárást, nyomozati cselekményeket, a fogvatartottak bv. szervbe történő szállítását végző, továbbá a futárszolgálatot teljesítő rendvédelmi szerv dolgozója,
- a személyi állomány és a fogvatartottak sürgősségi vagy egyéb egészségügyi ellátásában szükségszerűen vagy engedéllyel részt vevő személy,
- a rendkívüli esemény felszámolásában részt vevő személy.

Amennyiben a fenti személyek közül bárki belépésre jelentkezik, a személy bejáratı biztonsági felügyelő hivatali időben a parancsnoknak, hivatali időn kívül a szolgálatban lévő biztonsági tisztnak **köteles haladéktalanul jelentést tenni**, illetve ezen személyek – a belépéskor történő bejelentés mellett – külön engedély nélkül is **jogosultak a mobil telefon bv. szerv területére történő bevitelére**.

A bv. szervezet tekintetében **operatív akciónak minősül** - az országos parancsnok, vagy az általa megbízott személy részéről elrendelt - a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának szakszolgálatai, vagy szakfőosztályai által vezetett, irányított és **a tiltott tárgyak felkutatására irányuló, előzetes bejelentés nélküli akció**. Az operatív akciókkal összefüggő be- és kiléptetések végrehajtására az „*A rendkívüli események megelőzésére, megszakítására érkező közigazgatási szervek*” alcímben meghatározottak az irányadók.

Időkorlátozás nélkül léphetnek még be:

- a hatósági eljárás, nyomozati cselekményeket, illetve a fogvatartottak bv. intézetbe történő szállítását végző, futárszolgálatot teljesítő rendvédelmi szerv dolgozója,
- a személyi állomány és a fogvatartottak sürgősségi vagy egyéb egészségügyi ellátásában szükségszerűen vagy engedéllyel résztvevő személy (pl. mentő, orvos),
- rendkívüli esemény felszámolásában résztvevő – külön tervekben meghatározott – személyek.

A bv. szerv területére belépő, **futárszolgálatot teljesítő rendőr a lőfegyvere leadása és személyazonossága megállapítása után további ellenőrzés céljából nem tartóztatható fel**, a ruházata, csomagja (futár táskája) **nem ellenőrizhető**. Amennyiben gépjárművel hajt be a területre, **a jármű belseje nem vizsgálható át**, tőle a be nem vihető tárgyak tekintetében szóbeli nyilatkozatot kell kérni.⁴⁶

A hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személyekre vonatkozó rendelkezések

A bv. szerv személyi állományának tagján kívül hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személynek minősülnek:

- állandó személyi védelemben részesülő állami vezető (a továbbiakban: védett személy) és a védelmét ellátó;

⁴⁶ A belföldi Állami Futárszolgálat tevékenységéről szóló 44/1998. (X. 14.) BM rendelet 7. § (3) bekezdés.

- az országgyűlési képviselő; az európai parlamenti képviselő; az önkormányzati képviselő; a kisebbségi önkormányzat képviselője; a polgármester; az önkormányzat jegyzője, illetőleg az általuk írásban megbízott személy;
- az országgyűlési biztos, továbbá az általa írásban megbízott személy;
- a bíró, az ügyész, a bírósági és ügyészségi dolgozó, a pártfogó felügyelő, a közjegyző, valamint az önálló bírósági végrehajtó, végrehajtó-helyettes és kézbesítési végrehajtó;
- a hatósági eljárást, nyomozati cselekményeket, illetve a fogvatartottak intézetbe szállítását, előállítását és terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyész, nyomozó hatóság elé állítását végző személy;
- a bv. szerv, illetve bv. szervezet felett irányítási, felügyeleti jogot gyakorló szervek képviselője;
- a védő, valamint a fogva lévő sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt képviselője, továbbá a fogva lévő pótmagánvádló, illetve tanú érdekében eljáró ügyvéd;
- a nem magyar állampolgárságú fogvatartott tekintetében az állampolgársága szerinti állam diplomáciai képviselője és konzuli tisztviselője;
- a fogva tartás körülményeivel foglalkozó nemzetközi szervezet megbízott képviselője;
- a vallási közösség, továbbá a bv. szervezettel együttműködő más szervezet (személy) képviselője;
- a bv. szerv ellátásával és a fogvatartottak foglalkoztatásával, valamint anyanyelvük szabad használatával összefüggésben tevékenységet végző személy;
- a büntetőeljárásban részt vevő szakértő;
- kirendelt tolmács⁴⁷;
- a személyi állomány és a fogvatartottak sürgősségi vagy egyéb egészségügyi ellátásában szükségszerűen vagy engedéllyel együttműködő személy,
- a katona⁴⁸ állományilletékes parancsnoka vagy annak megbízottja.

A hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személy a bv. szervezettel vagy a bv. szervvel kötött együttműködési megállapodásban foglaltak teljesítése érdekében, illetve a feladata ellátására feljogosító igazolvány, okmány, határozat, megbízólevél vagy meghatalmazás felmutatása mellett léphet be a bv. szerv területére. A hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személy a **bv. szerv azon területén tartózkodhat**, ahol a feladata ellátásához jelenléte szükséges. **A büntetés-végrehajtás felügyeletét ellátó ügyész a bv. szerv bármely területén tartózkodhat.**

A hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személy

- a bv. szerv ellátásával és a fogvatartottak foglalkoztatásával, valamint anyanyelvük szabad használatával összefüggésben tevékenységet végző, valamint
- a személyi állomány és a fogvatartottak sürgősségi vagy egyéb egészségügyi ellátásában szükségszerűen vagy engedéllyel együttműködő személyek **kivételével**

a fogva tartás biztonságának a fenntartása mellett a fogvatartottal ellenőrzés nélkül beszélhet.

- *A bv. bíró, bv. ügyész:*

A **bv. bírótól** és a **bv. ügyestől** a bv. szerv területére történő belépése előtt a be nem vihető tárgyak tekintetében **szóbeli nyilatkozat** kérhető.

⁴⁷ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 78. §-a alapján

⁴⁸ A Büntető Törvénykönyv alkalmazásában: katona a Magyar Honvédség tényleges állományú, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja.

- *A védő, a fogvatartott képviselője, ügyvédjelölt:*

A **védő**, valamint a fogva lévő sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt **képviselője**, továbbá a fogva lévő pótmagánvádló, illetve tanú érdekében **eljáró ügyvéd** a kirendelésről szóló határozat vagy meghatalmazás felmutatása mellett léphet be a bv. szerv területére. A belépést engedélyezni kell, ha a védő a meghatalmazásnak a fogvatartottal való aláíratása érdekében keresi fel az intézetet. **A védő a meghatalmazásnak benyújtásáig⁴⁹ a fogvatartottal csak ellenőrzés mellett beszélhet.** Ha a bíróság a védőt az eljárásból kizárta, az adott büntetőeljárásban nem engedélyezhető a kizárt védő bv. szerv területére történő belépése. A védő - a belépéskor történő bejelentés mellett - külön engedély nélkül is **jogosult kizárólag hangfelvételre alkalmas készülék** (pl: diktafon) bv. szerv területére történő bevitelére. A védő a fogvatartottal a bv. szerv e célra kijelölt helyiségében beszélhet.

A bv. intézet, a bíróság vagy az ügyészség jogerős határozatának kézhezvételét követően megvizsgálja az adott ügyre vonatkozó védői meghatalmazásokat. Amennyiben megállapítható, hogy a jogerős ítélettel a **meghatalmazás hatályát veszítette**, és egyéb ügyben sincs hatályban védői meghatalmazás, úgy a védőnek a fogvatartotti nyilvántartásban engedélyezett kapcsolattartók köréből történő törlésére kell intézkedni. **Ezt követően a védő bv. intézet területére történő beléptetésére az érintett fogvatartott esetében nem kerülhet sor.**

A Be. szerinti védő FANY-ban rögzített adatainak egyeztetése, a személyazonossága igazolása és a feladat ellátására feljogosító okmány (ügyvédi igazolvány), meghatalmazás vagy kirendelő határozat **egyidejű felmutatása mellett léptethető be** a bv. intézetbe.

A **fogvatartott képviselője lehet** különösen pártfogó ügyvéd, jogi segítő, törvényes képviselő, gyám, hozzátartozó, barát, akit a fogvatartott a fogvatartással kapcsolatos vagy bármely más ügyeinek rendezésével **írásban megbízhat**. Letartóztatottak esetében a rendelkezési jogkör gyakorlója által nem tiltott személyek járhatnak el.

Az **ügyvédjelöltnek** az ügyvéd mellett vagy helyetteseként a bv. intézetbe történő beléptetése során **igazolnia kell**, hogy az ügy vitelére megbízást vagy kirendelő határozatot kapott ügyvéddel (ügyvédi irodával) munkaviszonyban áll (pl.: ügyvédjelölti igazolvánnyal). **Helyettesítéskor igazolnia kell továbbá, hogy a fogvatartott ügyében jogosult eljárni.** Az igazolás származhat az ügyvédjelöltet foglalkoztató ügyvédtől (ügyvédi irodától), de elfogadható a helyettesítésre jogosult ügyvédjelölt nevének az ügyvéd részére adott meghatalmazáson való feltüntetése is.

- *A hatósági eljárást, nyomozati cselekményeket, illetve a fogvatartottak intézetbe szállítását végző személy:*

A hatósági eljárást, illetve nyomozati cselekményt végző személy a feladata elvégzéséhez szükséges fényképezőgép, illetve hang és kép rögzítésére alkalmas más készülék, hordozható számítógép bevitelére - a belépéskor történő bejelentés mellett - **külön engedély nélkül is jogosult.**

A hatósági eljárást, nyomozati cselekményeket, illetve a fogvatartottak intézetbe szállítását, előállítását és terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyész, nyomozó

⁴⁹ Be. 45. § bekezdése

hatóság elé állítását végző személy a **rendszeresített kényszerítő eszközöket - a lőfegyver kivételével - a bv. szerv területén is magánál tarthatja.**

- *A rendkívüli események megelőzésére, megszakítására érkező közigazgatási szervek:*

Rendkívüli esemény gyors megelőzése, megszakítása, felszámolása érdekében a Terrorelhárítási Központ, a Rendőrség, a Katasztrófavédelem, a közvetlen életveszély elhárítása érdekében az Országos Mentőszolgálat, továbbá a tiltott tárgyak felkutatása érdekében a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka vagy az általa megbízott személy által elrendelt, a BVOP szervezeti eleme által vezetett, irányított, előzetes bejelentés nélküli operatív akció résztvevőinek a bv. szerv területére történő beléptetése alkalmával, a **bv. szerv személyi állománya ellenőrzést nem hajthat végre.** A belépő közigazgatási szerv beosztotti állományának illetékességét, létszámukat, az általuk alkalmazott, használt eszközök, anyagok legalitását a csoport vezetőjének összesítve igazolja.

A bv. szerv személyi állományának munkaidőn kívüli belépésre vonatkozó szabályok

A bv. szerv személyi állományának tagja szolgálatteljesítés vagy munkavégzés céljából meghatározott szolgálati időrendszerének vagy munkarendjének megfelelően léphet be a bv. szerv területére. Beléphetnek továbbá **szabadidőben, szabadnapon, szabadság ideje alatt személyes ügyintézés** (orvosi rendelés, pénztár, étkezés, kondicionáló terem használat, stb.) céljából is, azonban a bv. szerv területén való mozgást kizárólag az **ügyintézés helyszínére kell korlátozni.** A fogvatartottak elhelyezésére, foglalkoztatására és munkáltatására szolgáló helyszíneken történő ügyintézés kivételes esetekben a bv. szerv vezetője, vagy az általa megbízott vezető engedélyezheti. Nem a bv. szerv, de a bv. szervezet személyi állományába tartozó személyi állományi tag a bv. szerv vagy az illetékes szakterületi vezetőjével egyeztetett időpontban léphet be a bv. szerv területére.

A nem a fogvatartottak elhelyezésére, foglalkoztatására kijelölt bv. szerv személyi állományának tagjai egyedi azonosításra alkalmas elektronikus beléptetőrendszerrel történő belépése esetén a belépési jogosultságot vélelmezni kell, egyéb azonosítás nem szükséges.

A fogvatartott látogatóira vonatkozó rendelkezések

A fogvatartott látogatója a látogatási engedély alapján léptethető a bv. szerv területére. A látogató ruházatát és csomagját **ellenőrizni kell**, amihez technikai eszköz és szolgálati kutya is igénybe vehető. A látogató a járművét csak a bv. szerv arra kijelölt területére viheti be. A látogató a bv. szerv területén csak felügyelet mellett mozoghat. A látogató a fogvatartottal az erre kijelölt helyiségben beszélhet, a beszélgetés ellenőrizhető. Amennyiben olyan személy érkezik látogatási céllal, akinek neve az **értesítésen nem szerepel**, de az elítélt kapcsolattartói között nyilvántartott, a látogatás végrehajtásának irányításával megbízott vezető - az elítélt kérelme alapján - a látogatást és a belépést engedélyezheti. A nem magyar állampolgárságú elítélthez külföldről érkezett személy látogatását **lehetőség szerint soron kívül** is engedélyezni kell.

Amennyiben a beléptetett személy olyan magatartást tanúsít, amellyel a fogvatartás rendjét és biztonságát megsérti, a tevékenysége azonnali felfüggesztése mellett, a bv. szerv területéről ki kell utasítani.

A fogvatartott képviselőjének belépésére, ellenőrzésére vonatkozó rendelkezések

A fogvatartással kapcsolatos ügyben az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott **képviselőt hatalmazhat meg**, akinek a képviseleti jogosultságát igazolni kell. A képviselő tevékenysége nem sértheti vagy veszélyeztetheti a fogvatartás biztonságát, illetve a végrehajtás rendjét. Nem járhat el képviselőként, akit a rendelkezési jogkör gyakorlója vagy a végrehajtásért felelős szerv vezetője a fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárt.

Ha a képviselő **magatartása súlyosan sérti vagy veszélyezteti a fogvatartás biztonságát** vagy a végrehajtás rendjét, a végrehajtásért felelős szerv vezetője a képviselőt indokolt határozattal az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárja. A fogvatartással kapcsolatos ügyben vagy bármely más ügyben az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott képviselőjével mind írásban, mind szóban és – a fogvatartást fogantató szerv rendjének a megtartásával – a látogatás során **személyesen, ellenőrzés mellett érintkezhet**.

A fogvatartott képviselője nem léphet a bv. szerv területére, ha a fogvatartottal való kapcsolattartását a folyamatban lévő büntetőeljárás eredményessége érdekében az ügyész vagy a bíróság korlátozta vagy kizárta, illetve akkor sem, ha magatartása - a rendelkezésre álló adatok alapján - az intézet biztonságát veszélyezteti.

A szakorvosi vizsgálatra jelentkező, szabadlábon lévő elítéltre vonatkozó rendelkezések

A kegyelmi eljárás során az igazságügyért felelős miniszter által elrendelt szakorvosi vizsgálatra jelentkező, szabadlábon lévő elítélt a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ értesítése alapján léphet be a bv. szerv területére. **A szabadlábon lévő elítélt a bv. szerv területén felügyelet mellett mozoghat.**

3. Belépésre jelentkező személyek ruházatának, csomagjának, valamint a gépjárművek ellenőrzése

A bv. szerv területére belépő személy ruházatának, csomagjának közvetlen átvizsgálása nem történhet megalázó, szeméremcsináló módon. A **személyi állomány azonos nemű tagja** a ruházatot külön átvizsgáló helyiségben közvetlenül is átvizsgálhatja. A belépni szándékozó személy belépésének megtagadása, továbbá a beléptetett személy eltávolításának szükségessége esetén a helyszín azonnali elhagyására kell felszólítani, és amennyiben a felszólításnak nem tesz eleget, az eltávolítására a rendőrség segítségét kell kérni. **Nem léptethető be zavart állapotban lévő személy, továbbá aki az előzetes figyelmeztetés ellenére is tiltott tárgyat kísérel meg bejuttatni a bv. szerv területére. Tiltott tárgy általánosságban véve minden olyan tárgy, eszköz, anyag, szer, mely a büntetés-végrehajtás törvényes rendjét, az ott feladatot ellátók, valamint a fogvatartottak életét, testi épségét veszélyeztet.**⁵⁰

Abban az esetben, ha a belépésre jelentkező személy közli, hogy **"szívrítmus mesterséges fenntartására szolgáló készüléket"** visel és azt hivatalos irattal is igazolja, a ruházata csak kézzel vizsgálható át, technikai eszköz az ellenőrzéshez nem alkalmazható. Amennyiben a belépni szándékozó személy igazolással nem rendelkezik, belépése a bv. szerv területére megtagadható. A bv. szerv területére belépni kívánó személy, aki beléptetése során közli,

⁵⁰ A BVOP Biztonsági Szolgálatának Módszertani Útmutatója a biztonságra veszélyes tiltott tárgyak bejuttatásának megakadályozása érdekében végrehajtandó kockázatelemzés elkészítéséhez, 3. pont

hogy egészségi állapota miatt **életmentő gyógyszer tartására van szüksége** és azt orvosi igazolás alapján hitelesen igazolni tudja, az abban megjelölt mennyiségű gyógyszert magánál tarthatja. Az érintettnek nyilatkoznia kell a gyógyszer felhasználási formájáról, továbbá annak **ellenőrzését lehetővé kell tennie a személyi állomány részére.**

A beléptetést végző személy köteles a járműveket és rakományukat biztonságtechnikai, valamint egyéb, arra alkalmas eszközök alkalmazásával különösen kamera, alvázvizsgáló tükör, létra alkalmazásával - akár speciálisan kiképzett kutya igénybevétele mellett - alapos ellenőrzésnek alávetni. **Ennek során vizsgálni kell a gépjármű motor-, utas-, és szállító terét, valamint alvázát is.** A bv. intézet területén lévő munkahelyekről a **gépjárművek kiléptetése kizárólag létszámenőrzést követően** a biztonsági tisztnek, gazdasági társaság esetén a munkáltatás-biztonsági vezetőnek történő **jelentéstétel után, annak engedélyével hajtható végre.** A bv. **intézetén kívüli munkaterületek** vonatkozásában a létszámenőrzés végrehajtását és a jármű távozásának engedélyezését külön személyek részére kell feladatként meghatározni.

VIII. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK⁵¹

1. AZ INTÉZKEDÉSI KÖTELEZETTSÉG ÉS AZ INTÉZKEDÉSEK ALKALMAZÁSÁNAK KÖZÖS SZABÁLYAI

A személyi állomány tagja a bv. szervezet feladatkörében, szolgálati beosztásának (munkakörének) a jogszerűellátása során a jogszabályokban meghatározott intézkedések megtételére jogosult és köteles.

Az intézkedés jogszerűségének feltétele, hogy valamely elérni kívánt magatartás kikényszerítésénél, más esetben a jogellenes magatartás megelőzésénél vagy elhárításánál alkalmazott eljárás nem okozhat az intézkedés céljával nyilvánvalóan arányban nem álló sérelmet.

A fogvatartottaktól meg kell követelni a végrehajtás rendjének betartását, nem részesülhetnek jogszabályellenes kedvezményben, nem lehet tiltott kapcsolat vagy összefonódás a személyi állomány és a fogvatartottak között.

A személyi állomány tagja köteles megakadályozni, hogy a fogvatartottak egymást bántalmazzák, sanyargassák, vagy egyéb, az emberi méltóságot sértő magatartást tanúsítsanak.⁵²

Az intézkedő a kényszerítő eszköz alkalmazása során a testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani, az életet, a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.⁵³

A tájékoztatási kötelezettség

Az elítéltet, közvetlenül a bv. intézetbe való befogadása után írásban tájékoztatni kell a törvényben meghatározott jogokról, szabályokról. Tájékoztatni kell továbbá, hogy a büntetés-végrehajtás törvényes rendjének megsértése esetén, illetve annak fenntartása érdekében a **személyi állomány tagjai több intézkedés megtételére jogosultak**, illetve kötelezettek, így **kényszerítő eszközöket is alkalmazhatnak**. A befogadás után át kell adni az alábbi tájékoztató formanyomtatványt, egyúttal szóban is fel kell hívni a fogvatartott figyelmét a kényszerítő eszközök alkalmazásának, lehetőségére. Nem magyar állampolgárságú fogvatartottat anyanyelvén, vagy az általa érthető más nyelven kell tájékoztatni. A

⁵¹ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény IV. fejezete

1995. évi CVII. törvény indoklása

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, VII. fejezete

Az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének 10/2019. (10.31.) OPBFH körlevele a büntetés-végrehajtási szervezetben alkalmazandó intézkedéstaktikai eljárásokról és a kényszerítő eszközök alkalmazásának rendjéről

⁵² A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 11.§ (4) bekezdés

⁵³ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, VII. fejezet 229. pont

tájékoztatás megtörténtét, a tájékoztató nyomtatvány átvételét, a fogvatartott aláírásával az elismervényen igazolja. Az elismervényt a fogvatartott bv. irataival együtt kell tárolni.

TÁJÉKOZTATÓ

Ön bv. intézetben van, ezzel a szabad élethez képest megváltozott körülmények közé került. Kérjük, olvassa el ezt a tájékoztatót azért, hogy a fogva tartása során tájékoztatlanságból ne kerüljön sor Önnel szemben kényszerítő eszköz alkalmazására.

A büntetés-végrehajtás törvényes rendjének megsértése esetén, illetve annak fenntartása érdekében a személyi állomány tagjai több intézkedés megtételére jogosultak, illetve kötelezettek, így kényszerítő eszközöket is alkalmazhatnak. Kényszerítő eszköz alkalmazása esetén Önt jogorvoslati jog illeti meg.

A jogszerű intézkedések során a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény IV. fejezetében felsorolt kényszerítő eszközök alkalmazhatók, különösen az alábbi esetekben:

- a személyi állomány intézkedésének ellenszegülővel szemben testi kényszer,
- támadás, szökés, engedély nélküli eltávozás és önkárosító magatartás megakadályozására, továbbá az intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére, illetve az életet, a testi épséget, a személyi szabadságot valamint a vagyonbiztonságot közvetlenül sértő, vagy veszélyeztető támadás elhárítására bilincs, könnygáz, elektromos sokkoló eszköz, gumibot, szolgálati kutya, és speciális, nem az élet kioltására tervezett traumatikus lőszerez, valamint irritáló töltetű lőszerez leadott lövés.

Amennyiben más kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezet eredményre lőfegyver is használható, így különösen:

- az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására,
- a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására, a terrorcselekmény, a jármű hatalomba kerítése vagy a közveszély okozása bűncselekmény megakadályozására vagy megszakítására, bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének a megakadályozására, lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására.

Önnel szemben az intézeten kívüli szállítás vagy előállítás során különböző típusú bilincset és mozgásának korlátozására alkalmas eszközt alkalmazhatnak. Ebben az esetben az eszközök nem kényszerítő, hanem mozgáskorlátozó eszközként is alkalmazhatóak.

A törvény teljes szövege a bv. intézet könyvtárában olvasható.

ELISMERVÉNY

A kényszerítő és mozgáskorlátozó eszközök alkalmazásának lehetőségéről a tájékoztatást szóban megkaptam, a tájékoztató nyomtatvány egy példányát átvettem.

Dátum:.....
.....

.....
aláírás

2. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁNAK KÖZÖS SZABÁLYAI

A büntetés – végrehajtás szervezeténél rendszeresített kényszerítő eszközök

- testi kényszer,
- bilincs,
- könnygáz, elektromos sokkoló, gumibot,
- traumatikus és irritáló lőszer,
- szolgálati kutya,
- lőfegyver.

A kényszerítő eszköz Szervezeti törvény szerinti meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, a kényszerítő eszközök közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.⁵⁴

Kényszerítő eszközként csak a bv. szerv tulajdonában lévő és a bv. szervezetnél rendszeresített eszközök alkalmazhatók. A rendszeresített eszköz hiányában vagy azok meghibásodása, megrongálódása esetén az intézkedés céljának megvalósulását szolgáló, jellegénél fogva indokolatlan sérülést nem okozó más eszköz is alkalmazható.⁵⁵

⁵⁴ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, VII. fejezet 230. pont

⁵⁵ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, VII. fejezet 226. pont

1. 2.1. A kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségi vizsgálata

A kényszerítő eszköz alkalmazásának a jogszerűségét a bv. szerv parancsnoka köteles megvizsgálni, majd álláspontjáról a kényszerítő eszköz alkalmazásától számított nyolc napon belül értesíti azt, akivel szemben a kényszerítő eszközt alkalmazták.

Ha a kényszerítő eszközt a bv. szerv parancsnoka alkalmazta, vagy azt az utasítására alkalmazták, annak jogszerűségéről az országos parancsnok foglal állást.⁵⁶

A jogszerűtlennek minősített kényszerítő eszköz használatáról az ügyészt nyolc napon belül, ha pedig a kényszerítő eszköz használata testi sérülést, vagy halált okozott, haladéktalanul értesíteni kell.⁵⁷

Ha a kényszerítő eszközt kényszergyógykezelttel vagy előzetes kényszergyógykezelttel szemben alkalmazták, a kialakított állásfoglalásról az érintett személyen kívül értesíteni kell a betegjogi képviselőt, a beteg törvényes vagy meghatalmazott képviselőjét és a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészt is (írásban 3 munkanapon belül).⁵⁸

A jogszerűség vizsgálatának eredményéről külön értesítés készül, 2 eredeti és 2 másolati példányban. Egy eredeti példányt a fogvatartott részére kell átadni, aki az átvétel tényét az irattári példányon aláírásával igazolja. Az 1-1 másolati példányt a fogvatartott bv. anyagában és a biztonsági osztályvezetőnél kell elhelyezni. Az értesítés számát a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés vonatkozó rovatában kell rögzíteni.⁵⁹

3. AZ EGYES, RENDSZERESÍTETT KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓ SPECIÁLIS SZABÁLYOK

A Bv. Sztv. a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó általános szabályok meghatározása után az egyes eszközök alkalmazásának speciális szabályait is meghatározza.

3.1. A testi kényszer

A kényszerítő eszközök közé soroljuk, bár nem eszközt igénylő feladat, a testi kényszer végrehajtása. A testi kényszer alkalmazására akkor kerülhet sor, ha az intézkedő az ellenszegülés megtörése érdekében cselekvésre, vagy cselekvés abbahagyására kényszerítést alkalmaz, vagy ha az intézkedő erőfölénye, vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán súlyosabb kényszerítő eszköz alkalmazása nem indokolt.

A kényszerítő eszközök közül a legenyhébb a testi kényszer, ezért a leggyakrabban is alkalmazzák a gyakorlatban. A testi kényszer alkalmazása aktív, fizikai erő alkalmazását jelenti, különböző technikai elemek felhasználásával. Ilyen technikai elemek a megfogás, lefogás, ellökés és elvezetés, valamint önvédelmi fogások alkalmazása.

⁵⁶ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény, 16.§ (6) bekezdés

⁵⁷ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény, 16.§ (7) bekezdés

⁵⁸ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény, 16.§ (8) bekezdés

⁵⁹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, 1. mellékletének 7. alcíme

3.2. A bilincs

A bilincs kényszerítő eszközként **önállóan nem kerül alkalmazásra**, azt meg kell, hogy előzze valamilyen testi kényszer alkalmazása. A felhelyezést követően az eszköz egykezes vagy kétkezes feszítésre, valamint elvezetésre alkalmazható. A **földön fekvő, megbilincselte fogvatartott motozását is végre kell hajtani**. A biztonsági intézkedés végrehajtása során a fekvő testet mindkét irányba át kell forgatni, majd a ruházat átvizsgálásának a befejezése során az intézkedés alá vontat fel kell ültetni.

3.3. A könnygáz, az elektromos sokkoló, a gumibot

A használat feltétele, hogy arra **csak aktív magatartás** (támadás vagy fizikai ellenszegülés) esetén kerülhet sor. Ezen eszközök az általuk keltett fájdalomérzet révén alkalmasak a támadás vagy ellenszegülés megtörésére, szabályszerű használatuk azonban kizárja az élet és a testi épség veszélyeztetését, az egészség károsítását.

3.4. Traumatikus és irritáló lőszer

Mivel a jegyzet lezárásakor még a Büntetés-végrehajtási Szervezet nem rendelkezett ilyen eszközökkel, így véleményem szerint a részletszabályok taglalása a rendszeresítést követően válnak aktuálissá. (Szerk.)

3.5. A szolgálati kutya

A szolgálati kutya kényszerítő eszközként való alkalmazása csak abban az esetben lehetséges, ha a kutya arra kiképzett, megfelelő minősítéssel rendelkezik, egészséges és szolgálatra alkalmas. Továbbá csak kiképzett kutyavezetővel lehet a szolgálati kutyát alkalmazni.

3.6. A lőfegyverhasználat

Szolgálati lőfegyverrel a ht. állomány azon tagja látható el, aki a fegyverhasználatra, valamint a fegyver tárolására és kezelésére vonatkozó szabályok ismeretéből sikeres vizsgát tett, és szolgálati beosztása indokolja a lőfegyverrel történő ellátását. A szolgálati lőfegyver viselésére vonatkozó jogosultságot a ht. állomány tagjának szolgálati igazolványában fel kell tüntetni.

A bv. szerv területén belül a fogvatartottak elhelyezésére, munkáltatására és egyéb tartózkodására szolgáló helyiségbe vagy területre lőfegyvert bevinni tilos. A meghatározott tilalom nem vonatkozik a rendkívüli esemény felszámolása érdekében alkalmazott lőfegyverekre, valamint a nem élet kioltására tervezett, speciális lőszer alkalmazása során használt lőfegyverekre.⁶⁰

A bv. szerv területére a bv. szervezet kezelésében lévő lőfegyveren kívül más lőfegyvert - a védett személyek biztosítását ellátó, valamint a rendkívüli esemény felszámolásában közreműködő más, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti rendvédelmi feladatokat ellátó szerv hivatásos

⁶⁰ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 22. § (7)(8) bekezdés

állományának tagja által viselt fegyvert kivéve - bevinni tilos, azt az erre kijelölt tároló helyre le kell adni, nyilvántartásba vételéről és biztonságos tárolásáról gondoskodni kell.⁶¹

4. KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖKKEL KAPCSOLATOS ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK⁶²

A **sérelem** olyan helyzet kialakulása, amelyben valamely személy testi épségében, egészségében vagy dolog épségében, működésében hátrányos változás következik be.

A **veszély**, olyan helyzet kialakulása, amelyben a sérelem bekövetkezése valószínűsíthető, de nem szükségszerű. A veszély a sérelem bekövetkezésének reális lehetősége.

Személy elleni támadás az a jogellenes és aktív emberi magatartás, amely az emberi életet, testi épséget vagy személyes szabadságot sérti, vagy veszélyezteti.

A **rongálás** idegen dolog, - vagyontárgy - sérülésével, megsemmisítésével vagy működésképtelenné tételével okozott kár.

Engedély nélküli eltávozást követ el azon fogvatartott, aki a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C törvény 283. §-ban szabályozott bűncselekmény elkövetője nem lehet, de a bv. szervezet által kijelölt kényszerszállítási helyet engedély nélkül elhagyja.

Önkárosító magatartás a fogvatartott minden olyan cselekménye, amely a saját életét, testi épségét sérti vagy veszélyezteti.

Testi sérülés minden olyan elváltozás a szervezet sejtjeiben, szöveteiben, amely külsérelmi nyomokkal, valamint nem látható belső szervi elváltozásokkal járó alaki eltérést vagy az életszerű működésben zavart okoz.

Közvetlen támadásnak minősül, amennyiben a támadó és a megtámadott közötti térbeli elhelyezkedésre, közelségre, valamint a támadó magatartására tekintettel a sérelem azonnali bekövetkezésével kell számolni.

Intézkedési távolság az a távolság, amelyen kívül helyezkedve biztosítja az intézkedőt, hogy a vele szemben álló személy támadása ne érje el, azonban ő gyors mozdulattal, hatékonyan a támadó közvetlen közelébe tudjon kerülni.

Helyzetfelismerés: Az intézkedő a szükséges kényszerítő eszköz alkalmazásának megkezdése előtt mérje fel a kialakult helyzetet. Amennyiben az erő- vagy létszámfölény, vagy más akadályozó körülmény, illetve az intézkedés alá vont személy állapota veszélyezteti az eredményes intézkedést, akkor a személyi állomány tagja **hívjon segítséget** az intézkedés biztonságos végrehajtásához.

⁶¹ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 22. § (9) bekezdés

⁶² A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, II. fejezet

A szolgálati feladatra átvett kényszerítő eszközöknek az alkalmazásukra megfelelő állapotúaknak kell lenniük, ennek érdekében az **állapotukat, működőképességüket, tartozékaik meglétét az átvételük során ellenőrizni kell.**

IX. A BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGET ELLÁTÓ SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY ELIGAZÍTÁSA⁶³

A biztonsági és körlet-főfelügyelőket, felügyelőket a szolgálatba lépés előtt, a speciális biztonsági tevékenységet ellátókat a szolgálati feladatok megkezdése előtt kell eligazítani. A Biztonsági Szabályzat konkrét **feladatként határozza meg a biztonsági tiszt számára a biztonsági tevékenységet ellátó állomány eligazítását.**

A személyi állomány tagja a szolgálatellátásra a bv. szerv vezetője által meghatározott időpontban, **szolgálatra alkalmas állapotban**, az előírásoknak megfelelő tiszta és ápoltságban köteles megjelenni. Ha az eligazításra kötelezett bármilyen oknál fogva nincs szolgálatra alkalmas állapotban, szolgálatba nem léptethető. Ha a személyi állomány tagja önhibából eredő állapota miatt nem láthatja el szolgálatát, fegyelmi és büntetőjogi felelősséggel tartozik, váltásáról intézkedni kell.

Az eligazítás lehet **általános** vagy **speciális**.

Az **általános eligazítást** a bv. szerv vezetője által meghatározott időben, helyen és módon, a kijelölt személy (elsődlegesen a szolgálatba lépő biztonsági tiszt) tartja a szolgálatot átvevő biztonsági tevékenységet ellátó állomány részére. Az eligazítás előtt meg kell győződni arról, hogy a szolgálatot átvevő állomány **egészségügyi szempontból alkalmas** a biztonsági tevékenység ellátására. Hiányosság vagy rendellenesség esetén a szolgálatot átvevő biztonsági tiszt a szükséges intézkedéseket köteles megtenni.

A **speciális eligazítást** a szolgálatban lévő biztonsági tiszt vagy az általa meghatározott személy a tevékenységet megelőzően, annak jellegéből adódó feladatokra irányulóan tartja meg. Az eligazítás ideje, helye, módja eltérő, a feladatok és a téma függvényében kerül végrehajtásra.

A speciális biztonsági tevékenységet ellátók - többek között az előállítási, szállítási feladatokat végző,- a szabadlevegőn tartózkodás felügyeletét ellátó- és a szabadlevegőn tartózkodást biztosító,- a látogatás felügyeletét ellátó,- a járőrszolgálatra, biztonsági szemlére, biztonsági vizsgálatra és egyéb biztosítási feladatra beosztott,- a kórházban elhelyezett a beteg fogvatartott őrzését, vagy ellenőrzését ellátó személyi állomány tagja - részére a **feladatok megkezdése előtt speciális eligazítást kell tartani.**

⁶³ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, IV. fejezet
A BVOP Biztonsági Szolgálatának Módszertani Útmutatója az általános és speciális eligazítások felkészítéséhez, megtartásához (30500/5144-1/2007.ált.)

X. A FOGVATARTÁS BIZTONSÁGÁRA HATÓ KÖRÜLMÉNYEK, A FOGVATARTOTTAK BIZTONSÁGI KOCKÁZATÁNAK ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE⁶⁴

Annak érdekében, hogy a bv. szervezet a törvényben meghatározott feladatait biztonságosan és eredményesen el tudja látni, minden fogvatartott esetében meg kell azt állapítani, hogy **milyen szintű veszélyt, kockázatot jelent a bv. rendjére, biztonságára**. Ezért el kell készíteni a kockázatelemzést és értékelést, majd ezek alapján meg kell határozni a biztonsági kockázatának szintjét. Ezt követően minden egyes feladatot a meghatározott veszélyességi szint figyelembe vételével kell megtervezni, valamint végrehajtani.

A büntetés végrehajtási feladatok biztonságos végrehajtása érdekében minden fogvatartott esetében – a rá vonatkozó kockázatelemzés és értékelés részeként – meg kell határozni a **biztonsági kockázati szintet**, amely **magas, közepes vagy alacsony szintű** lehet.

Magas szintű a biztonsági kockázata annak az elítéltnak, akinél az elkövetett bűncselekmény jellege, a kiszabott büntetés tartama, bünszervezetben vagy a fogvatartotti szubkultúrában betöltött szerepe, a bv. intézet rendjéhez és biztonságához való viszonya, korábbi fogvatartása során tanúsított magatartása vagy más személyi körülménye alapján megalapozottan feltehető, hogy adott helyzetben a bv. intézet rendjét súlyosan sértő cselekményt, szökést, a saját vagy mások életét, testi épségét sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsítana, és így a biztonságos fogvatartása csak őrzéssel biztosítható.

Közepes szintű a biztonsági kockázata annak az elítéltnak, akinél megalapozottan feltehető, illetve magatartása alapján megállapítható, hogy a bv. intézet rendjével tudatosan szembe helyezkedik, az azzal kapcsolatos magatartási szabályokat megszegi, és így a biztonságos fogvatartása csak felügyelettel vagy őrzéssel biztosítható.

Alacsony szintű a biztonsági kockázata annak az elítéltnak, aki a bv. intézet rendjét várhatóan betartja, szökésétől vagy más bűncselekmény elkövetésétől nem kell tartani, és így a biztonságos fogvatartása általában ellenőrzéssel is biztosítható.

A biztonsági kockázat elemzés két jól elhatárolható logikai gondolkör köré csoportosítható. Az **egyik logikai egység**, hogy a fogvatartott várhatóan milyen módon viszonyul a bv. intézet rendjéhez. A logikai egységben felfedezhető lépcsőzetesség az alacsony kockázattól haladva a magas kockázat felé. (várhatóan betartja, tudatosan szembe helyezkedik, súlyosan veszélyezteti).

A **másik logikai egység**, hogy a biztonságos fogvatartás miként valósítható meg. Szintén lépcsőzetesen épül fel, a biztonsági tevékenységeket egyre erősödő feltétellként fogalmazza meg (ellenőrzés, felügyelet, őrzés) az alacsonytól a magas felé haladva.

A biztonsági kockázati besorolás felülvizsgálata

Az elítélt biztonsági kockázati besorolását a bfb.

⁶⁴ 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbírás helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 50. § (1-4) bekezdése

- a) az **alacsony** szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább **évente**,
- b) a **közepes** szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább **hathavonta**,
- c) a **magas** szintű biztonsági kockázati besorolású elítélt esetében legalább **háromhavonta** felülvizsgálja.⁶⁵

A besorolás alapjául szolgáló **körülmények változása esetén** a bfb. - halaszthatatlan esetben a bv. intézet parancsnoka - az elítélt biztonsági kockázati besorolását a határidőktől függetlenül is **köteles megváltoztatni**.⁶⁶

A szabályozás lehetővé teszi az olyan rendkívüli körülményekre történő reagálást (pl: szökés, stb), amely a biztonsági kockázati besorolás megváltoztatását indokolja. Főszabály szerint ebben az esetben is a Befogadási és Fogvatartási Bizottság jár el, azonban előfordulhat olyan eset, amikor nincs idő a bfb. összehívására, hanem a **bv. intézet parancsnoka az, aki azonnali intézkedésként köteles megváltoztatni a besorolást**.

Amennyiben a fogvatartott rezsimbe és **biztonsági kockázati csoportba sorolása megváltozik**, a BFB annak munkahelyét és munkakörét felülvizsgálja.⁶⁷

Halaszthatatlan az eset, ha terrorcselekmény, fogolyzendülés, fogolyszökés, támadás, tömeges ellenállás, önkárosítás, vagy bármilyen, az intézet biztonságára veszélyt jelentő más körülményről bejelentés érkezik, valamint, ha rendkívüli esemény bekövetkezésétől tartani lehet.⁶⁸

Ha a rezsimkategóriába való besoroláshoz szükséges **adatok, ismeretek hiányosak**, azok megszerzéséig a letartóztatottat az általános rezsimbe kell helyezni, valamint a közepes biztonsági kockázati szintre kell besorolni.

A megőrzésre szállított fogvatartottat soron kívül kell a célintézetben a bfb. elé állítani, **ha olyan körülmény, információ jut a célintézet tudomására, ami a megállapított biztonsági kockázati besorolás felülvizsgálatát indokolja**. Annak megváltoztatásának okáról, az annak alapjául szolgáló információról a fogvatartotti nyilvántartásban rögzítetteken túl, a küldő bv. intézet parancsnokát a határozat megküldésével tájékoztatni kell.

⁶⁵ 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbírág helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól 50. §. (5) bekezdése, Hatályos: 2018.01.01.

⁶⁶ 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbírág helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól 50. §. (6) bekezdése, Hatályos: 2018.01.01.

⁶⁷ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 8/2020. (III.25.) BVOP utasítása a Befogadási és Fogvatartási Bizottság működéséről

⁶⁸ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 95. § (6) bekezdése

XI. A BIZTONSÁGI INTÉZKEDÉSEK⁶⁹

A Bv. Kódex és a Bv. Szabályzat meghatározza azokat a biztonsági intézkedéseket, amelyek megtételére a bv. szerv vezetője, vagy az általa megbízott személy jogosult és adott esetben köteles. Ezek az intézkedések egyfelől **megelőző jellegűek**, másfelől a már bekövetkezett rendkívüli események megszüntetésére szolgálnak.

A fogva tartás rendjét és biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzésére, illetve megszüntetésére az elítélttel (fogvatartottal) szemben a következő biztonsági intézkedések alkalmazhatók:

- a) biztonsági elkülönítés,
- b) biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés,
- c) mozgáskorlátozó eszközök alkalmazása,
- d) elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazása,
- e) elektronikus megfigyelési eszköz vagy az ellenőrzést biztosító megfigyelési eszköz alkalmazása,
- f) motozás,
- g) biztonsági ellenőrzés, biztonsági vizsgálat és biztonsági szemle,
- h) az ajtók zárva tartásának elrendelése,
- i) egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése.

Az a) – d) pontokban meghatározott biztonsági intézkedések egyéni kockázatelemzés alapján alkalmazhatók. Indokolt esetben több biztonsági intézkedés együtt is alkalmazható.

A biztonsági ellenőrzés, a mozgáskorlátozó eszközök alkalmazása, valamint a motozás végrehajtása – az esetleges törvénysértések elkerülése végett – **megköveteli a végrehajtó személy elméleti és gyakorlati képzését is**, ugyanis ezen intézkedések jelentősen érintik az elítélt intimszféráját is.

A büntetés-végrehajtási szervezet tagjai a bv. intézet biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmények felszámolása érdekében jogosultak és kötelesek a rend fenntartásához, illetve helyreállításához szükséges intézkedéseket megtenni.

1. BIZTONSÁGI ELKÜLÖNÍTÉS

⁶⁹ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, VI. fejezet

A büntetés-végrehajtás országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének 1/2021. (01.13.) OPBFH körlevelével (1. számú melléklet) kiadott szakmai protokoll a fogvatartottak bv. szervén kívül történő előállításának végrehajtásához (30500/1078-1/2021.biz)

Szakmai protokoll a fogvatartottakkal szemben alkalmazandó egyes biztonsági intézkedések végrehajtásához (30500-16/15-2/2021.biz)

A biztonsági elkülönítés az elítélt külön e célra szolgáló helyiségben történő elhelyezése. Nem kell az elhelyezést megváltoztatni, ha az elítélt egyszemélyes zárkában van, és ez a biztonsági elkülönítés célját nem veszélyezteti.

A biztonsági elkülönítés ideje alatt a fogvatartott

- állandó felügyelet alatt áll,
- az intézet területén engedéllyel és felügyelettel mozoghat, zárkáját zárva kell tartani,
- látogatójával biztonsági beszélőfülkében vagy biztonságtechnikai eszközön keresztül érintkezhet,
- az intézet csoportos művelődési, sportolási és szabadidő eltöltésének lehetőségeit nem veheti igénybe,
- önképzést folytathat,
- saját ruhát nem viselhet,
- magánál tartható tárgyainak köre és mennyisége korlátozható.

A korlátozások együttesen vagy külön-külön alkalmazhatók, erről az elrendelőnek írásban kell határoznia.

Az **ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító fogvatartottat** az erre a célra kialakított helyiségben kell elhelyezni, és haladéktalanul intézkedni kell orvosi vizsgálata iránt. Az elkülönítés legfeljebb **hat óra** időtartamú lehet, és annak szükségességét **kétóránként** felül kell vizsgálni. Hat óra elteltével ha a fogvatartott állapota nem rendeződik, intézkedni kell pszichiátriai vizsgálata iránt.

Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító fogvatartott elkülönítésére szolgáló **helyiséget** olyan nagyságúra kell kialakítani, amely nem teszi lehetővé a kitámasztással történő mászást, továbbá burkolata (oldalfal, padozat) legyen képes megakadályozni a dühöngő személy önkárosító sérülését. A helyiség rendelkezzen előtérrel, kamerával, valamint füstérzékelővel. A helyiségben berendezési és felszerelési tárgy nem lehet. A helyiséget a használatba vételkor folyamatosan meg kell világítani. A fogvatartottat olyan ruházatban kell behelyezni, mely kizárja az élet kioltásának önfojtással való lehetőségét.

Az elítéltet az elrendelő köteles **írásban tájékoztatni** a biztonsági elkülönítés tartama alatti korlátozó intézkedések bevezetéséről, a jogairól és a kötelezettségeiről. A tájékoztatást a biztonsági elkülönítés elrendelését követően haladéktalanul meg kell tenni, a tájékoztatás tudomásulvételét az elítélt aláírásával igazolja. Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítélt tájékoztatását szóban, a személyi állomány két tagja jelenlétében kell végrehajtani. Büntetőeljárás alatt álló elítélt az ahhoz kapcsolódó jogainak gyakorlásában nem korlátozható.

Fegyelmi és biztonsági elkülönítésnél a fogvatartott **külön rendelkezés szerint tarthatja**, vagy nem tarthatja magánál mobiltelefonját. Amennyiben a külön rendelkezés alapján a fogvatartott nem tarthatja magánál a mobiltelefont, úgy a készülék elhelyezésére a fegyelmi zárkán kívüli zárkaszekrény szolgál.⁷⁰

A biztonsági elkülönítésről **biztonsági elkülönítési lapot** (BSZ. 6. számú melléklete) **kell kiállítani**, amelyet az ügykezelési szabályok, betartásával kell kezelni, eredeti példányát az

⁷⁰ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 35/2020. (VII.16.) BVOP utasítása a Telekom hálózatos, nem nyilvános mobil távközlési szolgáltatás fogvatartottak részére történő működtetésével kapcsolatos feladatokról

elkülönítés megszüntetése után az irattárban, fénymásolatát a fogvatartott reintegrációs anyagában kell elhelyezni. Az biztonsági elkülönítést a fogvatartotti nyilvántartásban rögzíteni kell. A fogvatartott szállítása miatt megszüntetett biztonsági elkülönítésről a szállítmányvezetőt, valamint a fogadó bv. intézetet a biztonsági elkülönítési lap fénymásolt példányának átadásával kell tájékoztatni.

A biztonsági elkülönítésre okot adó körülmény megszűnésével a biztonsági intézkedést haladéktalanul meg kell szüntetni.

2. BIZTONSÁGI ZÁRKÁBA VAGY BIZTONSÁGI RÉSZLEGRE HELYEZÉS

Az elítéltet a bv. intézet rendjét és biztonságát súlyosan sértő cselekmény vagy bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából a bv. intézet parancsnoka biztonsági zárkába vagy biztonsági részlegre helyezheti.

biztonsági részleg: a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka normatív utasításában kijelölt büntetés-végrehajtási intézetnek az e célra kialakított, biztonsági zárkákból és a hozzájuk tartozó helyiségekből álló, elkülönített része, ahová a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén az elítélt végrehajtási fokozattól függetlenül helyezhető el;

biztonsági zárka: olyan sajátos szabályok szerint működtetett, speciálisan kialakított és felszerelt helyiség, ahová a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén legfeljebb két fő elítélt helyezhető el;

Az elítélt - kérelmére, vagy hivatalból - biztonsági zárkába vagy részlegre helyezhető, ha **személyes védelme érdekében** más elítéltektől való elkülönítése szükséges, és más módszer nem vezet eredményre.

A fogvatartott a biztonsági zárkát, illetve részleget a **szükséges biztonsági intézkedések megtételét követően hagyhatja el**. A mozgatást úgy kell végrehajtani, hogy őt lehetőleg más fogvatartott ne láthassa, vele kapcsolatba ne kerülhessen. A biztonsági zárkába, illetve a részleg területére más körletrészen elhelyezett **fogvatartott nem léphet be**.

3. MOZGÁSKORLÁTOZÓ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA

A mozgáskorlátozó eszköz alkalmazásáról szóló döntést az érintett fogvatartott vonatkozó adatok és információk alapján kell meghozni, amelynek során figyelembe kell venni a kockázatelemző és értékelő összefoglaló jelentés tartalmát is.

Mozgáskorlátozó eszközt lehet alkalmazni:

- a behelyezés indokának figyelembe vételével biztonsági zárkában vagy biztonsági részlegen elhelyezett, vagy biztonsági elkülönítésbe helyezett fogvatartottal szemben, ha zárkán, illetve részlegen kívüli kísérése történik,
- körleten belüli vagy azon kívüli kísérés időtartama alatt azzal a fogvatartottal szemben, akinél alapos okkal feltételezhető, hogy kísérésekor a fogvatartás biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményt szándékozik megvalósítani,

- kör- és célszállítás során,
- előállítás végrehajtásakor,
- nem a bv. által működtetett egészségügyi intézményben történő gyógykezelés időtartama alatt,
- önkárosító magatartás megelőzése céljából,
- ha bv. szerven kívüli vagy külső munkahelyről bűncselekmény megalapozott gyanúja vagy fegyelmi vétség elkövetése miatt a fogvatartott soron kívüli beszállítása vagy bekísérése válik indokolttá.

A bv. szervezeténél rendszeresített mozgáskorlátozó eszközök:

- patentbilincs,
- kombinált bilincs, (patent+vezetőszár),
- vezető szárral ellátott bilincstag, (vezető bilincs),
- bilincsrögzítő öv,
- lábbilincs, (a bőrtagok között 28 cm⁷¹)
- egyszer használatos szalagbilincs.

A rendszeresített mozgáskorlátozó eszközök közül az arányosság figyelembevételével egyidejűleg több is alkalmazható.

4. ELEKTRONIKUS TÁVFELÜGYELETI ESZKÖZ ALKALMAZÁSA

Az elektronikus távfelügyeleti eszköz az elítélttel szemben alkalmazható olyan biztonsági intézkedés, amely alkalmas az elítélt bv. intézeten kívüli mozgásának és tartózkodási helyének technikai rendszer általi nyomon követésére. Az elektronikus távfelügyeleti rendszerben működtetett technikai eszköz **biztonsági intézkedésként**, valamint **reintegrációs őrizet céljából** az intézkedés alá vont elítélt bv. intézeten kívüli földrajzi helyzetének meghatározására, valamint a részére előírt magatartási szabályok megtartásának ellenőrzésére alkalmazható.

5. ELEKTRONIKUS MEGFIGYELÉSI ESZKÖZ VAGY AZ ELLENŐRZÉST BIZTOSÍTÓ MEGFIGYELÉSI ESZKÖZ ALKALMAZÁSA

A bv. szerv biztonságos működéséhez, az esetleges rendkívüli események gyors észleléséhez, a szükséges intézkedések haladéktalan megtételéhez, az utólagos vizsgálatok eredményesebb lefolytatásához jelentős mértékben hozzájárul ez a biztonsági intézkedés.

A bv. intézet területén zárt rendszerű műszaki megoldással kiépített elektronikus álló- és mozgókép, valamint hang rögzítésére alkalmas megfigyelőrendszer működhet. A bv. szerv területére való belépésre szolgáló minden bejáratnál jól láthatóan elhelyezett, jól olvasható felirattal fel kell hívni a figyelmet arra, hogy **elektronikus megfigyelőrendszer működik**, valamint arra, hogy a kép- és hangfelvételt a bv. szerv rögzítheti.

⁷¹ A BVOP biztonsági szolgálatvezetőjének 30500/7403-3/2019.ált. számon kiadott körlevele a lábbilincsek átalakításának és a lánctag hosszának rövidítése témájában

Az elektronikus megfigyelési eszköz alkalmazásáról a bv. intézet területére belépni szándékozó személyeket jól látható és olvasható módon tájékoztatni kell.

6. MOTOZÁS

Biztonsági intézkedésként motozás csak fogvatartottal szemben alkalmazható, a fogvatartott személyes használati tárgyai és teljes ruházata átvizsgálható. Az intézkedésnél technikai eszköz és szolgálati kutya is igénybe vehető.

A **motozás célja** a fogvatartás rendjét vagy biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzése, illetve megakadályozása, rendkívüli esemény elkövetésére alkalmas tárgyak előtalálása, tiltott tárgyak felkutatása, büntetőeljárással vagy fegyelmi eljárással összefüggő tárgyi bizonyítási eszközök megszerzése.

A motozás nem történhet szemérem sértő, megalázó módon. A motozás végrehajtása során fokozott figyelmet kell fordítani a helyszín és a módszer megválasztására. Célszerű kihasználni a váratlanság lélektani hatását, ugyanakkor **fel kell készülni** az intézkedés alá vont személy esetleges támadására vagy ösztönszerű viselkedésére.

A motozás az elítélt testének és ruházatának, valamint a nála lévő személyes tárgyainak az átvizsgálása. **Az elítélt motozását - ide nem értve a motozásnál közreműködő orvost és egészségügyi szakszemélyzetet, valamint a technikai eszközzel történő ruházataátvizsgálást végző személyt - az elítélttel azonos nemű személy végezheti.** Ha a testfelület és ruházat átvizsgálására – amennyiben a ruházat nem kerül levételre – irányuló motozás kézi fémkereső alkalmazásával történik, a fogvatartottal **ellentétes nemű személy csak úgy hajthatja végre a vizsgálatot,** hogy a technikai eszköz semmilyen fizikai kontaktusba nem kerülhet a vizsgálat alá vont személy testével, ruházatával.

A **szívritmus-szabályozóval élő** fogvatartott technikai eszközzel nem ellenőrizhető. A motozás végrehajtásának megkezdése előtt – amennyiben arra lehetőség van – az érintettet a végrehajtás alatti együttműködő magatartásra figyelmeztetni kell.

7. A BIZTONSÁGI ELLENŐRZÉS, A BIZTONSÁGI VIZSGÁLAT ÉS A BIZTONSÁGI SZEMLE, ÁTFOGÓ BIZTONSÁGI VIZSGÁLAT

1. 7.1. A biztonsági ellenőrzés

A biztonsági ellenőrzés célja a rongálások, valamint a fogolyszökés előkészületének felderítése.

Az ellenőrzés kiterjed a nyílászáró szerkezetek, a berendezési- és felszerelési tárgyak állapotára, a falak, a mennyezet, a padozat és a rácsok épségére is.

A biztonsági **ellenőrzést alapvetően szemrevételezéssel kell végrehajtani,** de a bv. szerv vezetője az intézkedés hatékonyabb tétele érdekében további módszereket is meghatározhat. A biztonsági ellenőrzés végrehajtásakor – a kórteremben, betegszobában elhelyezett fekvőbeteg kivételével – **fogvatartott nem lehet jelen,** ezért lehetőség szerint olyan időben kell

végrehajtani, amikor az ellenőrzendő helyiségeket a fogvatartottak elhagyták, vagy a napirend szerint még nem használják.

A bv. intézet biztonságának fenntartása, a rendkívüli események megelőzése, megszakítása, felszámolása érdekében a napi biztonsági ellenőrzésen túl a bv. intézet helyiségei, területei a nap bármely szakaszában átvizsgálhatók.

2. 7.2. A biztonsági vizsgálat

A biztonsági vizsgálat célja a fogvatartás rendjét vagy biztonságát sértő vagy veszélyeztető, tiltott tárgyak felkutatása.

A biztonsági vizsgálatnál szemben támasztott alapvető követelmény a rendszeresség, a kiszámíthatatlanság és a hatékonyság.

Tiltott tárgynak minősül minden olyan eszköz, tárgy anyag, szer, melynek a bv. szerv, területére történő illegális bekerülése, fogvatartottak által történő engedély nélküli birtoklása, felhasználása, alkalmazása közvetetten vagy közvetlenül veszélyezteti a fogvatartás biztonságát.

A vizsgálatnak ki kell terjednie a fogvatartott személyes használati tárgyainak, valamint a fogvatartott által használt helyiségek átvizsgálására. **A vizsgálatnál egyidejűleg a fogvatartott motozását is végre kell hajtani.**

3. 7.3. A biztonsági szemle

A biztonsági szemle célja a biztonságra veszélyes körülmények felderítése, valamint a fogvatartott birtokában lévő tárgyak egyidejű és teljeskörű ellenőrzése.

A bv. szerv valamennyi helyiségére és létesítményére kiterjedő biztonsági szemlét szükség szerint, de **legalább négyhavonta kell végrehajtani**, ennek során el kell végezni a fogvatartott motozását, ellenőrizni kell a biztonsági berendezési és felszerelési tárgyak meglétét, rendeltetésszerű használatát.

8. AZ AJTÓK ZÁRVA TARTÁSÁNAK ELRENDELÉSE

A bv. intézet parancsnoka biztonsági okból, rendkívüli esemény bekövetkezésének a megelőzése, megszakítása vagy felszámolása érdekében – a kiváltó ok megszűnéséig, a végrehajtási fokozattól függetlenül – elrendelheti a fogvatartottak elhelyezési részlegén az ajtók zárva tartását.

Az elrendelés lehet **részleges** vagy **teljes** (egy zárkára, egy részlegre vagy a teljes fogvatartotti körletre kiterjedő).

9. EGYES JOGOK GYAKORLÁSÁNAK A FELFÜGGESZTÉSE

A bv. intézet rendjét, a fogvatartás biztonságát közvetlenül és súlyosan sértő vagy veszélyeztető események felszámolásának idejére – legfeljebb öt napig – a bv. intézet parancsnoka a fogvatartottak meghatározott csoportjára nézve elrendelheti a fogvatartotti jogok gyakorlásának teljes vagy részleges felfüggesztését. Az országos parancsnok az intézkedés időtartamát további öt nappal meghosszabbíthatja.

XII. A BELSŐ ŐRZÉS, FELÜGYELET, ELLENŐRZÉS⁷²

A belső őrzés, felügyelet, ellenőrzés (a továbbiakban: belső felügyelet) célja, a házirendben meghatározottak érvényre juttatása, annak megakadályozása, hogy a fogvatartottak a részükre kijelölt részleget, körletrészt engedély nélkül elhagyják, illetve ott rendkívüli eseményt kövessenek el.

A belső felügyeletet úgy kell megszervezni, hogy az alkalmas legyen a fogvatartottak elhelyezési körletein a meghatározott rend és fegyelem fenntartására. A belső felügyelettel összefüggő feladatok végrehajtása során a reintegrációs feladatok teljesítésének elősegítése érdekében a belső felügyeletet ellátó állomány és a reintegrációs tisztek szorosan együttműködve hajtják végre feladataikat.

A belső felügyeletet ellátó állomány felszerelését a bv. szerv vezetője határozza meg.

A belső őrzést, felügyeletet, ellenőrzést ellátó személyi állomány:

- körlet-főfelügyelő,
- körletfelügyelő.

A körlethez tartozó belső átjárókat, kapukat a körlet-főfelügyelő, illetve a körletfelügyelők a bv. szerv vezetőjének rendelkezése alapján kezelik. Amennyiben indokolt, a bv. szerv vezetője önálló szolgálati helyet is létesíthet ebből a célból.

A fogvatartás teljes időtartama alatt kiemelt figyelmet kell fordítani az egyén pszichés teherbíró képességét jelentősen meghaladó állapotok és események (a továbbiakban: krízisveszély) megelőzésére és kezelésére.

A fogvatartást végrehajtó bv. szervezetben objektumonként önállóan, állandó tagságú **krízismegelőző bizottság működik** (a továbbiakban: Bizottság). A Bizottság dönt a Nyilvántartás adatainak módosításáról, fenntartásáról vagy törléséről.

A Bizottság vezetője javaslatot tesz vagy utasítást ad a reintegrációs tisztszámára a Nyilvántartásban szereplő fogvatartott elhelyezésére, egyéni kezelése vonatkozásában. A Bizottság vezetője a bv. osztályvezető, további tagjai:

- biztonsági osztályvezető;
- egészségügyi osztály kijelölt tagja;
- pszichológus.

A Bizottság munkájában további szakterület képviselője is részt vehet (pl. reintegrációs tisztsz, lelkeszt, bv. pártfogó felügyelő). A Bizottság ülése a Befogadási és Fogvatartási Bizottság ülésével összevonható.

A megelőzés érdekében a szakterületek, valamint a bv. szervezetek közötti hatékony információátadás és együttműködés támogatására a veszélyeztetett fogvatartottakról nyilvántartást (a továbbiakban: Nyilvántartás) kell vezetni. A **Nyilvántartás azokat a**

⁷² A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, V. fejezet

fogvatartottakat tartalmazza, akik esetében az előzményeik ismeretében a megelőző intézkedések mellett is alapos okkal számítani lehet öngyilkosságra vagy más önártalom/önkárosítás megjelenésére, pszichoaktív szerhasználatból eredő magatartási zavarra vagy fiziológiai krízisre, hátrányos közösségi helyzetükből eredő pszichés- vagy alkalmazkodási-magatartási krízis kialakulására.

XIII. A MUNKÁLTATÁS KÖZBENI ŐRZÉS, FELÜGYELET, ELLENŐRZÉS, MUNKÁLTATÁSSAL KAPCSOLATOS BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG⁷³

A fogvatartottak munkáltatásának biztonsága szerves részét képezi a bv. szerv biztonsági rendszerének, ezért azt azzal összhangban kell megszervezni, oly módon, hogy a biztonsági kockázat a szükséges mértéket ne lépje túl.

A munkáltatásra vonatkozó biztonsági szabályokat értelemszerűen alkalmazni kell a foglalkoztatás többi formájára is.

1. A MUNKÁLTATÁS BIZTONSÁGI FELÜGYELETE

1. A munkáltatás fogalma

Munkáltatás a reintegrációs tevékenység azon formája, amikor az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető munkavégzése **szervezetten, rendszeresen**, haszon- vagy bevételszerzési céllal, a munka törvénykönyvében szabályozott munkaviszonytól eltérő, jogszabályban meghatározott feltételekkel és **díjazás ellenében történik** (.....)⁷⁴

A munkáltatás ideje alatt figyelemmel a munkahely és a fogvatartott biztonsági kockázatának besorolására a fogvatartottakat őrizni, felügyelni, illetve ellenőrizni kell.

Az elítéltet munkával a bv. szerv foglalkoztatja és gyakorolja a munkáltatói jogokat. A munkáltató szerződése alapján az elítélt – írásban megadott hozzájárulásával – más gazdálkodó szervezetnél is végezhet munkát. A szerződésben a munkáltatói jogok kizárólag azon része ruházható át, amely az e törvényben szabályozott jogok és kötelezettségek gyakorlását, illetve az elítéltek személyiségi jogait nem sérti.

Az esetleges visszaélések és rendkívüli események megelőzése érdekében a törvény egyértelműen rögzíti azokat az összeférhetetlen helyzeteket, mikor az elítélt más gazdálkodó szervezetnél történő munkavégzése kizárt.

2. A munkáltatás területei

⁷³ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról,

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, XII. fejezet

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a fogvatartotti foglalkoztatás rendjére vonatkozó feladatmegosztásról

⁷⁴ Teljes fogalom: 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 3. §. 13 pont

A fogvatartottat a büntetés-végrehajtási intézet (kölségvetési), vagy az e célra alapított gazdálkodó szervezet foglalkoztatja.

A kölségvetési munkáltatás

A kölségvetési munkáltatási forma alatt elsősorban a **bv. intézet működéséhez, fenntartásához** szükséges munkahelyeket kell érteni, mint pl. háziműhely, mosoda, konyha, raktárak. Ugyanakkor, a **szabadkapacitás hasznosításának** keretében - külső vállalkozóval vagy céggel kötött szerződés alapján - is történik munkáltatás.

Ez döntően ipari jellegű épületben, zárt helyen történik és a munkahelyek a körletekkel egy épületben vagy a bv. intézet területén külön épületben helyezkednek el.

A fogvatartottak biztonsági felügyeletét többnyire a gazdasági osztály állományába tartozó személyek látják el. A munkáltatás szervezése, irányítása, ellenőrzése és a biztonsági felügyeletet ellátók megfelelő létszámának biztosítása a gazdasági vezető feladatkörébe tartozik.

A gazdálkodó szervezeteknél folyó munkáltatás

A fogvatartottak díjazás ellenében történő foglalkoztatását **elsődlegesen a bv. gazdasági társaságok végzik**. A foglalkoztatáshoz szükséges létszámú, szakképzettségű és megfelelő biztonsági besorolású fogvatartottat - az ügyvezető igazgató által előzetesen meghatározott igény alapján - az intézetparancsnok biztosítja.

A bv. gazdasági társaságnál a fogvatartotti foglalkoztatás során a felügyeletet **elsősorban hivatásos állományú** tag (biztonsági felügyelő, foglalkoztatási felügyelő) látja el, amennyiben a foglalkoztatás felügyeletéhez szükséges létszám nem áll rendelkezésre, úgy **rendvédelmi igazgatási alkalmazott, polgári alkalmazott** is elláthatja a felügyeletet, akinek az erre vonatkozó feladata a munkaköri leírásában és az ahhoz tartozó biztonsági mellékletben szerepel, illetve akit előzetesen kiképeztek és alkalmas a feladat ellátására.

A gazdasági társaságnál történő munkáltatás biztonsági felügyeletét döntően a bv. intézettől (intézménytől) a parancsnok (igazgató) által határozatlan időtartamra odavezényelt hivatásos állományú munkáltatási felügyelők látják el.

Biztonsággal összefüggő feladataik azonosak a kölségvetési munkáltatás biztonsági felügyeletét ellátó személyi állomány feladataival.

Más gazdálkodó szervezettel kötött szerződés alapján történő munkáltatás⁷⁵

A fogvatartott munkába állításának engedélyezése előtt különösen mérlegelni kell az egyes elítéltek által **elkövetett bűncselekmény jellegét, a bv. intézetben tanúsított magatartásukat, a szabadságvesztés tartamát, illetve annak fokozatát**.

A bv. intézet és a bv. gazdasági társaság területén kívül az fogvatartott **egyénilag nem foglalkoztatható**, továbbá ezeken kívül felügyelet nélkül - ellenőrzéssel - csak az enyhébb

⁷⁵ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 63/2020. (XII.12.) BVOP utasítása a fogvatartottak foglalkoztatásáról

végrehajtási szabályok hatálya alatt álló és az átmeneti részlegbe sorolt elítélt foglalkoztatható. **Nem engedélyezhető felügyelet nélküli munkáltatás**, ha az elítélt a bűncselekményt szervezetten vagy fegyveresen követte el, illetve, ha nem bocsátható feltételes szabadságra.

Nem köthető szerződés nyilvános helyen végzendő szórakoztató- vagy vendéglátóipari tevékenységre, szórakoztató- vagy vendéglátóipari egységben végzendő munkára, továbbá végelszámolás, felszámolás, csődeljárás, végrehajtási eljárás alatt álló cég munkahelyein végzendő munkára, továbbá olyan tevékenységre, amely negatívan befolyásolja a büntetés-végrehajtási szervezet társadalmi megítélését.

A bv. intézet és a bv. gazdasági társaság területén kívül történő munkavégzésre vonatkozó szerződés akkor köthető meg, ha a munkáltató megbízottja személyes vizsgálat után megállapította, hogy a munkahely a szerződésben megfogalmazott feltételeken túl munkavédelmi, foglalkozás-egészségügyi és **biztonsági szempontból is megfelel** a jogszabályi előírásoknak.

A fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését a szerződés megkötésével egy időben kell megtervezni, és **meg kell határozni az ellenőrzés formáját, gyakoriságát, valamint az ellenőrzés végrehajtásáért felelős személyeket.**

3. A bv. intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munka

Az elítélt köteles a fogvatartó bv. **intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munkában** díjazás nélkül részt venni. A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkában csak olyan elítélt vehet részt, aki egyébként munkáltatásra is alkalmas. A munkaköri alkalmasság megállapításáig az elítélt nem vehet részt a munkavégzésben. A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés ideje **a napi négy órát, havonta összesen a huszonnégy órát nem haladhatja meg.** A bv. intézet orvosa a munkavégzés idejét az elítélt egészségi és fizikai állapotára vagy életkorára tekintettel csökkentheti, melyet a nyomtatvány megjegyzés rovatába fel kell vezetni.

A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés idejére az elítéltet szükség szerint el kell látni munkaruhával és lábbelivel, szakmai oktatásban kell részesíteni, **balesetét a munkabalesetre vonatkozó jogszabály szerint kell elbírálni.** A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés időpontjait és tartamát a bv. intézet a fogvatartotti nyilvántartásban rögzíti.

4. A munkáltatás biztosítása, felügyelete, ellenőrzése

A munkáltatás közbeni biztonsági tevékenységet a munkavégzés jellegével, körülményeivel, a munkavédelmi és a tűzrendészeti szabályokkal összhangban kell megszervezni.

A munkáltatás ideje alatti biztonsági felügyeletet és ellenőrzést:

- a foglalkoztatási felügyelő,
- a munkáltatást közvetlenül irányító hivatásos állományú személy, vagy
- rendvédelmi igazgatási alkalmazott, illetve
- a gazdálkodó szervvel munkaviszonyban álló személy látja el.

A rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, továbbá a bv. gazdasági társasággal **munkaviszonyban álló személy** a munkáltatás ideje alatt felügyeleti, ellenőrzési feladatot

láthat el, valamint különleges esetben – amikor nincs a munkaterületre beosztva hivatásos állományban lévő személy – a foglalkoztatási biztonsági felelős munkakörét is elláthatja.

A fogvatartottak munkáltatásánál biztonsági tevékenységet ellátó állomány részletes feladatait:

- őrutasításban,
- szolgálati utasításban,
- munkaköri leírásban, valamint rendvédelmi igazgatási alkalmazotti és munkaviszonyban álló munkavállaló esetén annak biztonsági mellékletében kell rögzíteni.

A fogva tartás rendjének fenntartása érdekében az elítélt **nem bízható meg olyan feladattal**, amelynek végrehajtása során más elítélttel alá- és fölérendeltségi viszonyba, illetve más elítélt személyiségi jogait sértő adat birtokába kerülhet. A különböző végrehajtási fokozatú elítéltek a munkahelyen **együtt dolgozhatnak**, az iskolai oktatásban, szakmai képzésben, a sport és a kulturális, valamint a vallási rendezvényeken, illetve az orvosi (egészségügyi) rendelésen közösen részt vehetnek, a szabad levegőn, illetőleg a közös étteremben együtt tartózkodhatnak.

A munkahelyeket biztonsági szempontból **minden esetben a bv. szerv vezetője minősíti**, amelynek során **figyelembe kell venni**

- az ott foglalkoztatott fogvatartottak összetételét,
- létszámát,
- biztonsági kockázat értékelését,
- a rendelkezésre álló személyi állomány létszámát, valamint
- a munkaterület jellegét, sajátosságait.

5. Munkahelyek kialakításának feltételei, új munkahely kialakítása vagy meglévő munkahely jellegének megváltoztatása

A fogvatartottak munkáltatása a bv. szerv vezetője által jóváhagyott állandó és ideiglenes munkahelyeken, az engedélyezett fogvatartotti állománytábla és a munkáltatási szabályzatban megállapított munkarend szerint történik.

A bv. szervben belüli munkavégzés esetén az **alacsony** biztonsági kockázatú fogvatartottak munkavégzésére kijelölt munkahelyeken elsősorban ellenőrzéssel, a **közepes** biztonsági kockázatú fogvatartottak esetében felügyelettel, a **magas** biztonsági kockázatú fogvatartottaknál pedig őrzéssel és felügyelettel kell biztosítani a munkáltatást. Ellenőrzéssel történő munkavégzés esetén a bv. szerv vezetője köteles meghatározni az ellenőrzés módját, a bejelentkezések időpontjait, amelyek között 1 óránál több idő nem telhet el. A felügyelet létszámát a munkahely jellegével és az ott foglalkoztatott fogvatartottak összetételével, létszámával összhangban a bv. szerv vezetője határozza meg. Új munkahely létesítése esetén is el kell végezni annak biztonsági besorolását, majd annak megfelelően ki kell egészíteni a bv. szerv vagy bv. gazdasági társaság biztonsági rendszerének leírását.

Ha az elítélt munkáltatása felügyelettel vagy ellenőrzéssel történik, az **elektronikus távfelügyeleti eszközök igénybevétele is megvalósítható**.

2. A MUNKÁLTATÁS IRÁNYÍTÁSÁBAN RÉSZTVEVŐ SZEMÉLYEK

2.1. A foglalkoztatási biztonsági felelős

A biztonsági tevékenység irányításával megbízott előljáró a területre beosztott foglalkoztatási felügyelők közül minden esetben foglalkoztatási biztonsági felelőst jelöl ki.

A foglalkoztatási biztonsági felelős a munkáltatás közbeni biztonsági tevékenység ellátása során **előljárója az adott munkahelyre beosztott személyi állománynak**. Foglalkoztatási biztonsági felelősi feladatok ellátására **elsősorban hivatásos állományú tagot kell kijelölni**. Rendvédelmi igazgatási alkalmazott, FBŐ vagy munkaviszonyban álló munkavállaló csak abban az esetben láthat el ilyen feladatot, ha az adott munkahelyen hivatásos állományú tag nem teljesít szolgálatot.

A foglalkoztatási biztonsági felelős köteles minden munkakezdést megelőzően ellenőrizni a fogvatartottak munkáltatási kartonján feltüntetett fénykép aktualitását.

1. 2.2. A foglalkoztatási felügyelő

A foglalkoztatási felügyelő közvetlenül a foglalkoztatási biztonsági felelősnek van alárendelve.

Kísérés a bv. szervek területén: az a biztonsági tevékenység, mely során a személyi állomány tagja a részére meghatározott személyt, személyeket vagy csoportot **tőlük kissé lemaradva és oldalra helyezkedve, zárt rendben tartva, a szükséges mértékig irányítva és felügyelve**, egyik kijelölt helyről a másikra mozgatja. A kísért létszám nagyságától függően a feladatot, az alakzat elejét, oldalait és végét is kontrollálni tudó létszámú személyi állomány hajtja végre. Ennek során **tartsák fenn a meghatározott fogvatartotti alakzat formáját**, törekedjenek a látó, halló kapcsolat fenntartására.⁷⁶

2. 2.3. A foglalkoztatást közvetlenül irányító művezető

A foglalkoztatást közvetlenül irányító művezető közvetlenül a foglalkoztatási biztonsági felelősnek van alárendelve.

3. A MUNKÁLTATÁS NYOMTATVÁNYAI ÉS VEZETÉSÉNEK SZABÁLYAI

1. 3.1. Munkahelyi szolgálati napló

A munkahelyi szolgálati napló a munkáltatás során bekövetkezett **események és létszámváltozások** bejegyzésére szolgál.

⁷⁶ Az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének 10/2019. (10.31.) OPBFH körlevele a büntetés-végrehajtási szervezetben alkalmazandó intézkedéstaktikai eljárásokról és a kényszerítő eszközök alkalmazásának rendjéről

A foglalkoztatási biztonsági felelős a naplót a munkakezdés előtt köteles átvenni, munka befejezése után leadni.

A létszámmellenőrzéseket a bv. szerv vezetője által meghatározottak szerint, illetve az őrutasításban, szolgálati utasításban és a munkaköri leírás biztonsági mellékletében foglalt előírás szerint kell végezni, a végrehajtását a naplóba beírni. A biztonsági ellenőrzések végrehajtását („től-ig” időpont megjelöléssel) és annak tapasztalatait, a „*jelentés*” rovatba kell bejegyezni.

A munkahely ellenőrzésére jogosult eljáró az esetleges intézkedését a „*jelentés*” rovatba jegyezheti be.

2. 3.2. Biztonságra veszélyes anyagok, eszközök kiadásának és visszavételének nyilvántartása

Biztonságra fokozott veszélyt jelentenek azok a szerszámok, eszközök, anyagok, amelyek fizikai jellemzőiknél fogva az emberi élet, a testi épség veszélyeztetésére alkalmasak, valamint a közbiztonságot veszélyeztető rendkívüli esemény – fogolyszökés, közveszély-okozás, terrorcselekmény – elkövetésére, vagy annak kísérletére, előkészületére használhatók, **így különösen:**

- amivel a biztonsági rács könnyen átvágható,
- amivel a falazat könnyen megbontható,
- amely mászásra, fal, kerítés egyéb műszaki akadály leküzdésére alkalmas,
- amellyel tűzokozás, robbantás, mérgezés, más súlyos egészségkárosítás végrehajtható,
- amellyel személy elleni támadás végrehajtható.

A biztonságra veszélyes eszközöket kivétel nélkül egyértelműen beazonosítható, egyedi jelöléssel kell ellátni.

A biztonságra fokozott veszélyt jelentő szerszámok, eszközök, anyagok tárolásáról, kiadásáról, visszavételezéséről, felhasználásáról **pontos nyilvántartást⁷⁷ kell vezetni** úgy, hogy azok útja, mozgása a beszerzéstől (beszállítástól) a felhasználásig, továbbá a selejtezés követő megsemmisítésig (elszállításig) nyomon követhető legyen. A tárolás helyén az ott lévő eszközökről, anyagokról **naprakész tételes listát⁷⁸ kell** kifüggeszteni, melyen szerepelnie kell a gazdasági vezető és a biztonsági osztályvezető, gazdasági társaság esetében pedig a munkáltatás-biztonsági vezető bélyegzővel hitelesített aláírásának. **A kémiai biztonsági adatlapok⁷⁹** a tárolás helyszínén szintén álljanak rendelkezésre, az elsősegélynyújtásra a szakszemélyzet legyen felkészült. **A nyilvántartásokat fogvatartott nem kezelheti.**

Fogvatartott részére veszélyes szerszámok, eszközök, anyagok **kizárólag munkavégzés céljából, a munkavégzés időtartamára**, az elvégzendő feladathoz szükséges mennyiségben adhatók ki. Kiadásukat és visszavételezésüket név, időpont (óra, perc) megjelölésével dokumentálni kell. A fogvatartott az anyag, eszköz átvételét aláírása és a nyilvántartási száma rögzítésével igazolja. A fogvatartottak a részükre kiadott szerszámokat, eszközöket, anyagokat **más fogvatartottaknak nem adhatják át.**

⁷⁷ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, 23. – 24. melléklet

⁷⁸ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, 22. melléklet

⁷⁹ A kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény és az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH rendelet)

A felhasznált veszélyes anyagok mennyiségét a nyilvántartó könyvben azonnal fogyatékolni kell, a maradványnak mindig a tényleges készletet kell mutatnia. A biztonságra veszélyes anyagok mennyiségének ellenőrzéséhez az erre a célra szolgáló mérőedényeket, mérőpálcákat, mérlegeket biztosítani kell.

A biztonságra fokozott veszélyt jelentő szerszámokat, eszközöket, anyagokat úgy kell tárolni, hogy azokhoz fogvatartott vagy más **illetéktelen személy engedély nélkül ne férhessen hozzá**, ne tudja eltulajdonítani, rendkívüli esemény elkövetése céljából felhasználni. Tárolásukat egyéb eszközöktől, anyagoktól elkülönítetten, a tűz- és munkavédelmi szabályok betartásával kell megoldani. A biztonságra a méretüknél fogva fokozottan veszélyes eszközöket, anyagokat (állvány, létra, palló, stb.) lehetőleg raktárban, pincében, padláson, amennyiben erre nincs mód, akkor a bv. szerv kerítéssel külön elzárt területén, **rögzítetten kell tárolni**.

A fogvatartottak létszámmellenőrzéseivel párhuzamosan a részükre kiadott biztonságra veszélyes eszközök meglétét is kontrollálni kell. A veszélyes eszközökkel, anyagokkal kapcsolatos feladatokat az érintettek munkaköri leírásában, ór- vagy szolgálati utasításában vagy a munkaköri leírás biztonsági mellékletében rögzíteni kell.

3.3. Munkáltatási Engedély

A **Munkáltatási Engedélyt** a munkavégzés helyén kell tárolni és megőrizni. Amennyiben a munkavégzés helye olyan külső helyszínen van, ahol **nem biztosított a Munkáltatási Engedély tárolása, megőrzése**, ott vagy a Munkáltatási Engedély hiteles fénymásolatát, vagy annak kivonatát - a fényképet, illetve a fogvatartott személyi azonosító adatait tartalmazó példányát -, mint Egyszerűsített Munkáltatási Engedély elnevezésű nyomtatványt kell a foglalkoztatási felügyelőnél tartani.⁸⁰

Amennyiben a fogvatartott többletinformációval rendelkezik, annak tényét a munkáltatási engedélyén és a munkáltatási könyvén **piros színnel jelölni kell**, feljegyezve a fogvatartotti nyilvántartás bejegyzés dátumát, szempontját és a jelölő aláírását.⁸¹

4. A MUNKÁLTATÁS SZABÁLYAI

4.1. A munkáltatás általános szabályai

Az elítélt munkába állításáról - a munkakör és a munkáltató megjelölésével - a befogadási és fogvatartási bizottság dönt.

A munkára kivonuláskor és visszakiséréskor a fogvatartott átadása-átvétele

⁸⁰ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 63/2020. (XII.12.) BVOP utasítása a fogvatartottak foglalkoztatásáról, 29. pont

⁸¹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 16/2020. (V.29.) BVOP utasítása a fogvatartotti többletinformáció adatmező vezetéséről

A munkáltató megbízza a parancsnok által, vagy a bv. intézet és a bv. gazdasági társaság között létrejött Együttműködési megállapodásban meghatározott időpontban, a munkába állított fogvatartottak kivonulólistáján tájékoztatja a körlet-főfelügyelőt a munkába állított fogvatartott nevééről, nyilvántartási számáról továbbá arról, hogy a részlegen a fogvatartottat a munkahelyre történő kísérés céljából mikor (óra, perc) kell átadni, és a munka befejezése után mikor (óra, perc) kísérik vissza a részlegre.

A munkába állított fogvatartottak kivonulólistája alapján - **a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatának előírásainak megfelelően** - a foglalkoztatási biztonsági felelős vagy az általa kijelölt felügyelő látja el a fogvatartottak átvételével és átadásával kapcsolatos feladatokat.

A hivatali munkaidő befejezéséig a munkáltató megbízza, az egészségügyi, a gazdasági, a bv. és a biztonsági osztály vezetője rendelkezik a körlet-főfelügyelő felé, hogy a kimutatáson szereplők közül mely fogvatartott milyen okból, mikor és mennyi ideig nem adható ki munkára a következő naptól. A következő munkakezdés előtt a kimutatáson feljegyzett adatokban történt változást a körlet-főfelügyelő vagy a körletfelügyelő rögzíti. Hivatali munkaidőn kívül a biztonsági tiszt jogosult a fentiek szerinti intézkedésre.

Ha a fogvatartottat **munkavégzésre az elhelyezési részlegről nem lehet kiadni**, akkor a körlet-főfelügyelő vagy a körletfelügyelő, a kivonuló helyettesíthetőségére tekintettel, kellő időben tájékoztatja a fogvatartott átvételére jogosult személyt és a fogvatartottat.

A munkába állított fogvatartottak kivonulólistáját az elhelyezési részleg **szolgálati naplójának mellékleteként kell megőrizni.**

XIV. AZ EGYÉB BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG KÖZBENI ŐRZÉS, FELÜGYELET VAGY ELLENŐRZÉS VÉGREHAJTÁSA⁸²

1. A SZABADLEVEGŐN TARTÓZKODÁS VÉGREHAJTÁSÁNAK BIZTONSÁGI SZABÁLYAI

A szabadlevegőn tartózkodás biztonsági feladatainak végrehajtásában, az irányításban és a felügyelet végrehajtásában résztvevő körletfelügyelők és a biztosításban résztvevő biztonsági felügyelők feladatait jól el kell határolni egymástól.

⁸² 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbírás helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, V. fejezet

Szabadlevegőn tartózkodás, vagy egyéb zárkán kívüli szabadidős tevékenység idejére – amennyiben azon nem kíván részt venni – **fogvatartott nem maradhat egyedül a zárkájában.**

1.1. A szabadlevegőn tartózkodás felügyeletét ellátó felügyelő

A szabadlevegőn tartózkodás felügyeletét ellátó felügyelő a bv. intézet azon tagja, aki az előljáró által meghatározott személy közvetlen alárendeltségében, eligazítás és őrutasítás, szolgálati utasítás vagy munkaköri leírás és annak biztonsági mellékletében meghatározottak szerint látja el feladatát.

1.2. A szabadlevegőn tartózkodást biztosító biztonsági felügyelő

A szabadlevegőn tartózkodást biztosító biztonsági felügyelő a bv. intézet hivatásos állományú tagja, aki közvetlenül a szolgálatban lévő biztonsági tisztnek van alárendelve, feladatát őrhelyen lőfegyverrel, szolgálati helyen szolgálati kutyával vagy egyéb kényszerítő eszközzel látja el, az őrutasításban vagy szolgálati utasításban meghatározottak szerint és eligazítás alapján.

2. A LÁTOGATÁS KÖZBENI BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG

A látogatás biztonságos végrehajtása a bv. intézetek alapvető érdeke. Ezért megszervezése, lebonyolítása nagy körültekintést és pontosságot igényel.

A látogatás irányítása a büntetés-végrehajtási osztály kijelölt beosztottjának (reintegrációs tiszt) feladata. A látogatás felügyeletét ellátók közvetlenül a látogatást irányító alárendeltségébe tartoznak, aki együttműködik a szolgálatban lévő biztonsági tiszttel. Feladatukat a látogatást vezető előljáró irányításával, eligazítása alapján és a bv. intézet vezetőjének a látogatás rendjére vonatkozó írásos rendelkezéseinek betartásával végzik.

Az elítélthez látogatóként érkező kapcsolattartó személyazonosságának megállapítása és a bv. intézetbe történő beléptetése a látogatási értesítő és a személyazonosságot igazoló fényképes okmány adatainak összehasonlításával történik. Amennyiben olyan személy érkezik látogatási céllal, **akinek neve az értesítésen nem szerepel**, de az elítélt kapcsolattartói között nyilvántartott, a látogatás végrehajtásának irányításával megbízott vezető - az elítélt kérelme alapján - a látogatást és a belépést engedélyezheti.⁸³ A nem magyar állampolgárságú elítélthez külföldről érkezett személy látogatását lehetőség szerint soron kívül is engedélyezni kell.

Az elítélt látogatójának ajándékot vagy más tárgyat akkor adhat át, ha arra vonatkozóan a reintegrációs tiszt írásos engedélyével rendelkezik, és azt az átadással egyidejűleg bemutatja a látogatás irányításával megbízottnak, valamint az átadás előtt biztonsági szempontból a tárgy ellenőrzése megtörtént a tiltott tárgyak tekintetében.

⁸³ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 12/2020. (IV.24.) BVOP utasítása a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól

A fogvatartottakat a látogatást követően **minden esetben meg kell motozni**, amelyre a rendelkezésre álló valamennyi technikai eszközt igénybe kell venni. A látogatásról visszaérkező fogvatartottakat minden esetben **vetkőzéssel motozásnak kell alávetni**. A vetkőzéssel motozást a látogató helyiséghez legközelebbi ponton célszerű szervezni. A levett ruházatot – lehetőség szerint – kábítószer-kereső kutyával is meg kell vizsgálni. Az ellenőrzéseket – kiemelten látogató helyiségből kilépve, a körlet bejáratánál, valamint az adott részlegen is, motozás, vetkőzéssel motozás formájában – a látogató helyiséghez legközelebbi ponton időközönként változtatni szükséges annak érdekében, hogy az a **fogvatartottak részéről kiszámíthatatlan elemeket is tartalmazzon**.

A látogatók beléptetése során előtalált olyan tárgyak, anyagok (pl.: közbiztonságra különösen veszélyes eszköz, kábítószer, gyanús anyag), amelynek **birtoklása bűncselekményt valósít meg minden esetben kérni kell az illetékes rendőrségi szerv közreműködését** (lefoglalás, előállítás) és intézkedni szükséges az esetleges feljelentés megtételére.⁸⁴

Az elítéltet a más bv. intézetben fogvatartott hozzátartozója a két bv. intézet parancsnokának együttes engedélyével látogathatja meg. Az elítélt kérelmére - kivételesen - a két bv. intézet parancsnokának együttes engedélyével a látogató lakóhelyéhez közelebbi bv. intézetbe szállítható a látogatás elősegítése érdekében. A látogatás költségei az átszállított elítéltet terhelik, kivéve, ha az utazásra a bv. intézetek közötti heti rendszeres szállítás keretében kerül sor.

3. A FOGVATARTOTT POLGÁRI EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYBEN TÖRTÉNŐ ELHELYEZÉSE

A büntetések és intézkedések végrehajtása során, a fogvatartott egészségi állapotának megfelelő gyógyító-megelőző ellátását a fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 8/2014. (XII.12.) IM rendelet szerint kell végrehajtani. Az őrzés, ellenőrzés végrehajtásának részletes szabályait BVOP utasítás⁸⁵, a fogvatartottak őrzésének és ellenőrzésének illetékességi rendjét szabályozó BVOP utasítás⁸⁶ és a témában kiadott módszertani útmutató⁸⁷ tartalmazza.

A büntetések és intézkedések végrehajtása során a fogvatartott egészségi állapotának megfelelő gyógyító-megelőző ellátását elsősorban a fogva tartó bv. intézet, illetve a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központja, annak a Tököli telephelye, a Szegedi Fegyház és Börtönben működő Krónikus Utókezelő Részlege, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet biztosítja, és a fogvatartott ezt az ellátást köteles igénybe venni.

Amennyiben a fogvatartott megfelelő egészségügyi ellátása a **büntetés-végrehajtási szervezet keretein belül nem lehetséges**, a bv. intézet orvosa vagy a büntetés-végrehajtási szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézete gondoskodik arról, hogy a fogvatartott nem

⁸⁴ A BVOP biztonsági és fogvatartási helyettesének 6/2019. (09.05.) OPBFH körlevele a tiltott tárgyak bejutásának és a bejutott tárgyak előtalálásának érdekében (30500/4206-6/2019.ált.)

⁸⁵ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 19/2019. (XII.13.) BVOP utasítása a polgári egészségügyi intézményben elhelyezett fogvatartottak őrzésének, ellenőrzésének végrehajtásáról

⁸⁶ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 39/2021. (IX.17.) BVOP utasítása a polgári egészségügyi intézményben elhelyezett fogvatartott őrzésének, ellenőrzésének illetékességi rendjéről

⁸⁷ A BVOP biztonsági és fogvatartási helyettese által jóváhagyott MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a polgári egészségügyi intézményben elhelyezett fogvatartott őrzésének végrehajtásához, (30500/12466-6/2019.ált.)

a büntetés-végrehajtási szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézményben részesüljön a megfelelő ellátásban.

3.1. Az egészségügyi intézményben elhelyezett fogvatartott őrzése, ellenőrzése

Fogvatartott polgári egészségügyi intézménybe történő kihelyezése az összes körülmény mérlegelésével, a bv. intézet parancsnokának utasítása szerint, **őrzéssel vagy ellenőrzéssel** történhet, melynek megszervezése hivatali időben a biztonsági osztályvezető, hivatali időn túl a biztonsági tiszt feladata. Szükség szerint vizsgálni kell az elektronikus távfelügyeleti eszközzel történő kihelyezés lehetőségét is, amely alkalmazásának elrendelése az intézetparancsnok hatáskörébe tartozik.

A fogvatartottal előre nem közölhető a kihelyezés helye, dátuma és időpontja.

XV. A FOGVATARTOTTAK SZÁLLÍTÁSA KÖZBENI BIZTONSÁGI FELADATOK⁸⁸

1. A SZÁLLÍTÁS FOGALMA

A szállítás az biztonsági tevékenység, amely során a fogvatartottak mozgatása meghatározott útvonalon szolgálati gépjárművel vagy mentőautóval (indokolt esetben mentőhelikopterrel) történik.

Alapelvek

A szállítást úgy kell végrehajtani, hogy a **lehető legrövidebb ideig tartson**, amennyiben a szállítás biztonsága érdekében szükséges, más rendvédelmi szerv együttműködését kell igénybe venni. A szállítást végrehajtó állományt a szállítás közben előforduló váratlan helyzetekre fel kell készíteni.

A biztonsági szakfeladatok során a **fogvatartottak tevékenységét folyamatosan figyelemmel kell kísérni**, átvizsgálásukat követően folyamatos felügyelet, illetve őrzés nélkül nem maradhatnak.

A BVOP szállítás szervezésére és irányítására hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége a Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály (a továbbiakban: KSZNYFO).

1.1. A szállítás végrehajtási formái

- központosított szállítás

A fogvatartottak központosított szállítását a Biztonsági Szabályzatban foglaltak betartásával kell végrehajtani, elrendeléséről a KSZNYFO vezetője dönt.

- célszállítás

A célszállítás a fogvatartottak bv. intézetek, objektumok közötti átcsoportosítására, az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe, a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központba (a továbbiakban: BVEK) valamint egyéb, szakmai szempontból szükségessé váló rendszeres vagy eseti jellegű szállítására szolgál, mely gépjárművel történik.

⁸⁸ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, XI. fejezet

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 3/2021. (I.7.) BVOP utasítása a fogvatartottak szállításának végrehajtásáról

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálatától kiadott (30500/6132-1/2017.ált.) „a tiltott tárgyak bejuttatásának megakadályozása a fogvatartottak előállítása és szállítása során” témájú MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálatától kiadott (30500/2217-1/2020.ált.) „MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a fogvatartottak szállításának végrehajtásához”

1.2. A szállítás előkészítése

Igazgatási feladatok:

- bűnügyi iratok előkészítése,
- reintegrációs nyilvántartás előkészítése,
- egészségügyi iratok előkészítése.

Egészségügyi Osztály feladata:

- egészségügyi iratok előkészítése,
- gyógyszer biztosítása.

Gazdasági Osztály feladata:

- pénzletétek, elszámolások előkészítése,
- értékletétek előkészítése,
- hideg élelem biztosítása.

Biztonsági és a Bv. Osztály feladatai:

- a bilincselés módjának meghatározása,
- különleges biztonsági feladatok meghatározása,
- a szállításra kerülő fogvatartottak szállító zárkába helyezése, motozása
- a szállítási terv és az ülésrend elkészítése,
- a fogvatartottak eligazítása, bilincselése,
- a szállítmányvezető és szállító biztonsági felügyelők eligazítása, felszerelése,
- a szállítmány biztonsági feltételeinek útba indulás előtti ellenőrzése.

1.3. A szállítás járművei

- A bv. szervezetnél rendszeresített közúti szállító gépjárművek (pl.: MERCEDES, IVECO. PEUGEOT, OPEL, FORD, WV, RENAULT, stb.),
- Mentőautó,
- Légi jármű,
- Munkáltatási területre történő szállításra (tehergépkocsi és autóbusz),
- Páncélozott gépjármű (speciális fogvatartotti szállító jármű).

XVI. A FOGVATARTOTTAK ELŐÁLLÍTÁSA KÖZBENI BIZTONSÁGI FELADATOK⁸⁹

1. AZ ELŐÁLLÍTÁSRA VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A fogvatartottak előállításának megszervezése és lebonyolítása a büntetés-végrehajtás egyik, legtöbb veszélyt magában rejtő feladata, amit a biztonságos végrehajtás, továbbá a rendkívüli események megelőzése céljából kiemelten kell kezelni. A biztonságos, rendkívüli események nélküli végrehajtás a büntetés-végrehajtás eredményes működésének egyik fontos eleme.

Az előállítás fogalma

Az előállítás az a biztonsági tevékenység, amely során a személyi állomány tagja biztosítja, hogy a fogvatartott meghatározott célból, a megadott helyen és időpontban megjelenjen.

A bv. intézeten kívül a fogvatartott **előállítása történhet**

- bíróságra vagy a bíróság által meghatározott helyre (büntetőügyben vagy polgári peres eljárás céljából és akár helyszíni tárgyalásra is),
- ügyészségre (kihallgatás, meghallgatás, nyomozati cselekmények végrehajtása, ujj- és tenyérnyomlevétel, fényképezés, DNS mintavétel stb. céljából),
- közjegyzőhöz (hagyatéki ügyek intézése, stb.),
- hozzátartozó temetésére (kegyeleti jog gyakorlása céljából),
- súlyos beteg hozzátartozó meglátogatására,
- szakorvoshoz, polgári egészségügyi intézménybe, valamint egyéb célból (pl.: igazságügyi orvosszakértői vizsgálat),
- oktatási intézménybe (vizsgán való részvétel céljából),
- egyéb helyszínre, intézményhez (egyedi indokkal).

Alapelvek

Az előállítást a lehető **legbiztonságosabban kell megszervezni és végrehajtani**, amely során figyelembe kell venni:

- fogvatartott személyiségét,
- az elkövetett bűncselekmény típusát,
- a büntetésből hátralévő időt,
- a biztonsági kockázati értékelését,
- az aktuális lelki és fizikai állapotát,
- az esetleges többletinformációját,

⁸⁹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 72/2020. (XII.23.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról, XI. fejezet

A büntetés-végrehajtás országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének 1/2021. (01.13.) OPBFH körlevelével (2. számú melléklet) kiadott szakmai protokoll a fogvatartottak bv. szerven kívül történő előállításának végrehajtásához (30500/1078-1/2021.biz)

Szakmai protokoll a fogvatartottak bv. szerven kívül történő előállításának végrehajtásához (30500-16/15-1/2021.biz)

- az előállítás helyszínét,
- a tárgyaláson várhatóan megjelenő személyek létszámát, és a média érdeklődését.

Az előállítás módja és eszköze

A fogvatartottak előállítása történhet:

- gyalogmenetben,
- gépjárművel.

Gyalogmenetben a fogvatartott bv. intézetén kívül elsősorban közeli (maximum 400 méter) bírósági, ügyészségi épületbe, szakorvosi rendelő állítható elő, de a távolság mellett minden lényeges – a fogvatartás biztonságára ható – körülményt értékelni kell. A vonatkozó helyi intézkedésben kell meghatározni konkrétan, hogy mely előállítási helyekre lehet gyalogmenetben fogvatartottat előállítani. A gyalogmenetben történő előállítást a kísérés idejére legalább **1 fő hivatásos személyi állományi tag** (pl.: járőr) biztosítja.

A bv. intézetnél vagy társ rendvédelmi szervnél **rendszeresített gépjárművel** történő előállításra abban az esetben kerül sor, ha az előállítás helye a bv. intézettől távol van vagy a gyalogmenetben való átkísérés nem biztonságos vagy egészségügyi okból nem lehetséges. **A gépjárművel történő előállítás során a járműben csak a szolgálati feladatot végrehajtó személyi állomány tagjai lehetnek jelen.**

A bv. szerv vezetője – szükség esetén – engedélyezheti az ettől való eltérést (pl.: külső munkaterületről baleset, sürgős egészségügyi ellátás miatt OMSZ, egyéb polgári gépjármű), amit a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság főügyelete felé az intézet jelenteni köteles.

XVII. A FOGVATARTÁS RENDJÉT VESZÉLYEZTETŐ ESEMÉNYEK

1. AZ ESEMÉNYEKRŐL ÁLTALÁBAN

A rendkívüli esemény fogalma

Rendkívüli eseménynek minősül minden olyan esemény, amely a fogvatartás biztonságát súlyosan sérti, vagy veszélyezteti, és külön intézkedések bevezetését teszi szükségessé, így különösen

- a terrorcselekmény,
- a fogolyzendülés,
- a bv. szerv létesítményét, eszközeit, járműveit, valamint a személyi állomány tagját vagy az elítéltet ért támadás,
- a bv. szerv létesítményéből vagy járművéből való erőszakos kitörés,
- a fogolyszökés,
- az elítélt öngyilkossága,
- az elítélt halála,
- a bv. szerv létesítményét vagy járművét veszélyeztető elemi csapás, vagy jelentős tűzeset.

A fentebb felsorolt rendkívüli események bekövetkezéséről a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészséget értesíteni kell.⁹⁰

A fogvatartott részére az általa végzett munka jellegének, az egészségi állapotának és az életkorának megfelelően kialakított normák alapján, legalább napi háromszori étkezést – ebből legalább egy alkalommal meleg ételt – kell biztosítani. Rendkívüli esemény idején – legfeljebb öt napig – a fogvatartottak kizárólag hideg élelemmel is elláthatók. A hideg élelem elfogyasztásához szükséges eszközöket a bv. intézet biztosítja.

2. AZ ESEMÉNYEK CSOPORTOSÍTÁSA⁹¹

- a személyi állománnyal kapcsolatos események
- a fogvatartottakkal kapcsolatos események
- a bv. szervek működését, biztonságát veszélyeztető események

3. AZ ESEMÉNYEK FAJTÁI

⁹⁰ 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 48. §. (1-2) bekezdés

⁹¹ A büntetés-végrehajtás országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese által jóváhagyott MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a fogolyszökés rendkívüli esemény felszámolásához, valamint az azzal kapcsolatos jelentések végrehajtásához (20500/4556-1/2019.ált.)

Az események fajtáit annak alapján különböztetjük meg, hogy az **elkövetésük milyen módon, és formában, milyen cselekményekkel történik**. Alapja pedig az, hogy a büntetés-végrehajtási szerv biztonságának melyik eleme az elkövetett cselekmény, illetve történés esetén a veszélyeztetés tárgya.

Ezek alapján lehet:

- biztonság **személyi feltételeit sértő**, vagy veszélyeztető esemény,
- biztonság **tárgyi feltételeit sértő**, vagy veszélyeztető esemény,
- biztonsági **rendszabályokat sértő**, vagy veszélyeztető esemény.

Az események fajtái ilyen formában sorolhatók fel, bár vannak olyan cselekményfajták is, amelyeket egyszerre több helyre is besorolhatunk, mivel a büntetés-végrehajtási szerv biztonságának egyszerre több elemét is sértik, vagy veszélyeztetik.

3.1. A biztonság személyi feltételeit sértő, vagy veszélyeztető események

Ezen cselekmények **csak aktív módon követhetők el**. A büntetés-végrehajtási szerv biztonságára azért veszélyesek, mert a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését ellátó személyi állomány személye elleni erőszak alkalmazásával, lehetőséget teremtenek további események elkövetéséhez.

A személyi feltételt sértő cselekmények irányulhatnak valamely jogi tárgy ellen is, így bűncselekménynek is minősülhetnek, amelyek lehetnek:

- a személyi állomány bármely tagjának megtámadása,
- hivatalos személyek elleni bűncselekmények.

3.2. A biztonság tárgyi feltételeit sértő, vagy veszélyeztető események

Ezen cselekmények, történések tárgya a büntetés-végrehajtás **létesítményei, épületei, területei, technikai eszközei, műszaki és biztonsági berendezései**.

Az által sértik, vagy veszélyeztetik a büntetés-végrehajtási szerv biztonságát, hogy a fontosabb létesítmények és berendezések (technikai. eszközök. műszaki biztonsági berendezések) megrongálásával, lehetőséget teremtenek más események elkövetésére, vagy működészavar bekövetkezésére, így akadályozzák a büntetés-végrehajtási szerv zavartalan működését.

Ezen cselekmények lehetnek:

- rongálás, rombolás,
- gyújtogatás, tűzokozás
- robbantás, vagy ezekkel való fenyegetés,
- terrorcselekmény,
- elemi csapás.

3.3. A biztonsági rendszabályokat sértő, vagy veszélyeztető események

A biztonsági rendszabályok a szabadságvesztéssel, letartóztatással összefüggő legalapvetőbb jogszabályok foganatosítását, a büntetés-végrehajtási szerv zavartalan működését biztosítják, megsértésük esemény bekövetkezéséhez vezethet.

Ezen cselekmények tárgya tehát, elsődlegesen valamilyen rendszabály, de irányulhat a biztonság más eleme ellen is. Az elkövetés módja ezen cselekmények esetén akár passzív, akár aktív is lehet, amelyek a következőkben nyilvánulhatnak meg:

- az engedetlenség,
- utasítás megtagadás,
- munkamegtagadás,
- táplálkozás megtagadás,
- zárkatorlaszolás,
- fogolyszökés,
- fogolyzendülés.

Ugyanakkor a büntetés-végrehajtási feladatok végrehajtása során bekövetkezhetnek olyan cselekmények, történések, amelyek nem minősülnek eseménynek, azonban a bv. szerv működési rendjét befolyásolják, és jelentési kötelezettség alá esnek.

A büntetés-végrehajtási szervezet ügyeleti tevékenységéről és a jelentések rendjéről szóló BVOP utasítás értelmezésében:

- **esemény:** a fogvatartás biztonságát súlyosan sértő vagy veszélyeztető, külön intézkedések bevezetését szükségessé tevő, továbbá a bv. szerv biztonsága és működése szempontjából fontosnak tartott történet;
- **csoport:** legalább három főből álló, egységes akarat-elhatározással fellépő személyek köre;
 - Csoportos ellenszegülésnek minősül, ha a jogszabályban vagy a bv. intézet házirendjében meghatározott kötelezettség végrehajtását vagy a személyi állomány tagjának valamely utasítását legalább három fő fogvatartott együttesen megtagadja.
- **tömeg:** egységes akarat-elhatározással fellépő vagy véletlenül az esemény részesévé váló, tíz főt meghaladó létszámú személyek köre;
 - Tömeges ellenszegülésnek minősül, ha a jogszabályban vagy a bv. intézet házirendjében meghatározott kötelezettség végrehajtását vagy a személyi állomány tagjának valamely utasítását tíz főt meghaladó létszámú fogvatartott együttesen megtagadja.

A bv. szerv személyi állományának tagjai az események bekövetkezésének közvetlen veszélyéről vagy bekövetkezéséről a közvetlen szolgálati előljárójuknak haladéktalanul kötelesek jelentést tenni.

XVIII. A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEK SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYÁNAK ÉRTESTÉSI RENDJE⁹²

1. ALAPFOGALMAK

Értesítés: azon intézkedések együttese, amely a bv. szerv vezetőjének döntése szerint biztosítja a személyi állomány szolgálatot nem teljesítő tagjának meghatározott helyen és időtartamon belüli, szolgálati feladat ellátására történő rendelkezésre állását.

Berendelés: a személyi állomány szolgálatot nem teljesítő tagjának tájékoztatása a rendkívüli feladatból eredő, a kijelölt helyre, jellemzően a bv. szerv területére történő bevonulási kötelezettségéről.

Értesítési megbízott: a személyi állomány azon kijelölt tagja, akit a kommunikációs eszközök működésképtelensége esetén, vagy külön utasításra a bv. szerv személyi állományi tagjainak személyes berendelésével bíztak meg.

Értesítési Névjegyzék: valamennyi bv. szervre vonatkozóan kötelezően elkészítendő, a bv. szerv személyi állományi tagjainak nevét, rendfokozatát, elérhetőségét, beleértve az értesítési címet is tartalmazó okmányt, amelyet kizárólag a manuális módozatú telefonos értesítés, illetve a tartózkodási hely szerinti személyes értesítés esetén kell alkalmazni.

Elektronikus kiértesítő rendszer: a bv. szerv biztonságtechnikai rendszerének részét képező, szoftveres rendszer, amely megfelelő beállítások mellett, több telefonvonal egyidejű használatával alkalmas a bv. szerv személyi állományi tagjainak rendkívüli feladatvégrehajtásra vonatkozó tájékoztatására, a tájékoztatás megtörténte időpontjának nyilvántartására.

Értesítési körzetek: a bv. szerv vezetője jóváhagyásával kijelölt, a személyi állomány tagjainak értesítési helyét magába foglaló területek, amelyekhez a közlekedési lehetőségek figyelembe vételével külön-külön bevonulási normák tartoznak.

Annak érdekében, hogy indokolt esetben a műveleti osztály, valamint a műveleti csoportok tagjai együttesen és haladéktalanul berendelhetők legyenek, a bv. intézetek telefonos kiértesítési rendszerén belül önálló „**műveleti kiértesítési csoport**”-ot kell létrehozni.⁹³

Normaidő: a bv. szerv vezetője által meghatározott időtartam, amely alatt a személyi állomány tagjának az értesítési helyéről a bv. szervbe, vagy más kijelölt objektumba szolgálatteljesítésre be kell vonulnia.

⁹² 2/2016. (II.25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 53/2020. (X.30.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervek személyi állományának értesítési rendjéről

⁹³ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 8/2019. (IX.5.) BVOP utasítása a büntetés-végrehajtási szervezet műveleti egységeinek működéséről

2. ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

Értesítési feladat elrendelhető:

- készenlét elrendelése során,
- a készenlét fokozása érdekében vagy
- az önálló belügyi szervek által bevezetett rendkívüli intézkedések részeként, illetve
- az értesítési feladatok gyakorlása és ellenőrzése céljából.

Az értesítés a bekövetkezett vagy feltételezett eseménytől függően az elrendelő döntése szerint lehet:

- **részleges**, ha csak a bv. szerv kijelölt személyi állományára terjed ki,
- **teljes**, ha a bv. szerv teljes személyi állományára kiterjed.

A bv. szerv személyi állományának **részleges vagy teljes** értesítését elrendelheti:

- a belügyminiszter,
- a belügyminiszter megbízásából a belbiztonsági államtitkár,
- az országos parancsnok és helyettesei, és a bv. szerv vezetője
 - ha a központi utasítás kiadásához szükséges idő miatti késedelem különösen jelentős hátrányt (életveszélyt, anyagi kárt) okozna,
 - természeti, ipari és civilizációs katasztrófa, tömegszerencsétlenség vagy ezek veszélye esetén
 - az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának megvédése, az anyagi értékek megóvása (megőrzése) céljából,
 - váratlanul jelentkező szolgálati feladatok erő-eszköz szükségletének biztosítására.
- az előzőekben megjelölt személyek által megbízólevéllel ellátott személy.

A bv. szerv vezetője általi elrendelés esetén annak tényét és a tett intézkedéseket, amint az lehetővé válik **haladéktalanul jelenteni kell** az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének, valamint a BVOP főügyeletesének.

Az értesítés **elrendelése történhet:**

- személyesen (az elrendelő, vagy az általa megbízott személy útján),
- hírközlő eszközökön keresztül, vagy
- az ügyeleti szolgálatok útján, szóban vagy írásban.

Az értesítés-elrendelést fogadó személy **minden esetben köteles:**

- személyes elrendelés esetén a személyazonosságot és az elrendelésre jogosultságot ellenőrizni,
- a főügyeletes általi elrendelés jogszerűségéről visszahívással meggyőződni,
- az elrendelés pontos időpontját év, hónap, nap, óra, perc feltüntetésével, az elrendelő személy nevét, beosztását feljegyezni, a kapott feladatot nyilvántartani,
- megbízott általi, személyes elrendelés esetén a megbízott nevét, beosztását, személyazonosságának igazolására alkalmas okmány, valamint a megbízólevél számát rögzíteni.

Értesítés elrendelése esetén a **beérkezés normaideje legfeljebb 6 óra**, amely az elrendelés időpontjától kezdődik. A személyi állomány tagjának beérkezés normaidejét a bv. szerv vezetője - a berendelt beosztásának, értesítési körzetének, tartózkodási helyének, a közlekedés sajátosságainak függvényében - csökkentheti.

Az értesítést úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa a személyi állomány szolgálati vagy munkahelyére történő, meghatározott normaidőn belüli beérkezését. Sikertelen értesítés esetén az értesítést legalább egyszer meg kell ismételni.

A berendelt személyt szóban, vagy írásban

„SZOLGÁLATI (MUNKA-) HELYÉRE VONULJON BE!”

szöveg közlésével a feladat-végrehajtás szempontjából biztonságos bevonulási helyszín megjelölésével kell értesíteni.

A személyi állomány tagja a berendelés vétele után köteles a megjelölt helyre, a tőle elvárható legrövidebb időn belül, de legfeljebb az értesítési körzetéhez társított normaidőn belül bevonulni és az ott meghatározottak szerint szolgálatot teljesíteni, munkát végezni.

A berendelés sorrendjének meghatározásához a személyi állomány tagjainak beosztására, a meghatározott normaidőre, a beérkezés időszükségletére tekintettel **értesítési körzeteket kell kijelölni.**

A bv. szerv az értesítés végrehajtására Értesítési Tervet, illetve értesítési körzetenként Értesítési Névjegyzéket köteles készíteni. Az Értesítési Névjegyzéken feltüntetett sorszám egyben az értesítés sorrendjét is kell, hogy jelentse.

A BM utasításban meghatározottak szerint **berendelés alól mentesítettek** csoportjába tartozókról nyilvántartást kell vezetni, azt naprakészen tartani, esetükben az értesítéstől el kell tekinteni.

A BM szerv vezetője **mentesíti** a szolgálatteljesítési vagy munkahelyre történő bevonulás alól:⁹⁴

- a várandós nőket a várandósság orvosi megállapításának idejétől,
- azokat az egyedülálló szülőket, akiknek 18 éven aluli gyermekük van, ha annak felügyeletét más nem tudja ellátni,
- azokat, akiknek gondozásra szoruló közeli hozzátartozójuk van, és annak felügyeletéről, gondozásáról más módon gondoskodni nem tudnak,
- az egészségügyi szabadságon lévőket,
- a rendelkezési állományban lévőket annál a szervnél, ahol rendelkezési állományban vannak,
- az átrendelteket, az átirányítottakat, a kirendelteket és a külföldi szolgálati kiküldetésen lévőket az eredeti szolgálati vagy munkavégzési helyükön,
- a felmentési idejüket töltőket,
- a tartalékállományban lévőket,
- a személyi állomány szolgálati beosztásából felfüggesztett tagját,
- a könnyített szolgálatot ellátó hivatásos állományúakat és
- az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrend esetén elrendelt értesítés kivételével a különleges foglalkoztatási (szenior) állományban lévőket.

⁹⁴ A Belügyminisztérium, és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről szóló 2/2016. BM utasítás 22. §

Ha a **személyi állomány mindkét tagja** BM szervnél foglalkoztatott, és 18 éven aluli gyermekük vagy gondozásra szoruló közeli hozzátartozójuk van, és felügyeletéről más módon gondoskodni nem tudnak, az érintett szervek vagy szervezeti egységek vezetői - egyeztetést követően, a szolgálati érdek figyelembevételével - rendelkeznek arról, hogy melyik fél kötelezett a bevonulásra abban az esetben, ha mindkét BM szervnél egyidejűleg rendelték el értesítést.

Értesítés esetén – különösen indokolt esetben – taxi igénybevételét a bv. szerv vezetője engedélyezheti. Ez esetben az értesítésen a szöveg kiegészül a „BEVONULÁSHOZ TAXIT VEHET IGÉNYBE!” szöveggel. A berendelési, továbbértesítési feladattal megbízott beosztottak számára taxi csak a szolgálati helyre vagy más kijelölt gyülekezési helyre történő utazáshoz vehető igénybe.

Az **értesítések megszüntetéséről** az azt elrendelő saját hatáskörben dönt vagy eljárója utasítása szerint jár el. A megszüntetést, valamint a bevonult, szolgálatellátásra alkalmas személyi állomány létszámát a főügyeletnek/biztonsági tisztnak az elrendelés időpontjától számítva, eltérő rendelkezés hiányában óránként jelenteni kell. Ez a meghatározás a gyakorlás céljából elrendelt értesítésre is vonatkozik.

3. KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖKÖN KERESZTÜL TÖRTÉNŐ ÉRTEŚÍTÉS

A kommunikációs eszközök általi értesítés esetén, a hívott személyi állományi tag elérhetőségei vonatkozásában az alábbi sorrendet kell alkalmazni:

- mobiltelefon,
- vezetékes telefon.

Amennyiben az értesítendő személyt első alkalommal telefonon nem lehet elérni, akkor a kapcsolatfelvételt – az elrendelő eltérő utasításáig – egymást követően, **legalább egy alkalommal meg kell ismételni.**

4. LAKCÍM SZERINTI SZEMÉLYES ÉRTEŚÍTÉS

A körzetek számához, nagyságához, a közlekedési viszonyokhoz igazodó létszámú, elsősorban hivatásos jogviszonyú **értesítési megbízottat** kell kijelölni, figyelembe véve a kijelölést követően esetlegesen fellépő, értesítés végrehajtását akadályozó tényezőket.

A megbízottakat a feladatvégrehajtásra a kijelölést követően 5 munkanapon belül, majd ezt követően évente legalább egy alkalommal el kell igazítani, melyet haladási naplóban dokumentálni szükséges.

A megbízottak nevére **Értesítési Megbízást** kell kiállítani, melyet a bv. szerv vezetője, vagy külön írásban rögzített rendelkezésére, helyettesei írhatják alá. Rendkívüli helyzetben, nem megfelelő létszámú megbízott rendelkezésre állása esetén új Értesítési Megbízás formanyomtatványt kell kitölteni, amelyet az értesítés végrehajtásáért felelős személy is aláírhat.

A berendelési feladattal csak az adott időpontban szolgálatra alkalmas állapotban lévő, a feladatait ismerő beosztott bízható meg. A **megbízott a feladatát** a bv. szerv vezetője vagy az értesítést elrendelő döntése alapján végrehajthatja gyalogmenetben tömegközlekedési eszközök igénybevétele, saját tulajdonú, illetve közvetlen hozzátartozók járművével is, vagy szolgálati járművel. **A hivatásos jogviszonyú megbízottak szükség szerint lőfegyverrel és az aktuális közbiztonsági helyzetet értékelve, civil öltözet esetén a rejtett viselést lehetővé tevő kényszerítő eszközökkel felszerelhetők**, valamint megfelelő rendelkezésre álló létszám esetén az értesítés további beosztottakkal megerősíthető. A megbízottakat előzetesen a szolgálati járművek - beleértve a bv. szerv tulajdonában lévőket és a bv. szerv által üzemeltetetteket egyaránt - **vezetésére feljogosító írásbeli engedéllyel kell ellátni**. Rendkívül indokolt esetben írásbeli engedéllyel nem, de érvényes vezetői engedéllyel rendelkező beosztott is megbízható. Utóbbi esetben a jármű jogszerű használatát kizárólag az Értesítési Megbízás igazolja.

A megbízott a bevonulásra kijelölt helyre csak abban az esetben indulhat vissza, ha a számára, kijelölt körzethez tartozó beosztottakat kivétel nélkül értesítette, vagy üzenetet, illetve Értesítési Kártyát hagyott hátra. A továbbértesítéssel megbízott személyek értesítése a továbbértesítés szempontjából csak akkor tekinthető teljesítettnek, ha a személyes találkozásra sor került. A megbízott a számára meghatározott, valamint sikertelen értesítés esetén a továbbértesítési megbízott körzetébe tartozó személyek értesítését követően bevonul a kijelölt helyre, a feladat-végrehajtásáról jelentést tesz az értesítést elrendelőnek, a továbbiakban az általa meghatározottak szerint jár el.

5. AZ ÉRTEŚÍTÉS GYAKORLÁSÁNAK RENDJE

A bv. szervnél **kétévente** a teljes személyi állományra kiterjedő értesítési gyakorlatot kell végrehajtani, amelyhez minden esetben rendkívüli esemény-felszámolási vagy készenlétbe helyezési gyakorlatot kell társítani. A valós helyzet alapján elrendelt, a bevonulásra kötelezett személyi állomány több mint 66%-át érintő értesítés a tárgyévra tervezett gyakorlatot kiváltja.

A személyi állomány tagjainak mobiltelefonon, vezetékes telefonon keresztül, hivatali munkaidőn kívüli időpontban történő **elérhetőségét évente** kell ellenőrizni. A teljes személyi állományra kiterjedő értesítést **legalább háromévente** kell gyakorolni.

A személyi állomány kijelölt körét - a jóváhagyott terveknek megfelelően - a bv. szervre jellemző hivatali munkaidő kezdetéhez képest attól legalább 4 órával korábban, vagy a befejezésétől legalább 4 órával később a

"Gyakorlat! "Szolgálatteljesítésre (munkavégzésre) vonuljon be! Gyakorlat!"

szöveg közlésével kell a gyakorlatról értesíteni.

Értesítési gyakorlat során - a valós helyzet esetén mentesítendő beosztottakon kívül - a szolgálati okból távollévőket, valamint a szabadságon lévőket sem lehet berendelni.

Az értesítési gyakorlat elrendeléséhez - annak tervezett időpontjához képest **legalább 15 munkanappal korábban** - az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesétől

kell engedélyt kérni, és **gyakorlatot követő 10 munkanapon belül** értékelő jelentést kell felterjeszteni.

A végrehajtott értesítés értékelése "Megfelelő", illetve "Nem megfelelő" minősítésű lehet. "Megfelelő", ha az értesített állomány legalább kétharmada megfelelt az gyakorlat követelményeinek. Egyéb esetben az eredmény "Nem megfelelő". "Nem megfelelő" minősítés esetén a hiányosságok megszüntetése után, de **legkésőbb 6 hónapon belül** újabb értesítési gyakorlatot kell elrendelni.

XIX. SZOLGÁLAT ALATT BIRTOKBAN TARTHATÓ TÁRGYAK KORLÁTOZÁSA⁹⁵

1. A SZOLGÁLAT ALATT BIRTOKBAN TARTHATÓ VAGYONTÁRGYAKRA, MAGÁNCÉLÚ TELEKOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZRE, KÉSZPÉNZRE ÉS KÉSZPÉNZT HELYETTESÍTŐ ESZKÖZÖKRE VONATKOZÓ KORLÁTOZÁS

A **személyi állomány szolgálatban lévő tagja** a büntetés-végrehajtás intézet

- fogvatartott elhelyezésére szolgáló részlegén,
- a fogvatartottak foglalkoztatására kijelölt területén,
- az őrhelyen, továbbá,
- a büntetés-végrehajtási objektumon kívüli őrzési, felügyeleti és ellenőrzési feladat ellátásakor

magáncélú telekommunikációs eszközt, tízezer forintot, vagy ennek megfelelő összegű külföldi fizetőeszközt meghaladó készpénzt, és – bankkártya, valamint a Széchenyi pihenőkártya kivételével – készpénz-helyettesítő fizetési eszközt **nem tarthat magánál**.

Az országos parancsnok vagy a bv. szerv parancsnoka munkabiztonsági okból vagy a feladatellátás rendjének fenntartása és ellenőrizhetősége érdekében **megtilthatja, hogy a munkavállaló munkaidőben** a fenti eszközöket magánál tarthassa, illetve korlátozhatja a magáncélú kommunikációs eszköz munkaidőben történő használatát a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló részlegen, munkaterületen munkát végzők esetében, továbbá az intézeten kívüli felügyeleti és ellenőrzési feladatokat ellátó személyek esetében.⁹⁶

A büntetés-végrehajtási szervezet szolgálatba lépő személyi állományú tagja tekintetében már a szolgálatteljesítés helyéül kijelölt objektumba történő beléptetés során, az ott meghatározott beviteli korlátozásoknak megfelelően a belépni szándékozó személyi állományú személy

⁹⁵ A Büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 48/2020. (IX.30.) BVOP utasítása a szolgálat alatt birtokban tartható tárgyak, eszközök körének korlátozásáról és a technikai ellenőrzés szabályairól

⁹⁶ A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 10.§ (6) bekezdés, Utolsó módosítás: 2020.02.01.

önként vagy a beléptetést végrehajtó személy felszólítására **köteles az értékmegőrzőben elzárni.**⁹⁷

Különös méltánylást érdemlő esetben a szolgálati előjáró a személyi állomány tagjának magáncélú telekommunikációs eszköz útján való elérhetőségét **meghatározott időszakra engedélyezheti.** A kérelmet és az engedélyezést dokumentálni kell.

Az állományilletékes parancsnok a **magáncélú telekommunikációs eszköz használatát** akkor is **korlátozhatja**, ha az általános tiltás feltételei nem állnak fenn, de a végrehajtandó szolgálati feladatok tartalma alapján a szolgálat ellátásával az nem fér össze. A korlátozás vonatkozhat a teljes szolgálat időtartamára, annak meghatározott időszakra vagy egyedileg meghatározott szolgálati feladat végrehajtásának időtartamára.

2.1. A technikai ellenőrzés szabályai

Az állományilletékes parancsnok **állandó vagy eseti jelleggel elrendelheti**

- a szolgálatteljesítésre kijelölt helyiségben vagy a közterületen az ott tartózkodók számára nyilvánvalóan észlelhető módon elhelyezett képrögzítő, hangrögzítő, valamint kép- és hangrögzítő eszköz vagy
- a szolgálati gépjárműben, illetve a rendvédelmi szerv által rendelkezésre bocsátott telekommunikációs eszközben működő, a tartózkodási hely megállapítására és nyomon követésére alkalmas technikai berendezés alkalmazását.

Technikai eszköz **állandó jellegű alkalmazása**

- a fogvatartottak elhelyezését szolgáló épület, épületrész folyosóján, közösségi helyiségében és udvarán,
 - a fogvatartottak szállítását szolgáló gépjárműben
 - a büntetés-végrehajtási intézet személyi és gépjármű bejáratí zsilipjében, valamint
 - külső falrészek vonatkozásában
- rendelhető el.

Az állományilletékes parancsnok köteles gondoskodni arról, hogy a munkaköri leírásban tájékoztatás történjen a technikai eszköz és a helymeghatározó eszköz alkalmazásáról.

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI REINTEGRÁCIÓ

1. A szabadságvesztés végrehajtásának célja, feladata

A BTK szankció rendszerének leg súlyosabb fő büntetés neme a szabadságvesztés büntetés. A büntetés célja a társadalom védelme, annak megelőzése, hogy az elkövető bűncselekményt kövessen el. Ennek megfelelően a szabadságvesztés célja a 2013.évi CCXL. törvény alapján a következő.

⁹⁷ A belügyminiszter 21/2015. (VI. 15.) BM rendelete a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjai által szolgálatban birtokban tartható vagyontárgyak, magáncélú telekommunikációs eszközök, készpénz, készpénzt helyettesítő eszközök korlátozásának szabályairól

Szabadságvesztés célja:

Az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként, annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának a célja a társadalom védelme érdekében az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése.

Szabadságvesztés feladata: A büntetés-végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését.

A büntetések és az intézkedések végrehajtásának rendjét úgy kell kialakítani, hogy az a büntetésben és az intézkedésben megnyilvánuló joghátrányon, illetve a megelőzést szolgáló rendelkezések érvényesítésén túl elősegítse az elítélt társadalmi beilleszkedését és jogkövető magatartás kialakulását.

A szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége és felelősség érzete fejlődhessen és ezáltal felkészüljön a szabadulás utáni a társadalmi elvárásoknak megfelelő önálló életre.

Önbecsülés fenntartása:

- megfelelő bánásmóddal,
- értelmes tevékenységek szervezésével,
- a társadalmi hasznosság tudat kialakításával.
- ösztönző rendszer

Személyiség és a felelősség érzet fejlesztése:

- öntevékenység és önképzés biztosítása,
- a munkavégzés lehetőségének biztosítása,
- a családi és társadalmi kapcsolatok erősítésével, támogatásával,
- ösztönzéssel és fegyelmi felelősség kialakításával,
- iskolai tanulmányokban való részvétel biztosításával.

2. ⁹⁸ A bánásmód fogalma, alapelvei, valamint objektív és szubjektív elemei**A bánásmód fogalma:**

A bánásmód tágabb értelemben emberek közötti viszonyt jelent. Ilyen viszony a fogva tartott és a fogva tartó közötti viszony is, amely azonban nem jelenti a fogva tartott teljes jogfosztottságát alárendeltségét és kiszolgáltatottságát. Bánásmód mindig annak a részéről valósul meg aki az adott személy magatartásáért felelős.

Bánásmód alapelvei:

- tiszteletben kell tartani a fogva tartott emberi jogait,
- fogva tartottakkal emberségesen kell bánni, hiszen a fogvatartásnak nem tárgya, hanem alanya,

⁹⁸ Börtönügyi szemle 2004.4. szám Dr. Csordás Sándor- Dr..habil. Vókó György : A fogvatartottakkal való bánásmód elvei és gyakorlata

- tilos kínzást, embertelen és megalázó bánásmódot alkalmazni,
- tartózkodni kell mindenféle diszkriminációtól.

A bánásmód tartalma és terjedelme széleskörű és a büntetés végrehajtás egész idejére kiterjed. A bánásmód tartalmát és terjedelmét az objektív és szubjektív elemei határozzák meg.

Objektív elemei:

- elhelyezési körülmények
- berendezések, felszerelések
- higiéniai viszonyok
- ételmezés színvonala
- ruházat, ágynemű milyensége
- egészségügyi ellátás színvonala

Szubjektív elemek:

- személyi állomány fogva tartottakkal való viszonya.
- fogva tartottaknak a személyi állomány, ill. egymással való viszonya
- napi elfoglaltságok biztosításának színvonala
- fogva tartott jogok biztosításának megfelelősége
- fogva tartott ügyeinek, panaszainak és kérelmeinek ügyintézési színvonala

A reintegrációs tevékenység és a büntetés végrehajtási reintegrációs program fogalma és elemei, és a Kockázatelemzési és Kezelési Rendszer /KEK/

Az új BV. kódex szerint a nevelést felváltotta a reintegrációs tevékenység. Ma már reintegrációról beszélünk, amely magába kell, hogy foglaljon minden olyan programot és tevékenységet, amely elősegíti és támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, a visszaesés esélyének minimalizálását, akár kizárását. Ugyanakkor a reintegrációs tevékenység keretében törekedni kell arra, hogy elítélt bűncselekményének társadalomra való veszélyességét és annak következményeit lehetőség szerint felismerje, és csökkentse.

3. Reintegrációs tevékenység fogalma

Reintegrációs tevékenység során törekedni kell az elítélt önbecsülésének és felelősség érzetének kialakulására, valamint a szabadulás után a munkaerő piaci és a társadalmi életbe való beilleszkedésének elősegítésére.

A reintegrációs tevékenység megvalósítását segítik a reintegrációs programok.

Reintegrációs programként azonosítjuk az előre eltervezett és tudatosan irányított események összefüggő sorozatát, amelyek előkészítik, illetve lehetővé teszik az elítélt intézeti rendbe, majd a társadalomba való beilleszkedését.

A reintegrációs programok csak akkor szolgálhatják hatékonyan a visszailleszkedést, ha azok az elítélt személyiségéhez, egyéni képességeihez igazodnak, és szükségleteivel is találkoznak.

Reintegrációs programok közé sorolandók a következők:

- foglalkoztatás (munkáltatás, oktatás, képzés, sport, szabadidős programok stb.);
- családi és társadalmi kapcsolatok támogatása;
- vallásgyakorlás, lelki gondozás;

- önállóan vállalt tevékenységek.

Reintegrációs program elemei:

1. **A fogvatartottak foglalkoztatása**
 - oktatás / alapképzés, középfokú, felsőfokú/
 - szakképzés
 - munkáltatás
 - munkaterápiás foglalkoztatás
 - közművelődés, sport és kulturális foglalkoztatás
2. **Családi-társadalmi kapcsolatok támogatása:**
 - **Intézetben belül:**
 - levelezés
 - látogatás
 - csomag
 - telefon, skype használata
 - vallásgyakorlás, lelki gondozás
 - szabadulásra való felkészítés, utógondozás
 - **Intézetben kívül:**
 - a progresszív rezsím általi intézet elhagyási lehetőségek
 - jutalom kimaradás, eltávozás
 - intézetben kívüli látogató fogadása
 - büntetés felfüggesztés
 - temetésen való részvétel, súlyos beteg hozzátartozó meglátogatása
 - reintegrációs őrizet
 - társadalmi kötődési program

A Bv. szervezet eddig nem rendelkezett arra vonatkozó mérésekkel, adatokkal, hogy a szabadságvesztést megkezdő fogva tartottat milyen visszaesési kockázattal lehet jellemezni és az sem volt mérhető, hogy a fogvatartás során milyen fejlődésen és változáson megy keresztül, azaz a reintegrációs hajlandósága mely irányba változik. Ennek mérésére fejlesztette ki az új BV. kódex az egységes Kockázatelemzési és Kezelési Rendszert /KEK rendszer/.

KEK fogalma:

Elítelt visszaesési és fogva tartási kockázatának felmérése, értékelése és kezelése érdekében kialakított és működtetett szakmai rendszer. E rendszer lehetővé teszi a fogva tartottak egységes szempontú megismerését, a hiányosságuk feltárását, a kategorizálásukat, majd az ismeretek alapján a kockázati csoportba sorolást, valamint a feltárt szükségletekhez igazított kezelési igények meghatározását.

A kockázatelemzés olyan büntetés-végrehajtási szakmai tevékenység, amelynek során a fogva tartott vonatkozásában felmérésre és értékelésre kerül a 16/2014. IM rendeletben meghatározott kockázatcsoportok kockázati értéke, mely alacsony, közepes ill. magas lehet. Ez a kockázati érték fogja meghatározni az elítéltek kockázati csoportba sorolását, valamint progresszív rezsím szabályokon belüli rezsimek kiválasztását, amely általános, szigorúbb, ill. enyhébb lehet.

E rendszer előnyei abban mutatkoznak meg, hogy egyértelmű, szakszerű és differenciált iránymutatást ad az elítélt veszélyességével kapcsolatban és a programok kiválasztásához is alapvető támpontként szolgál.

A KEK rendszer célja: büntetés-végrehajtás hatékonyságának növelése, az eredményes reintegráció elősegítése, a visszaesés számának csökkentése, az egyes fogva tartási és visszaesési kockázatok feltárása, elemzése, kezelése, a fogva tartottak motivációjának elérése és fenntartása révén.

KEK elemei:

- visszaesési fogva tartási kockázatok mérésére szolgáló prediktív mérőeszközök,
- szabadságvesztés során alkalmazott progresszív rezsimszabályok,
- fogva tartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló reintegrációs célú programok.

A fogva tartott befogadását követően, de az elhelyezésére kijelölt bv. intézet befogadási és fogvatartási bizottság (továbbiakban: BFB) ülését megelőzően el kell végezni az alábbi kockázatscsoportok felmérését:

- a. fogolyszökés és annak kísérlete,
- b. öngyilkosságra irányuló magatartás,
- c. önkárosítás,
- d. bármely személy elleni erőszakos cselekmény, vagy kísérlete,
- e. a bűnözői, illetve a fogvatartotti szubkultúrában betöltött vezetői, szervezői, végrehajtói szerep, tevékenység, ha erre vonatkozóan információ áll rendelkezésre,
- f. pszichoaktív szerrel való visszaélés.

A rezsim az egyéniesítés alapelvéhez igazodó, a fogva tartottakra vonatkozó reintegrációs célok megvalósítását biztosító végrehajtási környezet.

Azt, hogy melyik elítéltra mely rezsimszabályok lesznek az irányadóak, azt a kockázati elemzése, a magatartása, a reintegrációs tevékenységekben való részvételének aktivitása határozza meg. Ennek megfelelően kerül bevezetésre a progresszív rezsimszabályok rendszere, amely eredményeként 1-1 végrehajtási fokozaton belül 3 rezsimkategória kerül meghatározásra: **a szigorúbb, az általános és az enyhébb.**

Progresszív rezsimszabályok fogalma:

Egy olyan tevékenység és teljesítmény alapú osztályozási rendszer, amelyben a besorolás és az előmenetel a fogva tartott együttműködési hajlandóságán, és motivációján alapul, és annak folyamatos fenntartását, illetve fejlesztését célozza, és amely a fogva tartott reintegrációs folyamatban történő érdekeltté tételével hozzájárul a reintegrációs tevékenység eredményességéhez.

A progresszív rezsimszabályok – egymásra épülő- szigorúbb, általános, és enyhébb rezsimekben valósulnak meg.

Ennek megfelelően az elítélt életrendjének szigorúságát az elérhető kedvezmények körét és mértékét, valamint szabad élethez viszonyított lehetőségeket a végrehajtási fokozaton belül, bővülő rendszerben valósítja meg.

Ha a fogva tartott kockázatértékelését a BFB végzi, az első besoroláskor az általános rezsimbe kell sorolni.

Ettől eltérően a fogvatartott:

- szigorúbb rezsimbe sorolható, ha az egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltakat nem fogadja el, vagy a személyi állománnyal nem működik együtt, vagy
- enyhébb rezsimbe sorolható, ha a kockázatértékelése során mért kockázati érték alacsony.

Szigorúbb rezsime kategóriába kell besorolni az elítéltet:

- Ha a fogva tartás rendjét és biztonságát súlyosan megsérti,
- Ha a részére meghatározott egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltakat nem tartja be, az együttműködést megtagadja.

Általános rezsime kategóriába kell besorolni az elítéltet:

- ha a fogvatartás rendjét és biztonságát nem veszélyezteti, vagy
- a részére meghatározott egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltakat megtartása, abban való együttműködése fejlesztésre szorul.

Enyhébb rezsime kategóriába kell besorolni az elítéltet:

- ha a fogvatartás rendjét és biztonságát maradéktalanul megtartja és a bv. intézet biztonságára kockázatot nem jelent,
- ha a bv. intézet személyi állományával szemben magatartása kifogástalan, és
- a részére meghatározott egyéniesített fogvatartási programtervben foglaltakat maradéktalanul megtartja és abban való együttműködése példamutató.

A fogvatartásért felelős szakterületek bevonásával a bv. intézetnél kell elvégezni- **legalább hathavonta**- a fogva tartottak kötelező felülvizsgálatát a rezsimbe helyezés vonatkozásában, amelyről a BFB dönt.

Az elítélt rezsimbe sorolása, a rezsimbe sorolás felülvizsgálata során a BFB értékelheti az elítélt rendkívüli események megelőzése és felszámolása érdekében tanúsított együttműködő magatartását.

Soron kívül kell vizsgálni a rezsimbe sorolást, ha:

- a bv. bíró a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát megváltoztatja,
- olyan szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, amely a szabadságvesztés végrehajtási sorrendjére kihatással van,
- a folyamatosan töltött szabadságvesztések esetén, a soron következő szabadságvesztés végrehajtási fokozata eltér az előzőtől.

4. A jutalmazás, a fegyelmi felelősségre vonás és a közvetítő eljárás szabályai

A törvényben meghatározott különböző ösztönző és fegyelmező eszközök alkalmazásával lehetőség van az elítéltek személyiségének kedvező irányú befolyásolására. A helyes magatartás pozitív megerősítését szolgálják a jutalomként adható erkölcsi és anyagi ösztönzők, de az arra legérdemesebbek rövidebb, hosszabb időt az intézeten kívül is eltölthetnek.

Az intézet rendjével, fegyelmével tudatosan szembehelyezkedők fegyelmezésére az erkölcsi és anyagi jellegű elmarasztaláson túl a legsúlyosabb esetekben magánelzárás fenyítés kiszabására is sor kerülhet.

A jutalmazás a magatartás szabályozás alapvető módszere, a kívánt viselkedés megerősítése. Rendeltetése az, hogy ösztönözzön a végrehajtás célját szolgáló szabályok betartására.

A jutalmazás egy motiváló eszköz, mely akkor éri el a célját, ha figyelembe veszi az elítélt képességeit és adottságait, ha megfelelő időben és időközönként történik, és ha fokozatos.

Jutalmazást a személyi állomány bármely tagja kezdeményezhet, de minden esetben csak a miértjére tehet javaslatot. Az elítélt jutalmazását a bv. intézet parancsnokánál kezdeményezheti az elítéltek reintegrációjában közreműködő szervezet munkatársa is.

A jutalmazás kezdeményezője, illetve a jutalmazási jogkörrel rendelkező figyelembe veheti az elítélt rendkívüli események megelőzése és felszámolása érdekében tanúsított együttműködő magatartását.

A bv. kódex alapján jutalomban részesíthető az elítélt:

- példamutató magatartásért
- tanulásban tanúsított szorgalmáért
- munkában elért eredményéért
- közösségi érdekekben végzett tevékenységéért
- élet vagy jelentős anyagi érték megmentéséért
- súlyos veszély elhárításáért

Elítéltnak adható jutalmak:

- a. dicséret /szóban v. írásban/
- b. látogató fogadása soron kívül vagy látogatási idő meghosszabbítása maximum 30 perccel.
- c. kondicionáló terem díjmentes használata 1-3 hónapig terjedő időtartamban
- d. személyes szükségleteire fordítható összeg növelése 1-3 hónapig terjedő időtartamban, legfeljebb 100%-al
- e. pénzjutalom
- f. tárgyjutalom/ körét a bv. intézet parancsnoka határozza meg/
- g. végrehajtott fenyítésnek nyilvántartóból való törlése
- h. látogatón bv intézeten kívüli fogadása soron kívül/alkalmanként legalább két óra/
- i. jutalom kimaradás /maximum 24 óra/
- j. jutalom eltávozás fegyház 5 nap/ év, börtön 10nap/ év, fogház , átmeneti részlegben 15 nap/ év lehet.

Az intézet elhagyással járó jutalmak nem engedélyezhetők, ha az elítélt ellen újabb büntetőeljárás van folyamatban, vagy ha a magatartási szabályokat ismételten és súlyosan megszegte.

A bv. intézet parancsnoka valamennyi jutalom adására jogosult. Kizárólag csak az intézet parancsnoka jogosult az intézet elhagyással járó jutalmak engedélyezésére, illetve a végrehajtott fenyítés nyilvántartásból való törlésére.

A látogató bv. intézeten kívüli fogadása soron kívül, a jutalom kimaradás, és a jutalom eltávozás a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén is csak kivételesen engedélyezhető, az elítélttel szemben további szabadság veszteszt kell végrehajtani.

A látogató bv. intézeten kívüli fogadása soron kívüli jutalom igénybevételéhez az elítélt a havi látogató fogadáson felül jogosult. Látogató bv. intézeten kívüli fogadása, kimaradás annak az elítéltnak engedélyezhető, aki a szabadságvesztésből a büntetés egyharmadát letöltötte, és fegyházban legalább egy évet, börtönben legalább hat hónapot, fogházban legalább három hónapot kitöltött, vagy akit átmeneti részlegre helyeztek.

A kondicionáló terem használatának díjmentes biztosításáról, a személyes szükségletre fordítható összeg növeléséről, a pénzjutalomról és a tárgyjutalom adásáról a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka által kijelölt vezető a jogosult.

A reintegrációs tiszt jogosult a jutalmak közül dicséret, valamint a látogatófogadásáról soron kívül, s a látogatási idő meghosszabbítása jutalmak adására.

A látogató büntetés-végrehajtási intézeten kívüli fogadása, a jutalom kimaradás és a jutalom eltávozás időtartama a szabadságvesztésbe beszámít. A jutalom kimaradásra és a jutalom eltávozásra egyebekben a kimaradás és az eltávozás szabályait kell alkalmazni.

Az eltávozásra, kimaradásra, vagy látogató büntetés-végrehajtási intézeten kívüli fogadására távozó elítélttel arcképmással rendelkező **okmánnyal, igazolással** kell ellátni, amely a személyazonosságot, az engedélyező szervet és személyt, a távollét jogcímét, időtartamát, a kijelölt tartózkodási helyet, továbbá eltávozás esetében a rendőrségnél való jelentkezési kötelezettséget is tartalmazza. Az igazoltatásra jogosult személy felszólítására az elítélt a meghatározott igazolást köteles bemutatni. Az eltávozásról és a kimaradásról az elítélt tartózkodási helye szerint illetékes **rendőrkapitányságot értesíteni kell**.

Azzal, hogy bizonyos feltételekkel nem rendelkező fogvatartottakat kizárunk az intézetelhagyással járó jutalmazási formák adta lehetőségekből, arra sarkalljuk őt, hogy a szabályokat betartva, újabb bűncselekmény elkövetésétől tartózkodva töltsék ki a rájuk szabott szabadságvesztés idejét.

A szélesebb körben alkalmazható intézet elhagyási lehetőségek és az új rezsimkategóriák bevezetésével létjogosultságot nyerő további klasszifikációs elemek – felelősségtudatukat erősítve – **elősegítik a hosszabb szabadságvesztést töltők esetében a börtönártalmak csökkentését és a reintegrációhoz való aktív viszony kialakítását.**

A jutalmazási lehetőségek összességében – az elítéltek egymásra gyakorolt hatását is figyelembe véve – a reintegrációs hatás fokozására alkalmasak.

5. A fegyelmi felelőségre vonás rendje, és az alkalmazható fenyítések

Mindenütt, ahol emberek élnek együtt –különösen a büntetés-végrehajtásban- szükség van rendre, fegyelemre és a közösségi együttélési szabályok betartására. Éppen ezért a szabadságvesztést töltő elítélttel fegyelmi és büntetőjogi felelősség is terheli.

A bv kódex alapján fegyelmi vétséget követ el az a fogvatartott, aki:

- a büntetés-végrehajtás rendjét vétkezen megszegi,
- más fogva tartottat fegyelmi vétség elkövetésére szándékosan rábír,
- más fogva tartottnak fegyelmi vétség elkövetéséhez szándékos segítséget nyújt.

A **fenyítés célja**, hogy a fegyelemsértést elkövetőt és a többi fogvatartottat visszatartsa újabb fegyelemsértés elkövetésétől, helyreállítsa a büntetés-végrehajtás rendjét és biztonságát, továbbá, hogy a fegyelemsértést elkövetőt együttműködésre ösztönözze.

A személyi állomány bármely tagja köteles a fogva tartott ellen haladéktalanul fegyelmi eljárást kezdeményezni, hogyha a fegyelmi vétség elkövetését észleli, vagy ha tudomást szerez róla.

A bv. szervezet személyi állományának tagja a fegyelemsértés észlelését köteles haladéktalanul írásban jelenteni. A fegyelemsértésre vonatkozó bejelentést ki kell vizsgálni. Az elítélt fegyelmi felelősségéről a fegyelmi eljárás lefolytatása során kell dönten, vagy jogszabályban meghatározott feltételek esetén az attól való elterelési keretek között kell a fegyelemsértéssel okozott káros következményeket feloldani.

A fogva tartottal történt közlést követően el kell készíteni a fegyelmi lapot, melyet legkésőbb a következő munkanapon el kell juttatni a fegyelmi jogkör gyakorlójának.

A bv. rendjét vétkesen megszegő elítélttel szemben, valamint a bv. rendjének és biztonságának biztosítása érdekében a következő fenyítések alkalmazhatóak:

- a. feddés,
- b. a magánál tartható tárgyak körének a korlátozása, amely legalább 1, legfeljebb 6 hónapig,
- c. a bv intézet által szervezett programokban, rendezvényeken, szabadidős programokon való részvétel korlátozása vagy eltiltása, meghatározott alkalmakra, vagy de legfeljebb 3 hónapig;
- d. többlétszolgáltatások/konditerem, hűtő, vízmelegítő/ megvonása 1 hónaptól legfeljebb 3 hónapig,
- e. személyes szükségletre fordítható összeg csökkentése 6 hónapig legfeljebb 50%-al,
- f. magánelzárás::fegyházban 25 nap, börtönben 20 nap, fogházban 10 nap, ha dolgozik, akkor 5 nappal kevesebb. Ez idő alatt is engedélyezhető, hogy az elítélt dolgozzon, vagy iskolába járjon.

Letartóztatottal szemben feddés, személyes szükségletre fordítható összeg csökkentése három hónapig terjedő időre, valamint 20 napig terjedő magánelzárás alkalmazható. /Letartóztatott fiatalok esetén a magánelzárás 10 napig terjedhet./

Magánelzárás fenyítése alatt az elítélt jogai az alábbiakban korlátozódik:

- kimaradásra és eltávozásra nem mehet,
- a védővel történő kapcsolattartás kivételével nem telefonálhat, nem levelezhet,
- nem küldhet, és nem kaphat csomagot,
- nem fogadhat látogatót, kivéve a lelkeszt, valamint a szabadulás előkészítése érdekében a leendő munkáltatóját, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt, és a karitatív szervezet megbízottját,
- személyes szükségleteire nem vásárolhat,
- nem veheti igénybe a bv. intézet művelődési és sportolási lehetőségeit, sajtóterméket sem olvashat.

A kettős büntetés elkerülése végett későbbiekben ezen jogait pótolhatjuk.

Ha az orvos vagy a pszichológus az elítélt egészségi állapota miatt a magánelzárás végrehajtásának megkezdését, vagy folytatását nem javasolja, a magánelzárás végrehajtását félbe kell szakítani. A bv. intézet magánelzárást kiszabó határozata ellen az elítélt és – ha a fegyelmi eljárásban eljár- a védője a bv. bíróhoz bírósági felülvizsgálat kérelmet nyújthat be. A bírósági felülvizsgálati kérelmet a határozat közlésekor nyomban be kell jelenteni, a kérelemnek a magánelzárás végrehajtására halasztó hatálya van.

6. Közvetítő eljárás:

Az új bv. kódex vezette be. A közvetítői eljárás más fogvatartott sérelmére elkövetett fegyelmi cselekmény által kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy egy közvetítő, harmadik személy bevonásával a sértett és a fegyelmi eljárás alá vont fogvatartott közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a fegyelemsértés következményeinek jóvátételét és az eljárás alá vont fogvatartott jövőbeni szabálykövető magatartását elősegítő írásbeli megállapodás jöjjön létre.

A fegyelmi jogkör gyakorlója a másik fogvatartott sérelmére elkövetett fegyelemsértés esetén, a fegyelmi eljárás vagy a már jogerős fenytítés végrehajtásának felfüggesztése, illetve a reintegrációs tisztt szerinti eljárás megszüntetése mellett az ügyet közvetítői eljárásra utalja, ha:

- a fegyelmi eljárás alá vont fogvatartott a fegyelemsértés elkövetését beismerte,
- a fegyelmi eljárás alá vont fogvatartott és a sértett a közvetítői eljáráshoz hozzájárult, és
- a fegyelemsértés jellegére, a fegyelmi eljárás alá vont fogvatartott személyére tekintettel a fegyelmi eljárás lefolytatása vagy a fenytítés végrehajtása mellőzhető.

Hozzájárulás visszavonása, illetve megállapodás hiányában a fegyelmi eljárást, a fenytítés végrehajtását folytatni kell.

7. A munkáltatás fogalma, szervezete és formái

Fogalma: A reintegrációs tevékenység azon formája, amikor az elítélt vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető munkavégzése szervezeten, rendszeresen, haszon vagy bevételszerzési céllal, a munka törvénykönyvben szabályozott munkaviszonytól eltérő jogviszonyban, meghatározott feltételekkel és díjazás ellenében történik.

Célja: hogy elősegítse a fogva tartott testi és szellemi erejének fenntartását, lehetőséget adjon a szakmai gyakorlottság megszerzésére, és segítse a társadalomba való beilleszkedést.

A fogvatartottak munkáltatása történhet az intézetben, az intézetek mellett működő gazdasági társaságoknál és szerződéses alapon külső munkahelyeken is. Az intézeteknek Munkáltatási Szabályzatot kell készíteni, mely tartalmazza a munkahelyekkel kapcsolatos minden adatot, követelményt, és a különféle besorolásokat is.

A munka: a fogvatartott szempontjából a lelki és fizikai egészség megőrzésének egyik alapfeltétele, jövedelemszerzési lehetőség, illetve elősegíti, hogy az elítélt hasznosnak érezze magát, mely a szabadulása után a beilleszkedésének.

Díjazás: rendszeres pénzbeli térítésre jogosult, amelynek legkisebb összege az előző évi minimálbér egyharmada.

A munkáltatási jogviszony alanyai munkáltatóként:

- a bv. intézet,
- a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság vagy a bv. szerv

szerződése

- és az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető hozzájárulása alapján más gazdálkodó szervezet

A munkavégzés mindenki részére kötelező, viszont az elítéltet nem terheli munkavégzési kötelezettség, ha:

- tankötelezettsége áll fenn,
- a várandósság a hatodik hónapot elérte, a szülést, illetve a várandósság egyéb okból bekövetkezett megszűnését követő ötvenedik napig,
- gyermekével együttesen kerül elhelyezésre,
- munkaképtelen,
- a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte vagy a szükséges szolgálati időt megszerezte

Az elítéltet a munkavégzés során megilleti:

- a törvény alapján megállapított díjazás,
- munkahelyi vagy üzemi baleset esetén baleseti ellátás és baleseti egészségügyi szolgáltatás,
- a rendszeresen végzett munka után fizetett szabadság.

Az elítéltet egyévi (254 nap) munkavégzés után húsz munkanap fizetett szabadság illeti meg.

Az elítéltek díjazásánál alkalmazott alaplunkadíj mértéke az előző évi minimálbér egyharmadában került meghatározásra, ezt minden évben Országos Parancsnoki Szakutasítás tartalmazza.

Az elítéltek díjazásánál alkalmazott alaplunkadíj mértéke az előző évi minimálbér egyharmadában került meghatározásra.

A munkadíjat a teljesítmény, a ledolgozott idő, valamint az előzőek kombinációja alapján lehet megállapítani.

A munkáltató által alkalmazható pótlékok egyetlen kötelező formája az éjszakai munkához kapcsolódó 15%-os pótlék, minden másról a munkáltató dönt a munkáltatási szabályzatban.

Biztosítani kell számukra az egészséges és biztonságos munkavégzést, a védőfelszerelést, kiegészítő étkezési normákat, és ennek megfelelő eszközöket is

A munkavégzés során az elítéltekkel munkaköri leírást is kell készíteni. Az effektív munkavégzésben az előkészítő és befejező tevékenységek nem tartoznak bele.

A munkáltatásról a BFB dönt, mely során figyelembe veszi, hogy a fogva tartottak lehető legszélesebb köre vegyen részt a munkáltatásban és az ellátásukhoz szükséges lehető legtöbb terméket saját maguk állítsák elő.

Munkaterápiás foglalkoztatás:

Fogalma:

A reintegrációs tevékenység azon formája, amikor elsősorban a kényszergyógykezelt, az előzetes kényszergyógykezelt és a gyógyító-reintegráló csoportba helyezett, valamint a megváltozott munkaképességű vagy egyébként az egészségi állapota miatt a munkáltatásban részt venni nem képes elítélt foglalkoztatása szervezeten, rendszeresen, e törvényben meghatározott feltételekkel és térítési díj ellenében, büntetés-végrehajtási jogviszony keretében történik.

A bv. orvos javaslatára a BFB dönt az elítélt munkaterápiás foglalkoztatásáról, munkaidejéről, munkarendjéről.

A munkaterápiás foglalkoztatás időtartama nem haladhatja meg a **napi hat és a heti harminc órát, de el kell érnie a napi négy és a heti húsz órát.**

A munkaterápiás foglalkoztatáson részt vevő elítélt rendszeres pénzbeli térítésre jogosult, amelynek legkisebb összege napi hatórás foglalkoztatás esetén az alapmunkadíj egyharmada. A térítési díj összege az országos parancsnok által normatív utasításban, évente meghatározott összeg.

Munkaterápiás foglalkoztatás esetén e törvény munkáltatásra vonatkozó szabályait kell azzal az eltéréssel alkalmazni, hogy az ilyen foglalkoztatásban részt vevő elítélt számára teljesítménykövetelmény nem írható elő.

Társadalmi és munkaerő piaci reintegrációs programok

⁹⁹ **1.TÁMOP-5.6.3-12/1-2012-0001 azonosító számú projekt: A fogvatartottak többszakaszos, társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációja és az intenzív utógondozás modellje**

A projekt célja :

- az ország összes büntetés-végrehajtási intézetét érintően a jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetést töltő elítéltek, a letartóztatás alatt álló személyek, valamint a kényszergyógykezeltek társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációjának elősegítése,
- és az elkövetők bűnismétlési kockázatának csökkentése érdekében komplex, egyénre szabott reintegrációs program megvalósítása, a visszafogadó környezet érzékenyítése.

2012. december 1-jétől országosan, azaz 29 büntetés-végrehajtási intézetben mintegy 115 fő helyi megvalósító kapcsolódott be a programba.

A projekt egyrészt fókuszált a célcsoport fejlesztésére (személyiség- és kompetenciafejlesztő, valamint képzési és utógondozási programokon keresztül), másrészt a modell befogadására alkalmas környezet megteremtésére, és a célcsoporttal dolgozó szakemberek felkészítésére.

A fogvatartottaknak biztosított szolgáltatások négy egymásra épülő szakaszban valósultak meg:

1. Fogvatartottak tájékoztatása, toborzása.
2. A fogvatartottak gyakorlati felkészítése.
3. Szakmaképzés megvalósítása .
4. Intenzív utógondozás, munkaerő-piaci tanácsadás két fázisban.

- Munkaerő-piaci és információs szolgáltatás, álláskeresési tanácsadás, álláskeresési technikák oktatása, szabadulásra való felkészítés, jóvátételi programok szervezése, a természetes támogató háló megerősítése, felkészítés a visszafogadásra.

⁹⁹ <https://bv.gov.hu/hu/tamop>

- Szabadulás utáni intenzív utógondozás, helyreállító technikák alkalmazása, családi kapcsolatok helyreállítása, illetve a bűncselekménnyel okozott sérelmek jóvátétele, a sértett és a megsértett közösség kiengesztelése érdekében.

A foglalkozások során, egymással és az intézettel hatékonyan együttműködve jutottak el a fogvatartottak a projektbe történő bevonástól, a készségfejlesztő tréningeken át a piacképes szakma megszerzéséig. A program egyénileg differenciált fejlesztésekre adott lehetőséget, hozzájárulva ezzel a bűnismétlés és a társadalmi kirekesztődés mértékének csökkentéséhez, és a társadalomba történő beilleszkedés elősegítéséhez.

¹⁰⁰ 2. EFOP-1.3.3-16-2016-00001 azonosító számú projekt: **A TETT-program fogvatartottak munkaerő piaci és társadalmi reintegrációjának elősegítésére, mely 2016. október 1-én indult.**

A projekt új eleme a fogvatartottak hozzátartozóinak bevonása, így 1000 hozzátartozó számára is biztosítottak a reintegrációs program humánszolgáltatásai, elősegítve a munkaerő piaci reintegrációjukat, ezáltal csökkentve a társadalmi kirekesztődésük mértékét.

A projekt az ország kevésbé fejlett (Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl) régióira terjed ki, az ott található büntetés-végrehajtási intézetekben valósul meg.

A projekt célja - építve az előzmény projektek tapasztalataira és eredményeire - **a jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetést töltő elítéltek, a letartóztatás alatt álló személyek társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációjának erősítése és az elkövetők bűnismétlési kockázatának csökkentése érdekében reintegrációs program megvalósítása.**

A projektben elsősorban azon fogvatartottak vehetnek részt, akik 5 éven belül szabadulnak, tehát a közeljövőben szembesülnek a visszaailleszkedés nehézségeivel.

A program egyrészt fókuszál a célcsoport fejlesztésére (személyiség- és kompetenciafejlesztő, valamint képzési és utógondozási programokon keresztül), másrészt a modell befogadására alkalmas környezet megteremtésére, a célcsoporttal dolgozó szakemberek felkészítésére.

A projekt az összehangolt reintegrációt segítő szolgáltatási rendszerben **egységes, a fogvatartottak többsége által igénybe vehető, de egyéni adottságokhoz illeszkedő fejlesztésekre ad lehetőséget**, hozzájárulva ezzel a bűnismétlés és a társadalmi kirekesztődés mértékének csökkentéséhez.

A program elemei a humánszolgáltatások keretében:

- **egyéni és csoportos motivációs foglalkozások,**
- **munkaerőpiaci és információs szolgáltatás nyújtása,**
- **álláskeresési tanácsadás, kulcsképessegek fejlesztése, álláskeresési technikák oktatása**
- **valamint szociális ügyintézés és segítő beszélgetés biztosított az Egyéni Fejlesztési Terv alapján.**

A projekt nagy hangsúlyt fektet a **resztoratív (helyreállító) technikák** alkalmazására, ahol:

¹⁰⁰ <https://bv.gov.hu/hu/efop-1-3-3>

- egyrészt a fogvatartotti motiváció fenntartásában különösen nagy szerep jut a **családi kapcsolatoknak**, azok minőségének.
- másrészt a helyi közösség számára megszervezett **szimbolikus jóvátételi programok** segítségével hozzájárul a fogvatartott számára a bűncselekmény okozásával, illetve annak okozatával való szembenézésre és a felelősségvállalás elősegítésére, tudatosság növelésére.

A program ezért nem csak a bűncselekmény elkövetésének szimbolikus jóvátételére irányul, hanem a letartóztatással kialakult élethelyzet kapcsán a büntetőeljárással érintett családok, a közvetlen környezet, a kisközösségek és a társadalom számára is jóvátételt tud nyújtani akár a letartóztatásban lévő fogvatartottak is.

¹⁰¹ **A helyreállító, resztoratív igazságszolgáltatás a büntetés-végrehajtásban**

A helyreállító vagy resztoratív igazságszolgáltatás egy olyan, hazánkban még viszonylag kevésbé ismert és alkalmazott alternatív igazságszolgáltatási módszer, amely elsősorban a bűncselekmény következtében az egyén, a kapcsolatok és a közösség által elszenvedett károk helyreállítását célozza.

A resztoratív igazságszolgáltatás új lehetőséget kínál arra, hogy a börtönöket humánusabbá, ugyanakkor hatékonyabbá tegyünk. A hangsúly az elkövető azon képességein és készségein van, amelyekre a bűncselekménnyel okozott kár jóvátétele és a közösségbe történő beilleszkedés alapozható.

A resztoratív technikák közül a következők alkalmazhatók a szabadságvesztés végrehajtása mellett:

- közösség érdekében végzett tevékenység,
- mediáció,
- családi döntéshozó csoportkonferencia.

1. A resztoratív gyakorlatok büntetés-végrehajtási keretek közötti alkalmazhatóságával hazánkban a **MEREPS-projekt** foglalkozott először. A projekt a mediáció és más resztoratív megoldások szerepét és lehetőségét vizsgálta börtönkörnyezetben, súlyos bűncselekmények elkövetőit és áldozatait fókuszba állítva.

/A MEREPS a „Mediation and Restorative Justice in Prison Settings”, azaz a „Mediáció és helyreállító igazságszolgáltatás a büntetés-végrehajtásban” című, az Európai Bizottság Criminal Justice programja által támogatott pályázati projekt nevének rövidítése, mely az Országos Kriminológiai Intézet és a Foresee Kutatócsoport együttműködésében valósult meg./

2. Nagyon fontos az elítéltek érzékenyítése a bűncselekmény által okozott sérelmek felismerése vonatkozásában, erre szolgál a **Zákeus-program**, a Magyar Testvéri Börtöntársaság és a Magyar Bűnmegelőzési Börtönmissziós Alapítvány programja.

Alapvető célok:

- az áldozatok irányába tanúsított együttérzés,
- felelősségvállalás,
- a következményekkel való szembesülés,

¹⁰¹ Budai István

Resztoratív technikák alkalmazása a büntetés-végrehajtásban Börtönügyi Szemle 2014/1.

- a szükségletek felismerése,
- az elkövetés közösségre gyakorolt hatásának megértése,
- megbánás és jóvátétel,
- megbékélés és megbocsátás.

3. A családi döntéshozó csoport konferencia:

A helyreállító igazságszolgáltatás eszközrendszerének következő olyan eleme, amely börtönkörülmények között alkalmazva a fogvatartottak társadalmi reintegrációját segítő program, melynek során az elkövető által meghívott és a büntetés-végrehajtási intézet vezetése által jóváhagyott családtagok, barátok közösen fogalmazzák meg a szabadulás utáni sikeres reintegráció szempontjából legfontosabb kérdéseket.

Összegezve elmondható, hogy a fogvatartottak által a civil, normakövető közösség számára végzett jóvátételi tevékenység pozitív hatása kétségtelen mind az egyén, mind a társadalom vonatkozásában.

8. Az utógondozás és a pártfogó felügyelő tevékenység célja, feladatai

A Bv. kódexben a szabadulásra való felkészítés vonatkozásában bevezetett új típusú jogintézmények az elítélt eredményes reintegrációja hatékonyságának növelését célozzák, elősegítve az utógondozás keretében biztosított után követés lehetőségét is, amely által a szabadult személy részére további támogatási lehetőségek biztosíthatók. A szabadult elítélt életvitelének nyomon követése, az indokolt támogató jellegű beavatkozások megtétele hozzájárulnak a visszaesési kockázatok csökkentéséhez.

Az utógondozás nem büntetőjogi intézkedés. Jellege szerint a bv. pártfogó felügyelő által nyújtott segítő tevékenység, amelynek megkezdését az utógondozott önkéntes kérelme alapozza meg, és az, a részéről bármikor megszakítható

Az utógondozás célja az, hogy a szabadságvesztésből szabadulónak, a segítséget nyújtson a reintegrációhoz, a társadalomba történő beilleszkedéshez és az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez.

Főbb jellemzői:

- kizárólagos tartalmi eleme a segítségnyújtás, amelynek végrehajtásához hátrányos jogkövetkezmény nem kapcsolódik, annak során magatartási szabály nem érvényesíthető;
- az utógondozott által hozott, és a pártfogó felügyelővel közösen megfogalmazott probléma kezelésére, megoldására irányul;
- a segítő folyamat célja az egészségügyi, mentális, szociális, és életvezetési nehézségek megoldásában való közreműködés, segítségnyújtás;
- a segítő folyamatban a pártfogó felügyelő által meghatározott feladatok vállalásához és teljesítéséhez az utógondozott együttműködése szükséges;
- a segítő folyamat módszerei között meghatározó az egyéni tanácsadás keretében nyújtott tájékoztatás, az egyéni esetkezelés, az ügyintézés, a csoportos foglalkozás, és a Családi Döntéshozó Csoportkonferencia módszerének alkalmazása;

- a támogatás teljes időtartama jogszabályban rendeleti szinten meghatározott, ugyanakkor azon belül kezdő- és záró időpontja jellemzően az elítélt vagy szabadult elítélt szükségleteihez igazodik.

Alkalmazhatóságának feltételei

Az utógondozás keretében bv. pártfogó felügyelői segítséget kérhet:

- a szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátott elítélt, ha a pártfogó felügyeletét a bv. bíró nem rendelte el;
- a szabadságvesztés tartamának kitöltésével szabadult személy;
- a külföldi székhelyű bv. szervtől feltételes szabadságra bocsátott vagy kitöltve szabadult magyar állampolgár, amennyiben magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkezik;
- a magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező külföldi állampolgár, ha szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátotta a bíróság, és nem rendelte el a pártfogó felügyeletét, vagy a szabadságvesztésből kitöltve szabadult.

Az utógondozás keretében bv. pártfogó felügyelői segítségre nem jogosult:

- a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztésből szabadult elítélt;
- az elzárásból szabadult elítélt, elkövető;
- az a feltételes szabadságra bocsátott vagy kitöltve szabadult külföldi állampolgár, aki magyarországi lakó- vagy tartózkodási hellyel nem rendelkezik, vagy a bíróság mellékbüntetésként a kiutasításáról határozott.

Az utógondozás tartama

Az utógondozás keretében a bv. pártfogó felügyelő társadalmi beilleszkedését segítő támogatást nyújt az elítéltnak, ha azt a szabadulása után egy éven belül kéri. Utóbbi esetben, tehát a támogatás időtartama legfeljebb a tényleges szabadulás után megkezdett utógondozásnak kezdő napjától számított egy évig tarthat.

Az utógondozás végrehajtásának befejezése

Az utógondozás keretében nyújtott szolgáltatásoktól az utógondozott bármikor elállhat, az együttműködést megszakíthatja. A bv. pártfogó felügyelőnek törekednie kell arra, hogy a megkezdett reintegrációs folyamatot fenntartsa, az elítélt motivációját erősítse és fejlessze.

Befejezettnek kell tekinteni az utógondozási ügy iratát, amennyiben az utógondozott:

- az utógondozás keretében nyújtott támogatásokat a továbbiakban nem kéri és erről szóban vagy írásban nyilatkozik;
- az utolsó személyes meghallgatása óta három hónap eltelt és együttműködést nem tanúsít;
- az utógondozás megkezdésétől számított egy év eltelt;
- elhunyt.

Pártfogó Felügyelői tevékenység

Célja,

- hogy a pártfogó felügyelő a büntetőeljárás és a végrehajtás folyamatában kellő súllyal legyen jelen,
- közvetítő szerepet lásson el az elkövető, valamint az áldozat és a társadalom között, ezáltal csökkentve a bűnismétlés veszélyét és fokozva az elkövető társadalmi reintegrációjának esélyét,
- és segítséget nyújtson a társadalomba való beilleszkedéshez, az ahhoz szükséges szociális feltételek megteremtéséhez.

2011.január 1. óta a Pártfogó felügyelői Szolgálat szakmai felügyeletét országos hatáskörben a Közigazgatási és Igazságügyi minisztérium Igazságügyi Szolgálatát látja el, a pártfogó felügyelői feladatokat pedig a megyei kormányhivatalokba integrált Igazságügyi Szolgálatok végzik, a pártfogó felügyelők tevékenységén keresztül.

Az országgyűlés elfogadta a 2014.évi XXX. törvényt, mely eredményeként a megyei (fővárosi) Kormányhivatalok Igazságügyi Szolgálatát Pártfogó Felügyelői Szolgálatok által ellátott egyes, a büntetés-végrehajtással összefüggő pártfogó felügyelői tevékenységek a Belügyminisztérium irányításába kerültek.

A 2014.évi XXX. törvény, valamint a 2013.évi CCXL. törvény, és a Pártfogó felügyelő Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013.(VI.29.) KIM. rendelet együttesen meghatározzák a büntetés-végrehajtással összefüggő **büntetés-végrehajtási pártfogók pártfogó tevékenységei köreit, melyek a következők:**

1. a feltételes szabadságra bocsátással összefüggésben elrendelt pártfogó felügyelői vélemény készítése;

2. környezettanulmányok készítése:

- a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása elbírálásához;
- a szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából;
- a reintegrációs őrizetbe helyezést megelőzően;
- a fiatalkorú befogadó részlegbe helyezését megelőzően.
- az elzárást, illetve szabadságvesztést töltő elítéltnak az adott ügyben előterjesztett kegyelmi kérelme esetében
- a társadalmi kötődés programba történő behelyezést megelőzően, a kötelezően alkalmazandó eset kivételével

3. a gondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység;

4. az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység;

5. a feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtása.

A feltételes szabadságra bocsátással összefüggésben elrendelt pártfogó felügyelői vélemény készítése:

A feltételes szabadságra bocsátás tárgyában indult eljárás során a határozat meghozatala előtt a büntetés-végrehajtási bíróságnak feltéve, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetséges időpontjáig rendelkezésre álló idő legalább **kettő hónap** – elrendelheti a vélemény beszerzését.

A véleményt a büntetés-végrehajtási szerv vezetője által kijelölt büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő készíti el.

A vélemény kiterjed az elítélt családi állapotára, iskolai végzettségére, szakképzettségére, foglalkozására, munkahelyére vagy tanulói jogviszonyának adataira, egészségügyi adataira,

esetleges káros szenvedélyeire, szociális helyzetére, így különösen családi-, lakás-, valamint jövedelmi és vagyoni körülményeire.

Környezettanulmányok készítése:

- a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása elbírálásához;
- a szabadságvesztés fülbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából.
- a reintegrációs őrizetbe helyezést megelőzően
- a fiatalok befogadó részlegbe helyezését megelőzően.

A környezettanulmány elkészítésére **legalább 8, legfeljebb 30 nap** áll rendelkezésre.

A gondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység:

A reintegrációs gondozást az elítéltet fogva tartó büntetés-végrehajtási szerv büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelője hajtja végre, a reintegrációs tiszttel való szoros együttműködésben.

A reintegrációs gondozás büntetés-végrehajtási jogi intézmény, és – szemben a feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtásával – nem büntetőjogi intézkedés. Jellege szerint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő által nyújtott segítő tevékenység, amelynek főbb jellemzői:

- a) legfőbb tartalmi eleme a segítségnyújtás, amelynek végrehajtásához hátrányos jogkövetkezmény nem kapcsolódik, annak során magatartási szabály nem érvényesíthető;
- b) egyrészt az elítélt által hozott, másrészt a bv. pártfogó felügyelő által feltárt probléma kezelésére, megoldására irányul;
- c) a segítő folyamat célja az egészségügyi, mentális, szociális és életvezetési nehézségek megoldásában való közreműködés, segítségnyújtás;
- d) a segítő folyamatban a bv. pártfogó felügyelő által meghatározott feladatok vállalásához és teljesítéséhez az elítélt együttműködése szükséges;
- e) a segítő folyamat módszerei között meghatározó az egyéni tanácsadás keretében nyújtott tájékoztatás, az egyéni esetkezelés, az ügyintézés, a csoportos foglalkozások és a Családi Döntéshozó Csoportkonferencia módszerének alkalmazása;
- f) a reintegrációs gondozás időtartamára a Bv. tv. 185. § (2)-(3) bekezdéseiben foglaltak az irányadóak

A reintegrációs gondozás kiterjed:

A büntetés-végrehajtási szervnél szabadságvesztés büntetését töltő magyar és külföldi állampolgárságú elítélte.

A reintegrációs gondozás nem alkalmazható:

- a büntetés-végrehajtási szervnél letartóztatott fogvatartottra;
- a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést töltő elítélte;
- az elzárást, a szabálysértési elzárást és a pénzbírság, illetve a közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárást (a továbbiakban: elzárás) töltő elítélte, elkövetőre.

A bv. pártfogó felügyelőnek törekednie kell arra, hogy a megkezdett reintegrációs folyamatot fenntartsa, az elítélt motivációját erősítse és fejlessze. Fentieken túlmenően, a bv. pártfogó felügyelőnek kötelessége a reintegrációs gondozásban résztvevő elítélt ösztönzése abban, hogy a szabadulását követő, önkéntes utógondozásra is jelentkezzen, a társadalomba való visszailleszkedése további támogatása, figyelemmel kísérése és ezáltal, a visszaesési kockázata csökkentése érdekében.

Az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység:

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő jellemzően azokat a módszereket és technikákat alkalmazza az utógondozás végrehajtása során, amelyeket a reintegrációs gondozás keretében biztosít az elítélt részére. Az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység (a továbbiakban: utógondozás) célját a Bv. tv. 191. § (1) bekezdése szabályozza, amely lehetőséget biztosít a szabadult elítélt részére, hogy a bv. pártfogó felügyelő útján segítséget kérhessen a társadalomba történő visszailleszkedésére.

A feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtása:

A feltételes szabadság tartamára törvény alapján fennálló vagy elrendelt pártfogó felügyelet végrehajtásának célja, hogy a pártfogolt ismételten bűncselekményt kövessen el, továbbá segítséget nyújt a társadalmi beilleszkedéséhez, az ehhez szükséges szociális készségek kialakításához és feltételek megteremtéséhez, közreműködik a sértettek érdekeinek érvényesülésében.

A pártfogó felügyelet alkalmazása nem mellőzhető:

- életfogytig tartó szabadságvesztésből szabaduló, feltételes szabadságra bocsátott elítélt esetében;
- visszaeső terhelt esetében;
- fiatalkori terhelt esetében.

A pártfogó felügyelet a szabadságvesztésből történő tényleges elbocsátás napjával kezdődik. A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén pedig legalább tizenöt év.

A pártfogó felügyelet a szabadságvesztésből történő tényleges elbocsátás napjával kezdődik.

A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén pedig legalább tizenöt év.

Az öt évet meg nem haladó szabadságvesztés esetén, ha az elítélt nem többszörös visszaeső, a bíróság az ítéletben úgy is rendelkezhet, hogy a feltételes szabadság tartama legalább egy, legfeljebb három évvel meghosszabbodik.

A pártfogó felügyelet végrehajtása során különös jelentősége van az **egyéni pártfogó felügyelői terv** készítésének, hiszen a jogintézmény lényege, hogy az adott eset sajátosságaihoz igazodóan történjék a beavatkozások célzott megtervezése. A pártfogó felügyelet végrehajtása során a terv egyik funkciója, hogy a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő átgondolja, melyik módszer alkalmazása szolgálja a legoptimálisabban a szakmai célok megvalósítását.

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő a pártfogolt tájékoztatását – és a jegyzőkönyv felvételét – követő harminc napon belül készíti el a tervet.

A pártfogó felügyelet tartama alatt a pártfogolt köteles:

- a bíróság határozatában előírt külön magatartási szabályokat és az e törvényben meghatározott kötelezettségeket (a továbbiakban együtt: magatartási szabályok) megtartani,
- a pártfogó felügyelőnek vagy a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőnek és a rendőrségnek a magatartási szabályok megtartására és ellenőrzésére vonatkozó rendelkezéseit teljesíteni, a kért felvilágosítást megadni,
- a pártfogó felügyelő vagy a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő felhívásának eleget tenni, és a kapcsolattartás meghatározott rendszeressége és módja szerint a pártfogó felügyelőnél jelentkezni.

A pártfogó felügyelet végrehajtása során a pártfogolt a pártfogó felügyelői szolgálattól vagy a büntetés-végrehajtási szerv büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőjétől :

- segítséget kérhet, különösen munkába állásához, letelepedéséhez, megélhetése és szállása biztosításához, tanulmányai folytatásához, gyógyító kezeléséhez és gyógyító eljárásához,
- életvezetési tanácsot kérhet,
- segítséget kérhet családi kapcsolatainak helyreállításához,
- kérheti csoportos foglalkozáson való részvételét.

A magatartási szabályok megtartását a pártfogó felügyelő vagy a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő ellenőrzi, abban a rendőrség is a pártfogó felügyelő vagy a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő megkeresésére közreműködik.

Ha a pártfogó felügyelet eredményes végrehajtása érdekében a külön magatartási szabály módosítása vagy mellőzése indokoltnak tűnik, a pártfogó felügyelő az ellenőrzési tapasztalatai, vagy a rendőrség kezdeményezése vagy a pártfogolt kérelme alapján a külön magatartási szabály megváltoztatásának indítványozására az ügyésznek javaslatot tesz.

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat kiemelt és az ügyfelek által is rendkívül kedvezően fogadott szolgáltatása a Jogi Segítségnyújtó Szolgálat, melynek keretében jövedelemre és ügytárgyra tekintett nélkül, a Szolgálat munkatársai adnak jogi felvilágosítást, útbaigazítást, egyszerűbb ügyekben jogi tanácsot.

9. Reintegrációs őrizet

A társadalmi visszailleszkedést elősegítő, a börtön falain kívül érvényesülő intézmény.

Célja, hogy az elítélt úgy illeszkedjen vissza a társadalomba, hogy a mindennapi élettel együtt járó helyzetekkel együtt éljen.

Ha a szabadságvesztés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt, aki azt vállalja és gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy ha szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, akkor:

- nem személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el,
- első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, és
- öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt.

A reintegrációs őrizet időtartama

- legfeljebb egy év, ha az elítéltet gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre,
- a fentiekben meghatározottakon kívül legfeljebb tíz hónap.

A reintegrációs őrizet az elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazása mellett biztosítható.

A reintegrációs őrizetben töltött tartam a szabadságvesztésbe beleszámít.

A reintegrációs őrizet az elítélt szabadságának teljes elvonását megszünteti, de mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozza.

Kérelmekre indul a szabadságvesztés végrehajtása alatt egy alkalommal, elítélt vagy védője kezdeményezheti, a kérelmet a bv. intézet - értékelő véleményével és javaslatával - 15 napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bírónak.

Előterjesztése:

- Előzetes vizsgálat: esedékessége előtt 3 hónappal, feltételek teljesülnek-e, és nem áll-e fenn kizáró ok.
- Feltételek és szabályokról a reintegrációs tiszt tájékoztatja az elítéltet és írásban nyilatkoztatja, hogy vállalja-e a reintegrációs őrizet feltételeit.
- BFB meghallgatja az elítéltet és felhívja, hogy 5 napon belül jelölje meg a végrehajtásra szolgáló lakást és a kapcsolattartásra jogosult személyt.
- Tájékoztatni kell arról is, ha a megjelölt ingatlan nem a saját tulajdonában vagy használatában van, a befogadó nyilatkozatot 30 napon belül mutassa be.
- Megkeresés a lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőhöz.
- A bv. pártfogó felügyelő felméri az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságát és a lakás körülményeit. Előbbiről 8 napon belül jegyzőkönyvet, utóbbiról pedig 30 napon belül környezettanulmányt készít. Az elítélt által meghatározott személlyel (a továbbiakban: kontaktszemély) köteles felvenni a kapcsolatot. Amennyiben az előzetesen egyeztetett időpontban a kontaktszemély nem jelenik meg, azonban utólag távollétét igazolja, a bv. pártfogó felügyelő újabb időpontot köteles megjelölni a felmérés végrehajtása céljából. Ha az ingatlan megtekintése és a felmérés elvégzése a kontaktszemély távolléte miatt ismételten akadályba ütközik, a bv. pártfogó felügyelő a továbbiakban a vizsgálatot nem köteles lefolytatni.
- Az ingatlan alkalmasságáról készült jegyzőkönyv tartalmát, annak írásba foglalását követő három munkanapon belül az elítélttel ismertetni kell. Ha az ingatlan alkalmatlan a reintegrációs őrizet végrehajtására, az elítélt egy alkalommal megjelölhet egy másik lakást. Ha az elítélt által megjelölt második ingatlanban végzett felmérés eredménye ismételten alkalmatlan minősítésű, a bv. intézet az előterjesztést mellőzheti.
- A felmérés alapján nem alkalmas az ingatlan, vagy a távfelügyeleti eszköz alkalmazhatósága kizárt, ha:
 - az ingatlanban nem áll rendelkezésre elektromos hálózat és emiatt a távfelügyeleti eszköz feltöltése nem biztosítható;
 - nem áll rendelkezésre a távfelügyeleti eszköz adatforgalmazásához szükséges hálózati lefedettség és jelerősség az ingatlan valamennyi helyiségében;
 - az elítélt által megjelölt kontaktszemély vagy az ingatlanban életvitelszerűen tartózkodók bármelyike kriminológiai szempontból veszélyezteti a reintegrációs őrizetbe helyezendő elítélt eredményes reintegrációját

Az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe, ha:

- az elítélttel szemben további szabadságvesztést kell végrehajtani,
- az elítélttel szemben folyamatban lévő büntetőügyben elrendelt letartóztatását a szabadságvesztés végrehajtásának idejére megszakították,
- a fogvatartása során engedélyezett reintegrációs őrizetet az elítéltnak felróható okból megszüntették,
- az egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésből legalább három, egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztésből legalább hat hónapot nem töltött le,
- a megjelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlan.

Előkészítése:

- A környezettanulmányt a megkeresés megérkezésétől számított 30 napon belül kell a bv. intézetnek megküldenie.
- Ha a lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz működtetésére alkalmatlan, vagy a befogadó nyilatkozatot tevő a nyilatkozatát visszavonja, az elítélt egy alkalommal megjelölhet egy másik lakást is.
- Jegyzőkönyv felvétele: a meghallgatásról, a befogadó nyilatkozat beszerzésének elmulasztásának a következményeiről.

Bv. bíró feladatai a reintegrációs őrizet során:

- Kijelöli az elítélt tartózkodási helyéül szolgáló lakást.
- Meghatározza, hogy a kijelölt lakás és a hozzá tartozó bekerített hely milyen célból és milyen időtartamban hagyható el.
- Előterjesztés esetében az iratok alapján dönt, az elítélt vagy a védő által benyújtott kérelem tárgyában meghallgatást tart.
- Kérelemnél, érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján utasítja el, ha elrendelését a törvény kizárja.
- A határozatot hoz a lakás kijelölésére, valamint a kijelölt lakás és az ahhoz tartozó bekerített hely elhagyásának feltételeire vonatkozó részét megváltoztathatja vagy eseti jelleggel engedélyezheti az elítélt meghatározott célból történő eltávozását.
- 5 napon belül, sürgős esetben soron kívül - az iratok alapján - határoz. Ezt az eljárást a kijelölt lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le.

A büntetés-végrehajtási bíró által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet az elítélt csak az elrendelő határozatában meghatározott célból, különösen

- a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása,
- munkavégzés,
- oktatásban, képzésben való részvétel vagy
- gyógykezelés céljából, az ott meghatározott időben és az úti cél meghatározása mellett hagyhatja el.

A reintegrációs őrizet elrendelését követően a bv. intézet feladatai:

- Az elítélt szabadon bocsátásának előkészítése,
- Az elítélt átszállítása a kijelölt lakás helye szerint illetékes megyei (fővárosi) bv. intézetbe.
- Az érintett elítéltet a reintegrációs őrizetbe történő szabadon bocsátást megelőzően legkevesebb egy munkanappal - dokumentáltan - oktatásban kell részesíteni a büntetés-végrehajtási bíró végzésében foglalt, továbbá az általánosan követendő viselkedési és az előírt magatartási szabályokról, a távfelügyeleti eszköz működtetéséről, működéséről, amit számára meg kell mutatni. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az eszköz lehetséges jelzéseinek értelmezésére és az ezek alapján elvárt tevékenységekre. Az oktatást a bv. intézet parancsnoka által kijelölt személyek kötelesek végrehajtani.
- A szabadon bocsátás során az elítélt okmány-, érték- és tárgyletétjét részére át kell adni. Tájékoztatni kell arról, hogy az esetlegesen érvényességi idejét veszítő személyi okmányok pótlása csak a bv. bíró - kijelölt terület e célból történő elhagyására vonatkozó - előzetes engedélyével lehetséges.

- Az elektronikus távfelügyeleti eszközök beüzemelése.
- A bv. intézetén kívüli jogszerű tartózkodásról szóló igazolás kiállítása és átadása.
- Az elrendeléséről szóló határozat továbbítása a szabadon bocsátó bv. intézetnek, ha az elítéltet már átszállították, továbbá a kijelölt lakás helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnak.
- A bv. intézet kijelölt bv. pártfogó felügyelője a reintegrációs őrizetbe helyezés engedélyezéséről szóló bv. bírói határozat kézhezvételét követően, a szabadítást megelőzően tájékoztatja az elítéltet:
 - az ellenőrzési feladatairól;
 - személyéről és elérhetőségéről;
 - a kapcsolatfelvétel módjáról;
 - az általa nyújtott, az elítélt eredményes reintegrációját elősegítő támogatás formáiról.

A tájékoztatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek egy példányát a reintegrációs őrizetbe helyezett elítélt részére kell átadni.

Ellenőrzése:

1. bv. szervezet,
2. az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, és
3. a kijelölt lakás szerint illetékes bv. pártfogó felügyelő végzi.

A bv. pártfogó havonta, de ha azt tapasztalja, hogy az elítélt a reintegrációs őrizet egyes szabályait megszegi, azonban az még nem teszi indokolttá a reintegrációs őrizet megszüntetésének kezdeményezését; vagy az elítélt élethelyzetében olyan változás áll be, amely miatt fokozott reintegrációs célú támogatásra szorul, úgy az ellenőrzések gyakoriságát fokoznia kell.

Az ellenőrzés tapasztalatairól a bv. pártfogó felügyelő öt munkanapon belül készíti el a jelentést. Abban az esetben, ha az ellenőrzés során megállapításra kerül, hogy az elítélt a reintegrációs őrizet végrehajtása alól szándékosan kivonja magát, vagy a távfelügyeleti eszközt szándékosan megrongálta vagy eltávolította, vagy a bv. bíró által előírt magatartási szabályokat súlyosan megszegte, a bv. pártfogó felügyelő a jelentését soron kívül köteles elkészíteni és a bv. intézet parancsnoka útján haladéktalanul továbbítani a bv. bírónak.

A nem szabotázs jellegű jelzések kivizsgálása elsődlegesen a bv. intézet intézeti ügyelet feladata. Ennek keretében köteles telefon útján az elítélttel felvenni a kapcsolatot és tájékoztatást kérni a jelzés okáról. Ha többszöri próbálkozás ellenére nem sikerül telefon útján az elítélttel való kapcsolatfelvétel, hivatali munkaidőben értesíti a bv. pártfogó felügyelőt, aki személyesen ellenőrzi az elítéltet. A személyes ellenőrzés végrehajtására kizárólag a bv. pártfogó felügyelő hivatali munkaidejében kerülhet sor. Az ellenőrzés eredményéről annak végrehajtását követően a bv. pártfogó felügyelő soron kívül köteles értesíteni az intézeti ügyeletet. Ha az ellenőrzés során megállapítást nyer, hogy az elítélt a magatartási szabályokat súlyosan megszegte, vagy a távfelügyeleti eszközt szándékosan megrongálta, vagy eltávolította és kivonta magát a végrehajtás alól, a bv. pártfogó felügyelő a bv. intézet parancsnoka útján haladéktalanul kezdeményezi a bv. bíró intézkedését.

Hivatali munkaidőn kívül, ha nem sikerül telefon útján az elítélttel való kapcsolatfelvétel, és a távfelügyeleti eszköz nem rendeltetésszerű működésére és a meghatározott magatartási szabályok megszegésére vonatkozó jelzések értékelése alapján további intézkedések

foganatosítása indokolt, vagy ha a szabotázs jellegű cselekmény elkövetése egyértelműen megállapítható, az intézeti ügyelet haladéktalanul értesíti az ingatlan területi elhelyezkedése szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság tevékenység-irányítási központját. A megtett intézkedésekről az intézeti ügyelet a következő munkanapon hivatali munkakezdekort köteles tájékoztatni a bv. pártfogó felügyelőt.

Megszüntetése:

- ha, végrehajtandó szabadságvesztésről, új büntető ügyről érkezik értesítés,
- ha, az elítélt a magatartási, illetve az elektronikus távfelügyeleti eszköz vállalt alkalmazási szabályait megszegi, az elektronikus távfelügyeleti eszközt megrongálja vagy használhatatlanná teszi.
- ha a befogadó nyilatkozatot tevő személy a nyilatkozatát visszavonja,
- ha a lakás alkalmatlanná válik az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságához.

Megszüntetéséről a bv. bíró a bv. intézet előterjesztésére soron kívül, iratok alapján határoz. Az előterjesztéshez csatolni kell a rendőri, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői jelentést. Az előterjesztésben meg kell jelölni azt az időpontot, amikortól a távfelügyeleti eszköz jelzése alapján az elítélt a reintegrációs őrizet alól kivonta magát, továbbá ha az elítélt nem lelhető fel, kezdeményezni kell elfogatóparancs kibocsátását. Ha az elítélt ismeretlen helyre távozik, a büntetés-végrehajtási bíró a reintegrációs őrizet megszüntetéséről szóló határozat meghozatalával egyidejűleg elfogatóparancsot bocsát ki.

10. Társadalmi kötődés program

A program alapvető feladata a szabad élethez közelítő fogvatartás megteremtése, a szabadulást követő befogadó környezet erősítése, szükség esetén biztosítása, a korábbi munkahelyre történő visszahelyezés elősegítése, amennyiben ez nem lehetséges, úgy új munkahely felkutatása, esetlegesen közfoglalkoztatás megteremtése. A program kiemelt feladata a társadalmi kapcsolatok erősítése, valamint a szabadulás utáni lakhatás megteremtése. Mindezen feladatok végrehajtása céljából nélkülözhetetlen a reintegrációs tiszt és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő szoros együttműködése. A programelemek megvalósításának eredményességét a reintegrációs tiszt és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő időszakosan ellenőrzi, értékeli, és indokolt esetben módosítja.

A Bv. kódex módosítása értelmében azt az elítéltet, akit első alkalommal ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre és a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés tartama az egy évet nem haladja meg, kérelmére társadalmi kötődési programba kell bevonni. A bv. intézet ennek lehetőségéről a befogadástól számított tizenöt napon belül írásban tájékoztatja az elítéltet, és egyidejűleg az elítéltet írásban nyilatkoztatja arról, hogy kérelmezi-e a bevonását. A kérelem alapján az elítélt társadalmi kötődés programba történő bevonásáról külön döntést hozni nem kell, a kérelem elutasításáról a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt.

Azt az elítéltet, akit első alkalommal ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre, és annak tartama a két évet nem haladja meg, a bv. intézet bevonhatja a társadalmi kötődés programba. A társadalmi kötődés programba helyezést az elítélt és a védője is kérelmezheti. Ez esetben a döntés megalapozása érdekében a bv. intézet megkeresésére az elítélt által megjelölt letelepedés helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő környezettanulmányt készít.

Nem vonható be a társadalmi kötődés programba az az elítélt, akivel szemben

- újabb szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, vagy
- újabb büntetőeljárás indult.

A társadalmi kötődés program feladata:

- a befogadó környezet erősítése, illetve szükség esetén segítség a családi kapcsolatok helyreállításához,
- a korábbi munkahelyre történő visszahelyezés elősegítése, ha ez nem lehetséges új munkahely keresése, ezek hiányában a közfoglalkoztatás megteremtése,
- további társadalmi kapcsolatok lehetőségének a feltárása,
- a lakhatás megteremtésének elősegítése.

A társadalmi kötődés programba bevont elítélt részére a bv. intézet **egyéni reintegrációs programot** készít, amely alapján végrehajtja az elítélt gondozását.

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő az egyéni reintegrációs program kidolgozásában és megvalósításában közreműködik. A programelemek megvalósításának eredményességét a bv. intézet a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő bevonásával értékeli, és szükség szerint módosíthatja azokat. Az értékelés keretében a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő háromhavonta jelentést készít a befogadó környezettel történő együttműködés eredményeiről.

A társadalmi kötődés megtartása érdekében az elítélt jogosult:

- havonta legalább öt, de legfeljebb tíz nap eltávozásra azokon a napokon, amelyeken nem végez munkát,
- felügyelet nélkül külső munkahelyen dolgozni,
- tanulmányok és képzések bv. intézeten kívüli folytatására.

A társadalmi kötődés programba bevont elítélt köteles:

- a reintegrációs programban számára meghatározott szabályokat megtartani, és
- a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel együttműködni.

Az elítélt társadalmi kötődés programba történő bevonását meg kell szüntetni, ha

- a bv. intézet elhagyásával, a bv. intézeten kívüli munkáltatással vagy tanulmányok folytatásával kapcsolatos magatartási szabályokat megszegi,
- súlyos vagy ismételt fegyelmi vétséget követ el, vagy
- kizáró ok következik be.

A társadalmi kötődés programba történő bevonás megszüntetéséről a BFB az általános szabályok szerint hozza meg a döntést.

PSZICHOLÓGIA

1. A totális intézetek jellemzői

Ebben a fejezetben a totális intézetek, köztük a börtön jellegzetességeiről, a személyiségre gyakorolt hatásairól lesz szó. Majd a következő fejezetben a különös bánásmódot igénylő fogvatartotti csoportok leírása következik, amelyekben támpontokat adunk a velük való bánásmód formálására, leírjuk speciális jellemzőiket, amelyek a börtönben való alkalmazkodásukat befolyásolják.

A totális intézet fogalma

A totális intézet Erving Goffmann megfogalmazása alapján olyan intézet, ahol a bentlakókat a társadalomtól valamilyen ok miatt elszigetelik, életük szigorú szabályok szerint, uniformizáltan, erőteljes irányítás és állandó ellenőrzés mellett folyik egy meghatározott cél elérése érdekében. Mindez az elszemélytelenedés irányába hat, a személy belekényszerül egy sablonos, a konform viselkedést előnyben részesítő világba.

Ilyenek lehetnek: börtönök, hagyományos elmeógyógyintézetek, kolostorok.

Jellemzői:

- Sok hasonló szituációban lévő személy él egy intézetben, akiket valamennyi időre elzárnak a társadalomtól.
- Erősíti a dependenciát, függőségi helyzetet teremt, ami a társas készségek elsatnyulását okozhatja.
- Stigmatizálhat (megbélyegez), ezáltal befolyásolja a környezetnek a személlyel kapcsolatos véleményeit, reakcióit, viselkedését,

Különböznek azok a totális intézmények ahol önként vállalt az elszigetelődés (pl.: kolostor) és ahol kényszerből történik (pl.: börtön).

A fentiekén túl a börtönt, mint totális intézetet jellemzi:

- Az elszigetelés fizikai, technikai eszközei veszélyességet sugallnak.
- A szabad életben az alapvető élettevékenységek (alvás, étkezés, munka, szórakozás) általában más-más helyszínen, változatosan, különböző emberek társaságában, nagyrészt önálló döntés alapján folynak le. Ezzel ellentétben, a totális intézetekben ezek egy helyen összpontosulnak, mindig több társ jelenlétében zajlanak.
- Mindenkitől ugyanazt a viselkedést követelik meg.
- A napi tevékenységek szigorú rend (házirend, napirend) szerint zajlanak, az egész rendszert felülről irányítják.

A totális intézet személyiségre gyakorolt hatása

A totális intézet hatásai a személyiségre:

- A szabályok, reménytelenség és az uniformizáltság miatt a bentlakó elveszítheti a magáról és másokról kialakult képét.
- Érzelmi stresszel, frusztrációval telített helyzet, amelyet agresszív módon vezetnek le.
- Kialakul az informális hierarchia.
- Sykes szerint a megfosztottság (depriváció) 5 típusa jellemzi a börtönbe kerülők életét (szabadságtól; javaktól és szolgáltatásoktól; heteroszexuális kapcsolatoktól; autonómiától; biztonságtól való megfosztottság).

A környezet tehát személytelen, a szigorú rend is ezt erősíti, az egyhangúság, az unalom, frusztráció érzése, és a személy megfosztottsága a fogvatartottakban erős érzelmi stresszt okoz. A börtönbe kerülés ráadásul megfosztja őket a kapcsolataiktól, szabad akaratuktól, munkájuktól, hobbijuktól – mindazon dolgoktól, amelyek a mindennapokban a stresszt enyhíthetnék.

A fogvatartottak számára a túlélés érdekében fontos, hogy megtanuljanak alkalmazkodni, és ennek számtalan formája létezik. Ilyen a visszavonulás a helyzetekből; az együttműködés megtagadása, ami rövid ideig tart általában, majd követi valamelyik másik alkalmazkodási forma; meghonosulás a börtönben; megtérés, ahol a „jó rab” szerepét játssza el, és ezzel előnyökhöz jut.

A védekezés egyik lehetséges formája a fogvatartottak között kiépülő **informális (bizalmas, nem hivatalos) hálózat**. Ez a hálózat a hivatalosan működő, szabályos intézeti élet mögötti illegális, sajátos törvényekkel szabályozott szerveződés. Fő célja, hogy a fogvatartottak önbecsülését és viszonylagos önállóságát visszaadja, akik így védekeznek a totális intézet személyiségromboló hatásai ellen. Az informális hálózatnak a személyzet szempontjából vannak:

- előnyei: a hálózat egy-egy tagja a többi fogvatartotttól információt adhat, továbbá sok energiát is elszív a fogvatartottaktól – pl. az itt kialakuló barátságok, szorosabb kapcsolatok lefoglalják őket, a kint elvesztett kapcsolatokat ezek pótolhatják
- hátrányai: nehéz ezeket a hálózatokat megismerni, ugyanakkor az intézetet érintő komoly, olykor rendkívüli eseményhez vezető történések itt dőlnek el, pl. gyógyszerek és drogok terjesztése, zsarolások.

2. Eltérő bánásmódot igénylő fogvatartottak

A totális intézet személyiségre gyakorolt hatásait vizsgálva a fogvatartottakról általában tettünk megállapításokat. Az alábbiakban néhány speciális fogvatartotti csoportot emelnénk ki, amelyek pszichológiai jellemzőik alapján igényelnek speciális bánásmódot.

1. Letartóztatottak

Az ebbe a csoportba tartozó fogvatartottak életkorukat, élethelyzetüket, iskolai végzettségüket, bűncselekményüket, büntetett előéletüket tekintve rendkívül sokszínűek. Általános jellemzőjük a jövőkép bizonytalansága, amely a büntetőeljárás kimenetelétől függ. A letartóztatott kiszakad addigi környezetéből, a szabad élet szabályai semmivé válnak, helyette a totális intézet hatásai érvényesülnek. A leghumánusabb módon végzett befogadás is megalázó, lealacsonyító lehet számukra: lefénnyépezik, átkutatják őket, elveszik és letétezik személyes dolgaikat, nyilvántartási számot kapnak. Nagyon erős a kontraszt a szabad élet és a

sok tekintetben a fegyház fokozatra jellemző elhelyezési körülmények között, ez az adaptációt kezdetben megnehezítheti.

Az elfoglaltság hiánya, az állandó bizonytalanság érzése a pszichés tüneteket felerősíti (nő a szorongás, gyakoriak a hangulati ingadozások, depresszió, önkárosító gondolatok, ill. cselekedetek, váratlan viselkedésváltozások). Elkezdődik egy önigazolási folyamat, amellyel bűncselekményüket magyarázzák.

A letartóztatott fogvatartottak viselkedése tehát változékonyabb, kiszámíthatatlanabb, ez a velük való bánásmódot megnehezíti.

2. Első büntényesek

Az első büntényesek ítéleti ideje általában rövidebb, rendelkeznek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségével, ezért a kezdeti adaptációs nehézségeken túljutva kellően motiváltak arra, hogy alkalmazkodjanak a bv. intézet rendjéhez, szabályaihoz. Igyekeznek elkerülni a fegyelmi büntetést, mivel egyes intézetekben ez a feltételes szabadulás megítélésénél kizáró ok.

Különleges figyelmet abból a szempontból érdemelnek, hogy segíteni kell őket abban, hogy felismerjék: a társadalomba való visszailleszkedésüket nem az segíti elő, ha az informális hierarchia szabályaihoz alkalmazkodnak (börtönre szocializálódnak).

3. Visszaesők (többszörösen visszaesők, súlyos visszaesők)

A fogvatartottak kétharmad része tartozik ebbe a csoportba. A visszaesők személyisége a szabadságvesztés-büntetések hatására változáson megy keresztül: a kezdeti extroverziót, impulzivitást, alkalmazkodásra való képtelenséget felváltja az introvertálódás (befelé fordulás), szorongás, túlkontrolláltság. Ezt a folyamatot börtönszocializációnak nevezzük. Ennek azonban nem egy érett, rugalmas kontroll az eredménye, hanem egy túl merev, sablonos, konformista, a külső körülményektől függő viselkedés.

Bár sokan közülük a szabályokat felszínesen betartják, időszakosan a felhalmozódó feszültségek indulati levezetést nyerne. Ez abból fakadhat, hogy felismerik, életük nagy részét „elveszítették”, az újabb büntetésekkel egyre kevesebb esélyt látnak a visszailleszkedésre (családi kapcsolataik meglazultak, megszakadtak, tartósan sosem vállaltak munkát).

4. Fiataikorúak

A fiatalok fogvatartottak a kamaszkor minden jellemző vonását magukon viselik, bizonyos szempontból azonban eltérnek az átlagos serdülöktől.

Az átlagnál alacsonyabb intellektus jellemzi őket, ami gyakran szocializációs problémákkal társulva vezet az iskolázottság terén tapasztalható lemaradáshoz. Sokuknak az általános iskolai tanulmányok befejezése is nehézséget jelent, középiskoláig pedig nagyon kevesen jutnak el. Az iskolában tapasztalt sikertelenség énképükbe beépül, amely csökkenti a további tanulási motivációt, emiatt munkahelyeken is nehezebben helyezkedhetnek el.

A deviáns fiatalnak korábbi kudarcai miatt feszültségtűrése is rosszabb, könnyebben sodródik, a deviáns csoportok körében nagyobb elismerést kaphat. Mint minden kamaszt, őket is jellemzik a gyakran szélsőséges és gyorsan változó érzelmek, indulatok. Ezek a tulajdonságok azonban náluk intenzívebben jelentkeznek, és gyakran indulatvezérelt, meggondolatlan cselekedetekhez vezetnek.

A családról kortársaikhoz képest korán leválnak, ennek háttérében változatos családi problémák állnak. A fentiek miatt a család mint megtartó közeg nem működik, a kamasz így elsodródik, máshol keres elfogadást, kötődést.

A totális intézetek jellemzőit és a serdülőkorúak igényeit összehasonlítva a következőket láthatjuk:

A serdülő:	A totális intézet:
kalandvágyó, érdeklődő, a környezet felé fordul	unalmas, egyhangú, eltávolít az emberektől
szeretne kitűnni, sok szerepet kipróbálni, az egyéniségét megtalálni	egy meghatározott szerepbe kényszerít, mindenkitől ugyanazt a viselkedést követeli
függetlenségre vágyik	függőségre kényszerít
határait próbálgatja, megkérdőjelezi a tekintélyt	felülről irányít, kötelező tekintélytiszteletet vár el
igénye van az intimszférára	minden a társak jelenlétében zajlik
megszilárduló nemi identitás	felnőtt minta hiánya, nemi szerepek torzulásának veszélye
intenzív, szélsőséges érzelmek és indulatok	fegyelmet vár el, nem tolerálja a szélsőséges megnyilvánulásokat
énképe, identitása, önértékelése formálódik	antiszociális énképhez, vagy alacsony önértékeléshez vezethet

Hangsúlyozzuk, hogy serdülőkorban a személyiség fejlődése még nem zárul le. Esetükben a börtön okozta krízis találkozik a személyiségfejlődés egy kritikus pontjával, ami lehetőséget ad arra, hogy a személyiségfejlődés kedvezőbb irányba haladjon. Ez csak akkor lehetséges, ha olyan segítséget kapnak, ami az elfogadáson és a társadalmilag elfogadott értékek közvetítésén alapul, egyébként hasonló problémákkal küzdő társaik antiszociális irányú fejlődését követik.

5. Nők

A női fogvatartottak aránya Magyarországon 6-7% a teljes börtönpopulációban, amely visszatükrözi a világon mindenhol tapasztalt arányokat. Kezelésük során a nemi szerepükhöz tartozó személyiségvonásokból kell kiindulni, miszerint a fokozottabb érzelmi-hangulati vezéreltség, az anyaszerep, a családi kötődések fontossága az, ami meghatározza viselkedésüket. Az ezektől való megfosztottság a kezdeti időszakban súlyosabb problémákat okozhat, illetve hosszabb fogvatartás esetén ismétlődően krízishelyzetekhez vezethet.

A női elkövetők eredményesebb kezelését az oldottabb légkörű, a kezelésre és képzésre orientált börtönökben lehet megvalósítani, ahol többféle munkalehetőség, több önállóság vár rájuk, valamint intenzívebb kapcsolattartás a hozzátartozóikkal.

6. Hosszú tartamú szabadságvesztésre ítélték

A hosszú tartamú szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak számára kritikus helyzet, amikor kimondják jogerős ítéletüket és szembesülnek azzal, hogy akár 10-15 évet is börtönben kell tölteniük. A korábbi bizonytalanság megszűnik, de helyébe az a probléma lép, hogy a kezdetben beláthatatlannak tűnő időt hogyan fogják elviselni.

Jellemzően kétféle viszonyulás figyelhető meg:

- Egy részüknek az ítélet elviselését megkönnyíti, hogy bizonyos idő elteltével képesek értelmes tevékenységekre fordítani az idejüket, és ezt hosszabb távon fenntartani.
- Akiknek ez nem sikerül, azok üres, értelmetlen éveknek élnek meg a szabadságvesztés időtartamát, és belső feszültségeik az idő elteltével nem csökkennek. Ennek sokféle következménye lehet a viselkedés szintjén: konfliktuskereséstől a depressziós időszakokig. Ezek a fogvatartottak azok, akik saját feszültségeikkel szemben is tehetetlenek, ezt indulatvezérelt cselekedetekben vezetnek le, pl. rongálással.

A hosszú ítéletesek egy részének magatartása hasonlóan alakulhat a visszaesőknél leírtakhoz.

Általában nagy problémát okoz számukra jelentősebb kapcsolataik elvesztése, amely az ítélet bármely időszakában bekövetkezhet, és az addig kialakított viszonylagos egyensúly felborulásához vezet. Ilyen esetekben a fogvatartottakra nagyobb figyelmet kell fordítani, segítve a krízishelyzet megoldását.

7. Lelki- és viselkedészavarokkal küzdő fogvatartottak

A lelki- és viselkedészavarok közül bármelyikkel találkozhatunk a fogvatartottak körében. Leggyakrabban mégis a különböző személyiségzavarok és az értelmi fogyatékoság okoz problémát. A diagnózis megállapítása a szakember feladata (IMEI), kezelésük legtöbbször speciális csoportba helyezéssel oldható meg (gyógyító-terápiás részleg).

Az ilyen fogvatartottakat általában az jellemzi, hogy az alkalmazkodásuk súlyosan zavart, vagy az arra való képtelenség (értelmi fogyatékoság), vagy a szabályok elutasítása miatt. Normál körleten ezért nem tarthatók, mert folyamatosan konfliktusokat gerjesztenek maguk körül, ezzel társaik életét és a személyzet munkáját is megnehezítve.

A konfliktusok jellemzően agresszív módon oldódnak meg: vagy ők viselkednek erőszakosan, vagy ők válnak annak áldozatává. Körükben gyakori az önkárosítás, ez részben a feszültség levezetésének megszokott módjává válik, részben pedig manipulatív jellegű.

Kezelésük azért nehéz, mert a problémák okát nem saját magatartásukban, hanem környezetükben látják.

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített
30512/695-999999/2022.ált.